

ВІД ТЕХНОЛОГІЙ ДО ЛІДЕРСТВА

РІЧНИЙ ЗВІТ 2008

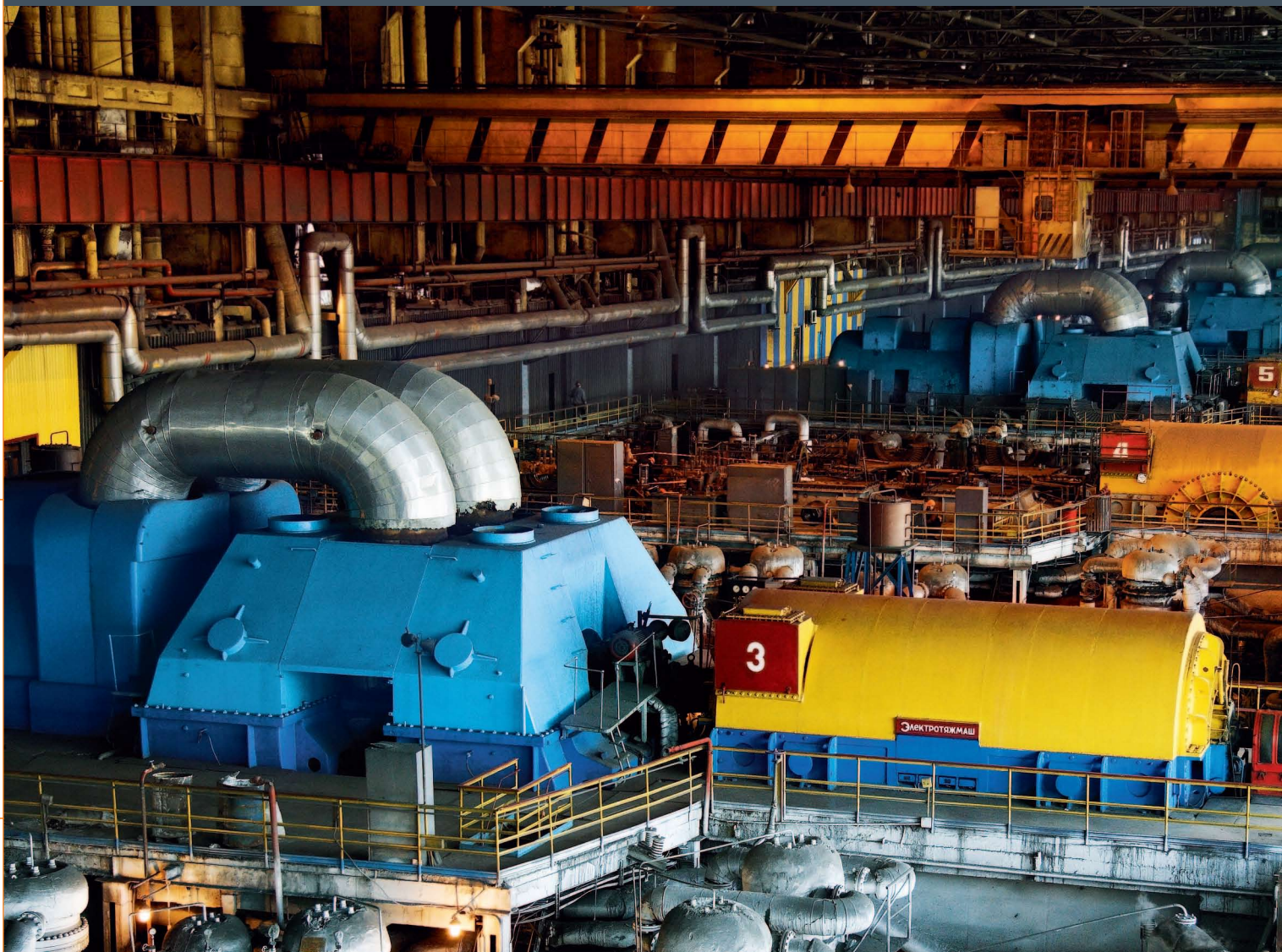
Сучасні технології лежать в основі успіху. Виробничі, управлінські, кадрові – вони дозволяють використовувати ресурси й час максимально ефективно, передбачати результат, нарощувати темп і добиватися лідерства. Рік у рік ДТЕК досягає все нових амбітних цілей. Ми робимо ставку на технології. Ми інвестуємо в лідерство.

Профіль Компанії

Огляд діяльності

Інвестиції та активи

Фінансова звітність

ЗМІСТ

Профіль Компанії

Про Компанію	02
Місія, бачення, цінності	03
ДТЕК у цифрах і фактах	04
Конкурентні переваги	06
Звернення Голови Наглядової ради	08
Звернення Генерального директора	10
Стратегія	13

Профіль Компанії

Огляд діяльності

Огляд ринків і конкурентного середовища	15
Огляд фінансових результатів	20
Управління ризиками	30
Видобуток і збагачення вугілля	32
Генерація електроенергії	38
Дистрибуція електроенергії	48
Інформаційні технології	53

Огляд діяльності

Інвестиції та стратегічні активи

Інвестиційна діяльність	55
Асоційовані компанії	64
Нові стратегічні проекти	66
Соціальна політика	68
Корпоративне управління	78

Інвестиції та активи

Консолідована фінансова звітність

Фінансова звітність

ПРО КОМПАНІЮ

ДТЕК — найбільша приватна енергетична компанія України, побудована на основі принципу вертикальної інтеграції. Підприємства ДТЕК формують ефективний виробничий ланцюжок від видобутку та збагачення вугілля до генерації й дистрибуції електроенергії. Компанія займає провідні позиції на українському ринку вугілля й теплової генерації — 22,6% і 47,5%* відповідно.

Концепція розвитку ДТЕК передбачає побудову енергетичної компанії, яка пов'яже Україну, Євросоюз і Росію в єдиний ланцюжок з виробництва та продажу електроенергії, використовуючи свої конкурентні переваги: вертикальну інтеграцію, кращу управлінську експертизу, досвід розвитку вугільних підприємств зі складними геологічними умовами, унікальне географічне розташування України.

Профіль Компанії

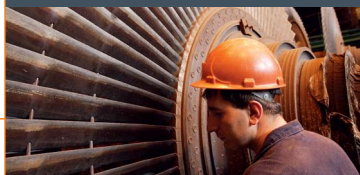

Видобуток вугілля

Найбільша українська вугледобувна компанія

17,6
млн. тонн

Огляд діяльності

Відпуск електроенергії

Найбільша приватна генеруюча компанія в Україні

31,5*
млрд. кВт/год

Інвестиції та активи

Передача електроенергії

Ключовий гравець ринку дистрибуції електроенергії

13,5
млрд. кВт/год

Фінансова звітність

Персонал

Світові стандарти соціальної відповідальності

52 000*
співробітників

* З урахуванням ВАТ «Дніпроенерго» (частка ДТЕК – 47,5%).

Місія

Ми працюємо в ім'я прогресу і процвітання суспільства. Наша енергія несе людям світло й тепло.

Бачення

Ми, українська компанія, яка динамічно розвивається, прагнемо до лідерства на європейському енергетичному ринку. В основі нашого успіху й унікальності — професіоналізм людей і використання передових технологій.

Цінності

Професіоналізм

Наші співробітники володіють глибокими професійними знаннями, відповідально й сумлінно ставляться до своїх обов'язків, якісно та своєчасно виконують поставлені завдання. Ми прагнемо до досягнення якнайкращих результатів за умови оптимального використання людських, природних і фінансових ресурсів.

Відповідальність

Ми будуємо свою діяльність на розумінні того, що всі наші зусилля повинні відповідати інтересам суспільства. Ми несемо відповідальність за якість роботи й дотримання корпоративних норм, за виконання своїх зобов'язань, за економне використання ресурсів і чистоту довкілля. Ми відповідальні за тих, хто робить нашу компанію успішною, — наших співробітників.

Прагнення вдосконалюватися

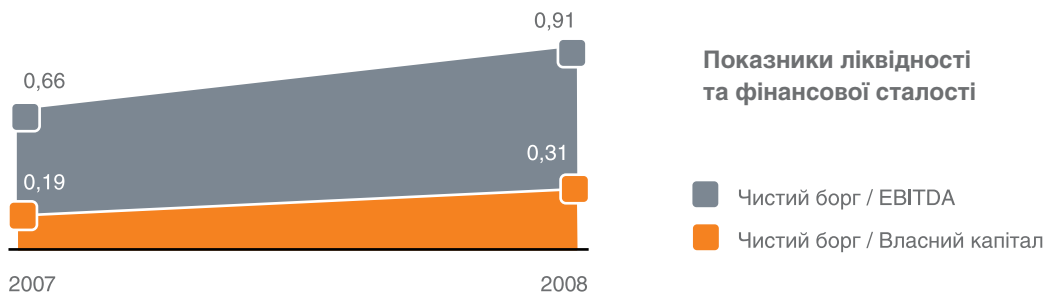
Ми створюємо умови для розвитку талантів і здібностей наших співробітників, упроваджуємо найперспективніші технології, удосконалюємо виробничі та управлінські процеси. Розвиваючи бізнес, ми вселяємо впевненість у наших співробітників і робимо внесок в успішний розвиток України.

Згуртованість

Ми цінуємо командний дух, єдність і згуртованість. Тільки в команді ми можемо досягти високих результатів. Разом нам цікаво і працювати, і відпочивати. Багатогранність досвіду та знань кожного створюють загальний потенціал розвитку компанії. Усіх співробітників компанії об'єднує ідея і мета, до якої ми прагнемо рівною мірою, розуміючи й підтримуючи один одного.

Відкритість

Ми відкрито інформуємо наших співробітників, партнерів, акціонерів та інші зовнішні зацікавлені сторони про важливі питання розвитку нашої компанії, створюючи основу для довірчої співпраці. Ми здійснюємо свою діяльність, виходячи з принципів, зрозумілих нашим співробітникам і партнерам.

Основні виробничі показники

Показники	од. вим.	2008	2007	Зміна (+/-)	Зміна (%)
Видобуток вугілля	тис. тонн	17 594,6	15 789,7	1 804,9	11,4
Генерація електроенергії					
Відпуск електроенергії	млн. кВт/год	31 514,6*	18 118,8**	13 395,8*	73,9*
КВВП «Східенерго»	%	51,8	56,0	-4,2	
КВВП «Дніпроенерго»	%	22,3	23,1	-0,8	
Передача електроенергії					
Обсяг передачі по мережах	млн. кВт/год	13 510,3	12 189,9	1 320,4	10,8

Основні фінансові показники**

Показники	од. вим.	2008	2007	Зміна (+/-)	Зміна (%)
Виручка від реалізації	млн. грн	12 969	8 969	4 000	44,6
ЕБІТДА	млн. грн	3 453	2 410	1 043	43,3
Рентабельність ЕБІТДА	%	26,6	26,9	-0,3	
Інвестиції	млн. грн	1 773	979	794	81,1

* З урахуванням ВАТ «Дніпроенерго» (частка ДТЕК – 47,5%).

** Без урахування ВАТ «Дніпроенерго».

Карта підприємств ДТЕК

Видобуток і збагачення вугілля

Сегмент представлений ВАТ «Павлоградвугілля» (10 шахт), ВАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу» (1 шахта) і 5 збагачувальними фабриками. Продукція сегменту — енергетичне й коксівне вугілля. Основні споживачі — підприємства генеруючого сегменту ДТЕК.

Промислові запаси

837 млн. тонн^{*}

Частка ринку

22,6%

Генерація електроенергії

Сегмент представлений ТОВ «Схід-енерго» й ВАТ «Дніпроенерго», до складу яких входять 6 теплових електростанцій (ТЕС). Продукція сегменту — електроенергія. Енергія в повному обсязі постачається в оптовий ринок електроенергії (ОРЕ).

Встановлена потужність

12 270 МВт^{**}

Частка ринку

47,5%^{***}

Дистрибуція електроенергії

Сегмент представлений мережевими компаніями ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля» й ТОВ «Сервіс-Інвест». Компанії купують електроенергію в оптовому ринку, здійснюють постачання та передачу кінцевим споживачам. Ключові споживачі — металургія і вугільна промисловість.

Протяжність мережі

3 791 км

Частка ринку

6,5%^{****}

* За класифікацією Державної комісії України із запасів корисних копалин.

** За даними Мінпаливенерго, з урахуванням ВАТ «Дніпроенерго».

*** Частка на ринку теплової генерації, за даними Мінпаливенерго, з урахуванням ВАТ «Дніпроенерго».

**** Частка в загальному обсязі закупівель електроенергії в ОРЕ.

Вертикальна інтеграція

- Сьогодні ДТЕК практично повністю забезпечує свої генеруючі підприємства вугіллям. При лібералізації енергоринку з'явиться можливість укладання прямих договорів між генерацією та дистрибуцією.
- Стратегія розвитку Компанії передбачає збереження збалансованого ланцюжка вугілля-генерація-дистрибуція.
- Вертикальна інтеграція дозволяє знижувати бізнес-ризик сегментів Компанії та контролювати весь ланцюжок створення вартості.

Управлінська експертиза

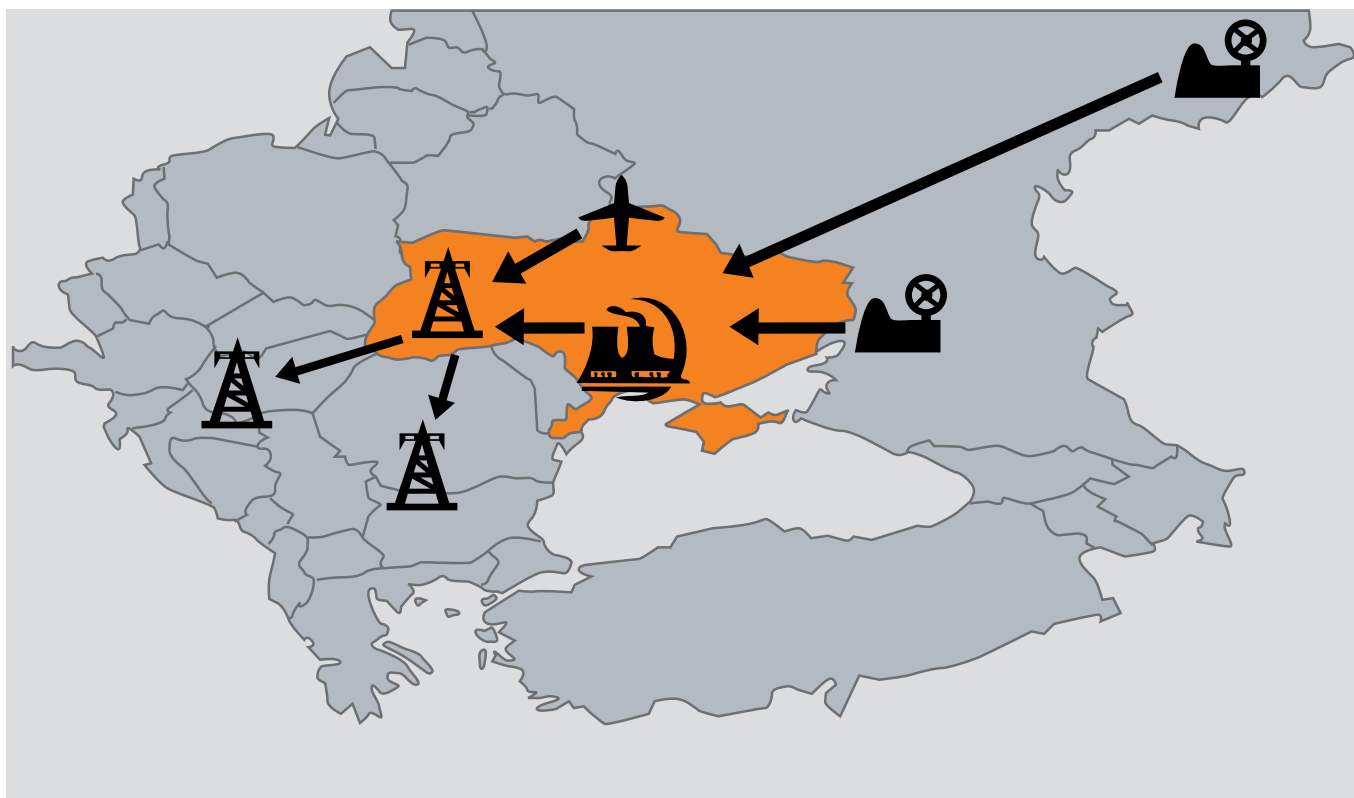
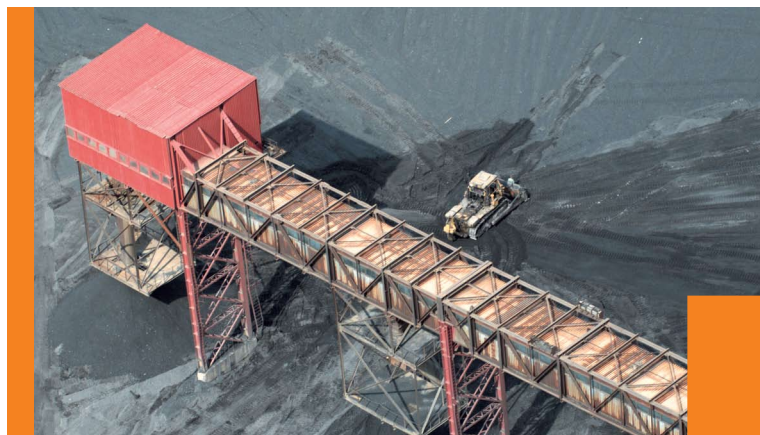
- Команда ДТЕК сьогодні володіє кращою управлінською експертизою у вуглевидобуванні й електроенергетиці України.
- Ми прагнемо зберегти цю перевагу й на нових ринках присутності шляхом залучення та розвитку кращих менеджерів.

Досвід розвитку вугільних підприємств

- ДТЕК володіє унікальним досвідом розвитку вугільних підприємств, що відробляють пласти малої потужності. Це дозволяє мінімізувати собівартість видобутку вугілля.
- Найнижча собівартість серед українських виробників вугілля дозволяє мати конкурентоспроможну ресурсну базу для розширення бізнесу генерації.

Географічне розташування України

- Україна — найважливіший енергетичний транспортний коридор між Росією та Європою. ДТЕК має доступ до могутньої сировинної бази на ринках України та Росії й водночас — доступ до європейських ринків збуту електроенергії.
- Наявність доступної сировини ми плануємо використати для розширення бізнесу в сегменті генерації в Україні та Європі.
- У свою чергу, конкурентоспроможна ціна української електроенергії буде основою для експорту в європейські країни, які мають недостатньо власних енергоносіїв.

Олег Попов
Голова Наглядової ради ДТЕК

Шановні колеги та партнери,

Упевнений, що ми всі не швидко забудемо 2008 рік. Він почався зі стрімкого зростання української економіки й кожного з її секторів, а закінчився не менш стрімким падінням, викликаним загальним спадом у світовій економіці.

Незважаючи на те, що спад торкнувся всіх галузей, становище ДТЕК, як й енергетичного сектора України в цілому, — стабільне.

Основою нашої сталості та нашого успіху була й залишається вивірена довгострокова стратегія ДТЕК, заснована на вертикальній інтеграції високоефективних добувних, генеруючих і дистрибуційних потужностей, а також на диверсифікації ринків збуту електроенергії. Саме цей нескладний підхід забезпечує виробничу й фінансову стабільність Компанії, є основою створення її вартості сьогодні. Саме він дозволить ДТЕК успішно працювати в умовах спаду економіки й водночас володіти істотними можливостями для зростання до моменту, коли економіка почне видужувати.

Стратегія розвитку

Стратегія ДТЕК ґрунтується на розвитку могутнього й ефективного паливно-енергетичного виробничого комплексу на українському ринку з подальшою експансією на енергетичні ринки Європи. В умовах сьогоденної кризи ця стратегія дозволяє скористатися перерозподілом балансу енергоресурсів на сусідніх ринках і дає можливість для зростання, які раніше були просто відсутні.

У 2008 році ДТЕК послідовно рухався дорогою до мети, яка залишиться незмінною й у 2009 році: побудувати енергетичну компанію, яка пов'яже Україну, Євросоюз і Росію в єдиний ланцюжок з виробництва і продажу електроенергії. Упевнений, що правильно використовуючи конкурентні переваги — вертикальну інтеграцію, кращу управлінську експертизу, унікальне географічне положення України і власний досвід розвитку вугільних підприємств, — ДТЕК зможе стати не тільки національним лідером, але й своєрідним енергетичним мостом між Росією та Європою.

Корпоративне управління

Ми впевнені: наші дії говорять голосніше, ніж наші слова. Розуміючи це, ми приділяємо особливу увагу системі корпоративного управління, яка покликана забезпечити баланс інтересів усіх зацікавлених сторін і прозорість системи ухвалення рішень.

Я хочу висловити вдячність усім членам Наглядової ради і її комітетів, а також усьому менеджменту ДТЕК за відмінну роботу, за результат і за внесок кожного в його досягнення. Я також хочу подякувати всім керівникам виробничих підприємств ДТЕК, оскільки без них реалізація стратегії Компанії була й буде неможливою.

У 2009 році ми продовжимо роботу над формалізацією структури корпоративного управління ДТЕК. Ми прагнемо до того, щоб до кінця цього року система управління ДТЕК, так само як і структура бізнесу, повністю відповідали цільовим.

Команда

Якими б якісними не були наші рішення, вони не призведуть до успіху без їх гідного втілення.

Я хочу подякувати кожному працівнику ДТЕК за внесок у загальний успіх, за щоденну працю й самовіддачу. Особливо у 2008 році, коли всім нам довелося працювати в умовах стрімкої зміни зовнішнього середовища та постійних викликів.

Однією з переваг ДТЕК, безумовно, є сильна відданість працівників інтересам Компанії. Ми високо цінуємо таке ставлення менеджменту та співробітників до своєї справи, й особисто мене як Голову Наглядової ради ДТЕК воно надихає.

Відповідальність перед суспільством

Для нас соціальна відповідальність — інструмент сталого розвитку Компанії в довгостроковій перспективі, який залишається основоположним принципом нашої стратегії. Ми розуміємо, що створення Компанії, яка буде успішною через роки, можливе тільки в тому випадку, коли бізнес ураховує інтереси й вимоги всіх зацікавлених сторін: співтовариств, частиною яких є, наших співробітників, наших партнерів, наших акціонерів і всього суспільства в цілому.

Максим Тімченко
Генеральний директор ДТЕК

Шановні колеги та партнери,

У 2008 році ДТЕК зробив черговий крок у досягненні нашої стратегічної мети — стати однією з провідних компаній на європейському енергетичному ринку. Незважаючи на погіршення загальної економічної ситуації та нестабільність на фінансових ринках, нам удалося реалізувати більшість поставлених на початку року завдань і продемонструвати якісне зростання у всіх сегментах бізнесу.

Операційні підсумки

Вугільний підрозділ компанії завершив 2008 рік із результатом 17,6 млн. тонн добутого вугілля, що на 11,4% перевищує показник 2007 року. Це дозволило ДТЕК укріпити позиції на ринку вугілля України і збільшити свою частку до 22,6%. На вугледобувних підприємствах почалася реалізація знакових для нас і для галузі в цілому інвестиційних проектів щодо впровадження технологій стругової виїмки вугілля та комплексного оновлення гірничо-шахтного обладнання з використанням зарубіжної високопродуктивної техніки. На шахті «Комсомолец Донбасу» запущений інноваційний для України проект з утилізації шахтного метану.

У 2008 році ДТЕК розпочав реалізацію програми модернізації генеруючих потужностей ТОВ «Східенерго», розраховану до 2016 року. За звітний період ми повністю реконструювали блоки №2 Зуєвської ТЕС та №5 Кураховської ТЕС і почали готуватися до другого етапу програми реконструкції генеруючого обладнання Компанії. ДТЕК і досі займає провідну позицію на ринку теплової генерації з часткою 47,5% і загальним обсягом відпуску 31,5 млрд. кВт/год з урахуванням результатів компанії ВАТ «Дніпроенерго».

Сегмент дистрибуції продемонстрував вражаючі темпи зростання. Обсяг передачі електроенергії по мережах ДТЕК зріс на 10,8%, а закупівля електроенергії на оптовому ринку збільшилася на 19,8%. У результаті частка компанії на ринку дистрибуції зросла з 5,7% у 2007 році до 6,5% у 2008 році. У звітний період ДТЕК, як і в попередні роки, проводив цілеспрямовану роботу зі зниження втрат у мережах. У «Сервіс-Інвест» впроваджена й атестована автоматизована система комерційного обліку та диспетчерського управління. Ці й інші заходи дозволили нам досягти рекордно низького рівня втрат — 1,6%. Важливою подією 2008 року стало відкриття першого сервісного центру «ПЕМ — Енерговугілля». Ми вважаємо, що сучасна й зручна система обслуговування клієнтів забезпечить нам перевагу на ринку вже в найближчій перспективі.

Фінансові результати та інвестиції

Ключові фінансові показники ДТЕК за 2008 рік свідчать про впевнене зростання. Консолідована виручка Компанії зросла на 45% до 12,9 млрд. грн, показник EBITDA — на 43% до 3,4 млрд. грн.

Рентабельність за EBITDA склала 26,6%, що перевищує запланований рівень на 1,6 процентних пунктів і є кращим результатом у галузі. Позитивна динаміка основних фінансових показників навіть у складних умовах промислового спаду, що почався в 4 кварталі, підтверджує ефективність і сталість вертикально інтегрованої бізнес-моделі ДТЕК.

У звітному році Компанія продовжила реалізацію масштабної інвестиційної програми, направленої на оновлення й розширення виробничих потужностей в основних бізнес-сегментах. Проекти модернізації також націлені на зростання операційної ефективності Компанії. За підсумками року капітальні витрати ДТЕК склали 1,8 млрд. грн, що на 84% більше порівняно з аналогічним показником 2007 року.

У 2008 році Компанія активно здійснювала зовнішні запозичення. Ми випустили дебютну внутрішню облігаційну позику на суму 500 млн. грн терміном на 3 роки. Крім того, Компанія залучила дворічний синдигований кредит від пулу іноземних банків у розмірі 150 млн. доларів США і погасила свій перший міжнародний кредит Deutsche Bank у розмірі 100 млн. доларів США. Усе це дозволило нам не тільки забезпечити стабільне фінансування розвитку Компанії, але й оптимізувати структуру боргу як у вартості, так і в термінах.

За підсумками року співвідношення чистого боргу до показника EBITDA склало 0,91, чистий борг ДТЕК склав 3,1 млрд. грн. Незважаючи на його зростання, агентства Fitch і Moody's підтвердили кредитні рейтинги Компанії на рівні рейтингів країни. Стабільний фінансовий стан ДТЕК дозволяє нам з упевненістю говорити про бездоганне виконання всіх боргових зобов'язань Компанії у 2009-2010 роках.

Сталість і розвиток

Структура бізнесу ДТЕК і висококваліфікована управлінська команда дозволяють нам оперативніше реагувати на швидкі зміни ринкових умов. На тлі погіршення економічної ситуації ми вжили комплекс заходів, направлених на підтримку стабільності роботи Компанії, збереження ефективності бізнесу й заклали фундамент для подальшого зростання. Зокрема, Компанія скоректувала виробничі програми, переглянула інвестиційні плани у

бік збільшення термінів реалізації, при цьому повністю зберігши їхній обсяг. Крім того, розроблена, запущена й буде продовжена у 2009 році програма скорочення операційних витрат насамперед не виробничого характеру.

Водночас ми почали роботу щодо розширення каналів продажів і диверсифікації ринків збуту. У 2009 році у вугільному сегменті створена компанія «ДТЕК Трейдинг», основна мета якої — вихід на європейські ринки вугілля. Сьогодні якість вугільної сировини ДТЕК можна порівнювати з європейськими аналогами при нижчій собівартості видобутку. У 2009 році ми продовжимо нашу інвестиційну програму у сфері збагачення вугілля.

У 2008 році ми продовжували продуктивне партнерство з НАК «Енергетична компанія України» щодо управління компанією ВАТ «Дніпроенерго»: був уведений у роботу 10-й енергоблок Криворізької ТЕС, що 12 років знаходився в консервації, розроблена нова стратегія розвитку компанії, вироблені ефективні моделі управління та фінансування підприємства, які були схвалені на Загальних Зборах Акціонерів у березні 2009 року.

Також ми збільшили свою присутність у «Донецькобленерго», слідуючи нашій стратегії збалансованого розвитку всіх бізнес-сегментів. Ми розглядаємо ці активи як такі, що представляють стратегічний інтерес для бізнесу ДТЕК, і зацікавлені в подальшому збільшенні своєї частки в акціонерному капіталі підприємств, зокрема за допомогою участі в їх приватизації.

Слідуючи стратегії диверсифікації діяльності Компанії, ми розпочали реалізацію довгострокового проекту щодо розвитку бізнесу у вітроенергетиці. Ми позитивно оцінюємо перспективи зростання такого галузевого сегменту, урахувавши прагнення Уряду України знизити залежність країни від експорту газу та привабливе тарифне регулювання. Спеціально для цього проекту у 2008 році була створена компанія «Вінд Пауер», яка вже у 2009 році встановить вимірювальні щогли в Запорізькій області для визначення найбільш оптимальних місць для розташування вітротурбін. Ми ставимо перед собою амбітне завдання забезпечити до 20% генерації ДТЕК за рахунок вітроенергетики. У перспективі декількох років ми плануємо направити на розвиток цього проекту значні інвестиції.

ДТЕК розглядає вітроенергетику в тому числі і як соціально значущий проект, який допоможе поліпшити стан довкілля і створити додаткові робочі місця в наукоємному секторі.

Корпоративне управління

У рамках системної роботи з розвитку структури корпоративного управління ДТЕК у 2008 році були розроблені й доповнені відповідні процедури, а також внутрішні нормативні документи, які фіксують компетенції окремих підрозділів. У 2009 році ми маємо намір прийняти Кодекс корпоративного управління ДТЕК, який виведе на новий рівень якість захисту інтересів акціонерів і забезпечить більшу ефективність структури управління.

Персонал і відповідальність

З моменту заснування ДТЕК краща світова практика у сфері корпоративної відповідальності й управління персоналом є нашим найважливішим пріоритетом. Минулий рік став періодом істотного прогресу в цій сфері. Була прийнята HR-стратегія — документ, що визначає довгострокові цілі й механізми розвитку Компанії в цьому напрямі.

У числі стратегічних цілей ДТЕК — розвиток кадрового потенціалу та формування ефективної системи мотивації, а також підвищення привабливості Компанії як роботодавця. У 2008 році запущена програма «ТОП-50», покликана забезпечити підготовку наступників на заміщення ключових позицій у Компанії, а також розроблена концепція та структура корпоративного університету «Академія ДТЕК», який почне свою роботу у 2009 році. Крім того, ми розпочали формування кадрового резерву й розробили прогресивну систему оплати праці для співробітників підприємств вугільного сегменту.

Серед важливих досягнень 2008 року — ухвалення Політики ДТЕК у сфері корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) і Кодексу корпоративної етики, що стали підсумком відкритого діалогу зі всіма зацікавленими сторонами. Обидва документи формують принципи та стандарти діяльності Компанії й поведінки кожного співробітника.

Стратегія і бачення

2009 рік ставить перед ДТЕК нові завдання. Ми очікуємо подальше падіння промислового виробництва, що, у свою чергу, призведе до скорочення внутрішнього попиту на електроенергію. Компанія має намір інтенсивно працювати в напрямі розширення каналів продажу вугілля й електроенергії для компенсації зниження обсягів реалізації на традиційних ринках. Крім того, менеджмент ДТЕК поставив перед собою мету збереження у 2009 році питомої собівартості виробництва на рівні 2008 року. Разом з уже вжитими заходами щодо оптимізації операційних витрат це дозволить нам зберегти ефективність на високому рівні.

Проте нова економічна реальність несе не тільки загрозу, але й можливості. Компанія активно розглядає варіанти участі в операціях із придбання активів у секторах теплової генерації та видобутку вугілля як в Україні, так і за кордоном. Ситуація на кадровому ринку надає ДТЕК можливості зміцнення управлінської команди професійними менеджерами. Ми маємо намір повною мірою скористатися ситуацією на ринку для зміцнення лідерських позицій ДТЕК.

Ми з упевненістю дивимося в майбутнє. Стратегія ДТЕК залишається незмінною: ми як і раніше орієнтовані на лідерство на українському ринку й роль сполучної ланки між Росією та Європою у сфері енергетики. Ключовий чинник успіху — це команда професіоналів й однодумців, яку нам удалося сформувати в Компанії. Я хочу подякувати всім співробітникам ДТЕК за ентузіазм, енергію, професіоналізм і націленість на результат.

СТРАТЕГІЯ

Концепція розвитку

Побудувати енергетичну компанію, яка пов'язує Україну, Євросоюз і Росію в єдиний ланцюжок з виробництва та продажу електроенергії, використовуючи свої конкурентні переваги.

Стратегічні цілі до 2013 року

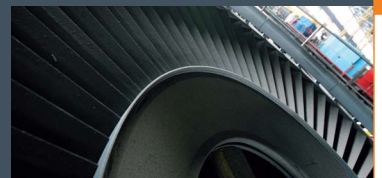
- Стати національним лідером — сконцентрувати максимальну частку на ринку вугілля й генерації України в межах регуляторних обмежень
- Забезпечити власним паливом не менше 90% потреб теплової генерації ДТЕК і збут кінцевим споживачам не менше 70% електроенергії, що виробляється
- Забезпечити власним персоналом не менше 80% вакансій вищого й середнього менеджменту
- Мати найнижчу собівартість видобутку вугілля в Україні
- Стати основним українським оператором на зовнішніх енергоринках — забезпечити частку активів поза Україною не менше 25% від операційного прибутку Компанії

Конкурентні переваги

- Вертикальна інтеграція
- Краща управлінська експертиза на ринках присутності
- Досвід розвитку вугільних підприємств зі складними геологічними умовами
- Унікальне географічне розташування України

Профіль Компанії

Огляд діяльності

Інвестиції та активи

Фінансова звітність

ДТЕК – ефективна компанія, яка стабільно зростає і є лідером паливно-енергетичного комплексу України. За підсумками 2008 року ДТЕК добув 17,6 млн. тонн вугілля і є найбільшим виробником в Україні з часткою ринку у 22,6%. Підприємства «Східенерго» разом із «Дніпроенерго», у якому частка ДТЕК складає 47,5%, у 2008 році провели 34,5 млрд. кВт/год, або майже половину всієї теплової електроенергії в Україні. ДТЕК також є однією з найбільших компаній на ринку дистрибуції електроенергії. Подальші плани ДТЕК пов'язані з модернізацією виробництва, упровадженням нових технологій, підвищенням продуктивності праці.

ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ

Макроекономічні показники

У 2008 році економіка України в цілому продемонструвала позитивну динаміку. У першій половині року в країні продовжувалося прискорене зростання промислового виробництва, реальних зарплат і доходів населення. Незважаючи на те, що Україна достатньо гостро відчувала вплив світової економічної кризи у другому півріччі 2008 року, за підсумками року ВВП країни, за оцінками The Economist, зріс на 2,1%, склавши 975,7 млрд. грн.

Водночас індекс промислового виробництва знизився за підсумками 2008 року на 5% на тлі зростання в 11% у 2007 році. Значний спад промислового виробництва був зафіксований у четвертому кварталі 2008 року. Галузями, що найбільш постраждали від кризи, стали металургія та машинобудування, де падіння до кінця року склало до 40%. У цілому 20-30% падіння зафіксовано у всіх секторах економіки, за винятком сільського господарства.

Основним чинником, який вплинув на зниження ВВП, стало падіння цін на метал і попиту на продукцію металургійних комбінатів із боку традиційних торгових партнерів України. Оскільки на металургію доводиться близько 25% усього промислового виробництва, а ще 15% у його сукупному обсязі представлені продукцією машинобудування, то вплив зовнішнього чинника на економіку був значним.

У першому кварталі 2008 року були підвищені ціни на газ, імпортований в Україну з Росії. У поєднанні з падінням цін на сталь і сталеву продукцію в другій половині року це призвело до істотного зростання дефіциту зовнішньоторговельного балансу. Так, за перші три квартали 2008 року він збільшився в 4 рази — з \$ 2,0 млрд. до \$ 8,2 млрд. і склав 6,6% ВВП.

Курс національної валюти України — гривні — протягом декількох років підтримувався Національним Банком на стабільному рівні 5,05 грн/\$, спостерігалася тенденція до її зміцнення. Проте в другій половині 2008 року курс гривні до долара США знизився на 40% до 7,7 грн/\$. Ослаблення національної валюти, незважаючи на наявність негативних наслідків, мало й істотний позитивний ефект — насамперед для експортерів, зокрема, підприємств металургійної та вугільної галузей, створивши передумови для збільшення обсягів експорту, який у попередні роки зменшувався у фізичному вираженні за рахунок зростання внутрішнього попиту.

За даними Нацбанку України на кінець 2008 року, загаль-

на заборгованість, включаючи заборгованість банків і корпоративного сектора, складала \$ 93 млрд, або близько 52% ВВП.

Темп інфляції в Україні за підсумками року досяг 25,2% порівняно з 12,8% у 2007 році. Зростання індексу цін виробників у 2008 році склало 36,5% (значення минулого року — 19,5%). Очікується, що у 2009 році інфляційні тенденції збережуться.

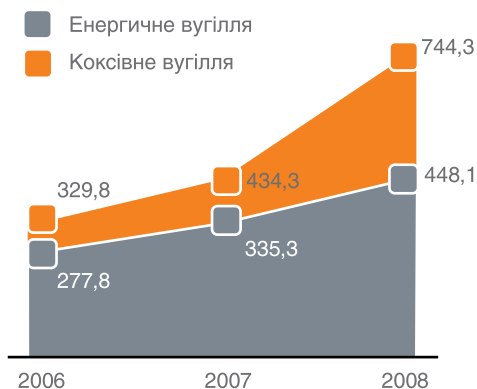
Український ринок вугілля

Обсяги видобутку рядового вугілля в Україні у 2008 році склали 77,8 млн. тонн, що на 3% вище за показники 2007 року. Основну масу добутого вугілля (66,5%) складає вугілля енергетичних марок, що використовується як паливо для українських ТЕС. Усього у 2008 році в Україні було добуто 51,0 млн. тонн енергетичного вугілля різних марок — це на 8,3% більше, ніж у 2007 році. Протягом кількох останніх років в Україні спостерігалася зростання цін як на коксівне, так і на енергетичне вугілля, що було наслідком як сприятливої світової кон'юнктури, так і зростання обсягів виплавки металу й виробництва електроенергії, яке призводило до дефіциту вугілля. Так, за підсумками перших трьох кварталів зростання цін на коксівне вугілля склало близько 70%, на енергетичне вугілля — близько 35%.

Динаміка видобутку вугілля підприємствами в Україні, млн. тонн

Динаміка цін на вугільний концентрат в Україні, грн/тонн

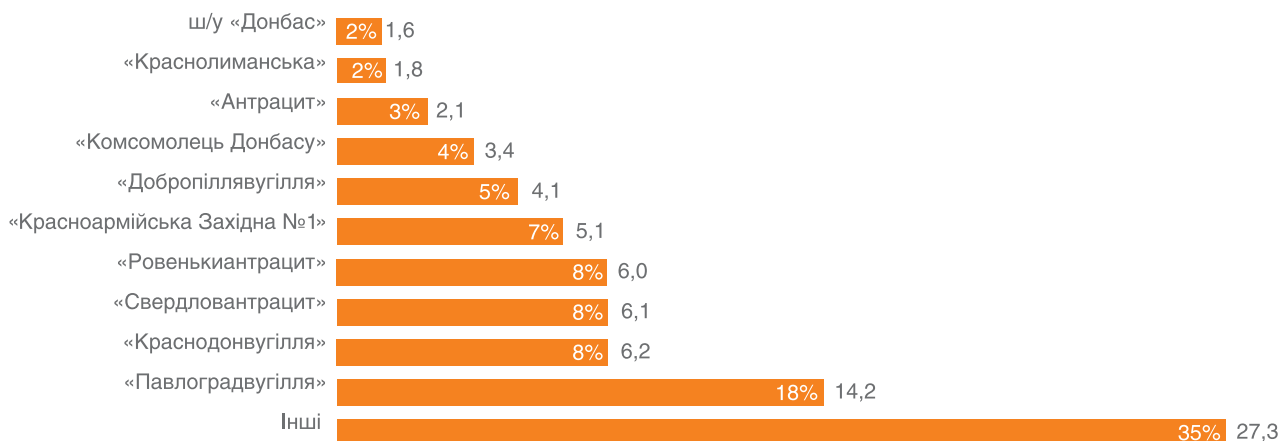
У 4 кварталі 2008 року спостерігалось скорочення попиту на енергетичне та коксівне вугілля внаслідок зниження обсягів виробки електроенергії та спаду в металургійній галузі. Очікується, що у 2009 році виробництво електроенергії та обсяги виплавки металу залишаться на рівні останніх трьох місяців звітної періоду або трохи зростуть. За оцінками ДТЕК, зниження попиту на вугілля енергетичних марок у цілому в Україні за підсумками 4 кварталу 2008 року склало близько 20%, а на коксівне вугілля — 30-40%. Згідно з прогнозами, ця тенденція продовжиться й у 2009 році, унаслідок чого дефіцит вугілля в Україні зміниться профіцитом. Рівень профіциту оцінюється приблизно у 2,8 млн. тонн вугілля марки «Г» й «ДГ» й у 2,9 млн. тонн вугілля марки «П» і «А».

Сьогодні український ринок енергетичного вугілля умовно розділений між державним і приватним сектором. Приватні добувні підприємства, частка яких складає близько 30%, реалізують проведене вугілля безпосередньо споживачеві, тоді як у державних усю продукцію купує оператор ДП «Вугілля України». ДТЕК є найбільшим виробником вугілля в Україні з річним видобутком 17,6 млн. тонн і часткою ринку у 22,6%. Зростання ринкової частки Компанії у вугледобувному секторі у 2008 році є наслідком насамперед реалізації інвестиційної програми, направленої на розширення добувних потужностей, придбання нового гірничо-шахтного обладнання й оптимізацію виробничих процесів.

Однією з ключових галузевих проблем є високий рівень зношеності основних фондів державних підприємств і, як наслідок, низька продуктивність праці й висока собівартість добутого вугілля. Створення середовища конкурентного ринку шляхом переходу до системи прямих контрактів між добувними підприємствами та споживачами допомогло б вирішити ряд існуючих проблем. Необхідною умовою реформи є приватизація вугільної галузі, яка стала б поштовхом до формування конкуренції на ринку. Проте у зв'язку з погіршенням економічної ситуації в Україні малоймовірно, що у 2009 році будуть зроблені дієві кроки щодо реформування вугільного ринку.

Основним завданням для вугільних підприємств у 2009 році стане налагодження експорту. Ослаблення національної валюти до долара США призвело до зниження доларової собівартості вугілля, добутого на українських шахтах.

Провідні виробники вугілля в Україні, млн. тонн Обсяг видобутку вугілля у 2008 році, млн. тонн Обсяг видобутку вугілля, %

Українська електроенергетика

Обсяг і структура ринку

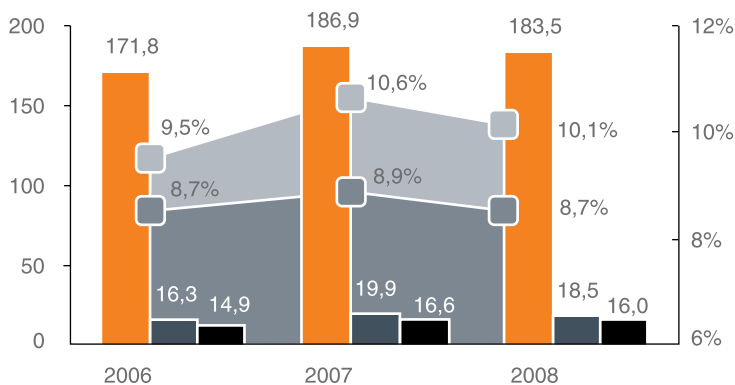
Обсяги виробництва та споживання електроенергії в Україні у 2008 році трохи скоротилися — виробка електроенергії українськими електростанціями за підсумками року склала 183,5 млрд. кВт/год, що на 1,8% менше, ніж у 2007 році. Споживання електроенергії практично повністю могло бути забезпечене власною генерацією, проте для накопичення вугілля в тепловій генерації до осінньо-зимового періоду здійснювався імпорт електроенергії в незначних обсягах (менше 1%).

Встановлена потужність електрогенеруючих підприємств в Україні складає 52,2 ГВт.

Атомна енергетика є найбільшим в Україні виробником електроенергії — частка АЕС у структурі відпуску складає 49%, при цьому завантаження потужностей на АЕС складає близько 70%. Пріоритет наданий АЕС унаслідок того, що тариф на вироблювану ними електроенергію істотно нижчий, ніж тарифи ТЕС, і це дозволяє знижувати середньозважену оптову ціну. На ринку електроенергії України діє одна державна атомна енергогенеруюча компанія НАЕК «Енергоатом», до складу якої входять чотири атомні електростанції.

Динаміка виробництва електроенергії в Україні

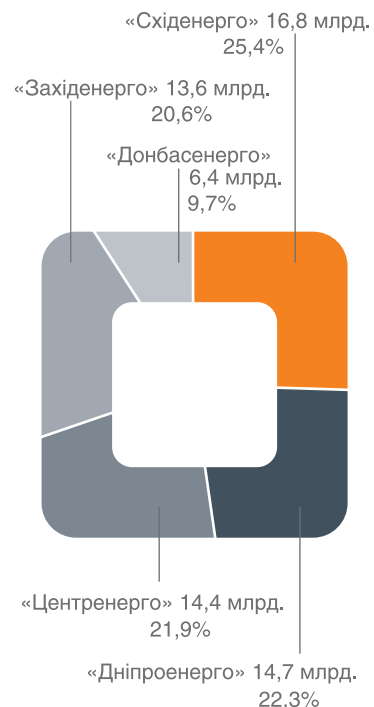
- Виробництво електроенергії, млрд. кВт/год
- Виробництво електроенергії «Східенерго», млрд. кВт/год
- Виробництво електроенергії «Дніпроенерго», млрд. кВт/год
- Частка «Дніпроенерго»
- Частка «Східенерго»

Структура відпуску електроенергії в Україні у 2008 році, кВт/год, %

Структура відпуску теплової електроенергії в Україні у 2008 році, кВт/год, %

Теплові електростанції є другим за значущістю виробником електроенергії, обсяг відпуску електроенергії ТЕС у 2008 році склав 66 млрд. кВт/год, що складає 38% у структурі відпуску електроенергії. Коефіцієнт використання встановленої потужності (КВВП) ТЕС складає в середньому близько 35%, тепла генерація використовується як для забезпечення базового завантаження, так і для балансування пікових навантажень.

Ринок електроенергії

Сьогодні згідно із Законом України «Про електроенергетику», прийнятим у 1996 році, оптовий ринок електроенергії в Україні організований відповідно до моделі «єдиного покупця». Оператором ринку є державне підприємство ДП «Енергоринок», яке купує всю електроенергію у виробників і продає її постачальникам.

Виробники на оптовому ринку працюють у конкурентному й регульованому сегментах.

Регульований сегмент ринку займає близько 68% ринку, у ньому працюють виробники, тариф яким встановлюється регулятором — Національною комісією з регулювання електроенергетики (НКРЕ) України. До таких виробників належать АЕС, ГЕС, ТЕЦ і ВЕС.

У конкурентному сегменті, частка якого складає близько 32%, працюють ТЕС і кілька ТЕЦ (Київські ТЕЦ-5 і ТЕЦ-6, Харківська ТЕЦ-5). Для таких виробників ціна формується за граничною ціною системи, виходячи з погодинних цінових заявок кожного енергетичного блоку.

Оптова ціна для енергозабезпечувальних компаній формується виходячи зі середньозваженої за обсягами ціни закупівлі електричної енергії у виробників, витрат на утримання ДП «Енергоринок» і НЕК «Укренерго», інвестиційної складової цін експортних та імпорتنних поставок, дотаційних сертифікатів. Дотаційні сертифікати є інструментом реалізації перехресного субсидування тарифів на електроенергію для населення за рахунок тарифів на електроенергію для решти категорій споживачів.

Тарифи на передачу й постачання електроенергії є регульованими й затверджуються НКРЕ, виходячи з економічно обґрунтованих витрат компанії-дистрибутора (т.з. система «витрати плюс»). Тарифи можуть переглядатися як за ініціативою НКРЕ, так і за ініціативою компанії-дистрибутора. НКРЕ контролює цільове використання коштів, закладених у тарифах, і може ухвалювати рішення про зниження тарифів у разі нецільового використання коштів. Як правило, тарифи на передачу й постачання електроенергії встановлюються на календарний рік.

Реформа електроенергетики

Незважаючи на очевидні переваги, такі як простота управління й ціноутворення, наявність єдиного покупця й продавця, існуюча система регулювання галузі багато в чому неефективна. Їй властиві високий рівень адміністративного втручання, ручне управління, перехресне субсидування, недосконала система договірних відносин і ціноутворення. Відсутній ринок допоміжних системних послуг. Усе це підриває конкуренцію і руйнує стимули до підвищення операційної ефективності, а головне — перешкоджає залученню інвестицій у галузь.

Із метою вирішення цих проблем в Україні прийнята концепція реформування ринку електроенергії, метою якої є його лібералізація, перехід до ринкових механізмів ціноутворення й обмеження державного втручання. Реформа передбачає перехід до системи прямих двосторонніх договорів між виробниками та споживачами електроенергії. Крім того, під час реалізації реформи повинні з'явитися ринок потужності, ринок допоміжних (системних) послуг, біржовий ринок електроенергії на добу вперед, балансувальний ринок.

Формування загальносистемного графіка завантаження, диспетчерське управління енергосистемою, підтримка резерву потужності, регулювання частоти й напруги в системі, координація заходів відновлення системи при збоях й аваріях, а також управління балансуємим механізмом здійснюється системним оператором НЕК «Укренерго».

Функції ж державного регулювання повинні бути зведені до моніторингу діяльності на ринку та втручання в разі виявлення порушень.

Сьогодні планують створити біржовий ринок електроенергії на добу вперед — це, по суті, ринок короткострокових договорів, який формує певний індикатив цін для ринку двосторонніх контрактів, і на якому купується і продається електроенергія для мінімізації ризиків виникнення небалансів. Урегулювання небалансів відбуватиметься в режимі реального часу через балансуєчий ринок.

Вважається, що така система є більш прогресивною, ніж та, яка існує, оскільки дозволяє учасникам ринку прогнозувати попит і пропозицію електроенергії, виходячи з ринкових механізмів, здійснювати довгострокове планування й інвестувати в модернізацію та розширення виробничих потужностей.

У зв'язку з погіршенням економічної ситуації в Україні радикального реформування ринку електроенергії у 2009 році не відбудеться, що, проте, не ставить під сумнів довгострокові перспективи розвитку галузі.

У секторі передачі й постачання електроенергії також назріла необхідність реформи системи тарифоутворення, оскільки існуюча система «витрати плюс» не створює передумов для зниження витрат, здійснення інвестицій у розвиток виробничих потужностей, а процес установлення тарифів малопередбачуваний і не створює стимулів для довгострокового планування. У зв'язку із цим в Україні точиться активна дискусія про перехід до системи стимулюючого тарифоутворення.

Огляд фінансових результатів

Представлений у цьому розділі аналіз фінансових результатів зроблений на основі аудійованої звітності ДТЕК за МСФЗ за 2008 рік.

Звіт про прибутки та збитки

Короткий огляд фінансових результатів

У 2008 році складалася позитивна динаміка фінансових показників. Консолідована виручка Компанії у 2008 році зросла на 44,6%, з 8,9 млрд. грн до 12,9 млрд. грн. Валовий прибуток збільшився на 50,8% — з 2,0 млрд. грн у 2007 році до 3,0 млрд. грн у 2008 році, а валова рентабельність зросла з 22,5% до 23,5% відповідно. Показник EBITDA* збільшився на 43,3%, з 2,4 млрд. грн до 3,4 млрд.

грн, а рентабельність за EBITDA трохи знизилася — з 26,9% до 26,6%. Показник EBIT (прибуток до сплати відсотків і податків) зріс на 23,2%, з 1,6 млрд. грн до 2,0 млрд. грн; рентабельність за EBIT знизилася з 18,3 до 15,6%. Чистий прибуток у 2008 році склав 119 млн. грн, що значно менше, ніж у 2007 році (1,2 млрд. грн). Скоректований чистий прибуток (чистий прибуток, скоректований на ряд неопераційних і неординарних витрат і доходів) у 2008 році зріс на 66,4% і склав 2,0 млрд. грн.

Короткий огляд фінансових результатів ДТЕК, млн. грн

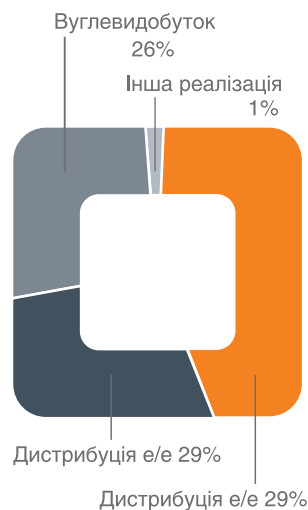
	2008	2007	Змін., 08/07
Виручка від реалізації	12 969	8 969	44,6%
Собівартість	(9 921)	(6 948)	42,8%
Валовий прибуток	3 048	2 021	50,8%
Валова рентабельність	23,5%	22,5%	
EBITDA	3 453	2 410	43,3%
Рентабельність за EBITDA	26,6%	26,9%	
EBIT	2 019	1 639	23,2%
Рентабельність за EBIT	15,6%	18,3%	
Чистий прибуток	119	1 193	-90,0%
Чиста рентабельність	0,9%	13,3%	
Скоректований чистий прибуток	1 985	1 193	66,4%
Скоректована чиста рентабельність	15,1%	13,3%	

* EBITDA (скор. від англ. Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) — аналітичний показник, рівний обсягу прибутку до вирахування витрат у відсотках, сплати податків й амортизаційних відрахувань.

Доходи Компанії. Інформація про види діяльності

Доходи ДТЕК формуються від реалізації електроенергії оператору ринку електроенергії ДП «Енергоринок», реалізації вугілля (енергетичного — підприємствам теплової генерації та коксівного — підприємствам металургійного сектора), а також від реалізації й передачі електроенергії кінцевим споживачам. У 2008 році консолідована виручка від реалізації ДТЕК зросла на 44,6%, склавши 12,9 млрд. грн, порівняно з 8,9 млрд. грн у 2007 році. Ключову частку в консолідованій виручці Компанії займає сегмент генерації електроенергії (реалізація електроенергії ДП «Енергоринок»), частка якого у 2008 році склала 44%. Внесок у консолідовану виручку Компанії сегментів дистрибуції електроенергії й видобутку та збагачення вугілля склав 29% і 26% відповідно.

Структура доходів ДТЕК, %

Структура доходів ДТЕК, млн. грн

	2008	2007	Змін., 08/07
Реалізація електроенергії ДП «Енергоринок»	5 665	4 489	26,2%
Реалізація енергетичного та коксівного вугілля	3 407	1 607	112,0%
Реалізація і передача електроенергії кінцевим споживачам	3 736	2 400	55,7%
Інша реалізація	161	473	-66,0%
Усього	12 969	8 969	44,6%

У 2008 році складалася позитивна динаміка у всіх напрямках бізнесу Компанії. Виручка від реалізації вугілля зросла на 112,0% і склала 3,4 млрд. грн проти 1,6 млрд. грн у 2007 році. Таке високе зростання пояснюється збільшенням фізичних обсягів відвантаження вугілля як за рахунок збільшення видобутку вугілля, так і за рахунок незначного скорочення внутрішнього споживання. Важливим чинником зростання виручки від реалізації вугільної продукції є позитивна динаміка цін у першій половині 2008 року у зв'язку зі сприятливою світовою кон'юнктурою. Так, згідно з даними управлінської звітності, зростання обсягів відвантаження вугілля різних марок збільшило доходи Компанії на 0,7 млрд. грн, а збільшення середньої ціни реалізації — на 1,1 млрд. грн.

Доходи Компанії від генерації електроенергії у 2008 році зросли на 26,2%, з 4,5 млрд. грн до 5,7 млрд. грн, незважаючи на зменшення відпуску електроенергії на 7,3%. Зростання доходів від генерації обумовлене, головним чином, збільшенням тарифу на відпуск електроенергії на 34,1%. Додаткові 93,4 млн. грн були отримані як інвестиційна складова в тарифі на відпуск електроенергії.

Доходи сегменту дистрибуції ДТЕК у 2008 році зросли на 55,7%, з 2,4 млрд. грн до 3,7 млрд. грн. Чинниками, які зумовлюють зростання доходів від дистрибуції, є зростання обсягів постачання електроенергії по мережах Компанії та підвищення тарифів на передачу електроенергії.

Структура собівартості ДТЕК у 2008 році, %

Собівартість реалізованої продукції

У 2008 році собівартість продукції зросла на 42,8%, з 6,9 млрд. грн до 9,9 млрд. грн, що менше від темпів зростання виручки. Завдяки цьому валовий прибуток у 2008 році зріс на 50,8%, склавши 3,0 млрд. грн порівняно з 2,0 млрд. грн минулого року, а валова рентабельність збільшилася з 22,5% до 23,5%. У структурі собівартості основну роль грає вартість електроенергії, що купується підприємствами дистрибуції у ДП «Енергоринок» для подальшої реалізації кінцевим споживачам. Іншими значущими статтями собівартості є персонал (27%), сировина й матеріали (18%), амортизація (11%).

Витрати на закупівлю електроенергії у 2008 році зросли на 57,5%, до 3,4 млрд. грн, через зростання обсягів закупівлі електроенергії, а також зростання тарифів.

Структура собівартості ДТЕК у 2008 році, млн. грн

	2008	2007	Змін., 08/07
Вартість електроенергії, що купується	3 482	2 211	57,5%
Витрати на персонал, включаючи податки на заробітну плату	2 675	1 680	59,2%
Сировина й матеріали	1 799	1 263	42,4%
Амортизація основних засобів за вирахуванням амортизації державних грантів	1 060	762	39,1%
Вартість товарів, що купуються	83	375	-77,9%
Вартість товарів	37		
Виробничі накладні витрати	178	217	-18,0%
Податки (окрім податку на прибуток)	141	119	18,5%
Транспортні й комунальні послуги	384	243	58,0%
Обслуговування й ремонт обладнання	102	79	29,1%
Зміна вартості готової продукції та незавершеного виробництва	-35	-14	150,0%
Інші витрати	15	13	15,4%
Усього	9 921	6 948	42,8%

Витрати на персонал зросли на 59,2% і склали 2,7 млрд. грн, що в основному пов'язано зі зростанням заробітної плати (окладів) у вугільній галузі у зв'язку з виконанням законодавчих актів й у зв'язку зі зростанням обсягів видобутку вугілля. У решті сфер зростання зарплат було незначним.

Витрати на купівлю сировини й матеріалів зросли на 42,4%, що пов'язано зі зростанням вартості матеріалів; завдяки ефективнішому використанню ресурсів цей ефект частково вдалося згладити.

Основними чинниками зростання амортизаційних відрахувань стали переоцінка основних засобів і введення в експлуатацію нових об'єктів.

Операційні витрати. Загальні, комерційні й адміністративні витрати

Найбільш істотними статтями операційних витрат стали адміністративні витрати й витрати на збут і дистрибуцію, які за підсумками 2008 року зросли на 45% і 54% відповідно, склавши 532 млн. грн і 77 млн. грн. Також у 2008 році в результаті переоцінки отриманий збиток від зниження ціни вартості основних засобів на суму 354 млн. грн; ці витрати мають разовий, неопераційний і негрошовий характер.

Збільшення загальних й адміністративних витрат пов'язане в основному зі збільшенням зарплат персоналу. Витрати на дистрибуцію та збут зросли за рахунок транспортних витрат, що пов'язано зі збільшенням обсягів реалізації продукції.

ЕБИТДА

Найважливішим показником внутрішнього управлінського контролю й ключовим індикатором формування вартості бізнесу компанії в довгостроковій перспективі є ЕБИТДА.

ЕБИТДА ДТЕК за 2008 рік на 43,3%, або 1,0 млрд. грн, вища за аналогічний показник 2007 року. Основними причинами зростання є сприятлива ринкова кон'юнктура в першій половині 2008 року (у цей період відбулося істотне зростання цін на вугілля й електроенергію та зростання обсягів споживання продукції ДТЕК), а також зусилля менеджменту щодо збереження рівня питомих витрат на виробництво продукції.

У 2008 році ДТЕК продовжив проведення операційних поліпшень на своїх підприємствах (детальніше в розділах про напрями бізнесу й розділі «Інвестиційна діяльність»):

- упроваджуються анкерні кріплення на шахтах об'єднання «Павлоградвугілля»
- реалізується проект із дегазації й утилізації метану на шахті «Комсомолець Донбасу»
- отримуються новітні очисні комбайни та скребокві конвеєри Ostroy і TMachinery
- упроваджуються сучасні АСУ ТП на генеруючих потужностях Компанії
- реалізується програма реконструкції та модернізації генеруючого обладнання й мережевого господарства
- встановлюються системи комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ) на підприємствах блоку дистрибуції.

Операційні витрати ДТЕК, млн. грн

	2008	2007	Змін., 08/07
Інші доходи	117	259	-54,8%
Витрати на збут і дистрибуцію	-77	-50	54,0%
Адміністративні витрати	-532	-368	44,6%
Неопераційний збиток (прибуток) від курсових різниць	112	0	n/a
Списання вартості основних засобів	-354	-5	6 980,0%
Інші витрати	-322	-223	44,4%

EBITDA, млн. грн

	2008	2007	Змін., 08/07
Валовий прибуток	3 048	2 021	50,8%
Загальні, адміністративні та збутові витрати	(609)	(418)	
Інші доходи і витрати (чисті)	(420)	36	
ЕБІТ	2 019	1 639	23,2%
Рентабельність за ЕБІТ	15,6%	18,3%	
Амортизація	1 080	771	
Знецінення основних засобів	354	—	
ЕБІТДА	3 453	2 410	43,3%
Рентабельність за ЕБІТДА	26,6%	26,9%	

Вищезгадані дії менеджменту дозволили ДТЕК зберегти темпи зростання у другій половині 2008 року у сфері видобутку вугілля і втримати на мінімальному рівні порівняно з конкурентами темп скорочення обсягів відпуску електроенергії.

Чистий прибуток. Скоректований чистий прибуток

Чистий прибуток, згідно з аудійованою фінансовою звітністю, у 2008 році склав 119 млн. грн (у 2007 році — 1 193 млн. грн). Рентабельність за чистим прибутком у 2008 році склала 0,9% порівняно з 13,3% у 2007 році. Таке значне зменшення чистого прибутку було викликане рядом негрошових збитків і списань.

У 2008 році мав місце неопераційний збиток від курсових різниць у розмірі 1,3 млрд. грн. Це пов'язано в основному з перерахуванням кредитів, номінованих у доларах США і євро, у національну валюту України з метою звітності. Крім того, у 2008 році був збиток від знецінення основних засобів на суму 354 млн. грн.

У 2008 році Компанія понесла разові негрошові витрати в розмірі 205 млн. грн, пов'язані з визнанням у звітності зобов'язань у пенсійних виплатах майбутніх періодів. Виникнення цих зобов'язань було викликане змінами в пенсійному законодавстві України, які істотно збільшили розмір виплат у пенсійних планах Компанії.

Скоректований чистий прибуток у 2008 році зріс на 66,4% порівняно з 2007 роком і склав 1 985 млн. грн. Рентабельність у скоректованому чистому прибутку збільшилася з 13,3% у 2007 році до 15,3% у 2008 році.

Активи. Значущі зміни структури активів

У 2008 році активи Компанії збільшилися на 34,8% і склали 18,1 млрд. грн. При цьому необоротні активи зросли на 36,9% і склали 15,6 млрд. грн. Вартість основних засобів зросла на 66,6%, з 6,3 млрд. грн до 10,6 млрд. грн. Таке значне зростання вартості основних засобів пов'язане насамперед з введенням в експлуатацію нових об'єктів на суму 1,8 млрд. грн і збільшенням балансової вартості на 3,8 млрд. грн. у результаті переоцінки.

Збільшення статті «Довгострокові фінансові вкладення» з 85 млн. грн до 1,3 млрд. грн пов'язане з класифікацією інвестицій у «Дніпроенерго» як інвестиції в асоційовані компанії (у 2007 році такі інвестиції позначалися як інвестиції, доступні для продажу).

Оборотні активи у 2008 році збільшилися на 22,9% — з 2,0 млрд. грн до 2,5 млрд. грн. Основними статтями оборотних активів є товарно-матеріальні запаси, дебіторська заборгованість, кошти та еквіваленти.

Скоректований чистий прибуток, млн. грн

	2008	2007	Змін., 08/07
Чистий прибуток	119	1 193	-91,8%
Рентабельність за чистим прибутком	0,9%	13,3%	
Коректування:			
(+) Неопераційні збитки від курсових різниць	1 307	0	n/a
(+) Списання вартості основних засобів	354	0	n/a
(+) Разовий ефект від застосування нового трудового законодавства	205	0	n/a
Скоректований чистий прибуток	1 985	1 193	66,4%
Рентабельність за скоректованим чистим прибутком	15,3%	13,3%	

Запаси зросли на 30,4%, з 471 млн. грн до 614 млн. грн. Збільшення вартості запасів пов'язане зі збільшенням залишків вугільної продукції на складах ТЕС як за рахунок збільшення фізичного обсягу, так і за рахунок зростання їхньої вартості.

Дебіторська заборгованість Компанії складається із заборгованості ДП «Енергоринок» за поставлену електроенергію, заборгованості великих і середніх українських підприємств. За підсумками 2008 року дебіторська заборгованість у торгових операціях істотно не змінилася — збільшення на 0,7%, з 688 млн. грн до 935 млн. грн. З урахуванням інших видів дебіторської заборгованості й передоплати за послуги постачальників, загальний розмір дебіторської заборгованості у 2008 році склав 1274 млн. грн, що на 7,8% більше, ніж у 2007 році (1 182 млн. грн).

Обсяг коштів і еквівалентів на балансі у 2008 році склав 595 млн. грн, що на 62,1% більше порівняно з минулим періодом.

Зобов'язання та власний капітал

Зміни зобов'язань Компанії в основному зумовлені збільшенням її боргового навантаження. Так, обсяг довгострокових позик і кредитів збільшився на 181,0% — з 353 млн. грн до 992 млн. грн, короткострокові позики зросли на 71,8% — з 1,6 млрд. грн до 2,7 млрд. грн.

У Компанії є пенсійні зобов'язання щодо планів із фіксованими виплатами в розмірі 1,0 млрд. грн; у 2008 році ця стаття довгострокових зобов'язань збільшилася на 55,0%, що зумовлено змінами у трудовому законодавстві.

Обсяг кредиторської заборгованості у 2008 році збільшився на 31,0% і склав 1,2 млрд. грн.

Фінансові коефіцієнти

	2008	2007	Змін., 08/07
Скоректований чистий прибуток, млн. грн	1 985	1 193	66,4%
Усього активи (на кінець року), млн. грн	18 070	13 402	34,8%
Усього активи (у середньому за рік), млн. грн	15 736	11 085	42,0%
Рентабельність активів (ROA), %	12,6%	10,8%	1,8%
Власний капітал (на кінець року), млн. грн	9 989	8 475	17,9%
Власний капітал (у середньому за рік), млн. грн	9 232	6 828	35,2%
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	21,5%	17,5%	4,0%
ЕВІТ, млн. грн	2 019	1 639	23,2%
Вкладений капітал (на кінець року), млн. грн	13 625	10 627	28,2%
Вкладений капітал (у середньому за рік), млн. грн	12 126	8 889	36,4%
Рентабельність вкладеного капіталу (ROCE), %	16,7%	18,4%	-1,8%

Фінансові коефіцієнти

У 2008 році практично всі основні фінансові коефіцієнти, які використовуються менеджментом Компанії для аналізу ефективності, перевищили значення 2007 року. Рентабельність активів (ROA) склала 12,6%, що на 1,8% вище за показник 2007 року. Рентабельність власного капіталу (ROE) склала 21,5%, що вище на 4,0% аналогічного показника за 2007 рік.

Показник ROCE (рентабельність вкладеного капіталу) у 2008 році досяг рівня 16,7%, що нижче за показник за 2007 рік на 1,8%.

Основними причинами зниження цього показника є зростання довгострокових кредитів і збільшення власного капіталу.

Рух коштів, ліквідність і фінансова сталість

Рух коштів

У 2008 році спостерігається зростання грошових потоків у всіх напрямках діяльності, що дозволило Компанії збільшити залишки коштів і підтримати показники ліквідності на високому рівні. Грошовий потік від операційної діяльності ДТЕК збільшився порівняно з 2007 роком на 91,7% і склав 2,9 млрд. грн. Вільний грошовий потік склав 1 159 млн. грн, що на 115,4% більше, ніж у 2007 році.

Грошовий потік від фінансової діяльності на 80,0% нижчий, ніж у 2007 році. Це пояснюється тим, що у 2007 році був здійснений додатковий випуск акцій компанії на суму 1,0 млрд. грн, а також тим, що обсяг погашення кредитів у 2008 році перевищив аналогічний показник 2007 року на 136,2% і склав 2,3 млрд. грн. Водночас додаткові залучення коштів склали 2,7 млрд. грн, що вище від показника 2007 року на 27,4%.

Заборгованість компанії

У 2008 році ДТЕК проводив активну програму позик, метою якої було фінансування модернізації виробничих потужностей і придбання нових активів. Заборгованість ДТЕК у 2008 році збільшилась на 91,6%, з 1,9 млрд. грн до 3,7 млрд. грн. При цьому довгострокова заборгованість зросла на 181,0% — з 353 млн. грн до 992 млн. грн, а короткострокова — на 71,8%, з 1,6 млрд. грн до 2,7 млрд. грн.

Більша частина заборгованості номінована в доларах США і євро, позики в національній валюті України відносно невеликі. Загальна заборгованість, номінована в доларах, складає 2,4 млрд. грн або 64% усього обсягу позик. Кредити в євро складають 1 млрд. грн, або 27% усіх позик. Борги в українській валюті складають 337 млн. грн, або 9% кредитного портфеля компанії.

Позикові кошти, млн. грн

	31 грудня 2008 р.		31 грудня 2007 р.	
	млн. грн	%	млн. грн	%
Довгострокові	992	26,6%	353	18,1%
Банківські кредити	992		353	
Поточні	2 739	73,4%	1 594	81,9%
Банківські кредити	2 726		1 578	
Нараховані відсотки	13		16	
Усього позикові кошти	3 731	100,0%	1 947	100,0%
Позикові кошти, деноміновані в:				
Українська гривня	337	9,0%	173	8,9%
Долари США	2 387	64,0%	1 774	91,1%
Євро	1 007	27,0%	—	—

Запозичення ДТЕК за валютою позики, млн. грн

Заборгованість ДТЕК є переважно короткостроковою, із терміном погашення до 1 року; частка короткострокових позик у загальному кредитному портфелі ДТЕК складає 73%. Більшість позик ДТЕК здійснювалися за плаваючою ставкою, прив'язаною до LIBOR.

У 2008 році ДТЕК залучив першу в історії Компанії міжнародну синдиковану позику на суму \$ 150 млн. Згідно з умовами операції кошти залучені з процентною ставкою «LIBOR + 3% річних» терміном на 2 роки з можливістю продовження на 1 рік. Також у 2008 році ДТЕК успішно заклав свою першу операцію на міжнародних ринках капіталу: кредит Deutsche Bank у сумі \$ 100 млн.

Ліквідність та фінансова сталість

На думку менеджменту, фінансовий стан ДТЕК є сталим. Коефіцієнти платоспроможності й ліквідності зазнали незначних змін порівняно з 2007 роком. Так, коефіцієнт поточної ліквідності склав 0,56 порівняно з 0,73 у 2007 році, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зберігся на рівні 2007 року і склав 0,13.

Показники ліквідності та фінансової сталості ДТЕК, млн. грн

	2008	2007
ЕВІТДА, млн. грн	3 453	2 410
Власний капітал (на кінець року), млн. грн	9 989	8 475
Чистий борг, млн. грн	3 136	1 580
Чистий борг / ЕВІТДА	0,91	0,66
Чистий борг / Власний капітал	0,31	0,19
Загальний борг, млн. грн	3 731	1 947
Загальний борг / ЕВІТДА	1,08	0,81
Загальний борг / Власний капітал	0,37	0,23
Сплачені відсотки, млн. грн	289	108
ЕВІТДА / Чисті сплачені відсотки	11,95	22,32
Ліквідність:		
Поточна ліквідність	0,56	0,73
Абсолютна ліквідність	0,13	0,13

Показники фінансової сталості компанії у 2007 році залишалися стабільними, що пов'язано насамперед зі зростанням грошових потоків від операційної діяльності. Співвідношення чистий борг/EBITDA у 2008 році збільшилося незначно — з 0,66 до 0,91, і в цілому є консервативним для компаній вугільної та енергетичної галузей. Співвідношення EBITDA/процентні платежі у 2008 році зменшилося вдвічі і склало 11,95, але при цьому залишається на достатньо високому рівні для індустріальної компанії. Відношення боргу до власного капіталу у 2008 році склало 0,37, що трохи вище, ніж 0,23 у 2007 році.

Кредитні рейтинги

У 2007 році міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service присвоїло компанії DTEK Holdings Limited (ДТЕК) довгостроковий корпоративний рейтинг (Corporate Family Rating) на рівні «B2» із прогнозом зміни «стабільний». У цьому самому році міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings присвоїло DTEK Holdings Limited довгостроковий рейтинг емітента (IDR) на рівні «В+», короткостроковий рейтинг емітента на рівні «В» і національний довгостроковий рейтинг «AA-(AA мінус) (ukr)» зі стабільним прогнозом розвитку.

23 вересня 2008 року Fitch Ratings підтвердило рейтинги DTEK Holdings Limited: довгостроковий рейтинг дефолту емітента («РДЕ») «В+», короткостроковий РДЕ «В» і національний довгостроковий рейтинг «AA-(AA мінус) (ukr)». У довгостроковому РДЕ й національному довгостроковому рейтингу присвоєний прогноз «Позитивний».

17 жовтня 2008 року Fitch Ratings підтвердило довгостроковий рейтинг за зобов'язаннями в іноземній валюті ДТЕК на рівні В+, при цьому змінивши прогноз рейтингу Компанії у зв'язку з переглядом суверенного рейтингу України з «Позитивного» на «Негативний».

26 листопада 2008 року міжнародне рейтингове агентство Moody's підтвердило корпоративний рейтинг ДТЕК на рівні B2 з прогнозом розвитку «Стабільний».

12 лютого 2009 року Fitch Ratings знизило довгостроковий валютний рейтинг ДТЕК із рівня «В+» до «В», прогноз «Негативний». Таке зниження пов'язане насамперед із переглядом суверенного рейтингу України. При цьому був підвищений національний довгостроковий рейтинг компанії DTEK Holdings Limited з рівня «AA-» до «AA+» із прогнозом «Стабільний». Основна причина перегляду рейтингу — значне поліпшення кредитного портфеля Компанії.

ДТЕК є відповідальним позичальником і надійним партнером для банків-кредиторів. Компанія завжди оплачувала процентні платежі й погашала кредити чітко відповідно до умов кредитних договорів, не допускаючи простроченої заборгованості щодо жодного з них.

Кредитний рейтинг Moody`s

Довгостроковий (міжнародний)	B2 стабільний
Довгостроковий (національний)	—

Кредитний рейтинг Fitch

Довгостроковий (міжнародний)	B стабільний
Довгостроковий (національний)	AA+ стабільний

Підхід ДТЕК до управління ризиками передбачає комплексну систему внутрішнього контролю й управління ризиками, засновану на стратегічному плануванні. У компанії прийнята Політика щодо внутрішнього контролю й управління ризиками, яка встановлює основні принципи діяльності в цій сфері:

- управління ключовими ризиками на основі регулярного їх виявлення й оцінювання;
- моніторинг ефективності заходів щодо управління ризиками;
- відповідальність менеджменту всіх рівнів за стан системи внутрішнього контролю й належне управління ризиками в рамках своєї компетенції;
- дотримання співробітниками встановлених вимог системи внутрішнього контролю;
- інтеграція управління ризиками у процес ухвалення управлінських рішень;
- єдина для всіх підприємств ДТЕК методологія;
- незалежне оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю й управління ризиками;
- постійне вдосконалення системи внутрішнього контролю й управління ризиками відповідно до зовнішніх і внутрішніх умов, що змінюються.

З 2007 року в ДТЕК на регулярній основі здійснюється виявлення й оцінювання ризиків, розробляються заходи реагування на ризики. Управління ризиками вбудовується у ключові процеси ухвалення рішень компанії: аналізуються ризики інвестиційних проектів, удосконалюється система бюджетного контролю.

Управління ризиками та їх моніторинг здійснюється менеджментом ДТЕК. Функція ризик-менеджменту і внутрішнього контролю представлена як на рівні корпоративного центру, так і підприємств. Ухвалення рішень стосовно ризиків відповідного рівня здійснюється ДТЕК і колегіальними органами управління ДТЕК та підприємств. У Компанії функціонує підрозділ внутрішнього аудиту, який оцінює ефективність системи внутрішнього контролю й управління ризиками.

За наслідками оцінювання ризиків ДТЕК на 2009 рік найбільш істотними для Компанії є ринкові та фінансові ризики.

Ринкові ризики

Компанія схильна до змін ринкових цін на вугілля й електроенергію, що постачається на оптовий ринок. Зниження ринкових ризиків здійснюється за допомогою зміни структури збуту та розширення ринків реалізації вугілля й електроенергії.

Крім того, ринковий ризик мінімізується чинником вертикальної структури бізнесу ДТЕК, що знижує ризики, пов'язані із забезпеченням генеруючих потужностей сировинною базою.

Фінансові ризики

Компанія схильна до фінансових ризиків: кредитного, валютного й ризику ліквідності.

Кредитний ризик

Кредитний ризик пов'язаний з відпуском електроенергії у ДП «Енергоринок» і продажем кінцевим споживачам. Управління кредитним ризиком здійснюється на рівні окремих підприємств із загальним наглядом на рівні ДТЕК.

При постачанні електроенергії промисловим клієнтам Компанія здійснює моніторинг термінів дебіторської заборгованості й має право відключати споживачів-неплатників. Істотним чинником ризику є наявність екологічної броні* електропостачання в окремих категорій споживачів, що не дозволяє здійснити їх відключення.

Підприємствами ДТЕК створюється резерв на знецінювання в сумі, яка є оцінкою менеджментом завданих збитків від дебіторської заборгованості.

Валютний ризик

Вплив валютного ризику на ДТЕК обмежений, оскільки Компанія здійснює велику частину продажів і несе велику частину витрат у національній валюті. Валютний ризик у Компанії виникає переважно щодо боргових зобов'язань, які частково номіновані в іноземній валюті, і закупівель, пов'язаних із реалізацією інвестиційних проектів. Управління валютним ризиком передбачає зменшення відкритої валютної позиції шляхом збалансованості структури активів і зобов'язань в одній валюті. Це досягається шляхом диверсифікації залишків коштів у різні валюти й цілеспрямованої роботи зі збільшення частки валютної виручки в загальному обсязі доходів Компанії.

Ризик ліквідності

Для зниження ризику ліквідності здійснюється диверсифікація в розрізі контрагентів й оптимізація умов договорів у частині термінів оплати, реалізуються програми зі зниження операційних витрат та підвищення ефективності процесів Компанії. Зниження впливу цього ризику також досягається шляхом підтримки заданого рівня абсолютної ліквідності. У Компанії впроваджений механізм планування й управління рухом коштів, який дозволяє оперативно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Регуляторні ризики

Оскільки ціноутворення на ринках вугілля й електроенергії в Україні регулюється державою, ДТЕК схильний до регуляторних ризиків. Для мінімізації цих ризиків Компанія бере активну участь у законотворчому процесі, зокрема в розробленні нової моделі енергоринку.

Операційні ризики

Як виробнича компанія, ДТЕК приділяє особливу увагу моніторингу й мінімізації операційних ризиків. У Компанії реалізуються програми зі зниження операційних витрат і підвищення ефективності виробничих процесів, розроблені плани ліквідації аварійних ситуацій на підприємствах.

У сфері операційної діяльності пріоритетним для ДТЕК є управління ризиками, пов'язаними з охороною праці, довкілля, забезпеченням безперебійної діяльності.

Для управління операційними ризиками активно використовується страхування. У Компанії розроблена концепція страхового захисту, реалізацію якого здійснює централізований для всього бізнесу підрозділ, що забезпечує єдиний методологічний підхід при взаємодії зі страховими компаніями й дозволяє оптимізувати величину страхових відрахувань.

Система страхового захисту забезпечує захист інтересів Компанії і включає страхування майна та покриття збитків у разі перерви виробничої діяльності, а також виконання вимог щодо обов'язкових видів страхування. При організації страхового захисту ДТЕК ураховується повнота покриття, оптимальність умов страхування та надійність розміщення ризиків.

* Екологічна броня електропостачання споживача – мінімальний рівень споживання електричної енергії споживачем, окрім населення, який забезпечує умови, що запобігають виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Виробничі потужності сегменту вуглевидобутку

Сегмент вуглевидобутку ДТЕК представлений двома найбільшими підприємствами галузі — ВАТ «Павлоградвугілля» й ВАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу».

У 2008 році «Павлоградвугілля» було, як і раніше, лідером з видобутку вугілля в Україні з показником 14,2 млн. тонн вугілля й ринковою часткою в розмірі 18,2%. Результати «Комсомольця Донбасу» також одні з кращих — підприємство забезпечило видобуток в обсязі 3,4 млн. тонн вугілля або 4,4% ринку вуглевидобутку*.

Підприємства вугледобувного сегменту ДТЕК характеризуються високою операційною ефективністю, і при низькій собівартості тонни видобутку вугілля демонструють значно вищі показники продуктивності праці, ніж у середньому в галузі.

Запаси ВАТ «Павлоградвугілля» й ВАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу»

Показники	Промислові запаси млн. тонн	Марки вугілля
ВАТ «Павлоградвугілля»	716,6	ДГ, Г
ВАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу»	120,3	П

* За даними Міністерства вугільної промисловості України.

**Середньомісячна продуктивність праці
робітника у видобутку, т/чол.**

**Собівартість тонни рядового вугілля,
грн/т**

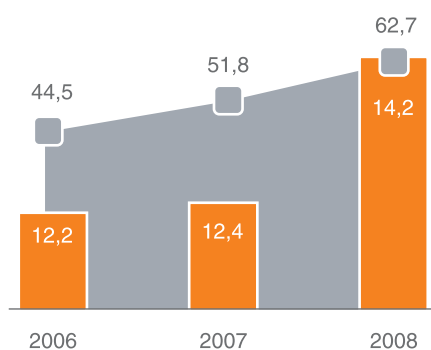

Основні виробничі показники вугледобувних підприємств ДТЕК

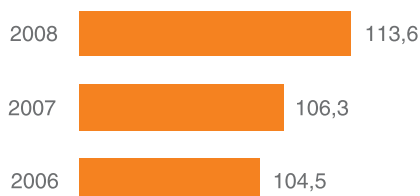
Показники	2008	2007	2006	Змін., 08/07
Об'єднання «Павлоградвугілля» Видобуток вугілля, тис. тонн				
енергетичне	11 107	9 790	9 672	13,5%
коксівне	3 056	2 572	2 557	18,8%
Усього	14 163	12 362	12 229	14,6%
Зольність добутого рядового вугілля	36,9%	37,6%	36,6%	
Шахта «Комсомолец Донбасу» Видобуток вугілля, тис. тонн				
енергетичне	3 432	3 428	3 094	0,1%
коксівне	0	0	0	
Усього	3 432	3 428	3 094	0,1%
Зольність добутого рядового вугілля	33,7%	33,1%	32,7%	
Усього у вуглевидобутку Видобуток вугілля, тис. тонн				
енергетичне	14 539	13 218	12 766	10,0%
коксівне	3 056	2 572	2 557	18,8%
Усього	17 595	15 790	15 323	11,4%
Зольність добутого рядового вугілля	36,3%	36,6%	35,8%	

Виробничі показники ВАТ «Павлоградвугілля»

- Видобуток рядового вугілля, млн. тонн
- Середньомісячна продуктивність праці, т/чол.

- Проходження гірничих виробітків, км

Об'єднання «Павлоградвугілля»

«Павлоградвугілля» веде видобуток вугілля на території великого родовища, розташованого в Павлоградсько-Петропавлівському вугленосному районі Західного Донбасу. Промислові запаси складають 716,6 млн. тонн, що при існуючому рівні видобутку дорівнює забезпеченості вугіллям на термін понад 50 років. До складу підприємства входять 10 шахт, а також ряд підрозділів транспортної та виробничої інфраструктури. У 2008 році середньосписочна чисельність персоналу «Павлоградвугілля» склала 28,3 тис. чоловік.

Підприємство здійснює видобуток енергетичного (марки «Г» і «ДГ») і коксівного вугілля (марка «Г»), при цьому частка вугілля енергетичних марок складає до 80%. Обсяг видобутку підприємства у 2008 році склав 14,2 млн. тонн, що на 14,6% більше, ніж роком раніше. Зольність вугілля, що добувалося, у 2008 році склала 36,9% (у 2007 році — 37,6%). Практично все добуте вугілля йде на внутрішній ринок. Споживачами енергетичного вугілля є енергогенеруючі компанії України — «Східенерго», «Дніпроенерго» і «Західенерго», основними споживачами коксівного вугілля є ті коксохімічні комбінати, які входять у гірничо-металургійний холдинг СКМ. Обсяг експорту вугілля у 2008 році склав 113,7 тис. тонн.

На кінець 2008 року на шахтах «Павлоградвугілля» відробляли 32 лави, а загальна протяжність гірничих виробітків складала 977 км. У 2008 році в роботу було введено 35 нових лав і проведено 113,6 км. гірничих виробітків. Показник продуктивності праці на шахтах «Павлоградвугілля» є одним із найвищих в Україні і в 2008 році склав 62,7 т/чол. на місяць, що на 21% більше, ніж у 2007 році.

Згідно з довгостроковим планом розвитку ВАТ «Павлоградвугілля», до 2012 року річний видобуток вугілля зросте на третину порівняно з 2008 роком і перевищить 18 млн. тонн. При цьому обсяг проведення гірничих виробітків складе 129,2 км., а продуктивність праці збільшиться на 57% — з нинішніх 62,7 т/міс. до 98,7 т/міс. Істотний приріст обсягів виробництва й підвищення продуктивності праці на підприємстві будуть забезпечені за рахунок комплексної модернізації виробничих потужностей і впровадження ряду операційних поліпшень.

З 2009 року в рамках програми модернізації на шахтах об'єднання «Павлоградвугілля» передбачає впровадження технології стругової виїмки вугілля. Середня продуктивність стругових установок досягає 3300 т/добу. Наразі укладений контракт на виготовлення й постачання гірничо-шахтного обладнання зі світовим лідером у

виробництві стругових установок — компанією Viscurus DBT Europe GmbH. Запуск обладнання почнеться у 2010 році на шахті «Степова».

Крім того, підприємством підписані контракти із чеськими компаніями Ostroj і TMachinery і поставлене обладнання на шахти «Дніпровська» та «Степова» — секції механізованого кріплення, очисні комбайни та скребкові конвеєри для комплексного оснащення лав, які знов вводяться. Це обладнання має більш високий ресурс, ніж техніка, використовувана на шахтах сьогодні. Обладнання виробництва Ostroj і TMachinery у 2009 році буде також поставлене на шахти «Благодатна» й «Павлоградська».

Сьогодні на шахтах усе більшого поширення набуває анкерне кріплення, що підвищує стійкість гірничих виробітків і дозволяє збільшити темпи ведення підготовчих робіт при економії коштів на їхню підтримку. Застосування анкерного кріплення дозволяє значно знизити вартість проведення гірничих виробітків.

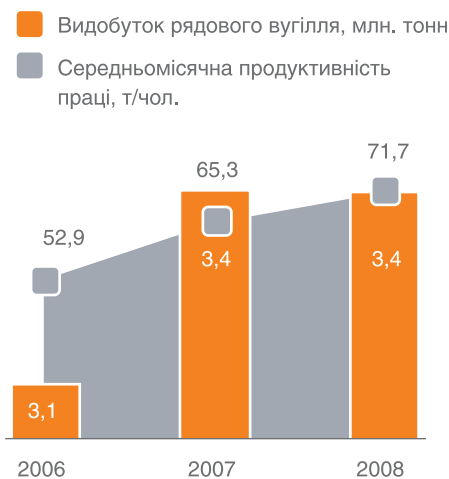
Відповідно до довгострокового плану розвитку, до кінця 2013 року на підтримку виробничих потужностей і модернізацію десяти шахт ВАТ «Павлоградвугілля» заплановано інвестувати близько 7,7 млрд. грн.

Шахта «Комсомолец Донбасу»

Шахта «Комсомолец Донбасу», містоутворювальне підприємство м. Кіровське Донецької області, є найбільшим виробником енергетичного вугілля в Україні. Промислові запаси шахти складають 120,3 млн. тонн, що при нинішньому рівні видобутку дорівнює забезпеченості вугіллям більш ніж на 35 років. Власний збагачувальний комплекс дозволяє забезпечувати низьку зольність відвантаженого вугілля. Середньосписочна чисельність персоналу підприємства у 2008 році склала 5,2 тис. чоловік.

«Комсомолец Донбасу» добуває вугілля марки «П» (пісне), яке належить до енергетичного вугілля й має високу питому теплоту згорання. Обсяг видобутку у 2008 році склав 3,4 млн. тонн вугілля, зольність добутого вугілля — 33,7%. Уся продукція «Комсомольця Донбасу» відвантажується енергогенеруючим підприємствам України — «Східенерго» та «Дніпроенерго». На кінець 2008 року на шахті «Комсомолец Донбасу» відпрацьовувалося 6 лав, а загальна протяжність гірничих виробітків складала 181,9 км. За рік було введено 5 нових лав і пройдено 18,8 км. гірничих виробітків. Продуктивність праці на шахті «Комсомолец Донбасу» у 2008 році збільшилася на 9,8% і досягла 71,7 т/чол. на місяць, що є одним із найвищих показників у галузі.

Виробничі показники ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу»

Виробничі потужності сегменту збагачення вугілля

Виробничі потужності сегменту збагачення вугілля ДТЕК представлені рядом збагачувальних фабрик — ТОВ «ЦЗФ «Павлоградська», ТОВ «ЦЗФ «Курахівська», ВАТ «ЦЗФ «Жовтнева», ВАТ «ЦЗФ «Добропільська», ТОВ «Моспінське ВПП», а також ТОВ «Екоенергоресурс» — підприємством, яке займається очищенням мулонакопичувача Павлоградської ЦЗФ. Добропільська й Жовтнева центральні збагачувальні фабрики були придбані ДТЕК у 2007 році.

Сукупний обсяг переробки вугілля збагачувальними фабриками ДТЕК у 2008 році склав 11,7 млн. тонн рядового вугілля, обсяг виробництва вугільного концентрату для спалювання в ТЕС — 8,4 млн. тонн. Приріст виробничих показників у відношенні до попереднього року склав 80%. Таке інтенсивне зростання пояснюється консолідацією у складі ДТЕК нових підприємств сумарною річною потужністю 7 млн. тонн та збільшенням завантаження виробничих потужностей у 2008 році з 63,6% до 67,9%.

Ключове підприємство сегменту збагачення — центральна збагачувальна фабрика «Павлоградська». Підприємство є одним із найбільших збагачувальних підприємств в Україні й має виробничу потужність 5,25 млн. тонн вугілля на рік. Павлоградська ЦЗФ переробляє рядове вугілля марки «Г» та «ДГ» і випускає концентрат для теплових електростанцій. Використовувані способи збагачення — важкосередовищна сепарація та відсадка. Рівень завантаження потужностей підприємства у 2008 році склав 72,3%. Обсяг збагачення досяг 3,8 млн. тонн, а виробництва концентрату — 2,9 млн. тонн.

Центральна збагачувальна фабрика «Курахівська» потужністю 2,5 млн. тонн проводить збагачення рядового вугілля марок «Г» і «ДГ» методами важкосередовищної сепарації та відсадки. У 2008 році на фабриці було перероблено 2,2 млн. тонн вугілля, а також випущено 1,5 млн. тонн концентрату для теплових електростанцій. Завантаження потужностей фабрики у 2008 році зросло порівняно з попереднім роком і досягло 86,6%. Обсяги переробки й виробництва концентрату у 2008 році зросли на 19,9% і 18,7% відповідно.

«Моспінське вуглепереробне підприємство» проводить збагачення рядового вугілля марки «Г» «ДГ», «П» і «КС», а також антрацитів за допомогою важкосередовищної сепарації та відсадки. У 2008 році підприємство переробило 0,8 млн. тонн вугілля й провело 0,6 млн. тонн концентрату. Завантаження виробничих потужностей підприємства у 2008 році склало 32,7% при річній потужності 2,5 млн. тонн.

Центральна збагачувальна фабрика «Добропільська» виробничою потужністю 4,5 млн. тонн здійснює збагачення рядового вугілля марки «Г» та «ДГ» і виробляє концентрат для теплових електростанцій. При збагаченні використовуються технології відсадки та флотації. У 2008 році підприємство переробило 3,2 млн. тонн вугілля й провело 2,3 млн. тонн концентрату. Завантаження виробничих потужностей склало у 2008 році 72,2%.

Центральна збагачувальна фабрика «Жовтнева» виробничою потужністю 2,6 млн. тонн на рік здійснює збагачення рядового вугілля марки «Г» і «ДГ» методами важкосередовищної сепарації, відсадки та флотації. У 2008 році підприємство переробило 1,7 млн. тонн вугілля й провело 1,1 млн. тонн концентрату. Завантаження потужностей підприємства у 2008 році склало 66,7%.

Основні виробничі показники сегменту збагачення вугілля ДТЕК, тис. тонн

Показники	2008	2007	2006	Змін., 08/07	
ЦЗФ «Павлоградська»	Збагачення рядового вугілля	3 798	3 207	2 853	18,4%
	Випуск концентрату (натуральний)	2 881	2 164	2 101	33,1%
	Завантаження виробничих потужностей	72,3%	61,1%	54,3%	
ЦЗФ «Курахівська»	Збагачення рядового вугілля	2 166	1 807	1 528	19,9%
	Випуск концентрату (натуральний)	1 494	1 258	1 078	18,7%
	Завантаження виробничих потужностей	86,6%	72,3%	61,1%	
«Моспінське ВПП»	Збагачення рядового вугілля	818	1 502	1 260	-45,5%
	Випуск концентрату (натуральний)	565	1 014	889	-44,3%
	Завантаження виробничих потужностей	32,7%	60,1%	50,4%	
ЦЗФ «Добропільська»	Збагачення рядового вугілля	3 247			
	Випуск концентрату (натуральний)	2 298			
	Завантаження виробничих потужностей	72,2%			
ЦЗФ «Жовтнева»	Збагачення рядового вугілля	1 705			
	Випуск концентрату (натуральний)	1 129			
	Завантаження виробничих потужностей	66,7%			
Разом	Збагачення рядового вугілля	11 733	6 516	5 640	80,0%
	Випуск концентрату (натуральний)	8 367	4 436	4 068	88,6%
	Завантаження виробничих потужностей	67,9%	63,6%	55,0%	

Виробничі потужності сегменту генерації електроенергії

Виробничі потужності генеруючого сегменту ДТЕК представлені ТОВ «Східенерго» й ВАТ «Дніпроенерго»^{*}. ТОВ «Східенерго» є першою приватною енергогенеруючою компанією України, а також одним із найбільших виробників електроенергії із часткою ринку України 9,7%^{**}. Частка «Східенерго» в тепловій генерації складає 25,4%^{**}. ВАТ «Дніпроенерго» — один із провідних українських виробників електроенергії й тепла. Частка підприємства в тепловій генерації України у 2008 році склала 22,1% і 8,5% у цілому в галузі.

«Східенерго»

Виробничі потужності «Східенерго» включають три теплові електростанції — Зуєвську, Кураховську й Луганську. Зуєвська й Кураховська ТЕС розташовані в Донецькій області — одному з найбільш промислово розвинених регіонів України. Луганська ТЕС знаходиться в Луганській області. На трьох станціях «Східенерго» перебувають в експлуатації 17 енергоблоків зі встановленою потужністю

4 085 МВт. Загальний обсяг відпуску електроенергії у 2008 році склав 16,8 млрд. кВт/год^{**}, що на 7,3% нижче за показник роком раніше. Коефіцієнт використання встановленої потужності у 2008 році знаходився на рівні 51,8%, що вище, ніж у більшості інших підприємств теплової генерації.

Електростанції «Східенерго» використовують як паливо вугілля, частка інших видів палива (газ і мазут) невелика і складає не більше 2%. Практично все вугілля постачається вугледобувними підприємствами ДТЕК, що дозволяє компанії не залежати від зовнішніх постачальників.

З 2007 року на «Східенерго» проводиться програма модернізації, розрахована до 2016 року. За цей період заплановано інвестувати в генеруючі підприємства близько 8,4 млрд. грн. Модернізація повинна знизити собівартість виробництва електроенергії, збільшити потужність енергоблоків, підвищити їхню маневреність і знизити питому витрату палива.

^{*} ДТЕК належить 47,5% акцій ВАТ «Дніпроенерго».

^{**} За даними Мінпаливенерго.

Луганська ТЕС

№ енергоблоку	Встановлена потужність, МВт	Дата введення в експлуатацію / капітального ремонту	Коментарі
8	—	1961 / —	2009-2012 — передбачена реконструкція з казаном ЦКШ
9	200	1962 / 2007	2014-2016 — передбачена реконструкція
10	175	1962 / 1999	2008-2009 — передбачена реконструкція
11	200	1963 / 2004	2004 рік — капітальний ремонт блоку — відновлення проектної потужності 200 МВт; 2010-2011 — передбачена реконструкція блоку
12	—	1967 / у консервації	2014-2017 — передбачена реконструкція
13	175	1968 / 2003	2009-2011 — передбачена реконструкція
14	200	1968 / 2006	2007 рік — перемаркування блоку — відновлення проектної потужності 200 МВт; 2012-2014 — передбачена реконструкція
15	200	1969 / 2005	2006 рік — перемаркування блоку — відновлення проектної потужності 200 МВт; 2001-2013 — передбачена реконструкція
Разом	1150		

Курахівська ТЕС

№ енергоблоку	Встановлена потужність, МВт	Дата введення в експлуатацію / капітального ремонту	Коментарі
3	200	1972 / 2007	2015-2017 — передбачена реконструкція
4	210	1973 / 2004	2008 рік — капітальний ремонт; 2013-2015 — передбачена реконструкція
5	210	1973 / 1998	2007-2009 — реконструкція — очікуване збільшення встановленої потужності до 221 МВт
6	210	1973 / 2005	2010-2012 — передбачена реконструкція
7	210	1974 / 2004	2008-2010 — реконструкція блоку
8	210	1974 / 2003	2009-2011 — передбачена реконструкція
9	210	1975 / 2006	2011-2013 — передбачена реконструкція
Разом	1460		

Зуєвська ТЕС

№ енергоблоку	Встановлена потужність, МВт	Дата введення в експлуатацію / капітального ремонту	Коментарі
1	300	1982 / 2004	2008-2010 — реконструкція
2	300	1982 / 2003	2007-2009 — реконструкція — збільшення встановленої потужності до 320 МВт
3	300	1986 / 2006	2010-2012 — передбачена реконструкція
4	300	1988 / 2005	2009-2011 — передбачена реконструкція
Разом	1200		

Генерація і відпуск електроенергії

У 2008 році «Східенерго» залишалося лідером українського ринку теплової генерації, незважаючи на 7%^{*} зниження обсягу виробництва електроенергії до 18,5 млрд. кВт/год. Ринкова частка підприємства склала 25,4%^{*}, знизившись з 27%^{*} у 2007 році. Відпуск електроенергії у 2008 році склав 16,8 млрд. кВт/год, знизившись на 7,3% порівняно з попереднім роком.

Відпуск Зуєвської ТЕС склав 5,1 млрд. кВт/год (-15,9% до 2007 року), Кураховської ТЕС — 5,8 млрд. кВт/год (-8% до 2007 року). Відпуск Луганської ТЕС зріс на 2,3% і склав 5,9 млрд. кВт/год. Витрата електроенергії на власні технологічні потреби у 2008 році в цілому у «Східенерго» склала 1,7 млрд. кВт/год, або 9,3%.

Зменшення генерації та відпуску електроенергії Кураховською і Зуєвською ТЕС пояснюється, головним чином, виведенням із роботи блоків на реконструкцію. Із червня по грудень проводилися роботи щодо реконструкції енергоблоку №2 Зуєвської ТЕС. З 1 липня 2008 року був зупинений на реконструкцію блок №5 Кураховської ТЕС. Також на півроку (з квітня по серпень) у зв'язку з проведенням капітального ремонту з експлуатації був виведений блок №4 Кураховської ТЕС.

Крім того, на зменшення відпуску електроенергії підприємствами «Східенерго», так само як й іншими українськими електростанціями, мало вплив зниження попиту на електроенергію у зв'язку зі спадом промислового виробництва в 4 кварталі 2008 року.

Коефіцієнт використання встановленої потужності (КВВП) «Східенерго» у 2008 році склав 51,8%. Це на 4,2 процентних пункти нижче, ніж у попередньому році, але навіть з урахуванням цього КВВП підприємств «Східенерго» є найвищим серед компаній теплової генерації України. Так, середнє в Україні значення КВВП для блоків потужністю 200 МВт складає 42%, а для блоків 300 МВ — близько 30%. Тим часом, на жодній з електростанцій «Східенерго» КВВП за підсумками 2008 року не опускався нижче 50%.

З огляду на те, що «Східенерго» надає додаткові послуги з маневрування, енергоблоки компанії потрібні енергосистемі і знаходяться в роботі.

Паливозабезпечення

Однією з ключових переваг ДТЕК є забезпеченість власним вугіллям. Це не тільки гарантує стабільні постачання та можливість контролювати якість вугілля, але й дозволяє ДТЕК бути лідером у собівартості серед підприємств теплової генерації в Україні.

Основним паливом для «Східенерго» є вугілля, яке добувається підприємствами ДТЕК. За підсумками 2008 року обсяг закупівель вугілля склав 9,5 млн. тонн: 78% (7,4 млн. тонн) було поставлено підприємствами ДТЕК, інше — закупівлі у сторонніх постачальників. Зуєвська й Кураховська ТЕС використовують вугілля газових марок, Луганська ТЕС — антрацитне та пісне вугілля.

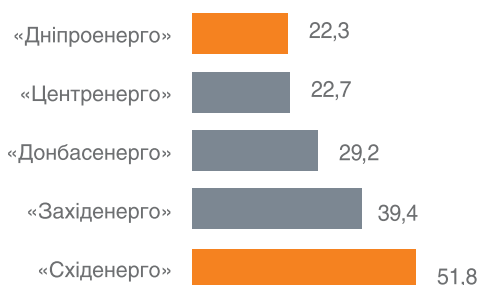
Жорсткий контроль за якістю споживаного вугілля дозволив «Східенерго» добитися постачань вугільної продукції з якістю не нижчою від проектною, і як наслідок, відмовитися від використання газу й мазуту для підтримки процесу горіння вугілля. З 2005 року газ на ТЕС «Східенер-

^{*} За даними Мінпаливенерго.

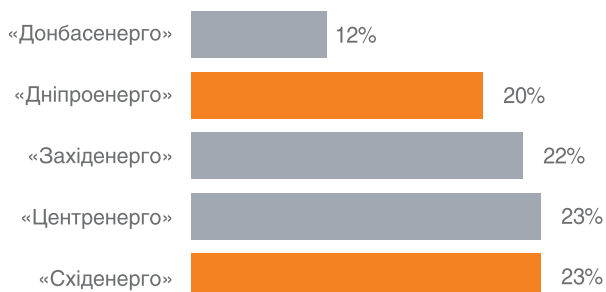
Основні виробничі показники ТОВ «Східенерго», млн. кВт/год

Показники	2008	2007	2006	Змін., 08/07	
Зуєвська ТЕС	Виробка електроенергії	5 459,2	6 470,6	6 013,1	-15,6%
	Відпуск	5 071,2	6 026,6	5 597,2	-15,9%
	Витрата е/е на власні потреби	387,1	443,2	414,9	-12,7%
	- у %	7,09	6,85	6,90	
	КВВП, %	51,79	61,55	57,20	
Курахівська ТЕС	Виробка електроенергії	6 469,6	7 000,7	6 396,2	-7,6%
	Відпуск	5 806,6	6 314,7	5 779,9	-8,0%
	Витрата е/е на власні потреби	657,3	679,1	608,3	-3,2%
	- у %	10,16	9,70	9,51	
	КВВП, %	50,45	54,74	50,01	
Луганська ТЕС	Виробка електроенергії	6 590,0	6 436,3	5 541,9	2,4%
	Відпуск	5 911,0	5 777,5	4 954,3	2,3%
	Витрата е/е на власні потреби	676,1	655,9	584,1	3,1%
	- у %	10,26	10,19	10,54	
	КВВП, %	53,11	52,55	46,05	
«Східенерго»	Виробка електроенергії	18 518,8	19 907,6	17 951,1	-7,0%
	Відпуск	16 788,8	18 118,8	16 331,3	-7,3%
	Витрата е/е на власні потреби	1 720,4	1 777,8	1 606,6	-3,2%
	- у %	9,29	8,93	8,95	
	КВВП, %	51,77	56,00	50,80	

Коефіцієнт використання встановленої потужності підприємств теплової генерації у 2008 році, %

Частка потенційної маневреної потужності українських компаній теплової генерації

го» використовується тільки для пусків енергоблоків, а в період «газової кризи» компанія повністю відмовилася від газу, замінивши його мазутом.

«Східенерго» є однією з найбільш ефективних українських компаній з погляду споживання й економії палива. Питоме споживання палива на ТЕС «Східенерго» у 2008 році склало 390,6 г/кВт/год і є одним із найнижчих в Україні.

Природний газ займає вкрай незначну частку в структурі паливного балансу компанії: у 2008 році вона склала всього 1,06%, тоді як у решти генеруючих компаній країни цей показник досягав 6%, а в «Центренерго» — 14%. В умовах очікуваного зростання цін на газ в Україні у 2009 році незалежність від цього виду палива є значущою конкурентною перевагою.

Фактична витрата вугілля у 2008 році склала 9 452,1 тис. тонн, мазуту — 42 тис. тонн, природного газу — 61,4 млн. куб. метрів. У перерахунку на умовне паливо фактична витрата у 2008 році склала 6 601,4 тис. тонн.

У 2008 році на підприємствах «Східенерго» був проведений комплекс заходів щодо підвищення ефективності роботи обладнання й використання палива загальною вартістю 49,4 млн. грн. У результаті обсяг економії енергоресурсів досяг 3,76 тис. тонн вугілля та 6 млн. кВт/год електроенергії. Економічний ефект від упровадження енергозбережувальних технологій склав 2,65 млн. грн.

Ремонтна діяльність

«Східенерго» щороку проводить планові ремонти своїх основних виробничих фондів. Ремонтні роботи забезпечують надійну роботу енергетичного обладнання, а також продовжують термін його експлуатації. Програма ремонтів формується на основі попередньої діагностики виробничих фондів вимог нормативної документації, а також з урахуванням багаторічного досвіду експлуатації обладнання.

На 2008 рік був запланований один капітальний ремонт (енергоблок №4 Кураховської ТЕС), 7 середніх ремонтів і 9 поточних ремонтів. Усі заплановані ремонтні роботи були виконані в повному обсязі. У 2008 році були виконані такі ремонти енергоблоків і загальностанційного обладнання:

- На Зуєвській ТЕС були виконані середні ремонти енергоблоків №1 і №2, а також поточні ремонти енергоблоків №3 і №4;
- На Кураховській ТЕС був проведений капітальний ремонт енергоблоку №4. Енергоблоки №5, №6 і №7 піддалися середньому ремонту, а на енергоблоках №3, №8 і №9 був проведений поточний ремонт;
- На Луганській ТЕС був проведений середній ремонт енергоблоків №10 і №11 та поточний ремонт енергоблоків №9, №13, №14 і №15.

За рахунок оптимізації виробничих процесів удалося скоротити терміни проведення ремонтних робіт — середнього ремонту енергоблоку №1 Зуєвської ТЕС на 38 календарних днів і середнього ремонту енергоблоку №7

Кураховської ТЕС на 41 календарний день. У зв'язку з виявленим у результаті дефектації додатковим обсягом робіт були продовжені терміни середнього ремонту енергоблоку №2 Зуєвської ТЕС і капітального ремонту енергоблоку №4 Кураховської ТЕС. Відхилень у терміні ремонту Луганської ТЕС не відбулося.

У 2008 році на блоках №13, №15 і №10 Луганської ТЕС, обладнання яких відпрацювало парковий ресурс експлуатації, фахівцями «Східенерго» спільно з незалежними експертами були проведені аудити стану металу. Були обстежені казани, основні паропроводи й турбіни.

З огляду на великий обсяг ремонтних робіт «Східенерго» використовує змішану систему ремонту — як силами власного персоналу, так й із залученням підрядних організацій. Частка сторонніх підрядників у загальному обсязі робіт за підсумками 2008 року склала 10,5%. Витрати на ремонтну кампанію у 2008 році склали 259,5млн.грн, що більше від витрат 2007 року на 23,2млн.грн, або на 8,9%.

«Дніпроенерго»

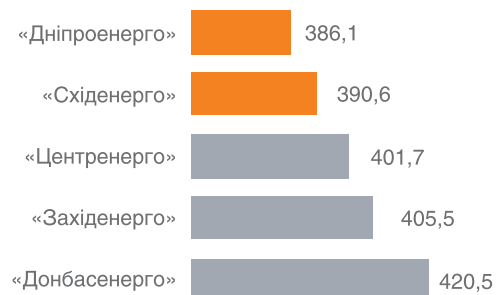
Виробничі потужності

ВАТ «Дніпроенерго» — другий за величиною виробник електроенергії з часткою ринку в тепловій генерації 22,1%. Компанія також забезпечує теплом ряд населених пунктів Дніпропетровської області і є найбільшою теплоенергетичною компанією в Україні. ДТЕК належить 47,5% акцій ВАТ «Дніпроенерго».

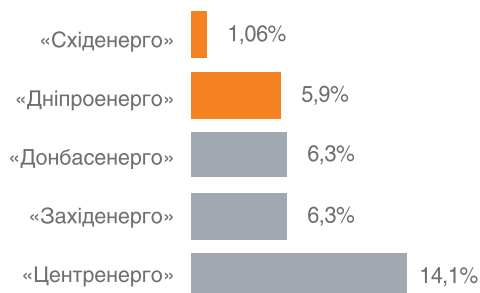
Виробничі потужності «Дніпроенерго» включають три теплові електростанції — Запорізьку, Криворізьку та Придніпровську із сумарною встановленою потужністю 8 185 МВт, що відповідає 30% від встановленої потужності всіх теплових електростанцій. Проте значна частина потужностей представляє газо-мазутні енергоблоки (ГМБ), електроенергія, що виробляється на них, користується слабким попитом через високу вартість газу порівняно з вугіллям — через це деякі блоки знаходяться у стані консервації.

У 2008 році «Дніпроенерго» виробило 16,0 млрд. кВт/год електроенергії й поставило в ОРЕ 14,7 млрд. кВт/год. Обсяг відпуску електроенергії зменшився на 3,6% порівняно з 2007 роком. «Дніпроенерго» у 2008 році виробило й поставило споживачам 625,4 тис. Гкал. теплової енергії, що на 1,1% більше, ніж у минулому році.

Питома витрата умовного палива на відпуск електроенергії у 2008 році, г/кВт/год

Частка природного газу в структурі паливного балансу у 2008 році

Криворізька ТЕС

№ енергоблоку	Встановлена потужність, МВт	Рік останнього капремонту	Зношеність (напрацювання годин на кінець 2008 р.)	Коментарі
1	282	1993	275 356	
2	282	1998	272 842	
3	282	1993	252 773	
4	282	2005	212 127	
5	282	1994	257 604	
6	282	1995	231 872	
7	282	1991	190 390	У консервації
8	282	1996	235 676	
9	282	1994	178 750	У консервації
10	282	1992	172 112	Уведений в експлуатацію у грудні 2008 року після довгострокової консервації. Заплановане перемаркування на 300 МВт
Разом	2 820			

Придніпровська ТЕС

№ енергоблоку	Встановлена потужність, МВт	Рік останнього капремонту	Зношеність (напрацювання годин на кінець 2008 р.)	Коментарі
7	150	2000	302 891	
8	150	2007	312 819	
9	150	1995	303 583	Здійснюють теплофікацію м. Дніпропетровська
10	150	2006	295 308	
11	310	2001	233 958	
12	285	1996	221 579	У консервації
13	285	1997	275 821	
14	285	1993	246 384	У консервації
Разом	1 765			

Запорізька ТЕС

№ енергоблоку	Встановлена потужність, МВт	Рік останнього капремонту	Зношеність (напрацювання годин на кінець 2008 р.)	Коментарі
1	300	1996	242 094	
2	300	2006	228 738	
3	300	1999	235 047	
4	300	2002	216 187	
5	800	1995	148 888	
6	800	1993	127 365	
7	800	1992	133 159	У консервації
Разом	3 600			

Відпуск тепла й електроенергії

У 2008 році «Дніпроенерго» залишалося другою великою генеруючою компанією на ринку теплової генерації України, виробивши 16,0 млрд. кВт/год електроенергії. Частка ринку в тепловій генерації у 2008 році склала 22,1%*. Відпуск електроенергії в ОРЕ у 2008 році склав 14,7 млрд. кВт/год, знизившись порівняно з 2007 роком на 3,6%. Відпуск Криворізької ТЕС склав 5,8 млрд. кВт/год, збільшившись на 0,2% порівняно з 2007 роком. Відпуск Придніпровської ТЕС склав 3,6 млрд. кВт/год (зростання 3,3% порівняно з 2007 роком), Запорізької ТЕС — 5,2 млрд. кВт/год (-11,4% до попереднього року). Витрата електроенергії на власні потреби в цілому у «Дніпроенерго» склала 1,2 млрд. кВт/год, або 7,4%.

Виробка теплової енергії на підприємствах «Дніпроенерго» склала 828,5 тис. Гкал, що на 1,0% більше, ніж у 2007 році. Відпуск теплової енергії споживачам склав 625,4 тис. Гкал (збільшення на 1,1% порівняно з 2007 роком). Відпуск із Криворізької ТЕС склав 65,4 тис. Гкал, що на 3,1% менше, ніж у 2007 році, відпуск тепла з Придніпровської ТЕС склав 439,1 тис. Гкал (зростання на 1,2%). Відпуск із Запорізької ТЕС у 2008 році зріс на 3,1% до 54,1 тис. Гкал. Витрата теплової енергії на власні потреби в цілому у «Дніпроенерго» склала 390,3 тис. Гкал, або 47,1%.

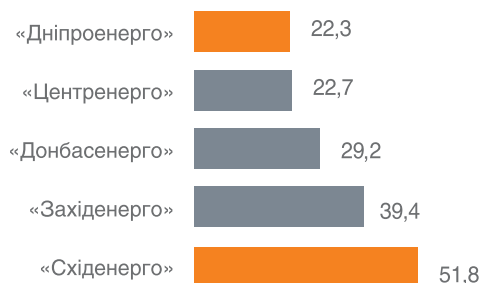
«Дніпроенерго» є лідером серед генеруючих компаній України за показником паливної ефективності. Так, у «Дніпроенерго» найбільш низькі показники питомої витрати палива на відпуск електроенергії — 385,7 г/кВт/год. Це дозволяє значно знизити рівень паливної складової у структурі собівартості.

Проте «Дніпроенерго» значно поступається іншим компаніям щодо завантаження виробничих потужностей (показник коефіцієнта використання встановленої потужності — КВВП), що є наслідком значної розподільної потужності на станціях. У «Дніпроенерго» велика частка газо-мазутних потужностей, які залишаються незатребуваними через високу вартість виробленої на них електроенергії. Із цієї причини станції компанії програють конкуренцію на ринку цінових заявок іншим виробникам. Реконструкція невикористовуваних енергоблоків із переведенням на вугілля є одним із можливих шляхів підвищення задіяної потужності електростанцій «Дніпроенерго».

Основним паливом, використовуваним на станціях «Дніпроенерго», є вугілля, яке постачається як із підприємств ДТЕК, так і з інших шахт України. На Придніпровській ТЕС для підсвічування й розпалення антрацитів використовується природний газ, у зв'язку з чим його частка в паливному балансі станції складає 10,6%. У паливному балансі Запорізької ТЕС природний газ складає 6,4%. Значна частка газу в паливному балансі обумовлена наявністю 2,4 ГВт газо-мазутних потужностей.

* За даними Мінпаливенерго.

**Коефіцієнт використання встановленої
потужності підприємств теплової генерації
у 2008 році, %**

Капітальні вкладення ВАТ «Дніпроенерго» у 2008 році, млн. грн

	Тип ремонту	Обсяг коштів	Примітки
Криворізька ТЕС	Поточні ремонти	59,7	Енергоблоки №1, 4, 5, 6
	Середні ремонти	173,5	Енергоблоки №2, 8, 10
	Капітальні ремонти	9,8	Реконструкція енергоблоку №3
Придніпровська ТЕС	Поточні ремонти	53,7	Енергоблоки №7, 8, 10, 13
	Середні ремонти	17,4	Енергоблок №11
	Капітальні ремонти	7,3	Реконструкція енергоблоку №9
Запорізька ТЕС	Поточні ремонти	74,4	Енергоблоки №1-5, 7
	Середні ремонти	5,3	
	Капітальні ремонти	5,4	
«Дніпроенерго»	Поточні ремонти	187,7	
	Середні ремонти	196,2	
	Капітальні ремонти	22,6	
	Усього	406,5	

Основні виробничі показники ВАТ «Дніпроенерго», млн. кВт/год

Показники	2008	2007	Змін. 08/07	
Криворізька ТЕС	Виробка електроенергії	6 333,8	6 318,0	0,2%
	Відпуск	5 853,3	5 844,3	0,2%
	Витрата е/е на власні потреби	445,3	449,2	-0,9%
	- у %	7,0	7,1	
	КВВП	25,6%	25,6%	
Придніпровська ТЕС	Виробка електроенергії	4 066,6	3 942,7	3,1%
	Відпуск	3 638,4	3 523,6	3,3%
	Витрата е/е на власні потреби	367,2	359,2	2,2%
	- у %	9,0	9,1	
	КВВП	26,2%	25,5%	
Запорізька ТЕС	Виробка електроенергії	5 661,1	6 327,8	-10,5%
	Відпуск	5 234,1	5 910,6	-11,4%
	Витрата е/е на власні потреби	375,3	368,9	1,7%
	- у %	6,6	5,8	
	КВВП	17,9%	20,1%	
«Дніпроенерго»	Виробка електроенергії	16 061,5	16 588,5	-3,2%
	Відпуск	14 725,9	15 278,5	-3,6%
	Витрата е/е на власні потреби	1 186,9	1 177,8	0,8%
	- у %	7,4	7,1	
	КВВП	22,3%	23,1%	

Виробничі потужності сегменту дистрибуції

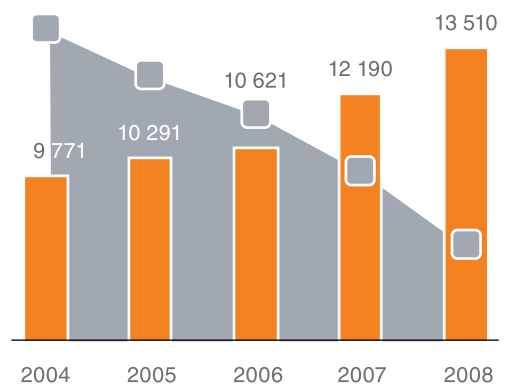
Виробничі потужності ДТЕК у дистрибуції електроенергії представлені ТОВ «Сервіс-Інвест» і ВАТ «Підприємство електричних мереж — Енерговугілля». Підприємства розташовані у промислово розвинених регіонах України — у Донецькій і Дніпропетровській областях. Сукупна протяжність мереж складає 3 791,3 км, сумарна трансформаторна потужність — 2 767,4 МВА. Компанії ввійшли до складу ДТЕК у 2006 році.

«Сервіс-Інвест» є ключовим підприємством сегменту дистрибуції ДТЕК й управляє 67 трансформаторними підстанціями сумарною потужністю 2 323,1 МВА й повітряними лініями електропередачі загальної протяжністю 2 575,9 км. За станом на кінець 2008 року в компанії працювало 690 співробітників.

Активи «ПЕМ — Енерговугілля» включають 10 трансформаторних підстанцій напругою 110, 35 кВ, 377 трансформаторних підстанцій напругою 6, 10 кВ загальною потужністю 444,3 МВА, а також 1 215,4 км повітряних і кабельних ліній електропередач. До складу підприємства входять цех з підготовки виробництва, метрологічна лабораторія та парк спеціального транспорту.

Динаміка зростання передачі електроенергії та зниження втрат у мережах «Сервіс-Інвест» і «ПЕМ — Енерговугілля»

- Обсяги передачі електроенергії, млн. кВт/год
- Обсяги втрат електроенергії в мережах, %

Виробничі потужності сегменту дистрибуції ДТЕК

Напруга	Число підстанцій РП, шт.			Трансформаторна потужність, МВА			Довжина ліній, км		
	110 кВ	35 кВ	6-10 кВ, 6/0,4 кВ	110 кВ	35 кВ	6-10 кВ	154 кВ, 110 кВ	35 кВ	6-10 кВ, 0,4 кВ
«Сервіс-Інвест»	33,0	13,0	21,0	2 010,5	295,9	16,7	1 961,9	494,8	119,2
«ПЕМ - Енерговугілля»	5,0	5,0	377,0	159,0	89,8	195,5	17,9	4,8	1 192,7
Усього	38,0	18,0	398,0	2 169,5	385,7	212,2	1 979,8	499,6	1 311,9

Динаміка зниження технологічних втрат у мережах компанії, %

	2008	2007	2006	2005	2004
«Сервіс-Інвест»	1,10	1,54	1,67	1,69	1,87
«ПЕМ - Енерговугілля»	7,10	6,80	7,96	9,46	9,62
У середньому в компанії	1,55	2,00	2,33	2,55	2,82

Крім постачань електроенергії «ПЕМ — Енерговугілля» займається проведенням випробувань енергетичного обладнання, проектуванням інженерних мереж, а також надає послуги монтажу, наладки, ремонту електрообладнання й проводить будівельно-монтажні та пуско-налагоджувальні роботи. У 2008 році у штаті підприємства працювало 957 чоловік.

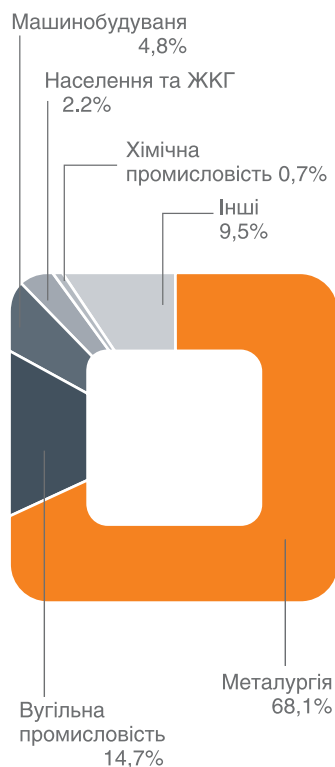
Протягом останніх років у компаніях сегменту дистрибуції ДТЕК помічене зростання обсягів корисного відпуску електроенергії — за останні 5 років обсяги передачі по мережах зросли на 38%. Водночас рівень технологічних втрат електроенергії в мережах знизився з 2,82% до 1,55%, що є одним із найнижчих показників в Україні.

У 2008 році на підприємствах «Сервіс-Інвест» і «ПЕМ — Енерговугілля» проводилися заходи, направлені на зниження технологічних втрат у мережах, у тому числі проведення ремонтів і капітальних реконструкцій ліній електропередач і трансформаторних підстанцій, установка нових приладів обліку електроенергії (зокрема, упровадження автоматизованих систем комерційного

обліку електроенергії — АСКОЕ), контроль над дотриманням споживачами Правил користування електричною енергією. У 2008 році вдалося досягти повного охоплення АСКОЕ мереж «Сервіс-Інвесту». До 2011 року монтаж системи заплановано завершити в компанії «ПЕМ — Енерговугілля». Витрати на проведення планових ремонтних робіт у ТОВ «Сервіс-Інвест» склали 5143 тис. грн. Виконаний ремонт 314,9 км повітряних ліній і електрообладнання трансформаторних підстанцій потужністю 92,7 МВА. Ремонтний фонд «ПЕМ — Енерговугілля» у 2008 році склав 4 683 тис. грн, на які були проведені ремонтні роботи 58 трансформаторних підстанцій 193,7 км ЛЕП 6 — 10 кВ і 8,5 км ЛЕП — 0,4 кВ.

Крім того, були проведені реконструкції будівельної частини 28 трансформаторних підстанцій і ремонтні роботи на 61 підстанції. Кількість відремонтованих комірок склали 1289 шт.

Споживання електроенергії в сегменті дистрибуції в галузях у 2008 році

Закупівля й передача електроенергії

Основними споживачами електроенергії, яка постачається по мережах «Сервіс-Інвест» і «ПЕМ-Енерговугілля» є крупні промислові підприємства — в основному це компанії, що працюють у металургії, вуглевидобуванні, хімічній промисловості й машинобудуванні. Частка металургійних компаній у продажах сектора дистрибуції ДТЕК складає 68,1%, частка вугільних підприємств — 14,7%. Частка машинобудування невелика і складає 4,8%.

Найбільшими споживачами енергопостачальних компаній ДТЕК є такі промислові підприємства як ВАТ «МК Азовсталь», ВАТ «Єнакіївський металургійний завод», ВАТ «ММК Ілліча», ЗАТ «ММЗ Істіл», ВАТ «Північний ГЗК», ВАТ «Центральний ГЗК».

У 2008 році до мереж підприємств підключилися нові споживачі, зокрема ЗАТ «Криворізький завод гірничого обладнання» й торговий центр ТОВ «МЕТРО Кеш Енд Кері Україна» та інші.

Загальний обсяг передачі електроенергії в мережах ДТЕК за підсумками 2008 року зріс на 10,8% — з 12,1 млрд. кВт/год до 13,5 млрд. кВт/год. Проте необхідно зауважити, що у зв'язку зі спадом виробництва в Україні в кінці 2008 року й падінням попиту на електроенергію, який виник після цього, обсяги передачі по мережах ДТЕК у 4 кварталі скоротилися майже на 30%.

Обсяги закупівель електроенергії в сегменті дистрибуції ДТЕК у 2008 році збільшилися на 19,8% з 9,0 млрд. кВт/год до 11,0 млрд. кВт/год в основному за рахунок металургійної промисловості, яка збільшила споживання на 32,4%. Споживання електроенергії з боку вугільної галузі зросло лише на 1,9%. Зростання споживання електроенергії в машинобудуванні склало 23,1%, але у зв'язку з тим, що частка цієї галузі в загальному обсязі дистрибуції ДТЕК невелика, її вплив на результати сегменту дистрибуції був незначним.

Відповідно до положень Закону України «Про електроенергетику» практично вся електроенергія купується компаніями в державного підприємства «Енергоринок». У 2008 році частка ТОВ «Сервіс-Інвест» у закупівлях у ДП «Енергоринок» склала 5,9%, ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля» — 0,6%, що в сукупності складає 6,5% закупівель, які припадають на частку ДТЕК. Для порівняння, аналогічний показник за 2007 рік склав 5,4%.

Ключовими завданнями сегменту дистрибуції ДТЕК є забезпечення збуту не меншого від 70% електроенергії, яку виробляє бізнес-сегмент генерації ДТЕК, забезпечення позитивного відхилення фактичних утрат від нормативу, досягнення 100% рівня розрахунків за електроенергію, створення мережі сервісних центрів з обслуговування споживачів, адаптація бізнесу дистрибуційних компаній до нової моделі енергоринку. Активна робота в цих напрямках уже дозволила Компанії збільшити частку закупівель в ОПЕ з 4,9% до 6,5% у 2006-2008 роках і переміститися із шостого місця на четверте.

15 жовтня 2008 року в м. Вугледарі Донецької області запрацював перший сервісний центр з обслуговування клієнтів ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля». Він покликаний підвищити ефективність і якість обслуговування клієнтів підприємства у Вугледарі. Комплекс послуг, який надає центр, включає обробку й аналіз звернен, та скарг, що надійшли,

Обсяги передачі електроенергії в мережах ДТЕК, млн. кВт/год

	2008	2007	2006	2005	2004	Змін., 08/07
«Сервіс-Інвест»	12 493	11 143	9 511	9 158	8 579	12,1%
«ПЕМ — Енерговугілля»	1 018	1 047	1 110	1 133	1 192	-2,8%
Усього	13 510	12 190	10 621	10 291	9 771	10,8%

Динаміка тарифів на передачу й постачання електроенергії, грн/МВт/год

	2008	2007	2006	Змін., 07/06	Змін., 08/07
ТОВ «Сервіс-Інвест»					
Тарифи на передачу					
1 клас	7,56	5,79	4,89	18,40%	30,57%
2 клас	20,67	14,65	12,05	21,58%	41,09%
Тарифи на постачання					
1 група	0,83	0,68	0,60	13,33%	22,06%
2 група	4,12	3,45	2,99	15,38%	19,42%
ТОВ «ПЕМ — Енерговугілля»					
Тарифи на передачу					
1 клас	15,38	11,28	9,83	14,75%	36,35%
2 клас	71,47	47,10	36,22	30,04%	51,74%
Тарифи на постачання					
1 група	3,46	2,43	1,97	23,35%	42,39%
2 група	12,25	12,15	9,84	23,48%	41,98%

Динаміка споживання електроенергії в сегменті дистрибуції, млн. кВт/год

	2008	2007	Змін., 08/07
Металургія	7 400,4	5 587,6	32,4%
Вугільна промисловість	1 591,7	1 561,6	1,9%
Машинобудування	517,3	420,2	23,1%
Населення та ЖКГ	235,3	201,7	16,6%
Хімічна промисловість	79,4	85,2	-6,8%
Інші	1 037,6	1 210,6	-14,3%
Усього	10 861,6	9 066,9	19,8%

Структура закупівлі електроенергії в ДП «Енергоринок» у 2008 році

інформаційно-консультаційні послуги, а також забезпечення безпосереднього зв'язку споживача з керівництвом підприємства. Сервісний центр працює за принципом «єдиного вікна», звернувшись у яке клієнт зможе отримати відповіді на всі питання, що його цікавлять. Відкриття сервісного центру підсилить конкурентну позицію ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля» в умовах реформування ринку електроенергії України. У перспективних планах підприємства — відкриття подібного сервісного центру в м. Донецьку.

Цей проект направлений на формування клієнтоорієнтованих принципів управління у сфері надання послуг споживачам електроенергії, здійснення моніторингу та контролю обслуговування клієнтів.

Залучення нових споживачів особливо актуальне для «ПЕМ — Енерговугілля», де близько 60% постачань припадає на шахти. Підприємство орієнтується на диверсифікацію постачань, що сприятиме підвищенню рівня оплати за електроенергію. Ще одним напрямом клієнтської політики компанії є створення системи «єдиного вікна» для нових клієнтів. ДТЕК планує впровадити прозорий і зрозумілий механізм підключення, який уніфікує розрахунок вартості, спростить процедуру та скоротить час, необхідний для підключення.

Інформаційні технології

2008 рік став поворотним у розвитку технологічного потенціалу Компанії. Був завершений ряд проектів, направлених на створення ІТ-інфраструктури ДТЕК, а також розроблена і прийнята Стратегія розвитку інформаційних технологій на найближчі 5 років.

Найважливішим досягненням 2008 року для реалізації єдиної облікової політики Компанії стало завершення дворічного проекту із впровадження автоматизованої облікової системи. Як інструмент ведення обліку й формування звітності на всіх підприємствах була обрана спеціалізована конфігурація системи 1С. Ця система працює на базі єдиної нормативно-довідкової інформації. Упровадження цього рішення дозволило забезпечити уніфікацію обліку, підвищити достовірність формованої звітності й оперативно надавати облікову інформацію економічним і технічним службам підприємств.

Восени 2008 року був завершений проект щодо побудови магістральних каналів зв'язку між підприємствами ДТЕК та об'єднання підприємств в єдине телекомунікаційне середовище. Успішна реалізація цього проекту зробила можливим, зокрема, проведення телеконференцій між підприємствами в режимі реального часу, що дозволило підвищити оперативність ухвалення рішень. Крім того, це рішення дозволяє значно знизити витрати на відрядження співробітників.

Стратегія розвитку інформаційних технологій ДТЕК була розроблена спільно з компанією Deloitte & Touche і прийнята в серпні 2008 року. Цій події передувала тривала робота консультантів Deloitte з керівниками й фахівцями всіх підприємств Компанії, під час якої був проведений аудит системної та телекомунікаційної інфраструктури ДТЕК, бізнес-додатків і процесів управління ІТ, були консолідовані вимоги бізнес-підрозділів і вивчений світовий досвід.

Відповідно до бізнес-стратегії ДТЕК, ситуації в галузі й у сфері ІТ, а також на підставі кращих бізнес-практик було прийняте рішення про створення централізованої ІТ-структури. У цю структуру ввійшли корпоративний ІТ Сервіс-центр та Офіс управління проектами. Наразі Сервісним центром обслуговується п'ять підприємств ДТЕК, а Офіс управління проектами бере участь у всіх значущих ІТ-проектах Компанії. Прийнята модель роботи підкріплена сформованим портфелем проектів, спрямованих на розвиток сервіс-орієнтованого підходу та впровадження нових інформаційних сервісів.

Одним із ключових напрямів Стратегії розвитку ІТ є проект з побудови єдиної інформаційної системи управління підприємствами ДТЕК. Проект передбачає впровадження системи ERP (Enterprise Resource Planning) із корпоративною моделлю бізнес-процесів на всіх підприємствах і побудову централізованої аналітичної системи планування й консолідації. У вересні 2008 року був підписаний контракт на використання програмних рішень SAP.

Тоді ж між компаніями ДТЕК і Microsoft була підписана Корпоративна Ліцензійна Угода про використання програмного забезпечення Microsoft на всіх підприємствах Компанії. Крім ліцензійної реструктуризації та формування прозорої системи ліцензування, ця подія відкрила нові можливості у використанні рішень і продуктів Microsoft для побудови ефективної інфраструктури ІТ.

ДТЕК реалізує масштабну інвестиційну програму, направлену на розширення й модернізацію виробничих потужностей, зниження собівартості виробництва, підвищення безпеки праці. Економічна ситуація, що склалася, створює додаткові можливості для зростання за рахунок придбань як в Україні, так і за кордоном. Компанія зацікавлена у вугільних і генеруючих активах, інтеграція яких створить ефект синергії з іншими підприємствами ДТЕК.

ІНВЕСТИЦІЇ ТА СТРАТЕГІЧНІ АКТИВИ

З 2006 року ДТЕК проводить широкомасштабну інвестиційну програму, націлену на збільшення обсягів виробництва, підвищення продуктивності основних засобів, зниження собівартості, поліпшення умов праці й захисту довкілля. У 2008 році інвестиційна програма Компанії збільшилася на 81,1% порівняно з 2007 роком і склала 1,8 млрд. грн. Зростання інвестицій у 2008 році було у всіх сегментах бізнесу ДТЕК, але велика частина всіх інвестицій припала на найбільш капіталомісткі ключові сегменти видобутку вугілля й генерації електроенергії — їхня частка в інвестиційній програмі склала 67,5% і 20,5% відповідно.

ДТЕК планує протягом наступних п'яти років розширити свій бізнес за рахунок придбання інших підприємств як в Україні, так і в інших країнах. Основний фокус буде направлений на підприємства теплової електрогенерації, які можуть бути інтегровані в ланцюжок виробництва доданої вартості Компанії. Також заплановане проведення модернізації існуючих виробничих потужностей. До 2013 року ДТЕК інвестує в модернізацію власних підприємств близько 16 млрд. грн.

У зв'язку з погіршенням макроекономічної ситуації у 2009 році можливий перегляд внутрішньої інвестиційної програми — наявні інвестиційні проекти будуть збережені, але терміни реалізації деяких із них можуть бути переглянуті.

Інвестиційні проекти сегменту видобутку та збагачення вугілля

Видобуток вугілля

У 2008 році інвестиційна програма сегменту вуглевидобутку склала 1,2 млрд. грн, що на 78,6% більше, ніж у 2007 році. Основний обсяг інвестицій припадає на «Павлоградвугілля», де було продовжене здійснення ряду крупних проектів, направлених на модернізацію шахт.

Інвестиційна програма ДТЕК, млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	Змін., 08/07
Видобуток вугілля	1196	670	78,6%
Збагачення вугілля	42	28	48,7%
Генерація електроенергії	364	119	205,9%
Дистрибуція електроенергії	110	69	59,2%
Інші	61	93	-34,4%
Усього	1773	979	81,1%

Капітальні вкладення сегменту вуглевидобування, млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	2006	Змін., 08/07
Об'єднання «Павлоградвугілля»	999,6	551,4	316,4	81,3%
Шахта «Комсомолець Донбасу»	196,5	118,2	51,1	66,2%
Усього	1 196,1	669,6	367,5	78,6%

Основні інвестиційні проекти сегменту вуглевидобування, млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	2006
Об'єднання «Павлоградвугілля»			
Придбання гірничо-шахтного обладнання для відробки запасів на шахті «Степова»	152,4		
Будівництво породного комплексу вентиляційного стовбура блоку №2 шахти «Степова»	12,6	9,9	5,3
Переведення теплових потужностей		23,7	0,3
Придбання бурового обладнання для шахт	4,3	3,4	1,7
Придбання й установка загальношахтних систем безпеки	2,0	4,6	0,6
Заміна АТС на шахтах	3,4	1,8	
Шахта «Комсомолець Донбасу»			
Комплекс робіт з дегазації й утилізації метану	18,2	7,6	
Придбання очисного комбайна МВ-280Е з конвеєром CZK190/800	18,2	0,6	
Придбання гірничо-шахтного обладнання для 8-ої південної лави пласта ЛЗ			13,0
Заміна електричної частини вугільної підйомної машини МК 5х4			6,3
Заміна механічної частини порідної підйомної машини МК 3,25х4			3,5

Об'єднання «Павлоградвугілля»

У 2008 році на шахтах «Павлоградвугілля» було продовжене впровадження прогресивного анкерного методу кріплення гірничих виробітків виробок. У звітному році із застосуванням такої технології було пройдено 133 виробки загальною протяжністю 64,8 п. км, у 2007 році пройдено 26,99 п. км виробок, у 2006 році — 2,3 п. км. У планах на 2009 рік — проходження 61,3 п. км. Інвестиції у проект склали 1,7 млн. грн у 2006 році, 3,4 млн. грн у 2007 році й 4,3 млн. грн у 2008 році. Реалізація цього проекту дозволяє піти від використання технології арочного кріплення виробок, яке має ряд недоліків, зокрема обмеження темпів проведення виробок і відносна дорожнеча кріплення одного погонного метра. Наразі йдуть роботи щодо широкомасштабного застосування опорно-анкерного кріплення в умовах шахт Західного Донбасу.

У 2008 році була продовжена заміна морально й фізично застарілих АТС на цифрове обладнання Meridian 1 Opt. 61. У результаті установки нових систем покращиться якість зв'язку всередині підприємства, в абонентів шахт з'явиться можливість спілкуватися з іншими абонентами «Павлоградвугілля» в автоматичному режимі.

Починаючи з 2006 року у ВАТ «Павлоградвугілля» проводиться установка систем загальношахтного аварійного сповіщення. Ця апаратура вмонтовується в місцях ведення робіт у шахті й необхідна для оперативного та швидкого сповіщення працівників про виникнення аварій. У рамках програми у 2008 році були придбані системи загальношахтного аварійного сповіщення для шахт «Самара», «Ювілейна», «Благодатна», «Тернівська», на шахті ім. М. І. Сташкова був установлений комплекс шахтного диспетчерського телефонного зв'язку і сповіщення (САТ), а на шахті «Степова» встановлена система УТАС.

У 2008 році було продовжене будівництво породного комплексу вентиляційного блоку №2 на шахті «Степова». До кінця звітнього періоду було завершено 90% робіт за проектом. Виконані роботи з утворення фундаменту будівлі породної підйомної машини, галереї та пункту вантаження породи, змонтовані конструкції каркаса будівлі, металоконструкції копра, а також корінна частина й електродвигун порідної підйомної машини. Фахівцями Компанії був установлений мостовий кран, виготовлені та змонтовані металоконструкції надшахтної перевантажувальної споруди. Інвестиції за проектом у 2008 році склали 12,6 млн. грн. Наступним етапом стане придбання обладнання завантажень, наладка електрообладнання та будівництво перевантажувальної споруди. Будівництво породного комплексу блоку №2, здійснюване в рамках проекту, дозволить вирішити багато проблем найближчої

перспективи розвитку шахти: збільшити обсяги видобутку вугілля, проходження виробок і, відповідно, видачі породи в обсязі до 600 тис. тонн на рік із блоку №2; знизити витрати на утримання виробок, машин і механізмів, задіяних сьогодні у транспортуванні породи.

Також у 2008 році для шахт «Степова» та «Дніпровська» придбане обладнання чеських виробників Ostroj і TMachinery — секції механізованого кріплення, очисні комбайни та скребокві конвеєри. Обсяг інвестицій за проектами склав у 2008 році 274,5 млн. грн.

Основного ефекту від реалізації проекту планують досягти за рахунок збільшення навантаження на очисний забій, а також збільшення терміну експлуатації обладнання та зниження експлуатаційних витрат. Придбання обладнання нового покоління дозволить збільшити добове навантаження на 30%, при цьому ефект від упровадження цих проектів складе близько 600 млн. грн.

Шахта «Комсомолець Донбасу»

У 2008 році придбаний новий очисний комбайн MB-280E в комплекті з конвеєром CZK 190/800 виробництва TMachinery. Нове обладнання було змонтоване у 10-ій південній лаві пласта L4. Загальна сума інвестицій за проектом у 2008 році склала 18,2 млн. грн.

Починаючи з 2007 року на шахті реалізується проект «Комплекс робіт із дегазації й утилізації метану». За рядом параметрів цей проект є інноваційним не тільки на підприємствах ДТЕК, але і в Україні. У рамках проекту заплановані реконструкція підземної системи дегазації, упровадження нових технологій каптування метану, модернізація та заміна обладнання, що забезпечує дегазацію шахти й утилізацію метану. Обсяг капітальних вкладень щодо проекту у 2008 році склав 18,2 млн. грн. Детальніше інформація розкрита в розділі «Нові стратегічні проекти».

Збагачення вугілля

У 2008 році капіталовкладення сегменту збагачення вугілля зросли на 22% і склали 42,1 млн. грн. У цьому самому році до складу ДТЕК увійшли дві центральні збагачувальні фабрики — «Добропільська» й «Жовтнева», придбані у 2007 році. У модернізацію та розвиток цих виробничих активів у 2008 році було інвестовано в цілому 16,7 млн. грн, що стало основним чинником збільшення інвестиційної програми сегменту збагачення вугілля.

Починаючи з 2007 року на ЦЗФ «Павлоградська» здійснюється інвестиційний проект модернізації водно-шламової

Капітальні вкладення сегменту збагачення вугілля, млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	Змін., 08/07
ЦЗФ «Павлоградська»	16,1	20,5	-21,5%
ЦЗФ «Курахівська»	8,1	2,8	189,3%
ЦЗФ «Добропільська»	10,8		n/a
ЦЗФ «Жовтнева»	5,9		n/a
Моспінське ВПП	0,2	6,5	-96,9%
«Екоенергоресурс»	1,0	4,7	-78,7%
Усього	42,1	34,5	22,0%

Основні інвестиційні проекти сегменту збагачення вугілля, млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	2006
ЦЗФ «Павлоградська»			
Модернізація водно-шламової схеми	1,1	1,4	
Реконструкція хвостосховища з метою забезпечення безаварійної експлуатації	2,2	5,1	
Упровадження схеми виділення сухого відсіву класу 0-2 мм 2,5		2,5	
Упровадження системи автоматичного імпульсного пневмообвалення зависання сипких матеріалів у бункерах	0,5		
Модернізація аспіраційної системи вуглеприймного відділення	0,2		
Роботи зі збільшення місткості секції №1а хвостосховища		0,2	6,4
Реконструкція й техперезоброєння сушильних агрегатів			2,3
ЦЗФ «Жовтнева»			
Будівництво мулонакопичувача 1 черги	0,2		
Усього у блоці збагачення вугілля	4,2	9,1	8,6

схеми. Очікують, що реалізація проекту підвищить ефективність збагачення рядового вугілля, а саме — дозволить зменшити скидання мулів у хвостосховище на 1,7% і знизити зольність готової продукції на 2,6%. У 2007 році на здійснення проекту було витрачено 1,4 млн. грн, у 2008 році — 1,1 млн. грн. Необхідна сума інвестицій для реалізації проекту у 2009 році складає 2,2 млн. грн. У планах — завершити проект у 2010 році.

Також продовжуються роботи щодо реконструкції муло-накопичувача ЦЗФ «Павлоградська», побудованого в 1974 році. Сума інвестицій за проектом у 2007 році складала 5,1 млн. грн, у 2008 році — 2,2 млн. грн. Завершення робіт заплановане у 2010 році.

У 2008 році на ЦЗФ «Павлоградська» була змонтована система автоматичного пневмообвалення зависання сипких матеріалів у бункерах.

Застосування системи імпульсного пневмообвалення бункерів (обвалення покладів за допомогою повітряного потоку, який подається в бункер під високим тиском) дозволяє вирішити завдання обвалу покладів без використання води. За очікуваннями, упровадження такого методу дозволить стабілізувати роботу дозирувальних акумуляючих бункерів і скоротити втрати часу на чищення бункерів й обладнання.

У 2008 році за цим проектом була проведена закупівля обладнання й виконана велика частина робіт, у 2009 році заплановані пуско-налагоджувальні роботи. Загальна сума інвестицій за проектом складе 476,8 тис. грн, із них у 2008 році — 455,9 тис. грн, у 2009 — 20,9 тис. грн. Крім того, на збагачувальній фабриці було розпочато здійснення робіт щодо модернізації аспіраційної системи, установленної в 1974 році в рамках дотримання

вимог Закону України «Про охорону атмосферного повітря». У 2008 році були виконані роботи з розробки проектної документації на суму 161,8 тис. грн.

На ЦЗФ «Жовтнева» у 2008 році почалася реалізація крупного проекту з будівництва нового мулонакопичувача. Бюджет проекту складає 17,3 млн. грн, у 2008 році було освоєно 151,5 тис. грн.

Інвестиційні проекти сегменту генерації електроенергії

«Східенерго»

ТОВ «Східенерго» є однією з небагатьох генеруючих компаній в Україні, що реалізують програми капітального будівництва. За останні 5 років обсяги інвестицій підприємства зросли в 4 рази, а у 2008 році обсяг капітальних інвестицій подвоївся порівняно з попереднім роком і склав 363,7 млн. грн. Таке значне збільшення капіталовкладень у 2008 році пов'язане з початком реалізації програми реконструкції енергоблоків ТОВ «Східенерго». Зокрема, реалізований перший етап програми — проведена реконструкція енергоблоку №2 Зуєвської ТЕС і реконструкція енергоблоку №5 Кураховської ТЕС.

«Східенерго» однією з перших електрогенеруючих компаній в Україні почала проводити відновлення проектної потужності блоків. Так, у 2004 році був капітально відремонтований блок №11, у 2006 році — блок №15, а у 2007 році — блок №14 Луганської ТЕС. Після ремонту енергоблоків була відновлена їхня проектна потужність — зі 175 МВт до 200 МВт. У результаті встановлена потужність Луганської ТЕС збільшилася на 75 МВт, водночас

Капітальні вкладення сегменту генерації («Східенерго» й «Техремпоставка»), млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	2006	Змін., 08/07
Апарат управління	2,1	2,1	2,0	0
Зуєвська ТЕС	142,8	9,4	25,5	1 419%
Кураховська ТЕС	194,7	60,8	34,8	220%
Луганська ТЕС	24,1	46,5	41,0	-48%
Усього	363,7	118,9	103,3	206%

Основні інвестиційні проекти «Східенерго», млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	2006
Зуевська ТЕС			
Капітальний ремонт блоку №3			15,8
Капітальний ремонт градині №1			5,8
Повузлова реконструкція енергоблоку №2	90,9	3,2	
Капітальний ремонт з елементами реконструкції градині №2	30,9		
Кураховська ТЕС			
Капітальний ремонт енергоблоку №9			18,2
Будівництво секції №1 2-го ярусу золівдвалу в балці Суха		6,6	5,7
Капітальний ремонт енергоблоку №3		32,6	
Повузлова реконструкція енергоблоку №5	135,3	4,9	
Капітальний ремонт енергоблоку №4	34,5		
Луганська ТЕС			
Будівництво секції №2 золівдвалу №3			9,4
Капітальний ремонт енергоблоку №14			24,9
Капітальний ремонт енергоблоку №9		35,6	

собівартість вироблюваної електроенергії знизилася.

У 2008 році була завершена повузлова реконструкція блоку №2 Зуевської ТЕС, яка велася протягом 6,5 місяців. 8 січня 2009 року блок був включений в енергетичну систему України. Після закінчення робіт встановлена потужність блоку збільшилася з 300 до 320 МВт. Під час реконструкції були проведені роботи з модернізації турбіни, казана, електрофільтра, КРП (комплексного розподільного пристрою), електрообладнання й електроприводу ЖСВ (живильників сирого вугілля). Під час реконструкції були застосовані нові технічні рішення в проточній частині турбіни.

Крім збільшення встановленої потужності, у результаті реконструкції блоку значно підвищена надійність роботи

обладнання і збільшений діапазон маневреності блоку на 45 МВт. Реконструкція дозволить знизити собівартість виробництва електроенергії на Зуевській ТЕС на 1,7%, а витрату умовного палива — на 16 г/кВт/год. Термін служби основних вузлів блоку продовжений на термін від 15 до 25 років.

У 2008 році проводилася реконструкція енергоблоку №5 Кураховської ТЕС. Реконструкція цього блоку включила в себе модернізацію циліндра низького тиску турбіни, системи регулювання турбіни, модернізацію казана, генератора, живильного насоса й трансформатора, а також електрофільтра та системи контролю й управління блоком. Також була встановлена прогресивна система АСУ ТП (автоматизованої системи управління технологічним процесом). Упровадження такого обладнання

на типовому блоці старого зразка потужністю 200 МВт є першим подібним досвідом в Україні. Це дозволить скоротити участь людини у процесі управління енергоблоком, що, у свою чергу, збільшить надійність і термін служби обладнання та якість експлуатації. Після закінчення модернізації встановлена потужність блоку збільшиться з 210 МВт до 221 МВт, викиди пилу в довкілля зменшаться у 2 рази.

Ще одним крупним проектом 2008 року став капітальний ремонт з елементами реконструкції градирні №2 Зуєвської ТЕС. Протягом 7,5 місяців була відремонтована монолітна залізобетонна оболонка градирні заввишки 150 м, проведена повна заміна водорозподільної системи, сопел розбризкування, асбестоцементний зрошувач замінений на зносостійкий полімерний.

Очікують, що в результаті проведеного ремонту охолоджувальна ефективність градирні підвищиться на 3°C від проектного значення, що зменшить витрату умовного палива на 3,9 г/кВт/год. Модернізація обох градирень (капремонт градирні №1 виконаний у 2006 році) дасть можливість скоротити витрати вугілля на 26,4 тис. т/год, що зменшує витрати Зуєвської ТЕС на виробництво електроенергії на 10 млн. грн на рік.

Масштабну програму реконструкції енергоблоків на своїх ТЕС «Східенерго» проводить, починаючи з 2007 року. Модернізація дозволить збільшити потужність енергоблоків, підвищити їхню маневреність, а також істотно поліпшити екологічні показники.

За очікуваннями, виконання всієї програми дасть компанії істотне підвищення показників енергоефективності — середня питома витрата палива скоротиться до 366 г/кВт/год із нинішніх 390 г/кВт/год, при цьому газ як і раніше використовуватиметься тільки для пуску енергоблоків і підтримання їхньої роботи в маневреному режимі, а його питома вага в паливному балансі не перевищить 1%.

У рамках виконання програми реконструкції у 2008 році був завершений перший етап модернізації електрогенеруючих підприємств ДТЕК — завершена реконструкція енергоблоку №2 Зуєвської ТЕС, на стадії завершення модернізації блоку №5 Кураховської ТЕС. У тому самому році були початі роботи щодо другого етапу програми, до якої ввійдуть проекти реконструкції блоків №1 Зуєвської ТЕС, №7 Кураховської ТЕС і №10 Луганської ТЕС. Наразі від регулювальних органів України вже отримані позитивні висновки щодо техніко-економічних обґрунтувань проектів і частково проведені тендерні процедури. Підготовлені й представлені документи в НКРЕ

на отримання інвестиційної складової в третьому етапі реконструкції.

На період до 2016 року ДТЕК планує інвестувати в модернізацію своїх генеруючих підприємств близько 8,4 млрд. грн. Передбачено, що щороку повузлову реконструкцію проходитимуть 2-3 енергоблоки ТОВ «Східенерго». Незважаючи на непросту економічну ситуацію в Україні, Компанія не відмовляється від планів щодо модернізації своїх підприємств.

«Дніпроенерго»

Витрати підприємств «Дніпроенерго» на ремонтну діяльність і реконструкцію енергоблоків у 2008 році склали 406,5 млн. грн. Були проведені такі ремонтні роботи на енергоблоках: на Криворізькій ТЕС були виконані середні ремонти енергоблоків №2, 8, 10, а також проведені поточні ремонти енергоблоків №1, 4, 5, 6.

- На Придніпровській ТЕС був виконаний середній ремонт енергоблоку №11, а також проведені поточні ремонти енергоблоків №7, 8, 10, 13.
- На Запорізькій ТЕС були проведені поточні ремонти енергоблоків №1-5 і №7 — тобто всіх енергоблоків, окрім енергоблоку №6, що перебував у консервації.
- Середня тривалість поточного ремонту енергоблоку у 2008 році склала 31 день, середнього ремонту — 98 днів.

У 2008 році почалася реконструкція енергоблоку №3 Криворізької ТЕС встановленою потужністю 282 МВт, обсяг капітальних інвестицій склав 9,8 млн. грн. Реконструкцію заплановано продовжити у 2009-2010 роках і завершити у 2011 році. Після завершення капремонт передбачене відновлення проектної потужності енергоблоку, яка дорівнює 300 МВт.

На Придніпровській ТЕС почалася реконструкція енергоблоку №9 встановленою потужністю 150 МВт. Обсяг інвестованих коштів у 2008 році склав 7,3 млн. грн, реконструкція буде продовжена у 2009 році й закінчена у 2011 році.

Також у 2008 році був уведений в експлуатацію енергоблок №10 Криворізької ТЕС, що знаходився 12 років у режимі консервації. У результаті введення в експлуатацію цього об'єкта енергосистема України отримала додаткову потужність у 300 МВт, а встановлена потужність Криворізької ТЕС досягла 2820 МВт. На проведення розконсервації було виділено близько 132 млн. грн.

Інвестиційні проекти сегменту дистрибуції електроенергії

Компанії сегменту дистрибуції ДТЕК — ТОВ «Сервіс-Інвест» і ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля» — проводять ряд інвестиційних програм, направлених на збільшення ефективності виробничих потужностей. У 2008 році інвестиційна програма сегменту дистрибуції ДТЕК збільшилася на 59,2% і склала 110 млн. грн. Ключовими напрямками капітальних інвестицій є:

- Реконструкція та капітальне будівництво ЛЕП;
- Реконструкція підстанцій і розподільних мереж;
- Оновлення парку приладів обліку;
- Упровадження систем АСКОЕ (автоматизована система комерційного обліку електроенергії) й АСДУ (автоматизована система диспетчерського управління).

Також у компаніях організована робота сервісних центрів у рамках програми підвищення клієнтоорієнтованості бізнесу. Основними джерелами фінансування капітальних витрат є тарифна складова, амортизаційні відрахування а також позикові та власні кошти компаній. У кожній з компаній розроблені детальні плани технічного переозброєння на 10 років. На підставі довгострокових планів розробляються інвестиційні програми, які проходять узгодження у НКРЕ.

«Сервіс-Інвест»

У 2008 році була завершена реалізація проекту реконструкції підстанції «Єнакієве» потужністю 110 кВ. Інвестиції у 2008 році склали 11,8 млн. грн, які були направлені на заміну силового трансформатора, реконструкцію обладнання відкритого розподільного пристрою 35 кВ, пристроїв релейного захисту й автоматики 6 кВ, а також

ланцюгів вторинної комутації. Сукупний обсяг інвестицій за проектом склав 29,7 млн. грн.

Була розпочата реконструкція підстанції «Костянтинівка» потужністю 110 кВ. У рамках першого етапу проекту були проведені заміна силового обладнання та пристроїв релейного захисту й автоматики. Проект загальною вартістю 31,8 млн. грн направлений на підтримку існуючих і приєднання додаткових виробничих потужностей у промислового вузлі м. Костянтинівка. У рамках першого етапу проекту було освоєно 28,9 млн. грн.

Компанія завершила перший етап проекту переведення підстанції «Рутченково» з рівня напруги 35 кВ на рівень напруги 110 кВ, проведена реконструкція повітряної лінії 35 кВ «Донецька-Рутченково» протяжністю 8,7 км. Цей проект вартістю 47,7 млн. грн має стратегічне значення для міста Донецька. Реалізація проекту дозволить розвантажити вузол електричних мереж, а також забезпечити подальший розвиток промислового й міського сектора. Вартість першого етапу проекту склала 9,8 млн. грн.

Виконані зобов'язання перед ДП «Енергоринок» щодо приведення у відповідність з нормативами точок обліку, розташованих у мережах у Дніпропетровській області; інвестиції склали 0,9 млн. грн. Цей проект є одним з етапів побудови автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ).

Виконані роботи щодо впровадження локальних автоматизованих систем диспетчерського управління (АСДУ) нижнього рівня на енергооб'єктах компанії, інвестиції склали 3,8 млн. грн.

«ПЕМ — Енерговугілля»

У 2008 році був успішно реалізований перший етап проекту з будівництва нової підстанції 35/6 кВ «Будьонівська». Цей проект направлений на підвищення надійності в енергетичному вузлі й забезпечення зростання електричних навантажень районів м. Донецька та м. Макіїв-

Інвестиції сегменту дистрибуції ДТЕК, млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	2006	Змін., 08/07
«Сервіс-Інвест»	74,3	52,1	33,5	41,5%
«ПЕМ — Енерговугілля»	36,3	17,0	11,9	113,5%
Усього	110,0	69,1	45,4	59,2%

Основні інвестиційні проекти сегменту дистрибуції, млн. грн (без ПДВ)

	2008	2007	2006
«Сервіс-Інвест»			
Реконструкція ПС 110 кВ «Костянтинівка»	28,9	0,5	
Реконструкція ПС 110 кВ «Єнакієве»	11,8	17,8	0,2
Переведення ПС 35 кВ «Рутченково» на напругу 110 кВ	9,8	0,4	
Організація АСДУ	3,8	1,7	1,3
Упровадження автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ)	0,9	2,1	7,1
Реконструкція ПС 110 кВ «Донецька»		1,4	9,0
«ПЕМ — Енерговугілля»			
Будівництво нової ПС 35 кВ «Будьонівська»	8,0		
Удосконалення обліку електроенергії	2,0	1,7	1,6
Упровадження автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ)	0,3		
Реконструкція та капітальне будівництво повітряно-кабельних ліній 0,4 кВ	3,8	1,3	0,1
Технічне переозброєння ОРУ-110 кВ та джерел оперативного струму ПС 110/6 кВ «ЮД-1»		2,0	0,1
Підключення нових споживачів («Амстор»)	0,2	2,8	
Усього	72,8	39,2	23,0

ки. Капітальні інвестиції у 2008 році склали 8,0 млн. грн, завершення проекту планують у 2009 році.

Була продовжена реалізація проекту щодо приведення всіх вимірювальних комплексів точок обліку електроенергії відповідно до нормативних документів і законодавства в енергетиці. Інвестиції у 2008 році склали 2 млн. грн при загальній вартості проекту в розмірі 12,7 млн. грн.

У 2008 році була продовжена реалізація проекту з упровадження автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ) загальною вартістю 3,3 млн грн. Інвестиції за проектом у 2008 році склали 0,3 млн. грн.

Вищезгадані проекти направлені на зниження технічних і комерційних утрат електроенергії.

Із метою вдосконалення схем електричних мереж і їхнього розвитку реалізується проект із реконструкції та капітального будівництва ліній електропередачі 0,4 кВ, що повинно скоротити технологічні втрати електроенергії та забезпечити необхідний рівень напруги побутовим споживачам. У 2008 році інвестиції на цьому етапі проекту склали 3,8 млн. грн.

«Донецькобленерго»

ДТЕК є найбільшим міноритарним акціонером ВАТ «Донецькобленерго», що володіє 30,59% акцій.

За станом на 1 січня 2009 року загальна протяжність ліній «Донецькобленерго», що забезпечує електроенергією Донецьку область, дорівнювала 69,7 тис. км, із них 7,5 тис. км — напругою 110 кВ і 35 кВ. У склад компанії входить 371 трансформаторна підстанція загальною потужністю 8 310 МВА.

Обсяги закупівлі електроенергії на оптовому ринку у 2008 році склали 11,1 млрд. кВт/год, що на 2,5% менше, ніж у 2007 році. Обсяги передачі електроенергії по мережах «Донецькобленерго» склали 9,2 млрд. кВт/год, що на 2% менше, ніж у 2007 році. Основною причиною зменшення передачі електроенергії стало те, що з червня 2008 року Донецька залізниця отримала ліцензію і почала самостійне постачання електроенергії за регульованим

тарифом. Також мало вплив і зниження енергоспоживання підприємствами металургійної та хімічної промисловості із жовтня 2008 року у зв'язку із загальним спадом промислового виробництва в Україні.

Обсяги технологічних утрат у 2008 році склали 23,25%, що на 2,8 процентних пункти нижче, ніж у 2007 році й на 10,44 процентних пункти менше, ніж у 2006 році. Протягом останніх років у «Донецькобленерго» проводиться низка заходів, направлених на зниження втрат у мережах. Сюди входить, зокрема, заміна застарілих приладів обліку електроенергії на більш сучасні, паспортизація точок обліку юридичних осіб і ліквідація безоблікового споживання електроенергії фізичними особами.

Основними споживачами електроенергії, яку постачає «Донецькобленерго», є населення (34,5%), підприємства металургійної галузі (11,8%) і Компанія «Вода Донбасу» (9,0%).

Виробничі потужності «Донецькобленерго»

	2008	2007	2006
Довжина ліній, км			
110 кВ	3 768	3 761	3 732
35 кВ	3 710	3 703	3 687
0,4-10 кВ	62 227	62 369	64 216
Усього	69 706	69 833	71 635
Число підстанцій, шт.			
35 кВ	259	260	257
110 кВ	112	112	113
Усього	371	372	370
Трансформаторна потужність, МВА			
35 кВ	2 945,5	2 951,7	2 944,3
110 кВ	5 364,2	5 355,7	5 415,7
Усього	8 309,7	8 307,4	8 360,0

Динаміка тарифів на постачання й передачу електроенергії «Донецькобленерго», грн/МВт/год

	01.11.2008	01.07.2008	01.06.2008	01.01.2008
Тариф на передачу				
1 клас	26,34	24,81	21,84	20,40
2 клас	114,52	107,62	94,28	91,95
Тариф на постачання				
1 група	5,60	5,11	4,16	4,06
2 група	28,00	25,54	20,80	20,29

Фінансові показники «Донецькобленерго», млн. грн*

	2008	2007	2006
Виручка	3 002,9	2 373,1	1 974,6
ЕВІТДА	21,4	- 230,1	—
Операційний прибуток	- 49,1	- 290,0	- 614,1
Чистий прибуток	-4,0	- 295,3	- 618,6

Тарифи «Донецькобленерго» регулюються державою. Протягом 2008 року тарифи змінювалися 4 рази — за ініціативою НКРЕ, у зв'язку з початком постачань електроенергії Донецькою залізницею і збільшенням фонду оплати праці «Донецькобленерго».

У 2008 році були проведені ремонти 786,76 км високовольтних ліній напругою 35-110 кВ, 1785,9 км ліній напругою 0,4-10 кВ і 691 км силових трансформаторів 35-110 кВ загальною потужністю 411,4 МВА. Витрати на ремонт трансформаторних підстанцій і високовольтних ліній напругою 35-110 кВ склали 22,8 млн. грн. На ремонт розподільних мереж було витрачено 44,3 млн. грн.

У 2008 році виручка «Донецькобленерго» збільшилася на 27% і склала 3 млрд. грн. Компанія вийшла на беззбитковий рівень за показником ЕВІТДА, який склав 21,4 млн. грн, тоді як у 2007 році він був негативним (-230,1 млн. грн). Операційний збиток склав 49,1 млн. грн, що в 5,9 разу менше від аналогічного показника за 2007 рік. Компанія близька до виходу на беззбитковість за чистим прибутком — чистий збиток у 2008 році склав 4,0 млн. грн порівняно зі збитками у 295 млн. грн у 2007 році і 619 млн. грн у 2006 році.

* Фінансові дані надані за УСБО.

Вітроенергетика

Галузь

Розвиток поновлюваних й екологічно чистих джерел енергії, зокрема вітроенергетики, в Україні є одним зі стратегічних завдань держави. Сьогодні національна економіка є однією з найбільш енергоємних у світі, причому велику частину паливного балансу країни займає імпортований газ. Держава планує поступово збільшувати частку поновлюваних джерел в енергобалансі й у період до 2030 року довести її до рівня 13% з поточних 0,83%.

Зараз вітроенергетика у країні розвинена недостатньо. На кінець 2008 року сумарна встановлена потужність вітроелектростанцій (ВЕС) України складала 83 МВт. Комерційне вироблення електроенергії ведеться, але на застарілому обладнанні з низькою ефективністю.

Для стимулювання виробництва електроенергії з екологічно чистих джерел законодавство України передбачає спеціальний режим тарифоутворення, зокрема для ВЕС.

Наразі собівартість електроенергії, виробленої на ВЕС, вища, ніж із використанням традиційних джерел енергії. Проте найчастіше в розрахунку собівартості не врахову-

ється так званий «чинник прихованої вартості», під яким розуміють витрати на відновлення природного балансу — це утилізація радіоактивних відходів АЕС і ліквідація наслідків антропогенних викидів вугільних електростанцій. Також для ВЕС неактуальні обов'язкові екологічні платежі, характерні для теплової генерації.

Проект «Вінд Пауер»

Стратегія ДТЕК передбачає розвиток вітроенергетики як самостійного й одного з найбільш перспективних напрямів бізнесу. У 2008 році була затверджена Концепція розвитку бізнесу ДТЕК у цьому сегменті. У рамках реалізації стратегії створена компанія «Вінд Пауер», яка відповідатиме за здійснення всього ланцюжка проекту: від стадії проектування до експлуатації побудованих ВЕС. За масштабами виробництва, технологіями й потужністю турбін проект є новим не тільки для ДТЕК, але й для української електроенергетики в цілому. Він передбачає проектування й будівництво в довгостроковій перспективі генеруючих потужностей загальною потужністю 2000 МВт. Проект реалізовуватиметься в декілька етапів.

У рамках першого етапу передбачено провести підбір майданчиків, потенційно придатних для розміщення ВЕС і почати процедуру вимірювання вітропотенціалу. Згідно

із загальноприйнятою світовою практикою, термін проведення вітромоніторингу складає близько 12-24 місяці. Після цього, на другому етапі, заплановано погодити місця розташування ВЕС, розробити проектну документацію, підібрати підрядні організації й вибрати постачальника обладнання, а також отримати всю необхідну дозвільну документацію. У рамках третього етапу передбачено провести будівельні роботи. Таким чином, від ідеї будівництва ВЕС до початку експлуатації проходить два-три роки.

У 2009 році ДТЕК має намір розпочати процедуру вітромоніторингу на майданчиках, які дозволяють розмістити першу чергу ВЕС загальною потужністю 800 МВт. Передбачувані витрати за проектом у 2009 році будуть незначними й обмежаться операційними та адміністративними витратами, витратами на підбір потенційно придатних майданчиків для розміщення ВЕС, придбання метеощогл для вимірювання вітропотенціалу.

Соціальний ефект

Розвиток екологічно чистих видів енергії з відновлюваних джерел має велике соціальне значення, яке не завжди може бути представлене у фінансовому вираженні, але важливе для України в цілому. Йдеться перш за все про скорочення викидів у атмосферу таких парникових газів, як оксид вуглецю, діоксид сірки, оксид азоту. Так, 1 МВт вітроелектростанції скорочує щорічні викиди в атмосферу 1800 тонн CO₂, 9 тонн SO₂, 4 тонни NO_x. Крім того, розвиток альтернативної енергетики створює робочі місця в наукоємних галузях, дозволяє освоїти передові технології та зберегти природні ресурси. За розрахунками ДТЕК при будівництві ВЕС потужністю 800 МВт буде створено близько 1500 робочих місць, а середньорічні відрахування до бюджетів усіх рівнів складуть понад 665 млн. грн.

ДТЕК розглядає вітроенергетику як стратегічний проект, який дозволить Компанії в довгостроковій перспективі диверсифікувати свою діяльність і зайняти провідні позиції на ринку альтернативної енергетики, який швидко зростає.

Утилізація шахтного метану

Пілотний проект щодо будівництва комплексу дегазації й утилізації шахтного метану був запущений у 2007 році на шахті «Комсомолець Донбасу». Його основна мета — досягти істотного скорочення викидів газу в атмосферу, забезпечити додаткові доходи за рахунок економії вугілля при забезпеченні шахти енергією, а також підвищити рівень промислової безпеки в шахті.

У рамках реалізації проекту передбачено реконструювати підземну та поверхневу дегазаційну систему, упровадити нові технології видобутку газу, модернізувати й замінити обладнання дегазації шахти. Для утилізації метану, що надходить із шахти, проектом передбачена розробка та затвердження емісійного проекту, монтаж газоутилізаційних установок, переведення шахтної котельної на метан й установка когенераційних теплоелектростанцій (КТЕС).

У 2008 році Компанією виконані роботи з модернізації системи дегазації, переведення казанів на газ (на 90%), уведені в роботу установки факельного спалювання метану. Сукупний обсяг інвестицій у проект за підсумками року склав 18,2 млн. грн. У наступному році ДТЕК передбачає закінчити переведення казанів на газ, виконати проектні роботи для установки когенераційних станцій, а також провести першу верифікацію одиниць скорочення викидів (ОСВ). Також заплановано повністю завершити роботи з модернізації системи дегазування шахти. У 2009 році Компанія має намір інвестувати у проект 12 млн. грн, а також установити КТЕС за рахунок продажу ОСВ, які будуть вироблені до 2012 року.

У 2008 році емісійний проспект ДТЕК був зареєстрований ДТЕК у Секретаріаті РКЗК ООН. У звітний період було утилізовано 1,2 млн. м³ метану, що складає 18 тис. тонн еквівалента CO₂. До 2012 року обсяги утилізованого газу складатимуть 15,5 млн. м³ щороку, а економія вугілля досягне 20 тис. тонн на рік. Спалювання метану в шахтній котельні дозволить знизити викиди в атмосферу у 21 раз.

Проект утилізації шахтного метану є яскравим прикладом економічної ефективності проектів, направлених на збереження довкілля. Наразі Компанія проводить попередні роботи щодо реалізації аналогічного проекту на шахті «Західно-Донбаська» (ВАТ «Павлоградвугілля»).

Корпоративна соціальна відповідальність

2008 рік став періодом розвитку сталого й системного підходу до впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у стратегію та поточну діяльність ДТЕК. Сьогодні Компанія виділяє три основні сфери своєї соціальної відповідальності:

- Відповідальність перед співробітниками — за створення оптимальних умов розвитку й кар'єрного зростання, забезпечення максимально безпечних умов праці й гідну оцінку внеску кожного в загальний успіх;
- Відповідальність перед жителями регіонів присутності підприємств — за внесення довгострокового внеску в соціально-економічний розвиток територій присутності;
- Відповідальність перед усім суспільством — за зниження техногенного навантаження на довкілля шляхом упровадження сучасних і безпечних технологій.

У звітний період ДТЕК удалося істотно просунути в розвитку КСВ і, за оцінками експертного співтовариства, вийти в число лідерів соціально відповідального бізнесу України. Це стало можливим завдяки запуску новаторських програм соціального партнерства в регіонах присутності, реалізації цілеспрямованих програм у сфері екології та охорони праці, посиленій увазі до персоналу у змінюваних умовах, а також активним зусиллям щодо вибудовування конструктивного діалогу із зацікавленими сторонами.

Найважливішими віхами роботи Компанії в царині КСВ у 2008 році стали:

- Утвердження й набуття чинності Політики у сфері КСВ і Кодексу корпоративної етики;
- Підготовка й випуск соціального звіту ДТЕК — першого нефінансового звіту української промислової компанії, підготовленого на основі міжнародних стандартів, який пройшов незалежну перевірку;
- Розроблення й підписання Декларації Соціального партнерства ДТЕК — базового документа, що визначив цілі, принципи й методологію взаємодії Компанії з місцевими співтовариствами та органами місцевого самоврядування.

Політика й управління у сфері КСВ

ДТЕК розглядає КСВ як 1) інтегрований інструмент управління ризиками, 2) засіб підвищення ефективності управління, 3) сферу взаємовідносин із місцевими співтовариствами з метою ефективного сприяння в соціально-економічному розвитку країни та регіонів присутності. Діяльність Компанії у сфері КСВ тісно пов'язана з бізнес-стратегією і є одним із важливих чинників її довгострокової сталості.

Після публікації в кінці 2007 року проекту Політики ДТЕК щодо КСВ, у звітний період були організовані обговорення у трудових колективах виробничих підприємств. Текст проекту також обговорювався під час діалогів Компанії з найактивнішим сегментом громадськості — представниками неурядових організацій (НУО). Допрацьований текст був представлений на Корпоративній управлінській конференції і після остаточного обговорення затверджений керівництвом ДТЕК.

Політика визначає цілі та принципи ДТЕК у сфері КСВ, безпосередньо пов'язані зі стратегією Компанії та заходами із забезпечення сталості її розвитку. Згідно з Політикою, один із таких заходів — виявлення пріоритетних для Компанії зацікавлених сторін і груп впливу, з'ясування їхніх очікувань і розроблення ефективних форм взаємодії в діапазоні від діалогу до можливих сумісних проектів і програм. Політика формулює цілі та принципи діяльності ДТЕК у таких сферах, як корпоративне управління й бізнес-етика, умови праці, охорона довкілля, взаємовідносини з місцевими співтовариствами, спонсорство й добродійність. Із метою інтеграції Політики КСВ у систему управління передбачений розділ про її реалізацію, дотримання й відповідальність. Політика у сфері КСВ опублікована на сайті Компанії в трьох мовних версіях.

Одночасно з Політикою щодо КСВ у 2008 році в ДТЕК затверджений Кодекс корпоративної етики, який також пройшов шлях від публікації проекту і його широкого обговорення до схвалення на Корпоративній управлінській конференції. Кодекс — перший документ, у якому зведені єдині норми та принципи, що регламентують корпоративну етику і схвалені на рівні вищого менеджменту. Кодекс етики адресований як співробітникам, так і зовнішнім зацікавленим сторонам, у ньому зафіксовані принципи етичної поведінки, яких дотримується Компанія і кожен її співробітник.

Соціальна звітність

Випущений у 2008 році соціальний звіт ДТЕК «Енергія лідера: соціальний вимір» став першим в Україні повномасштабним звітом промислової компанії про корпоративну соціальну відповідальність. Підготовка звіту здійснена на основі визнаних у світі систем і стандартів соціальної звітності (Global Reporting Initiative — GRI, і серія AA1000), а незалежна аудиторська перевірка проведена компанією «Ернст енд Янг». Звіт випущений і поширений як у друкованому, так і в електронному вигляді. Надалі ДТЕК має намір випускати соціальні звіти кожні два роки.

Соціальне партнерство, розвиток і впровадження кращих практик

У 2008 році була розроблена й підписана Декларація соціального партнерства ДТЕК — базовий документ, що визначив цілі, принципи та методологію взаємодії Компанії з органами місцевого самоврядування. Для забезпечення прозорості й ефективності реалізації Декларації створений Координаційний комітет ДТЕК із соціального партнерства — механізм, за допомогою якого учасники планують спільну діяльність й обговорюють її результати. Декларація соціального партнерства — довгостроковий документ, відкритий для приєднання третіх сторін, які поділяють принципи діалогу, відвертості та взаємного врахування інтересів (текст опублікований на сайті ДТЕК).

Сприяння соціально-економічному розвитку

У рамках практичного виконання Декларації у 2008 році на реалізацію соціальних програм було направлено понад 6 млн. грн, у два рази більше, ніж у 2007 році. У Павлограді виконані комплексні ремонтні роботи у приміщенні дитячого відділення міської лікарні №1; придбана сучасна комп'ютерна техніка й мультимедійне обладнання для шкіл міста; установлені стипендії для обдарованих дітей. У м. Першотравенськ продовжена реалізація програми «Збір, транспортування, переробка й утилізація твердих побутових відходів». При фінансовій підтримці Компанії в Павлоградському районі придбаний пересувний цифровий флюорограф. У м. Тернівка проведений капітальний ремонт будівлі Центру дитячої творчості. У ідальні дванадцять загальноосвітніх шкіл Петропавловського району поставлені сучасні електроплити, а в міській бібліотеці м. Кіровське створений електронний каталог, проведений ремонт спортзалу стадіону «Ювілейний», а також придбана стаціонарна звукова апаратура для палацу

культури. Кошти виділялися на розвиток спортивної бази дитячо-юнацької спортивної школи №5 м. Курахово, було замінено обладнання операційного блоку місцевої міської лікарні, створений реабілітаційний центр для дітей-інвалідів. У м. Зугрес значна частина коштів була направлена на підтримку житлового фонду: забезпечення надійного резервного питного водопостачання, тепlopостачання соціальних установ.

Партнерські проекти ДТЕК

У жовтні 2008 року в Києві на спільній конференції учасників партнерського проекту між ДТЕК й Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) Local Economic Development (LED — «Економічний розвиток міст») були підбиті попередні підсумки роботи. Під час виконання проекту була надана експертна та практична допомога органам місцевого самоврядування 7 міст і двох районів присутності Компанії в організації процесу стратегічного планування з метою підвищення конкурентоспроможності й інвестиційної привабливості.

У 2008 році спільно з Фондом «Східна Європа» був реалізований проект «Чистий парк», направлений на мобілізацію жителів м. Зугрес із метою очищення та впорядкування міського парку «Співоча Балка» й відродження зони відпочинку на березі водоймища. Для залучення до проекту максимального числа жителів презентація проекту була організована у вигляді театралізованої вистави, проведений конкурс проектів серед школярів і жителів міста. Проект заклав основу для подальших дій щодо поліпшення екологічної ситуації в місті. Проведені інженерно-геодезичні дослідження дали місту можливість і надалі планувати розвиток території, формувати відповідний бюджет і залучати інвестиції.

ДТЕК приділяє велику увагу розробці та впровадженню кращих практик КСВ. Компанія надала спонсорську підтримку проведенню Другої міжнародної конференції «КСВ: Цивілізована економіка — цивілізоване суспільство» (Київ, квітень 2008 року). У статусі генерального партнера Компанія також сприяла виданню книги «Корпоративна соціальна відповідальність. Експертна оцінка й практика в Україні», призначеної для керівників і менеджерів компаній, державних і муніципальних службовців, співробітників громадських організацій, журналістів, які пишуть на теми КСВ.

Бізнес і права людини

У 2007 році ДТЕК приєднався до Глобального договору ООН, а у 2008 році став головою робочої групи «Бізнес і права людини» української мережі Глобального договору, яка об'єднує провідні компанії України. ДТЕК узяв на себе ініціативу щодо розробки Спільної заяви українських бізнес-лідерів, опублікованої у провідних ЗМІ України на честь 60-річчя ухвалення в ООН Загальної декларації прав людини. У заяві підтверджуються основні міжнародно визнані принципи заохочення та захисту прав людини й висуваються актуальні завдання діяльності компаній у сфері прав людини як невід'ємної частини корпоративної відповідальності бізнесу.

За підтримки ДТЕК спільно з неурядовою організацією «Центр розвитку корпоративного громадянства» і Представництвом ООН в Україні у 2008 році був організований перший у країні навчальний семінар, присвячений проблематиці прав людини та її впливу на сучасний бізнес. Під час семінару фахівці Датського інституту прав людини ознайомили українські компанії з інструментами оцінювання ризиків, пов'язаних із порушенням прав людини, і допомогли встановити системне розуміння взаємозв'язку між правами людини та підприємницькою діяльністю.

Персонал

Ефективна взаємодія з персоналом і розвиток трудових ресурсів є одним з основних стратегічних пріоритетів ДТЕК. Компанія повною мірою усвідомлює, що зростання, втримання й посилення лідерських позицій на ринку неможливі без висококваліфікованого й мотивованого персоналу. Тому ключовим напрямом загальної стратегії розвитку ДТЕК є реалізація довгострокової політики у сфері трудових відносин.

Довгостроковими пріоритетами кадрової політики ДТЕК є:

- Залучення, мотивація та втримання талановитих й ініціативних фахівців;
- Постійне оновлення знань і розвиток навиків працівників;
- Розвиток управлінського потенціалу й забезпечення високопрофесійного та стабільного управління Компанією;
- Створення й підтримка сприятливих умов праці, що забезпечують охорону здоров'я всіх співробітників;
- Формування репутації Компанії як кращого роботодавця.

Соціальний захист персоналу

Кадрова політика Компанії базується на безумовному дотриманні законодавства України у сфері трудових відносин, галузевих нормативних актів, а також наслідуванні кращим міжнародним стандартам у цій сфері. ДТЕК постійно веде діалог із профсоюзними об'єднаннями, що дозволяє підтримувати ефективний баланс інтересів співробітників і Компанії.

ДТЕК є учасником галузевих угод у вугільному й електроенергетичному сегментах. Зі співробітниками на виробничих підприємствах укладені колективні договори, що є ще однією гарантією захисту інтересів персоналу, оскільки в них відображені умови оплати праці, соціальні пільги виплати співробітникам і пенсіонерам, які не працюють, зобов'язання Компанії щодо навчання персоналу й охорони праці, поширювані на всіх співробітників, що підписали колективний договір.

У результаті планомірного підвищення рівня винагороди, передбаченої галузевими угодами на 2008-2010 роки, середня заробітна плата у звітний період у цілому в Компанії зросла на 41%.

Динаміка чисельності персоналу ДТЕК, тис. чол.

Розвиток персоналу

Прагнучи забезпечити подальше професійне зростання всіх фахівців, у 2008 році ДТЕК продовжив розвиток системи навчання й підвищення кваліфікації персоналу. У звітному періоді Компанія провела підготовку й перепідготовку близько 7 000 спеціалістів з різних спеціальностей. При цьому на тлі складної ситуації на ринку та пов'язаним із цим завданням оптимізувати витрати, Компанія скоректувала підходи до навчання персоналу, віддавши пріоритет використанню внутрішніх освітніх ресурсів.

У 2008 році силами співробітників відділу оцінки й розвитку ДТЕК був розроблений, організований і проведений тренінг «Навики ефективної комунікації», у якому взяли участь 112 керівників різних рівнів управління. За планами вже до кінця 2009 року близько половини тренінгів із розвитку компетенцій співробітників ДТЕК проводитиметься за рахунок внутрішніх ресурсів, а до проведення ряду тренінгів будуть залучені топ-менеджери Компанії (багато з яких мають досвід викладацької роботи). Подібна практика дозволить ДТЕК реалізувати ключові завдання у сфері навчання — охопити цим процесом весь персонал, налагодити систему розвитку співробітників і поширити практику перехресного навчання між дирекціями, а також сформувати основу для власного корпоративного університету «Академія ДТЕК».

Із метою формування стабільної системи управління Компанією у 2008 році була розроблена й затверджена програма «ТОП-50». Ця програма дозволить ДТЕК підсилити свій кадровий потенціал і буде сприяти зниженню ризиків при призначенні співробітників на ключові посади. У 2009 році робота буде продовжена, що дозволить забезпечити Компанію власними професійними кадрами в довгостроковій перспективі.

Іншим найважливішим завданням у сфері політики управління персоналом стало формування кадрового резерву ДТЕК. Здійснення цього проекту йшло протягом усього 2008 року й послідовно охопило корпоративний центр, «ПЕМ — Енерговугілля», «Сервіс-Інвест», шахту «Комсомолець Донбасу», «Східенерго» й «Павлоград-вугілля». У цілому за рік участь у проекті взяли понад 5 000 чоловік. За наслідками багаторівневого відбору в кадровий резерв Компанії ввійшли найбільш перспективні співробітники.

Ще однією важливою подією 2008 року став запуск системи управління інноваційними ідеями на підприємствах ДТЕК. Цей проект покликаний стимулювати творчий потенціал працівників і надати їм можливість не тільки висловлювати пропозиції щодо вдосконалення виробництва, але й отримувати гідну винагороду за свої ідеї. Рішення стосовно кожної пропозиції, яка надходить, приймає колегіальний орган підприємства — Інноваційний комітет. У разі ухвалення позитивного рішення щодо інновації працівник підприємства отримує «Свідectvo на раціоналізаторську пропозицію», а також отримує матеріальну винагороду як за саму ідею, так і за економічну віддачу, отриману підприємством від її використання. До кінця 2008 року учасниками інноваційної програми стали 14 працівників «Павлограду-вугілля». У 2009 році система управління інноваційними ідеями буде поступово впроваджена в роботу інших підприємств ДТЕК.

Чисельність персоналу

Протягом останніх чотирьох років чисельність персоналу ДТЕК мала тенденцію до зниження, що пов'язано з перебігом модернізації та оптимізації виробництва. У минулому році штат ДТЕК зменшився на 9%. Основна частина зниження пройшла за рахунок природного відтоку співробітників (вихід на пенсію, заморожування вакансій), а також за рахунок передачі на аутсорсинг неключових функцій. ДТЕК став однією з небагатьох компаній, яка в розпал кризи в жовтні-грудні 2008 року не проводила масових скорочень персоналу й не відправляла працівників у неоплачувані відпустки.

Безпека праці

Як і турбота про персонал, охорона праці має велике соціальне й економічне значення для успішного розвитку бізнесу. Тому ДТЕК приділяє цій області корпоративної соціальної відповідальності пріоритетну увагу й упроваджує системний підхід у рішенні поточних і стратегічних завдань.

Починаючи з 2007 року в ДТЕК діє Політика у сфері охорони праці та промислової безпеки, а також єдині корпоративні стандарти, розроблені в рамках упровадження сучасної системи управління безпекою праці відповідно до вимог міжнародного стандарту OHSAS 18001:2007. У жовтні 2008 року ця система управління успішно пройшла передсертифікаційний аудит, а в лютому 2009 року — сертифікаційний аудит на основних виробничих підприємствах компанії («Павлоградвугілля», шахта «Комсомолец Донбасу» та «Східенерго»). Аудит проводився Moody International.

Цілеспрямована робота у сфері промислової безпеки й охорони праці призвела до суттєвого зниження рівня виробничого травматизму на підприємствах Компанії. За підсумками 2008 року загальний рівень травматизму знизився на 36%, а коефіцієнт частоти нещасних випадків на 100 робітників протягом року — на 35%. Кількість важких нещасних випадків знизена на 65%. Сьогодні показники виробничого травматизму ДТЕК істотно нижчі, ніж показники аналогічних підприємств України.

Політика й інвестиції в області безпеки праці

З метою запобігання й мінімізації травмонезбезпечних ситуацій і дій працівників ДТЕК реалізує цілий комплекс заходів. Дотримання норм охорони праці взято під особливий контроль керівництва Компанії, яка вважає цей напрям виробничої діяльності стратегічним і розглядає досягнення поставлених цілей і завдань на Управлінському Комітеті з безпеки праці під керівництвом Генерального директора Компанії.

На підприємствах Компанії функціонує система внутрішніх аудитів, поведінковий аудит, проводяться внутрішні розслідування всіх подій, включаючи навіть ті, які лише потенційно могли призвести до можливих аварійних ситуацій і нещасних випадків. Також проводиться оцінка всіх виробничих ризиків, за наслідками якої розробляються організаційно-технічні заходи щодо їх зниження до прийняттого рівня.

Крім того, ведеться суворий контроль за безпекою робіт підрядних організацій. Уведена система мотивації працівників за досягнення у сфері безпеки праці, а також багато інших інноваційних інструментів управління. У Компанії відкрита пряма телефонна лінія, за якою будь-який співробітник може висловити свої побажання щодо поліпшення стану охорони праці, а також отримати будь-яку консультацію щодо цього питання. Створена спеціальна рубрика в корпоративній газеті, де аналізуються причини інцидентів.

ДТЕК у повному обсязі інвестує необхідні кошти в підтримку й модернізацію технічних засобів виробничої безпеки (систем пожежогасіння, освітлення, аварійного сповіщення та сигналізації, дегазації й контролю вмісту шахтних газів й ін.), а також санітарно-побутового обслуговування.

Велика робота проводиться в царині медицини праці. На підприємствах визначені так звані «групи ризику», які включають працівників, що мають серцево-судинні й гіпертонічні захворювання, які можуть під впливом шкідливих і небезпечних виробничих чинників призвести до тяжких для здоров'я наслідків. Працівники таких «груп ризику» зобов'язані проходити передзмінний медичний контроль і лише після цього можуть бути допущені до роботи.

Велика увага приділяється питанням навчання. Усі лінійні керівники виробничих підприємств щороку навчаються корпоративних стандартів безпеки праці з подальшим проведенням оцінювання ефективності отриманих знань. На регулярній основі відбувається оновлення парку необхідних тренажерів, кабінетів техніки безпеки, навчальних і наочних матеріалів, а також знаків безпеки. Усі працівники Компанії в повному обсязі забезпечені сучасною та ефективною спеціальною одежею, взуттям і засобами колективного й індивідуального захисту.

Екологія

Діяльність ДТЕК пов'язана з виробничими циклами, які мають істотний вплив на довкілля. Екологічний баланс є необхідною умовою не тільки конструктивних взаємин з органами державної влади і місцевими співтовариствами, але й перспектив розвитку бізнесу Компанії в цілому.

Плани України щодо інтеграції в європейський енергетичний простір, а також синхронізації енергосистеми України та УСТЕ спричиняють необхідність виконання найпрогресивніших екологічних норм. Підвищуються вимоги до моніторингу навколишнього середовища, до національного законодавства вносяться значні зміни, які приводять його у відповідність з європейськими нормами, ростуть екологічні податки та збори.

Саме тому Компанія приділяє особливу увагу питанням охорони навколишнього середовища. Екологічні ризики в рамках єдиної системи управління ризиками ДТЕК виділені як пріоритетні. У Компанії функціонує департамент з техніки безпеки й охорони довкілля. На всіх підприємствах діють екологічні служби, які розробляють програми природоохоронних заходів, погоджують їх із місцевими органами виконавчої влади й регіональними екологічними інспекціями.

Стратегічна мета ДТЕК у сфері природоохоронної діяльності — підвищення рівня екологічної безпеки, зростання капіталізації активів Компанії за рахунок забезпечення надійного й нешкідливого виробництва. Компанія визначила такі напрями досягнення поставленої мети:

- упровадження єдиної системи екологічного менеджменту;
- реалізація програми для виконання вимог Директиви ЄС 2001/80/ЄС;
- здійснення екологічної програми на вугільних і генеруючих активах;
- реалізація проектів зі зниження викидів парникових газів у атмосферу в рамках Кіотського протоколу.

Система екологічного менеджменту

У 2008 році на підприємствах ДТЕК розпочаті роботи з упровадження системи екологічного менеджменту відповідно до міжнародних стандартів ISO 14001:2004. Система повинна стати складовою частиною системи корпоративного управління й найважливішим інструментом управління нефінансовими ризиками, що діють у Компанії.

Очікуваний ефект від упровадження системи екологічного менеджменту:

- зниження негативного впливу на навколишнє середовище;
- підвищення рівня екологічної безпеки підприємств;
- вигідніші умови залучення інвестицій за рахунок зниження екологічних ризиків;
- економія енергії та ресурсів
- залучення висококваліфікованого персоналу.

Усі роботи зі створення в ДТЕК системи екологічного менеджменту світового рівня заплановано завершити протягом 2 років.

Екологічна програма

Сьогодні екологічна програма ДТЕК направлена на вирішення таких проблем, успадкованих у результаті приватизації державних підприємств:

- незадовільний стан пилогазоочисного обладнання;
- застаріле обладнання та пристрої для очищення передачі й скидання стічних вод;
- значні обсяги попутно добуваних шахтних вод;
- підтоплені території та порушені землі;
- розміщення відходів.

Наразі ці проблеми перебувають у стадії вирішення: інвестиції спрямовуються на оновлення природоохоронного й виробничого обладнання та модернізацію технологічних процесів на підприємствах. У 2008 році сумарний обсяг екологічних витрат Компанії збільшився в 1,95 разу порівняно з 2007 роком і склав близько 178 млн. грн.

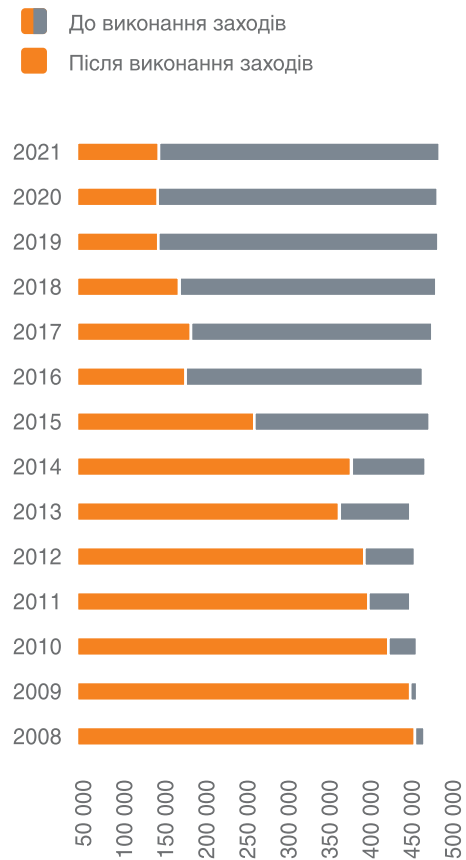
У сегменті генерації електроенергії розроблена й запущена довгострокова програма з охорони навколишнього середовища, розрахована до 2021 року. Сума передбачуваних інвестицій на її реалізацію складає 6 881,7 млн. грн, зокрема 813,3 млн. грн у рамках реконструкції енергоблоків і 356,8 млн. грн у рамках реконструкції електрофільтрів енергоблоків.

Підсумки природоохоронної діяльності

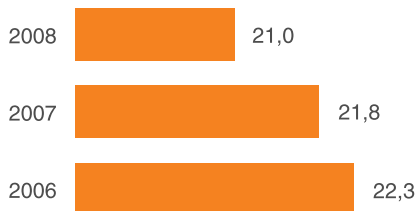
Очищення атмосферного повітря від пилу

У 2008 році Компанія модернізувала електрофільтри енергоблоків №2 Зуєвської ТЕС, а також реконструювала електрофільтр енергоблоку №5 Кураховської ТЕС. Ці заходи забезпечать скорочення викидів пилу до 3 870,7 тонн на рік.

Сумарний обсяг викидів шкідливих речовин, т/год

Викиди парникових газів у перерахунку на вуглекислий газ, млн. тонн

На підприємствах видобутку та збагачення вугілля була підвищена ефективність роботи пилогазоочисних установок. Так, на ЦЗФ «Курахівська» проведена заміна промислової вентиляції з установкою більш ефективного пиловловлювального обладнання, що дозволить скоротити викиди пилу до 9,5 тонн на рік.

Зниження викидів парникових газів

У Компанії розробляються проекти, направлені на зниження викидів парникових газів. У 2007 році на шахті «Комсомолець Донбасу» почалося впровадження проекту утилізації метану. У звітний період утилізовано 1 200 тис. м³ метану, а також здійснене переведення двох казанів шахтної котельної на метан для виробки теплової енергії. Метан заплановано використовувати для роботи котельної під час опалювального сезону, а також для виробки електроенергії.

У 2008 році завдяки зменшенню витрати умовного палива досягнуто скорочення викидів парникових газів (у перерахунку на вуглекислий газ) порівняно з 2007 роком на 3,6%, або на 802 475,37 тонн у перерахунку на вуглекислий газ.

Охорона й раціональне використання водних ресурсів

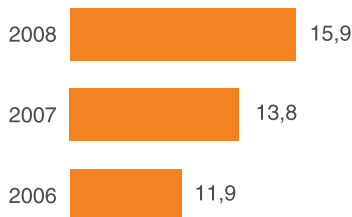
Одним із найважливіших завдань для маловодних регіонів, до яких належить регіон діяльності Компанії (Донецька область), є збереження водних ресурсів і вирішення проблеми забезпечення населення питною водою. Так, наприклад, Зуєвська й Кураховська ТЕС беруть активну участь у забезпеченні довколишніх населених пунктів питною водою.

У 2008 році за рахунок проведення ремонтних й організаційних заходів на підприємствах ДТЕК споживання води на господарсько-питні потреби знижено на 1627 тис. м³ (на 17,8% порівняно з 2007 роком). Споживання води на виробничі потреби за підсумками року вдалося скоротити на 3391,17 тис. м³ (на 4,75% порівняно з 2007 роком).

На шахті «Комсомолець Донбасу» розроблений проект з очищення господарсько-побутових стічних вод двох промайданчиків із використанням нового комплексного коагулянту, який дозволить досягти максимального очищення. Реалізація проекту намічена на 2009 рік.

У ВАТ «Павлоградвугілля» шахти використовують на технологічні потреби попутно добувану воду, що дозволяє економити близько 3 млн. м³ води питної якості та зменшити техногенне навантаження на річ-

Рекультивация земель, га

ку Самара. З метою впровадження сучасних методів знезаражування води розроблена проектна документація й почата заміна старих хлораторних установок, небезпечних для довкілля, на нове знезаражувальне обладнання «Полум'я».

Розміщення відходів

Більшість відходів, які утворюються на підприємствах ДТЕК, не є небезпечними. Проте через дефіцит земель залишається актуальною проблема розміщення великотоннажних відходів вугільної породи. Наразі золошлакові відходи Зуєвської та Кураховської ТЕС передаються споживачам для використання в будівництві, відходи вуглезбагачення шахти «Комсомолець Донбасу» — для використання як палива, що дозволяє значно скоротити їхнє розміщення в навколишньому середовищі.

Компанія веде роботи з нарощування дамб ставків-накопичувачів збагачувальних фабрик і з їх очищення. Це дозволяє обійтися без додаткового відведення земель для розміщення рідких відходів вуглезбагачення. На ЦЗФ «Павлоградська» реалізується проект модернізації водно-шламової схеми, що призведе до скорочення розміщення відходів збагачення у хвостосховищі на 724,2 тис. тонн у 2009-2017 роках (у середньому на 80,5 тонн на рік).

Раціональне використання земель

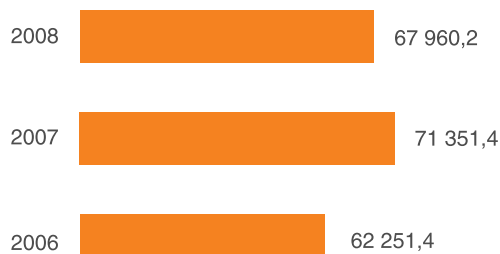
У Західному Донбасі поклади вугілля знаходяться під заплавою річки Самара, тому виїмка пов'язана з осіданням земної поверхні, затопленням і заболочуванням земель. Для відновлення порушених земель у складі ВАТ «Павлоградвугілля» працює спеціалізоване підприємство з гасіння териконів і рекультивації земель.

Рекультивація просілих і підтоплюваних земельних ділянок ведеться одночасно з виробничою діяльністю. У 2008 році для цієї мети було використано 90 млн. тонн гірничої породи. Сьогодні завдяки рекультивації, що проводиться, половина шахт підприємства працює без порідних відвалів, а отже, додаткового відведення земель.

Крім того, ВАТ «Павлоградвугілля» здійснює компенсаційну висадку лісового масиву. Для зниження рівня ґрунтових вод у районі села Вербки Дніпропетровської області працює дренажна система, яка захищає 1295 га лісового масиву від підтоплення.

Площа рекультивованих у 2008 році земель склала 15,9 га.

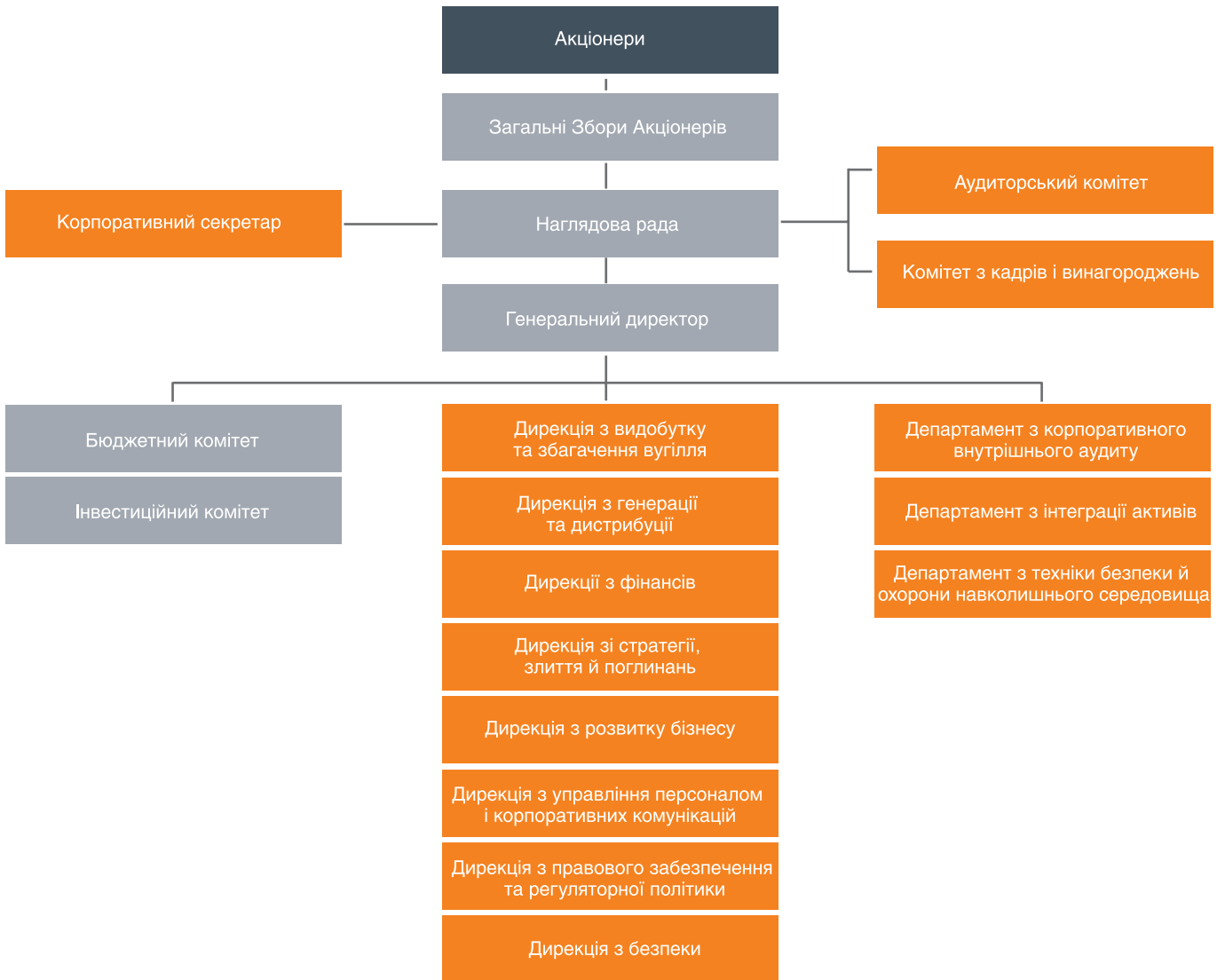
Споживання води на господарсько-питні потреби, млн. м³

Споживання води на виробничі потреби, млн. м³

Організаційна структура ДТЕК

Профіль Компанії

Огляд діяльності

Інвестиції та активи

Фінансова звітність

Разом із впровадженням сучасних бізнес-процесів і стандартів КСВ, ДТЕК вибудовує ефективну систему корпоративного управління, керуючись кращими світовими практиками в цій сфері. Компанія розглядає створення інфраструктури управління як один із найважливіших чинників високої конкурентоспроможності динамічного розвитку та зростання акціонерної вартості.

Система чинного корпоративного управління Компанією дозволяє забезпечити баланс інтересів усіх зацікавлених сторін — акціонерів, менеджменту, співробітників й інвесторів. Ключовим завданням її розвитку є максимально ефективна взаємодія різних суб'єктів корпоративних відносин, прозорість ухвалення рішень, субординована звітність органів управління. Система корпоративного управління ДТЕК забезпечує своєчасне й точне розкриття інформації з усіх суттєвих питань, сталість операційної та фінансової діяльності, прозору структуру власності й стратегічні пріоритети розвитку Компанії. З огляду на обсяги бізнесу ДТЕК одним із найважливіших завдань Компанії є підвищення якості управління вертикально інтегрованою структурою насамперед за рахунок злагодженої взаємодії органів управління корпоративного центру й дочірніх підприємств.

Намір слідувати високим етичним стандартам ділової практики зумовило ухвалення Кодексу корпоративної етики ДТЕК у 2008 році. Крім того, у звітний період були розроблені й доповнені внутрішні документи Компанії, що регламентують компетенції ряду структурних підрозділів і вживані в Компанії процедури, нові редакції яких були затверджені Наглядовою радою. У 2009 році буде завершена розробка Кодексу корпоративного управління.

Наглядова рада

Загальне управління діяльністю ДТЕК здійснює Наглядова рада, до основних напрямів діяльності якої належить представлення інтересів акціонерів, стратегічне управління Компанією, формування й затвердження інвестиційної політики, затвердження операцій та звітності, а також узгодження прийому та звільнення на посаді топ-менеджерів Компанії.

Протягом 2008 року персональний склад членів Ради змінювався, але загальне їх число залишалось незмінним — на 31 грудня 2008 року в неї входили 5 директорів. Відповідно до міжнародних стандартів організації роботи Наглядової ради, у її склад входить незалежний директор. З метою підвищення прозорості й ефективності діяльності Наглядової ради для акціонерів та інвесторів у ДТЕК уведена посада Корпоративного секретаря.

У 2008 році Наглядовою радою було розглянуто понад 40 питань щодо затвердження виробничих і фінансових результатів ДТЕК за 2008 рік, підсумків роботи і планів у сфері корпоративної соціальної відповідальності, інвестиційної програми, залучення фінансування й результатів інтеграції та реструктуризації дочірніх підприємств. Крім того, Наглядовою радою були затверджені результати роботи виконавчих органів управління, а також внутрішні документи, які регламентують організаційну структуру й діяльність органів внутрішнього контролю ДТЕК.

Комітети при Наглядовій раді

При Наглядовій раді ДТЕК працює Аудиторський комітет і Комітет з кадрів і винагороджень. Комітети є консультативно-дорадчими органами, розглядають і готують рекомендації з профільних корпоративних питань, що належать до компетенції Наглядової ради. Комітети проводять регулярні засідання відповідно до плану робіт, який затверджують щороку.

Аудиторський комітет здійснює нагляд за системою внутрішнього контролю й управління ризиками, діяльністю внутрішнього й зовнішнього аудиту. У його зоні відповідальності знаходиться контроль достовірності фінансової та управлінської звітності, дотримання Кодексу корпоративної етики й чинного законодавства. Крім того, Комітет з аудиту формує рекомендації щодо вибору зовнішнього аудитора для завірення річної фінансової звітності.

Комітет з кадрів і винагороджень покликаний сприяти вдосконаленню кадрової політики ДТЕК у частині залучення до управління Компанією кваліфікованих фахівців і створення необхідних стимулів для їхньої успішної роботи. Комітет готує рекомендації Наглядовій раді щодо розміру винагород і компенсацій, які виплачуються менеджменту ДТЕК, щодо підбору й затвердження кандидатів на керівні позиції, а також розробляє програми мотивації та розвитку для керівників вищої ланки. У 2008 році за безпосередньої участі Комітету була запущена реалізація програми заміщення «ТОП-50». Комітет також займається питаннями корпоративного управління.

Контроль виконання рішень Наглядової ради та її Комітетів здійснюється Корпоративним секретарем Компанії.

Генеральний директор

У ДТЕК діє одноосібний виконавчий орган в особі Генерального директора, який забезпечує оперативне управління Компанією. Генеральним директором ДТЕК із моменту заснування Компанії є Максим Тімченко.

У сферу повноважень Генерального директора входять право представляти інтереси Компанії, укладати операції, розпоряджатися майном, відкривати в банках й інших кредитних організаціях розрахункові та інші рахунки, видавати накази, затверджувати інструкції, локальні нормативні акти й інші внутрішні документи в межах компетенції.

Генеральний директор підзвітний Наглядовій раді.

Система внутрішнього контролю й аудиту

У Компанії діє багаторівнева система внутрішнього контролю, що забезпечує високий ступінь прозорості й нагляду за фінансово-господарською діяльністю всіх структурних підрозділів і дочірніх компаній. Вона будується з урахуванням кращих міжнародних практик і відповідно до затвердженої Політики з внутрішнього контролю й управління ризиками. Система внутрішнього контролю направлена на досягнення бізнес-цілей Компанії, включаючи стратегічні цілі, збереження активів і захист операцій Компанії та дочірніх підприємств, достовірність звітності й відповідність законодавству.

У рамках системи в ДТЕК працює Департамент корпоративного внутрішнього аудиту, що знаходиться в адміністративному підпорядкуванні Генерального директора й у функціональному — Аудиторського комітету. Ці два органи разом затверджують річний план аудитів, який базується на оцінці ризиків Компанії. У завдання Департаменту входить проведення аудитів із метою забезпечення Наглядової ради й виконавчих органів ДТЕК інформацією про стан системи внутрішнього контролю й управління ризиками в Компанії, у тому числі щодо достовірності фінансової та управлінської звітності. Результати роботи Департаменту розглядаються Комітетом з аудиту на регулярних засіданнях.

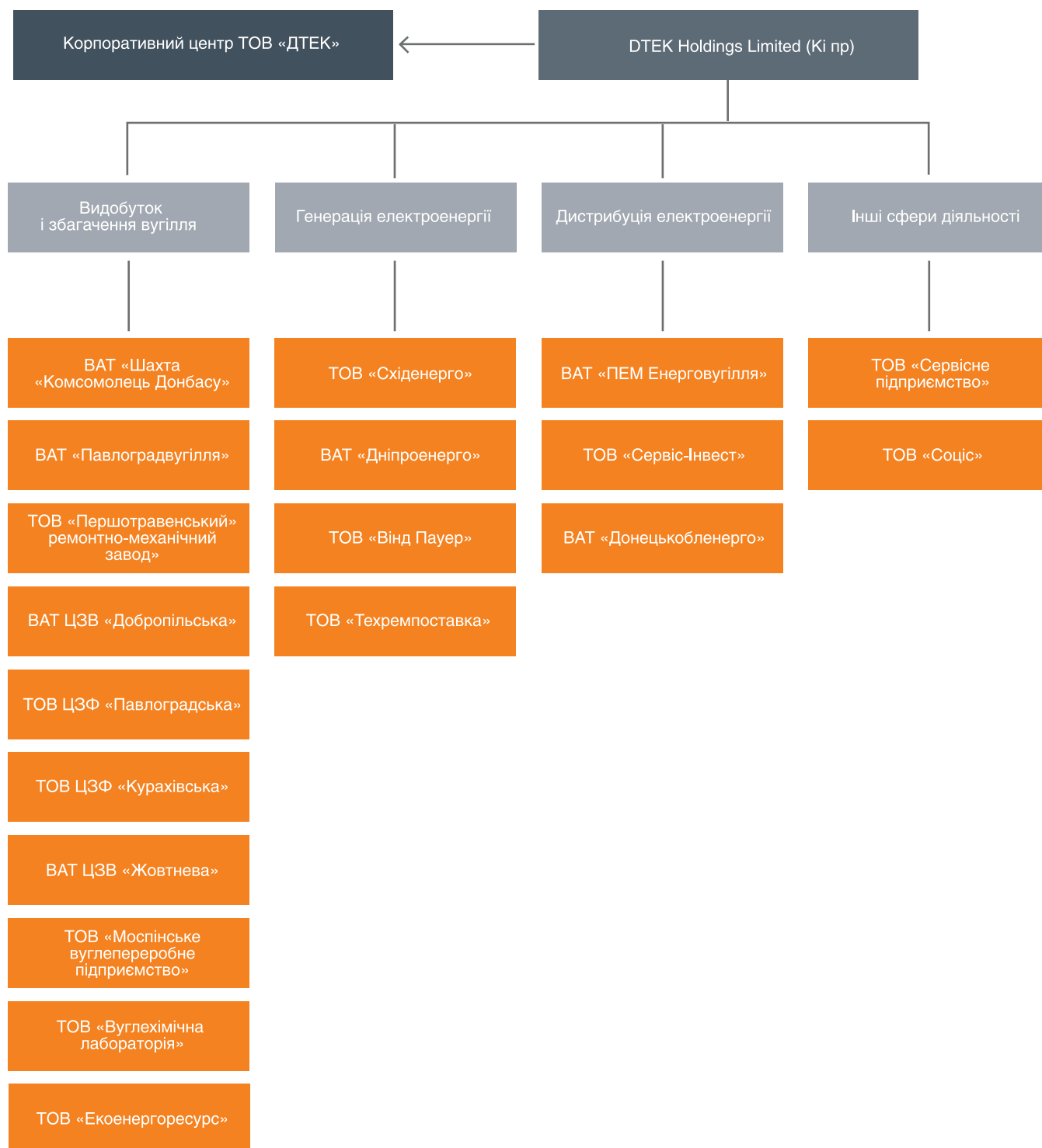
Також у Компанії діє Департамент з внутрішнього контролю й управління ризиками, що працює у складі Дирекції з фінансів. Ключовими завданнями Департаменту є підтримка функціонування системи внутрішнього контролю й управління ризиками, включаючи проведення загальнокорпоративної оцінки ризиків, забезпечення єдиної методології та допомогу в покращенні процедур внутрішнього контролю. Департамент також здійснює управління й координацію роботи інших підрозділів із питань страхування як інструменту передачі ризиків.

Загальний контроль збереження активів і захисту операцій Компанії та дочірніх підприємств здійснює Дирекція з безпеки. У 2009 році заплановано прийняти Політику з управління ризиками шахрайства. Також у Компанії буде введений в дію механізм «гаряча лінія» для інформування про випадки шахрайства й порушень Кодексу етики. Крім того, у 2009 році запланована реалізація заходів щодо управління регуляторними та юридичними ризиками Компанії.

Зовнішній аудитор

Для завірення річної фінансової звітності ДТЕК щороку залучає незалежного аудитора. За підсумками конкурсу, проведеного у 2007 році, аудитором Компанії було обране ТОВ Аудиторська фірма «ПрайсвотерхаусКуперс (Аудит)». Рішенням Наглядової ради ця компанія була затверджена зовнішнім аудитором ДТЕК також на 2008 і 2009 роки.

Структура активів ДТЕК

Профіль Компанії

Огляд діяльності

Інвестиції та активи

Фінансова звітність

МЕНЕДЖМЕНТ

Профіль Компанії

Огляд діяльності

Інвестиції та активи

Фінансова звітність

Юрій Риженков

Максим Тімченко

Віталій Бутенко

Сергій Кордашенко

Сергій Полянський

Євген Ромацін

Герман Айнбіндер

Максим Тімченко
Генеральний директор

Генеральний директор ДТЕК із липня 2005 року. До цього займав позицію консультанта в міжнародній компанії PricewaterhouseCoopers (1998-2002), старшого менеджера компанії ЗАТ «СКМ». У 2008 і 2009 роках був визнаний кращим топ-менеджером України за версією Всеукраїнського рейтингу ТОП-100. У 1997 році з відзнакою закінчив Донецьку державну академію управління за фахом «Менеджмент у виробничій сфері». Продовжив навчання в університеті University of Manchester, має диплом з відзнакою і ступінь бакалавра економіки та соціальних наук. Є членом Асоціації дипломованих бухгалтерів (АССА).

Юрій Риженков
Директор з фінансів

Очолює Дирекцію з фінансів ДТЕК із вересня 2007 року. У 2002-2007 роках обіймав посаду заступника фінансового директора, а пізніше — фінансового директора групи ISTIL (Донецьк — Лондон). До цього працював у фінансових та економічних службах ЗАТ «Міні металургійний завод «ІСТІЛ» і Донецького металургійного заводу. У 2000 році з відзнакою закінчив Королівський Лондонський Коледж (Великобританія) й отримав ступінь бакалавра за фахом «Управління бізнесом». У тому самому році закінчив Донецький державний технічний університет (Україна) за фахом «Міжнародна економіка». У 2006 році пану Риженкову був присвоєний ступінь MBA з відзнакою в Лондонській школі бізнесу.

Віталій Бутенко

Директор зі стратегії, злиття й поглинань

Очолює дирекцію зі стратегії, злиття й поглинань ДТЕК із квітня 2007 року. До цього очолював інвестиційний департамент ЗАТ «ІНТЕР ПАТ ЄЕС» де відповідав за розробку та реалізацію інвестиційної стратегії компанії у країнах СНД, Центральної та Східної Європи, Туреччині, Центральної Азії, на Близькому Сході й у Китаї. У 1996-2004 роках обіймав керівні посади у провідних інвестиційних банках США, Канади й Росії, а саме: Bank of Nova Scotia (Торонто), CSFB (Нью-Йорк), IB TRUST (Київ/Москва).

У 1993 році закінчив із відзнакою факультет іноземних мов Чернівецького державного університету (Україна). У 1996 році отримав ступінь MBA в Асперській бізнес-школі Університету Манітоби (Канада).

У 1995 році працював консультантом у лондонському відділенні Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР).

Свген Ромацін

Директор з видобутку та збагачення вугілля

Очолює Дирекцію з видобутку та збагачення вугілля ДТЕК із серпня 2007 року. У ДТЕК із 2005 року, куди перейшов на посаду директора з фінансів з компанії «Карельський окатыш».

З 1995 року по 2000 рік працював у компаніях «Северсталь» і «Стройматериалы-Тулачермет».

У 1996 році закінчив Тульський державний університет (Росія) за фахом «Економіка й управління на підприємстві». У 1999 році — аспірантуру за фахом «Економіка й управління в народному господарстві».

У 2000 році в рамках Президентської програми підготовки управлінських кадрів проходив навчання за програмами «Менеджмент» і «Фінансовий менеджмент» MIM «ЛІНК» і «The Open University» (Великобританія).

Сергій Кордашенко
Директор з управління персоналом і корпоративних комунікацій

Очолює Дирекцію з управління персоналом і корпоративних комунікацій ДТЕК із серпня 2005 року. До цього обіймав посади директора з персоналу компанії «Пивоварня Москва-Эфес», директора з персоналу компанії AGA (Швеція), заступника генерального директора з роботи з персоналом компанії «Вессо-Линк» (Росія). У 1994 році закінчив Московський державний авіаційний інститут (Росія) за фахом «Прикладна математика». У 2005 році отримав ступінь MBA у Стокгольмській школі економіки.

Герман Айнбіндер
Директор з розвитку бізнесу

Очолює Дирекцію з розвитку бізнесу ДТЕК. До цього у 2005-2007 роках очолював Дирекцію зі стратегії та корпоративного розвитку ДТЕК. До приходу в ДТЕК працював у компанії KPMG, російському підрозділі компанії Merk Sharp & Dohme Idea і в групі управлінського консалтингу компанії Deloitte and Touche CIS. Почав діяльність із посади фінансового менеджера компанії НЕРО (Росія).

У 1991 році закінчив Московський верстатобудівний інститут (Росія). У 1993 році після закінчення навчання в Академії народного господарства при Уряді Російської Федерації за програмою «Школи бізнесу й економіки» АНГ і Каліфорнійського державного університету (Хейвард) йому був присвоєний ступінь MBA.

МЕНЕДЖМЕНТ

Сергій Полянський Директор з безпеки

Очолює Дирекцію з безпеки ДТЕК. У компанії з 2005 року. Працював на посаді заступника начальника СБ ДТЕК з економічної безпеки, керівником Департаменту з економічної безпеки. До цього з 1986 року працював у органах внутрішніх справ у напрямі оперативної діяльності. За час служби пройшов шлях від оперуповноваженого з кримінального розшуку до начальника управління з боротьби з незаконним оборотом наркотиків УМВС України в Донецькій області. З 1994 року обіймав керівні посади в системі МВС. За лінією служби проходив спеціальну підготовку з міжнародної системи навчання у сфері протидії терористичним проявам і розкриття злочинів, здійснених із застосуванням вибухових речовин і вогнепальної зброї в США, Великобританії й Туреччині. Закінчив Національну академію МВС України за спеціальністю «юрист-правознавець».

Міжнародні стандарти фінансової звітності Консолідована фінансова звітність і звіт незалежних аудиторів

31 грудня 2008 року

Профіль Компанії

DTEK Holdings Limited

Огляд діяльності

Інвестиції та активи

Фінансова звітність

Представлена версія фінансової звітності — це переклад оригіналу фінансової звітності, підготовленого англійською мовою. Незважаючи на те, що ми вжили всіх необхідних заходів, які дозволяють забезпечити точність перекладу тексту з мови оригіналу, у всіх питаннях, пов'язаних з інтерпретацією інформації, думок або висновків, версія нашого звіту мовою оригіналу має перевагу.

ЗМІСТ

Звіт незалежних аудиторів	91
Консолідована фінансова звітність	92
Консолідований баланс	92
Консолідований звіт про фінансові результати	93
Консолідований звіт про зміни капіталу	94
Консолідований звіт про рух коштів	95
Примітки до консолідованої фінансової звітності	
1 Організація та її діяльність	97
2 Умови, у яких працює Група	97
3 Основні положення облікової політики	99
4 Суттєві бухгалтерські оцінки й судження при застосуванні облікової політики	109
5 Ухвалення нових або переглянутих стандартів та інтерпретацій	112
6 Нові правила (положення) обліку	112
7 Інформація за сегментами	115
8 Розрахунки й операції з пов'язаними сторонами	118
9 Основні засоби	120
10 Нематеріальні активи	122
11 Інвестиції в асоційовані компанії	125
12 Фінансові інвестиції	128
13 Товарно-матеріальні запаси	130
14 Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	130
15 Кошти та їхні еквіваленти	133
16 Акціонерний капітал	134
17 Інші резерви	134
18 Зобов'язання перед міноритарними учасниками	136
19 Позикові кошти	136
20 Інші фінансові зобов'язання	138
21 Заборгованість згідно з мировою угодою	138
22 Державні гранти	139
23 Зобов'язання щодо пенсійного забезпечення	139
24 Резерви за іншими зобов'язаннями та платежами	142
25 Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість	143

Профіль Компанії	26	Інші податки до сплати	145
	27	Виручка	146
	28	Собівартість реалізованої продукції	146
	29	Інші операційні доходи	147
	30	Витрати на реалізацію	148
	31	Загальні й адміністративні витрати	148
	32	Інші операційні витрати	148
	33	Фінансові доходи й витрати	149
	34	Податок на прибуток	150
	35	Умовні та інші зобов'язання й операційні ризики	154
Огляд діяльності	36	Об'єднання компаній	155
	37	Придбання частки меншості	155
	38	Управління фінансовими ризиками	156
	39	Управління капіталом	161
	40	Справедлива вартість фінансових інструментів	162
	41	Звірка категорій фінансових інструментів із категоріями оцінювання	164
	42	Значні операції в негрошовій формі	166
	43	Події після звітної дати	166
Інвестиції та активи			
Фінансова звітність			

ТОВ Аудиторська фірма
«ПрайсвотерхаусКуперс (Аудит)»
вул. Жилинська 75
Київ, 01032, Україна
Телефон: +380 44 490 6777
Факс: +380 44 490 6738

Учасникам і Раді директорів DTEK Holdings Limited

Ми провели аудит доданої консолідованої фінансової звітності DTEK Holdings Limited (далі — Компанія) і її дочірніх компаній (далі — Група), яка складається з консолідованого балансу за станом на 31 грудня 2008 року, консолідованого звіту про фінансові результати, консолідованого звіту про зміни капіталу й консолідованого звіту про рух коштів за 2008 фінансовий рік, а також з опису основних положень облікової політики й інших приміток до консолідованої фінансової звітності.

Відповідальність керівництва за консолідовану фінансову звітність

Відповідальність за підготовку й достовірне представлення цієї консолідованої фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності несе керівництво Групи. Відповідальність керівництва передбачає розроблення, упровадження й ефективне функціонування системи внутрішнього контролю, яка впливає на підготовку й достовірне представлення консолідованої фінансової звітності, що не містить істотних викривлень унаслідок шахрайства або помилки, вибір і застосування належної облікової політики та здійснення бухгалтерських оцінок, які при існуючих обставинах є обґрунтованими.

Відповідальність аудиторів

Ми відповідаємо за надання висновку щодо цієї консолідованої фінансової звітності на підставі проведеного нами аудиту. Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту. Ці стандарти вимагають, щоб ми дотримувалися етичних принципів, а також планували й проводили аудит так, щоб забезпечити достатню впевненість у тому, що консолідована фінансова звітність не містить суттєвих викривлень.

Аудит передбачає проведення процедур, які дозволяють отримати аудиторські докази щодо сум і розкриття інформації в консолідованій фінансовій звітності. Обрані процедури залежать від професійної думки аудитора, зокрема від оцінювання ризику істотного викривлення консолідованої фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. При оцінці ризику аудитор розглядає систему внутрішнього контролю, що впливає на підготовку й достовірне представлення Групою консолідованої фінансової звітності, з метою розроблення аудиторських процедур, доцільних при наявних обставинах, а не з метою надання висновку про ефективність системи внутрішнього контролю Групи. Аудит включає також оцінку відповідності застосованих принципів облікової політики й обґрунтованості бухгалтерських оцінок, здійснених керівництвом, а також загальну оцінку представлення консолідованої фінансової звітності.

Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми та відповідними й дають підстави для нашого аудиторського висновку.

Висновок

На нашу думку, додана консолідована фінансова звітність відображає достовірно, у всіх суттєвих аспектах, фінансовий стан Групи на 31 грудня 2008 року й результати її діяльності та рух коштів за 2008 фінансовий рік відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності.

ТОВ Аудиторська фірма «ПрайсвотерхаусКуперс (Аудит)»

м. Київ, Україна, 9 квітня 2009 року

Представлена версія фінансової звітності — це переклад оригіналу фінансової звітності, підготовленого англійською мовою. Незважаючи на те, що ми вжили всіх необхідних заходів, які дозволяють забезпечити точність перекладу тексту з мови оригіналу, у всіх питаннях, пов'язаних з інтерпретацією інформації, думок або висновків, версія нашого звіту мовою оригіналу має перевагу.

Консолідований баланс

У мільйонах гривень	Прим.	31 грудня 2008 р.	31 грудня 2007 р.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	9	10 583	6 353
Нематеріальні активи	10	674	642
Інвестиції в асоційовані компанії	11	2 811	85
Фінансові інвестиції	12	1 268	3 952
Відстрочений актив у податку на прибуток	34	229	328
Інші необоротні активи		22	23
Усього необоротних активів		15 587	11 383
Оборотні активи			
Товарно-матеріальні запаси	13	614	471
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	14	995	988
Передоплата поточного податку на прибуток		22	1
Фінансові інвестиції	12	257	191
Кошти та їхні еквіваленти	15	595	368
Усього оборотних активів		2 483	2 019
УСЬОГО АКТИВІВ		18 070	13 402
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	16	—	—
Інші резерви	17	7 545	4 775
Нерозподілений прибуток		2 364	2 265
Чисті активи, що належать акціонерам Компанії		9 909	7 040
Частка меншості в капіталі		80	29
УСЬОГО КАПІТАЛУ		9 989	7 069
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання			
Зобов'язання перед міноритарними учасниками	18	2	2
Позикові кошти	19	992	353
Інші фінансові зобов'язання	20	267	1 533
Заборгованість згідно з мировою угодою	21	116	101
Державні гранти	22	76	106
Зобов'язання щодо пенсійного забезпечення	23	1 051	678
Резерви за іншими зобов'язаннями та платежами	24	215	137
Відстрочені зобов'язання в податку на прибуток	34	917	648
Усього довгострокових зобов'язань		3 636	3 558
Поточні зобов'язання			
Позикові кошти	19	2 739	1 594
Інші фінансові зобов'язання	20	200	—
Передоплата отримана		55	57
Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість	25	1 176	892
Поточний податок на прибуток до сплати		33	58
Інші податки до сплати	26	242	174
Усього поточних зобов'язань		4 445	2 775
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		8 081	6 333
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ і КАПІТАЛУ		18 070	13 402

Підписано й затверджено до випуску від імені
Ради директорів 9 квітня 2009 року.
Максим Тімченко, Директор

Консолідований звіт про фінансові результати

У мільйонах гривень	Прим.	2008 рік	2007 рік
Виручка	27	12 969	8 969
Собівартість реалізованої продукції	28	(9 921)	(6 948)
Валовий прибуток		3 048	2 021
Інші операційні доходи	29	116	263
Витрати на реалізацію	30	(77)	(51)
Загальні й адміністративні витрати	31	(532)	(368)
Інші операційні витрати	32	(321)	(232)
Знецінення основних засобів	9	(354)	—
Чистий прибуток від курсових різниць (окрім курсових різниць у позикових коштах)		112	—
Прибуток від основної діяльності		1 992	1 633
Збитки мінус прибуток від курсових різниць у позикових коштах		(1 307)	(14)
Фінансові доходи	33	64	241
Фінансові витрати	33	(469)	(431)
Частка в результаті асоційованих компаній	11	(32)	(23)
Прибуток до оподаткування		248	1 406
Витрати в податку на прибуток	34	(129)	(213)
Прибуток за рік		119	1 193
Прибуток, що належить:			
Учасникам Компанії		119	1 288
Частка меншості		—	(95)
Прибуток за рік		119	1 193

Консолідований звіт про зміни капіталу

У мільйонах гривень	Належні учасникам Компанії				Частка меншості	Усього капіталу
	Акціонерний капітал	Інші резерви	Нерозподілений прибуток	Усього		
Залишок на 1 січня 2007 р.	—	3 290	798	4 088	1 092	5 180
Фінансові інвестиції:						
— Прибуток мінус збитки від зміни справедливої вартості	—	1 482	—	1 482	—	1 482
— Вибуття або передача асоційованим компаніям фінансових інвестицій, наявних для продажу (Примітка 17)	—	(270)	—	(270)	—	(270)
Основні засоби:						
— Реалізований резерв переоцінки	—	(259)	259	—	—	—
Податок на прибуток, урахований у складі капіталу (Примітка 34)	—	29	(65)	(36)	—	(36)
Чисті доходи, визнані безпосередньо в капіталі	—	982	194	1 176	—	1 176
Прибуток за рік	—	—	1 288	1 288	(95)	1 193
Усього визнаного доходу за 2007 рік	—	982	1 482	2 464	(95)	2 369
Емісія акцій (Примітка 16)	—	1 003	—	1 003	—	1 003
Придбання частки меншості у ВАТ «Павлоградвугілля» (Примітка 37)	—	(500)	—	(500)	(968)	(1 468)
Частка в результаті асоційованої компанії, урахованої як інвестиція, наявна для продажу (Примітка 11)	—	—	(15)	(15)	—	(15)
Залишок на 31 грудня 2007 р.	—	4 775	2 265	7 040	29	7 069
Фінансові інвестиції:						
— Прибуток мінус збитки від зміни справедливої вартості (Примітка 17)	—	(905)	—	(905)	—	(905)
— Вибуття або передача асоційованим компаніям фінансових інвестицій, наявних для продажу (Примітка 17)	—	(752)	—	(752)	—	(752)
Основні кошти:						
— Переоцінка	—	3 811	—	3 811	51	3 862
— Зміни в оцінках зобов'язання щодо виведення активів з експлуатації	—	(57)	—	(57)	—	(57)
— Реалізований резерв переоцінки	—	(522)	522	—	—	—
Податок на прибуток, урахований у складі капіталу (Примітка 34)	—	(677)	(131)	(808)	(13)	(821)
Чисті доходи, визнані безпосередньо в капіталі	—	898	391	1 289	38	1 327
Прибуток за рік	—	—	119	119	—	119
Усього визнаного доходу за 2008 рік	—	898	510	1 408	38	1 446
Емісія акцій (Примітка 16)	—	1 872	—	1 872	—	1 872
Придбання дочірніх компаній	—	—	—	—	13	13
Частка в результаті асоційованої компанії, урахованої як інвестиція, наявна для продажу (Примітка 11)	—	—	55	55	—	55
Дивіденди оголошені (Примітка 16)	—	—	(466)	(466)	—	(466)
Залишок на 31 грудня 2008 р.	—	7 545	2 364	9 909	80	9 989

Консолідований звіт про рух коштів

У мільйонах гривень	Прим.	2008 рік	2007 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Прибуток до оподаткування		248	1 406
Коректування			
Амортизація та знецінення основних засобів і нематеріальних активів, за вирахуванням амортизації державних грантів		1 080	771
Перевищення справедливої вартості частки придбаних чистих активів підприємств над вартістю інвестиції		(1)	—
Знецінення основних засобів		354	—
Збиток мінус прибуток від вибуття основних коштів	32	46	5
Безкоштовно отримані активи	29	(34)	(1)
Збиток мінус прибуток при реалізації інвестицій, наявних для продажу	29	(1)	(138)
Знецінення дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншій дебіторській заборгованості	32	97	79
Знецінення фінансових інвестицій	32	17	—
Зміна в сумі резервів за іншими зобов'язаннями та платежами		16	(58)
Дохід від раніше списаної дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншій дебіторській заборгованості	29	(5)	(2)
Чисте збільшення зобов'язань щодо пенсійного забезпечення	23	348	66
Списання кредиторської заборгованості	29	(1)	(5)
Частка в результаті асоційованих компаній	11	32	23
Нереалізований результат асоційованої компанії	11	16	—
Нереалізований збиток від курсових різниць		1 084	—
Реалізований збиток від курсових різниць у фінансовій діяльності		181	14
Фінансові витрати, чиста сума	33	405	190
Прибуток від основної діяльності до змін оборотного капіталу		3 882	2 350
Збільшення дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншій дебіторській заборгованості		(10)	(575)
Збільшення товарно-матеріальних запасів		(99)	(114)
(Зменшення)/збільшення передоплати отриманої		(2)	20
Збільшення кредиторської заборгованості в основній діяльності й іншій дебіторській заборгованості		50	302
(Зменшення) інших фінансових зобов'язань		(15)	(21)

Консолідований звіт про рух коштів (продовження)

У мільйонах гривень	Прим.	2008 рік	2007 рік
Збільшення податків до сплати		68	38
Кошти, отримані від операційної діяльності		3 874	2 000
Податок на прибуток сплачений		(624)	(352)
Виплати працівникам за планом зі встановленими виплатами	23	(112)	(60)
Відсотки сплачені		(289)	(108)
Відсотки отримані		43	29
Чисті кошти, отримані від операційної діяльності		2 892	1 509
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Придбання основних засобів		(1 733)	(971)
Надходження від продажу основних засобів		4	7
Придбання фінансових інвестицій		(1 359)	(1 260)
Передоплата за акції ВАТ «Дніпроенерго»		—	(1 052)
Надходження від продажу фінансових інвестицій		34	—
Придбання частки меншості й дочірньої компанії		(4)	(124)
Депозити розміщені		(422)	(186)
Депозити отримані		339	41
Чисті кошти, використані в інвестиційній діяльності		(3 141)	(3 545)
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Надходження від позикових коштів		2 713	2 129
Погашення позикових коштів		(2 275)	(940)
Погашення заборгованості згідно з мировою угодою		(4)	(25)
Емісія простих акцій		—	1 003
Чисті кошти, отримані від фінансової діяльності		434	2 167
Чисте збільшення коштів та їхніх еквівалентів		185	131
Кошти та їхні еквіваленти на початок року	15	368	237
Прибуток від курсових різниць у коштах		42	—
Кошти та їхні еквіваленти на кінець року	15	595	368

1. Організація і її діяльність

DTEK Holdings Limited (далі — Компанія) є товариством з обмеженою відповідальністю, зареєстрованим на Кіпрі 10 квітня 2006 року. При заснуванні Компанії всі частки в її капіталі належали SCM (System Capital Management) Limited, що є дочірньою компанією Закритого акціонерного товариства «Систем Кепітал Менеджмент» (далі — СКМ), якому належить 100% у капіталі SCM Limited. СКМ зареєстрований у м. Донецьк, Україна. У вересні 2007 року компанія InvestCom Services Limited, ще одна дочірня компанія СКМ із часткою участі в капіталі в розмірі 100%, унесла до капіталу Компанії 1 003 мільйони гривень і стала її учасником з 25% участю в капіталі Компанії. Компанію і її дочірні компанії (далі разом — Група) контролює пан Рінат Ахметов, який володіє також частками в інших підприємствах, що не входять до Групи. Інформація про операції з пов'язаними сторонами представлена у Примітках 8 і 37.

Група «ДТЕК» — це вертикально інтегрована група з виробництва й розподілу електроенергії. Основні види діяльності Групи «ДТЕК» — це видобуток вугілля, яке потім постачається на електростанції Групи, і розподіл електроенергії кінцевим споживачам в Україні. Вугледобувні шахти й електростанції Групи знаходяться в Донецькій, Дніпропетровській і Луганській областях України. Група продає всю електроенергію, вироблену її електростанціями, Державному підприємству «Енергоринок», державному об'єднанню з вимірювання електроспоживання й розподілу електроенергії, за цінами, розрахованими на підставі розрахунково-аналітичного методу прогнозованого опту ціни, який використовує Національна комісія регулювання електроенергетики України (НКРЕ). Потім компанії Групи, які займаються розподілом електроенергії, повторно купують електроенергію для постачання кінцевим споживачам.

Як докладніше описано в Примітці 37, у попередніх періодах Група консолідувала ВАТ «Павлоградвугілля» на підставі переданих їй СКМ повноважень управляти фінансовою та операційною діяльністю цієї компанії. У лютому 2007 року Група придбала у Фонду державного майна України частку в акціонерному капіталі ВАТ «Павлоградвугілля» в розмірі 7,81%, а в липні 2007 року Група юридично оформила придбання 92,11% акцій ВАТ «Павлоградвугілля» в дочірніх компаній СКМ. У березні 2008 року Група придбала додаткові частки в капіталі ВАТ «ЦЗФ «Добропільська» і ВАТ «ЦЗФ «Жовтнева» в розмірі 10,97% і 16,25% відповідно і збільшила свої частки в капіталі вказаних підприємств до 60,06% і 60,85% відповідно.

Група була утворена у 2006 році шляхом реорганізації компаній, що знаходяться під загальним контролем, а отже, утворення Групи було взяте на облік на підставі балансової вартості у фінансовій звітності компанії-попередника за методом, аналогічним методу об'єднання інтересів. Таким чином, фінансова звітність, включаючи порівняльні дані, була представлена, виходячи з припущення, що передача контрольних пакетів дочірніх компаній відбулася на початку найбільш раннього періоду, представленого в консолідованій фінансовій звітності, або, якщо це відбулося пізніше, на дату придбання дочірньої компанії підприємствами, які передають її та перебувають під загальним контролем. Різниця між балансовою вартістю чистих активів у фінансовій звітності компанії-попередника й ціною придбання була врахована в цій консолідованій фінансовій звітності як коректування капіталу.

Юридична адреса Компанії: Themistokli Dervi 3, Julia House, P.C.1066, Нікосія, Кіпр. Основна фактична адреса: бульвар Шевченка, 11, м. Донецьк, 83055, Україна.

За станом на 31 грудня 2008 року в Групі «ДТЕК» працювали приблизно 44 тисячі чоловік (на 31 грудня 2007 року — 47 тисяч чоловік).

2. Умови, у яких працює Група

В Україні все ще спостерігаються особливості, характерні для ринкової економіки, що розвивається. Ці особливості включають, крім іншого, наявність валюти, яка є неконвертованою за межами України, валютні обмеження та контроль, а також високу інфляцію за 2008 рік на рівні 22,3% (2007 рік — інфляція на рівні 16,6%). Фінансова ситуація на ринку України значно погіршала в четвертому кварталі 2008 року.

Світова фінансова та економічна криза, що є наслідком істотного падіння глобальної ліквідності, яке почалося в середині 2007 року (його зазвичай називають кредитною кризою), призвела, крім іншого, до скорочення обсягів фінансування на ринках капіталу, істотного зниження ліквідності банківського сектора й інших галузей економіки, підвищення процентних ставок у міжбанківському кредитуванні й різкого зростання волатильності фондового й валютного ринків. Крім того, нестабільна ситуація на світових фінансових ринках викликала неплатоспроможність і банкрутство банків

Нижче перелічені основні дочірні компанії:

Назва	Фактична частка власності за станом на 31 грудня, %		Сегмент	Країна реєстрації
	2008 р.	2007 р.		
ТОВ «ДТЕК»	100,00	100,00	Керівна компанія	Україна
Корпорація «ДТЕК»	98,64	98,64	Керівна компанія	Україна
ВАТ «Павлоградвугілля» (Примітка 37)	99,92	99,92	Видобуток вугілля	Україна
ВАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу»	94,64	94,64	Видобуток вугілля	Україна
ТОВ «Східенерго»	100,00	100,00	Виробництво електроенергії	Україна
ТОВ «Техремпоставка»	100,00	100,00	Виробництво електроенергії	Україна
ТОВ «Сервіс-Інвест»	100,00	100,00	Розподіл електроенергії	Україна
ВАТ «ПЕМ-Енерговугілля»	91,12	91,12	Розподіл електроенергії	Україна
ТОВ «ЦЗФ Курахівська»	99,00	99,00	Збагачення вугілля	Україна
ТОВ «ЦЗФ Павлоградська»	99,00	99,00	Збагачення вугілля	Україна
ТОВ «Моспінське ВПП»	99,00	99,00	Збагачення вугілля	Україна
ВАТ «ЦЗФ «Допропільська»	60,06	49,09	Збагачення вугілля	Україна
ВАТ «ЦЗФ «Жовтнева»	60,85	44,60	Збагачення вугілля	Україна
ТОВ «Першотравенський РМЗ»	99,92	99,92	Інше	Україна
ТОВ «Соціс»	99,00	99,00	Інше	Україна
ТОВ «Екоенергоресурс»	99,00	99,00	Інше	Україна
ТОВ «Сервісне підприємство»	99,00	99,00	Інше	Україна

й інших учасників фінансового сектора і, як наслідок, уживання термінових заходів, направлених на виведення цих банків із кризової ситуації, у Сполучених Штатах Америки, Західній Європі, Україні й інших країнах. Починаючи із жовтня 2008 року, Національний банк України (НБУ) увів тимчасову адміністрацію в ряді українських банків унаслідок проблем, пов'язаних з їхньою ліквідністю. Усі наслідки фінансової кризи повною мірою перед-

бачити неможливо, як і неможливо повністю уникнути її впливу.

Основні негативні наслідки світової фінансової кризи для економіки України полягають у зниженні припливу капіталу та скороченні попиту на продукцію українського експорту. Крім того, у жовтні 2008 року міжнародні рейтингові агентства

знизили рейтинги країни. Ці чинники в поєднанні з внутрішньою нестабільністю, яка зростає у країні, призвели до волатильності валютного ринку й стали причиною істотного падіння гривні щодо основних іноземних валют. Починаючи із жовтня 2008 року, НБУ вживає заходів, направлених на зміцнення національної валюти. Девальвація встановленого НБУ офіційного обмінного курсу гривні до долара США складає 58,4% — з 4,861 гривні за 1 долар США за станом на 30 вересня 2008 року до 7,70 гривні за 1 долар США за станом на 31 грудня 2008 року.

У зв'язку зі світовою економічною кризою МВФ прийняв рішення виділити Україні стабілізаційний кредит у сумі 11 мільярдів СПЗ за умови, що країна виконає ряд вимог. Україна отримала перший транш цього кредиту на суму 3 мільярди СПЗ у листопаді 2008 року й повинна була отримати наступний транш у сумі 1,25 мільярда СПЗ у лютому 2009 року, однак на дату випуску цієї консолідованої фінансової звітності вказаний транш отриманий не був. Цей кредит, як очікують, матиме позитивні наслідки для економіки України, оскільки зменшить вплив кризи та сприятиме фінансовій стабільності.

Із вересня 2008 року істотно знизилися обсяги операцій щодо зовнішнього фінансування. Ця ситуація може вплинути на здатність Групи залучати нові позикові кошти й рефінансувати існуючі позикові кошти на умовах, на яких подібні операції здійснювалися в попередніх періодах.

Погіршення економічних умов також може вплинути на прогнози грошових потоків і на оцінку керівництвом знецінення фінансових та нефінансових активів. На підставі всієї наявної інформації керівництво відобразило переглянуті прогнози очікуваних майбутніх грошових потоків у своїй оцінці знецінення.

Податкове, валютне й митне законодавство України може по-різному тлумачитися й часто змінюватися. До труднощів, з якими стикаються банки, що працюють в Україні, також належать необхідність подальшого розвитку законодавства про банкрутство, формалізовані процедури реєстрації та використання застави, а також інші недоліки законодавчого та фіскального характеру.

Керівництво не може передбачати, який вплив на майбутнє фінансового становища Групи може мати подальше можливе погіршення ситуації з ліквідністю на фінансових ринках і зростання волатильності валютних і фондових ринків. Керівництво впевнене, що

в такій ситуації воно вживає всіх необхідних заходів для забезпечення стабільного розвитку Групи.

3. Основні положення облікова політики

Основої підготовки інформації

Ця консолідована фінансова звітність Групи була підготовлена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) за принципом обліку за первинною вартістю, за винятком основних засобів, які оцінюються за переоціненою вартістю, і деяких фінансових інструментів, які оцінюються відповідно до вимог МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання й оцінювання». Основні принципи облікової політики, застосовані при підготовці цієї консолідованої фінансової звітності, описані нижче. Якщо не вказане інше, ці принципи облікової політики послідовно застосовувалися протягом усіх представлених звітних періодів (див. Примітка 5 «Ухвалення нових і переглянутих стандартів та інтерпретацій»). у деяких випадках фінансова інформація була рекласифікована для приведення її у відповідність до формату представлення інформації поточного періоду.

Використання бухгалтерських оцінок

Підготовка фінансової звітності відповідно до МСФЗ вимагає застосування деяких важливих бухгалтерських оцінок. Вона також вимагає від керівництва професійних суджень у процесі застосування звітної політики Групи. Сфери, які характеризуються підвищеною складністю або більшою мірою потребують суджень, а також сфери, де припущення та розрахунки є суттєвими для консолідованої фінансової звітності, описані у Примітці 4.

Функціональна валюта й валюта представлення

Статті, показані у фінансовій звітності кожної з компаній Групи, оцінюються з використанням валюти первинного економічного середовища, у якому працює Група (функціональної валюти). Ця консолідована фінансова звітність представлена у гривні, яка є функціональною валютою Компанії і валютою представлення Групи.

Операції, деноміновані у валютах, які відрізняються від відповідної функціональної валюти, перераховуються у функціональну валюту за обмінним курсом на дату операції. Прибуток та збитки від курсових різ-

ниць, які виникають у результаті розрахунку за операціями й перерахунку монетарних активів і зобов'язань, деномінованих в іноземній валюті, у функціональну валюту кожного підприємства на кінець року, включаються у звіт про фінансові результати. Немонетарні статті, включаючи пайові інвестиції, на кінець року не перераховуються. Вплив змін обмінного курсу на справедливую вартість пайових цінних паперів позначається у складі прибутку або збитку від змін справедливої вартості.

Зміни справедливої вартості монетарних цінних паперів, деномінованих в іноземній валюті й належних до категорії цінних паперів, наявних для продажу, аналізуються з урахуванням курсових різниць, які виникають унаслідок зміни амортизованої вартості цінного паперу, й інших змін балансової вартості цінного паперу. Курсові різниці, пов'язані зі змінами амортизованої вартості цінного паперу, визнаються у звіті про фінансові результати, а інші зміни балансової вартості визнаються у складі капіталу.

Курсові різниці за немонетарними фінансовими активами й зобов'язаннями відбиваються у складі прибутку або збитку від змін справедливої вартості. Курсові різниці за такими немонетарними фінансовими активами й зобов'язаннями, як пайові цінні папери, що враховуються за справедливою вартістю з віднесенням її змін на фінансовий результат, визнаються у звіті про фінансові результати у складі прибутку або збитку від змін справедливої вартості.

Курсові різниці за такими немонетарними фінансовими активами й зобов'язаннями, як пайові цінні папери, віднесені до категорії наявних для продажу, включаються до складу резерву пайових цінних паперів, наявних для продажу, у капіталі. За станом на 31 грудня 2008 року курс обміну, використаний для перерахунку сум в іноземній валюті, був таким: 1 долар США = 7,70 гривні (на 31 грудня 2007 року — 1 долар США = 5,05 гривні); 1 євро = 10,86 гривні (на 31 грудня 2007 року — 1 євро = 7,42 гривні). На дату випуску цієї консолідованої фінансової звітності курс обміну був таким: 1 долар США = 7,70 гривні, 1 євро = 10,22 гривні. Валютні обмеження в Україні зводяться до обов'язкового отримання дебіторської заборгованості у валюті протягом 90 днів після дати продажу. Іноземна валюта може бути легко конвертована у гривні за курсом, близьким до курсу НБУ. До 1 квітня 2005 року була чинною вимога конвертувати 50% валютних надходжень у гривні. Наразі українська гривня не є вільно конвертованою валютою за межами України.

Консолідована фінансова звітність

Дочірні компанії є компаніями (включаючи компанії спеціального призначення), у яких Групі безпосередньо або побічно належить більше половини голосуючих акцій, або існує інша можливість контролювати їхню фінансову й операційну політику й отримувати від цього економічні вигоди. дочірні підприємства консолідується з дня, коли Група отримала фактичний контроль над ними (дата придбання). Консолідація припиняється після втрати контролю над цими підприємствами. Купівля дочірніх компаній ураховується за методом придбання. Вартість придбання визначається за справедливою вартістю переданих активів, емітованих пайових інструментів або виниклих чи прийнятих зобов'язань на дату придбання плюс витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням дочірніх компаній. Придбані під час об'єднання компаній ідентифіковані активи, прийняті зобов'язання й умовні зобов'язання оцінюються за справедливою вартістю на дату придбання, незалежно від частки меншості. Перевищення вартості придбання над справедливою вартістю чистих активів придбаної під час кожної операції компанії відображений як гудвіл. Якщо вартість придбання менша за справедливую вартість чистих активів придбаної дочірньої компанії, відповідна різниця відображена безпосередньо в консолідованому звіті про фінансові результати.

Усі операції, залишки та нереалізований прибуток щодо операцій між компаніями Групи при консолідації виключаються, нереалізовані збитки також виключаються, за винятком випадків, коли витрати неможливо відшкодувати. За необхідності облікова політика дочірніх компаній була змінена для приведення її у відповідність до облікової політики Групи. Частка меншості — це частина чистих результатів діяльності й чистих активів дочірнього підприємства, включаючи коректування справедливої вартості, яка належить до частки власності, прямо або побічно не належній Групі. Частка меншості є окремим компонентом капіталу Групи.

Об'єднання компаній, які знаходяться під загальним контролем

Придбання дочірніх компаній у сторін, які знаходяться під загальним контролем, ураховується за балансовою вартістю у фінансовій звітності компанії-попередника за методом, аналогічним методу об'єднання інтересів. При використанні цього методу фінансова звітність підприємства подається таким чином, начебто компанії консолідувалися з початку найбільш раннього з представлених періодів

(або з дати, коли в підприємств уперше виник загальний контроль, якщо це відбулося пізніше). Активи та зобов'язання дочірньої компанії, передані під загальний контроль, показуються за балансовою вартістю у фінансовій звітності компанії-попередника. Різниця між сплаченою винагородою та підсумковою балансовою вартістю активів і зобов'язань придбаного підприємства (за станом на дату операції) урахується як коректування капіталу. Такі операції з придбання не призводять до виникнення будь-якого додаткового гудвілу.

Придбання частки меншості

Група купувала частки меншості у своїх дочірніх компаніях. Коли партнерами з таких операцій є сторони, що знаходяться під загальним контролем бенефіціарного акціонера, різниця між балансовою вартістю частки меншості й сумою, сплаченою за неї, показується як дебет або кредит в додатковому сплаченому капіталі у звіті про зміни капіталу. При операціях із непов'язаними сторонами така різниця показується як гудвіл або негативний гудвіл.

Інвестиції в асоційовані компанії

Асоційовані компанії — це всі підприємства, на діяльність яких Група може мати суттєвий вплив, але не контролює їх. Як правило, така ситуація передбачає володіння від 20% до 50% прав голосу. Інвестиції в асоційовані компанії враховуються за методом участі в капіталі й відображаються за первинною вартістю, скоректованою на частку Групи в чистих активах після придбання та знецінення. Коли частка Групи у збитках асоційованої компанії дорівнює або перевищує її частку в цій асоційованій компанії, включаючи які-небудь інші незабезпечені суми дебіторської заборгованості, Група не визнає подальші збитки, крім випадків, коли вона взяла на себе зобов'язання або здійснила платежі від імені асоційованої компанії.

Нереалізований прибуток за операціями між Групою та її асоційованими компаніями елімінується в розмірі частки Групи в асоційованих компаніях.

Звітність за сегментами

Бізнес-сегмент — це група активів і підприємств, яка проводить певну продукцію або надає послуги, у результаті яких вона наражається на ризики й отримує доходи, відмінні від ризиків і доходів в інших бізнес-сегментах. Географічний сегмент проводить продукцію або надає послуги в певному економічному середовищі, у якому він піддається ризикам й отримує доходи, відмінні від

ризиків і доходів у сегментах, що працюють в іншому економічному середовищі.

Основні засоби

Із 31 грудня 2006 року Група змінила свою політику обліку основних засобів і перейшла з моделі обліку за первинною вартістю на облік за переоціненою вартістю. Справедлива вартість була визначена за підсумками оцінки, проведеної незалежними оцінювачами. Регулярність проведення переоцінки залежатиме від зміни справедливої вартості активів, які переоцінюються. Останнє незалежне оцінювання справедливої вартості основних засобів було проведено за станом на 1 серпня 2008 року. Подальші надходження основних засобів були враховані за первинною вартістю. Первинна вартість включає витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням основних засобів. Первинна вартість активів, створених самими компаніями Групи, складається з вартості матеріалів, витрат на оплату праці й відповідної частини виробничих накладних витрат. За станом на 31 грудня 2008 року основні засоби показані у звітності за переоціненою вартістю за вирахуванням накопиченої зношеності й резерву на знецінення за необхідності.

Збільшення балансової вартості основних засобів за підсумками переоцінки включається до складу інших резервів у складі капіталу. Зниження вартості, яке компенсує колишнє її збільшення, відноситься на інші резерви безпосередньо в капіталі, а будь-яке інше зниження вартості відноситься на фінансовий результат. Проте, якщо збиток від знецінення одного й того самого переоціненого активу раніше був визнаний у звіті про фінансові результати, сторно цього збитку від знецінення також визнається у звіті про фінансові результати. Щороку різниця між сумою амортизації, розрахованої на основі переоціненої балансової вартості активу, відноситься на звіт про фінансові результати, і сумою амортизації, розрахованої на основі початкової вартості активу, переноситься з інших резервів на нерозподілений прибуток.

Вартість заміни тих компонентів основних засобів, які визнаються окремо, капіталізується, а балансова вартість заміненних компонентів списується. Інші подальші витрати капіталізуються тільки в тих випадках, коли вони призводять до збільшення майбутніх економічних вигод від основного засобу. Решта всіх витрат визнається в консолідованому звіті про фінансові результати у складі видатків у тому періоді, у якому вони понесені.

Припинення визнання основних засобів відбувається після їх вибуття або в тих випадках, коли подальше використання активу, за очікуваннями, не принесе еко-

номічних вигод. Прибуток і збитки від вибуття активів визначаються шляхом порівняння отриманих засобів і балансової вартості цих активів і визнаються у консолідованому звіті про фінансові результати. Якщо переоцінені активи продаються, суми, включені в інші резерви, переносяться на нерозподілений прибуток.

Амортизація. Амортизація відноситься на консолідований прибуток або збитки лінійним методом так, щоб вартість основних засобів зменшувалася до ліквідаційної вартості протягом терміну експлуатації окремих активів. Нарахування амортизації починається з дати придбання, а в разі активів, створених самими компаніями Групи, — із того часу, коли створення активу завершено й він готовий до експлуатації.

Розрахункові терміни експлуатації активів є такими:

	Терміни експлуатації, років
Гірничодобувні активи	20-60
Будівлі та споруди	10-50
Виробниче обладнання й механізми	2-30
Меблі, офісне та інше обладнання	2-15

Незавершене будівництво є вартістю основних засобів, будівництво яких ще не завершено, включаючи аванси, видані постачальникам. Амортизація цих активів не нараховується до моменту їх уведення в експлуатацію.

У гірничодобувні активи включені ліцензії на видобуток корисних копалин, придбані Групою, вони мають обмежений термін використання. Ліцензії на видобуток корисних копалин показані за первинною вартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від знецінення й амортизуються лінійним методом протягом розрахункового терміну їх використання.

Зобов'язання щодо виведення активів з експлуатації

Відповідно до Кодексу України про надра, Земельного кодексу України, Гірничого закону, Закону про охорону земель й інших законодавчих актів після припинення експлуатації шахт Група відповідає за рекультивацію земель і території. Розрахункова вартість демонтажу й вибуття основного засобу включається в первинну вартість активу після його придбання та визнання відповідного зобов'язання. Зміни в оцінці існуючого зобов'язання щодо виведення активу з експлуатації, які відбуваються внаслідок змін розрахункового терміну або суми відтоку грошових коштів або внаслідок змін ставки дисконтування, використаної при оцінці, визнаються у звіті про фінансові результати або в інших резервах у розмірі суми переоцінки, що існує стосовно цього активу. Резерви, включаючи резерви на припинення видобутку й рекультивацію території, оцінюються або перераховуються щороку, після чого включаються в цю консолідовану фінансову звітність на кожну звітну дату за очікуваною чистою приведеною вартістю із застосуванням ставок дисконту, що показують економічне середовище, у якому працює Група.

Гудвіл

Гудвіл є перевищенням вартості придбання над справедливою вартістю частки покупця в ідентифікованих чистих активах, зобов'язаннях й умовних зобов'язаннях купованої дочірньої або асоційованої компанії на дату купівлі. Гудвіл, що виник при придбанні дочірніх компаній, ураховується у складі нематеріальних активів у консолідованому балансі. Гудвіл, що виник при придбанні асоційованих компаній, включається до складу інвестицій в асоційовані компанії.

Гудвіл ураховується за первинною вартістю за вирахуванням накопичених збитків від знецінення, якщо такі є.

При перевірці на предмет знецінення гудвіл відноситься на одиниці, які генерують кошти. Гудвіл відноситься на ті одиниці, які генерують кошти, або групи одиниць, які генерують кошти, що, за очікуваннями, отримають вигоду від бізнесу, який призвів до виникнення гудвілу.

Знецінення нефінансових активів

Активи, термін експлуатації яких не обмежений, наприклад, гудвіл, не амортизуються, але розглядаються щороку на предмет знецінення. Амортизовані активи аналізуються на предмет їх можливого знецінення в разі яких-небудь подій або зміни обставин, які вказують на

те, що відшкодування повної балансової вартості може стати неможливим. Збиток від знецінення визнається в сумі, на яку балансова вартість активу перевищує вартість його відшкодування. Вартість відшкодування активу — це його справедлива вартість за вирахуванням витрат на продаж або вартість використання, залежно від того, яка з них вища. Для розрахунків можливого знецінення активи групуються на найнижчому рівні, на якому існують грошові потоки, що розрізняються окремо (на рівні одиниць, що генерують кошти). Нефінансові активи, окрім гудвілу, що піддалися знеціненню, на кожну звітну дату аналізуються на предмет можливого сторнування знецінення.

Класифікація фінансових активів

Група класифікує свої фінансові активи за такими категоріями оцінювання: (а) кредити й дебіторська заборгованість; (б) фінансові активи, наявні для продажу.

Кредити й дебіторська заборгованість включають фінансову дебіторську заборгованість, яка виникає, коли Група надає кошти, товари або послуги безпосередньо дебіторові, окрім дебіторської заборгованості, яка створюється з наміром продажу відразу ж або протягом короткого проміжку часу, або дебіторської заборгованості, яка котирується на відкритому ринку. Кредити й дебіторська заборгованість включають переважно кредити, дебіторську заборгованість в основній діяльності та іншу дебіторську заборгованість, включаючи придбані кредити та векселі.

Решта всіх фінансових активів включена в категорію наявних для продажу.

Операції за договорами продажу та зворотного викупу й кредитування цінними паперами

Операції за договорами продажу та зворотного викупу («репо»), які фактично забезпечують контрагенту прибутковість кредитора, розглядаються як забезпечені операції фінансування. Визнання цінних паперів, проданих за договорами продажу та зворотного викупу, не припиняється. Цінні папери в балансі не рекласифікуються, крім випадків, коли їхній отримувач має договірне або традиційне право продати або передати ці цінні папери в заставу. В останньому випадку вони переводяться в категорію дебіторської заборгованості за операціями викупу. Відповідні зобов'язання показані у складі заборгованості перед іншими банками або інших позикових засобів.

Первинне визнання фінансових інструментів

Основні фінансові інструменти Групи представлені інвестиціями, наявними для продажу, кредитами й позиковими засобами, коштами та їхніми еквівалентами й короткостроковими депозитами. У Групи також є інші фінансові інструменти, наприклад, дебіторська та кредиторська заборгованість в основній діяльності, які виникають безпосередньо у зв'язку з її основною діяльністю.

Фінансові активи й зобов'язання Групи спочатку визнаються за справедливою вартістю плюс витрати на проведення операції. Справедливу вартість при первинному визнанні якнайкращим чином підтверджує ціна операції. Прибуток або збиток при первинному визнанні враховується тільки при виникненні різниці між справедливою вартістю та ціною операції, яку можуть підтвердити поточні ринкові операції з такими самими інструментами або методи оцінювання, при застосуванні яких використовуються тільки наявні доступні ринкові дані.

У разі, коли наявні для продажу інвестиції придбані у сторін під загальним контролем бенефіціарного акціонера, і різниця між сумою, сплаченою за інструмент, і його справедливою вартістю, по суті, є внеском у капітал або розподіл засобів учасникам або акціонерам, така різниця показана як дебет або кредит в інших резервах у складі капіталу.

Усі операції з придбання й продажу фінансових інструментів, що передбачають постачання під час періоду, визначеного законодавством або умовами ринку (договори «звичайної» купівлі-продажу), визнаються на дату операції, тобто на дату, коли Група зобов'язується поставити фінансовий інструмент. Решта всіх операцій купівлі-продажу визнаються на дату розрахунку, при цьому зміна вартості між датою виникнення зобов'язання й датою розрахунку не визнається для активів, які враховуються за первинною або амортизованою вартістю, і визнається у складі капіталу для активів, класифікованих як наявних для продажу.

Подальше оцінювання фінансових інструментів

Після первинного визнання фінансові зобов'язання Групи, кредити й дебіторська заборгованість, а також активи, що втримуються до погашення, оцінюються за амортизованою вартістю. Амортизована вартість розраховується з використанням методу ефективної процентної ставки, а для фінансових активів визначається за вирахуванням збитків від знецінення, якщо такі є.

Премії та дисконт, включаючи первинні витрати на проведення операції, включаються в балансову вартість відповідного інструменту й амортизуються з використанням ефективною процентної ставки інструменту.

Справедливою вартістю фінансових активів і зобов'язань терміном менше одного року вважається їхня номінальна вартість за вирахуванням розрахункових коректувань щодо кредиту. Справедлива вартість фінансових зобов'язань розраховується шляхом дисконтування майбутніх грошових потоків за договором щодо поточної ринкової процентної ставки для аналогічних фінансових інструментів.

Прибуток і збитки від зміни справедливої вартості активів, наявних для продажу, визнаються безпосередньо у складі капіталу. При оцінюванні справедливої вартості фінансових інструментів Група використовує різні методи оцінювання та припущення, які ґрунтуються на ринкових умовах, чинних на звітну дату.

У разі продажу активів, наявних для продажу, або іншого вибуття, у розрахунок чистого прибутку від такої операції включається кумулятивний прибуток або збиток, визнані у складі капіталу. У випадках, коли у складі капіталу було визнане зниження справедливої вартості активів, наявних для продажу, й існує об'єктивне підтвердження знецінення активів, визнаний у складі капіталу збиток переноситься з капіталу і включається в розрахунок чистого прибутку навіть у тих випадках, коли припинення визнання активів не відбулося.

Процентний дохід від боргових цінних паперів, наявних для продажу, розраховується за методом ефективною процентної ставки й визнається в консолідованому звіті про фінансові результати. Дивіденди від пайових інструментів, наявних для продажу, визнаються у складі консолідованих фінансових результатів, коли визначене право консолідованої компанії на отримання виплати й імовірний приплив економічних вигод.

Збитки від знецінення визнаються у складі консолідованих результатів періоду в момент їх виникнення в результаті однієї або більше подій, які відбулися після первинного визнання інвестицій, наявних для продажу. Істотне або тривале зниження справедливої вартості фінансового інструменту нижче від первинної вартості свідчить про те, що ці цінні папери знецінені. Кумулятивний збиток від знецінення, оцінюваний як різниця між вартістю придбання й поточною справедливою вартістю за вирахуванням будь-яких збитків від знецінення відповідного активу, раніше визнаних у складі консолідованого фінансового результату, переноситься з капіталу на консолідований результат періоду. Збитки від знеці-

нення пайових інструментів через фінансовий результат не сторнуються.

Якщо в наступному періоді справедлива вартість боргового інструменту, класифікованого як наявний для продажу, збільшується, і це збільшення можна об'єктивно співвіднести з подією, яка відбулася після того, як збиток від знецінення був визнаний у складі консолідованого фінансового результату, збиток від знецінення сторнується через консолідований фінансовий результат поточного періоду.

Резерв на знецінення кредитів і дебіторської заборгованості створюється у випадках, коли існує об'єктивне свідчення про те, що Група не зможе отримати повну суму заборгованості відповідно до первинних умов. Сума резерву є різницею між балансовою вартістю активу та приведеною вартістю майбутніх грошових потоків. Сума резерву визнається в консолідованому звіті про фінансові результати.

Припинення визнання фінансових активів

Група припиняє визнання фінансових активів, коли (I) активи вибули або права на грошові потоки від них закінчилися іншим чином, (II) Група передала, в основному, усі ризики й вигоди володіння або (III) Група не передавала й не зберігала в значній мірі всі ризики та вигоди володіння, але не зберегла контроль. Контроль зберігається, коли покупець не має практичної можливості цілком продати актив непов'язаній стороні, не накладаючи при цьому додаткові обмеження на продаж.

Податок на прибуток

Податок на прибуток урахований у консолідованій фінансовій звітності відповідно до законодавства України або Кіпру, яке діє або заплановане до набирання сили на звітну дату. Витрати в податку на прибуток складаються з поточних відрахувань і відстроченого податку й визнаються в консолідованому звіті про фінансові результати, окрім випадків, коли вони належать до операцій, визнаних безпосередньо у складі капіталу, у поточному або інших періодах.

Поточний податок — це сума, яку, за очікуваннями, треба буде сплатити або відшкодувати в податкових органах щодо прибутку оподаткування або збитків поточного або попередніх періодів. Інші податки, окрім податку на прибуток, показані як компонент операційних витрат. Відстрочений податок на прибуток розраховується за методом балансових зобов'язань щодо перенесених

з минулих періодів податкових збитків і тимчасових різниць, які виникають між податковою базою активів і зобов'язань та їхньою балансовою вартістю з метою фінансової звітності. Відповідно до виключення при первинному визнанні, відстрочені податки не визнаються щодо тимчасових різниць при первинному визнанні активу або зобов'язання у випадку операції, яка не є об'єднанням компаній, коли така операція при її первинному обліку не впливає ні на бухгалтерський, ні на податковий прибуток.

Відстрочені податкові зобов'язання не враховуються за тимчасовими різницями при первинному визнанні гудвілу, а надалі — за гудвілом, який не відноситься на валові витрати з метою оподаткування. Відстрочений податок оцінюється за чинними податковими ставками (або такими, що заплановані до набирання сили на звітну дату) і які, за очікуваннями, застосовуватимуться в періодах, коли буде сторнована тимчасова різниця або використаний перенесений податковий збиток. Відстрочені податкові активи й зобов'язання згортаються тільки всередині окремих компаній Групи. Відстрочені податкові активи за тимчасовими різницями, що віднімаються, і перенесені податкові збитки враховуються тільки в тому ступені, у якому існує впевненість у тому, що буде наявним прибуток оподаткування, щодо якого можна буде реалізувати суми, які віднімаються.

Відстрочений податок на прибуток розраховується на зміну нерозподіленого прибутку й інші зміни резервів дочірніх компаній після придбання, крім випадків, коли Група контролює дивідендну політику дочірньої компанії і є вірогідність того, що різниця не буде сторнована через дивіденди або іншим чином у найближчому майбутньому.

Запаси

Товарно-матеріальні запаси враховуються за найменшою з первинної вартості й чистої вартості реалізації. Вартість товарно-матеріальних запасів визначається за цінами перших купівель (метод ФІФО) для сировини й запасних частин і за середньозваженою вартістю для вугілля й за методом ідентифікованої вартості для товарів для перепродажу. Вартість незавершеного виробництва включає вартість сировини, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати й відповідні виробничі накладні витрати, розподілені на підставі нормальної виробничої потужності, але не включає витрат у позикових засобах. Чиста вартість реалізації є розрахунковою ціною реалізації запасів під час господарської діяльності за вирахуванням витрат на доведення запасів до завершеного стану й витрат на збут.

Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість

Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість спочатку визнається за справедливою вартістю, а надалі оцінюється за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки за вирахуванням резерву на її знецінення. Резерв на знецінення дебіторської заборгованості створюється у випадках, коли існує об'єктивне свідчення щодо того, що Група не зможе отримати заборгованість відповідно до її початкових умов. Ознаками того, що дебіторська заборгованість в основній діяльності знецінена, вважаються істотні фінансові труднощі контрагента, вірогідність його банкрутства або фінансової реорганізації, несплата або прострочення платежу. Резерв створюється в сумі різниці між балансовою вартістю активу й приведеною вартістю розрахункових майбутніх грошових потоків, дисконтованих за початковою ефективною процентною ставкою. Балансова вартість активу зменшується за рахунок відповідного резерву, а сума збитку визнається у звіті про фінансові результати. Коли дебіторська заборгованість в основній діяльності стає неповоротною, вона списується за рахунок резерву під дебіторську заборгованість в основній діяльності. Повернення раніше списаних сум кредитується у звіті про фінансові результати.

Передоплата

Передоплата враховується за первинною вартістю за мінусом резерву на знецінення. Передоплата належить до категорії довгострокової, коли товари або послуги, за які здійснена передоплата, будуть отримані через один рік або пізніше, або коли передоплата належить до активу, який після первинного визнання буде віднесений до категорії необоротних активів. Передоплата за придбання активів переноситься на балансову вартість активу, коли Група отримала контроль над ним і вірогідне надходження Групі майбутніх економічних вигод, пов'язаних із цим активом. Інша передоплата списується на фінансовий результат при отриманні товарів і послуг, до яких належить передоплата. Якщо є свідчення щодо того, що активи, товари або послуги, до яких належить передоплата, не будуть отримані, балансова вартість передоплати зменшується, а відповідний збиток від знецінення визнається в консолідованому звіті про фінансові результати.

Векселі

Розрахунок у частині продажів і закупівель проводиться за допомогою векселів, які є договірними борговими інструментами. Продажі й закупівлі, розрахунок щодо яких проводиться векселями, визнаються за розрахунковою керівництвом справедливою вартістю, яка буде

отримана або передана при таких розрахунках. Справедлива вартість визначається на підставі наявної ринкової інформації.

Компанії Групи випускають довгострокові векселі як платіжні інструменти з фіксованою датою погашення. Постачальник може продавати їх позабіржовому вторинному ринку. Випущені Групою векселі враховуються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки.

Компанії Групи також приймають векселі від своїх покупців (як їхні власні векселі, так і випущені третіми сторонами) у розрахунок за дебіторською заборгованістю. Випущені покупцями або третіми сторонами векселі враховуються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки. Резерв на знецінення векселів створюється у випадках, коли існує об'єктивне свідчення щодо того, що Група не зможе отримати повну суму заборгованості відповідно до первинних умов. Резерв створюється в сумі різниці між балансовою вартістю активу та приведеною вартістю розрахункових майбутніх грошових потоків, дисконтованих за первинною ефективною процентною ставкою.

Кошти та їхні еквіваленти

Кошти та їхні еквіваленти включають гроші в касі, кошти на банківських рахунках на вимогу та інші короткострокові високоліквідні інвестиції з початковим терміном розміщення до трьох місяців. Кошти та їхні еквіваленти враховуються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки. Суми, використання яких обмежене, виключені зі складу грошових коштів та їхніх еквівалентів з метою підготовки консолідованого звіту про рух коштів. Суми, щодо яких обмеження не дозволяють обміняти їх або використовувати для розрахунку за зобов'язаннями протягом, щонайменше, дванадцяти місяців після звітної дати, включені до складу інших необоротних активів.

Акціонерний капітал

Звичайні акції класифіковані як капітал. Витрати, безпосередньо пов'язані з емісією нових акцій, показуються в капіталі як зменшення суми надходжень (за вирахуванням податків). Перевищення справедливої вартості отриманої винагороди над номінальною вартістю випущених акцій представлено в примітках до консолідованої фінансової звітності у складі інших резервів.

Дивіденди

Дивіденди визнаються як зобов'язання й вираховуються з капіталу на звітну дату, тільки якщо вони оголошені до або на звітну дату. Інформація про дивіденди розкривається в консолідованій фінансовій звітності, якщо вони запропоновані до звітної дати або запропоновані чи оголошені після звітної дати, але до затвердження консолідованої фінансової звітності до випуску.

Податок на додану вартість

ПДВ стягується за двома ставками: 20% при продажі на внутрішньому ринку й імпорту товарів, робіт або послуг і 0% при експорті товарів і виконанні робіт або наданні послуг за межі України. Зобов'язання платника податків за ПДВ дорівнює загальній сумі ПДВ, акумульованій за звітний період, і виникає на дату відвантаження товарів клієнту або на дату отримання оплати від клієнта, залежно від того, що відбувається раніше. Кредит за ПДВ — це сума, на яку платник податків має право зменшити свої зобов'язання щодо ПДВ за звітний період. Право на кредит за ПДВ виникає в момент оплати постачальникові або в момент отримання товарів, залежно від того, що відбувається раніше. ПДВ із продажу і закупівель визнається в консолідованому балансі розгорнуто й показується окремо як актив і зобов'язання щодо ПДВ. У тих випадках, коли під знецінення дебіторської заборгованості був створений резерв, збиток від знецінення враховується за валовою сумою заборгованості, включаючи ПДВ.

Позикові кошти й інші фінансові зобов'язання

Позикові кошти й інші фінансові зобов'язання спочатку визнаються за справедливою вартістю за вирахуванням понесених витрат на проведення операції. Надалі позикові кошти враховуються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки. Група не капіталізує витрати за позиковими коштами.

Державні гранти

Державні гранти визнаються за справедливою вартістю, якщо існує достатня впевненість у тому, що грант буде отриманий і що Група виконає всі його умови. Державні гранти на придбання основних засобів включаються до складу довгострокових зобов'язань як відстрочений дохід і враховуються як кредит у консолідованому звіті про фінансові результати рівномірно протягом очікуваного терміну експлуатації відповідних активів. Державні гранти, що належать до будь-якої статті витрат, визнаються як дохід протягом періоду, необхідного для рівно-

мірного використання гранту на витрати, які він повинен покривати.

Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість

Принцип первинного визнання й оцінювання кредиторської заборгованості в основній діяльності й іншій кредиторській заборгованості відповідає принципу первинного визнання й оцінювання фінансових інструментів, описаному вище. Надалі інструменти з фіксованим терміном погашення оцінюються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки. Амортизована вартість розраховується з урахуванням витрат на проведення операції, а також усіх премій і дисконту при розрахунку. Фінансові зобов'язання, що не мають фіксованого терміну погашення, надалі враховуються за справедливою вартістю.

Передоплата отримана

Передоплата отримана визнається за спочатку отриманими сумами.

Резерви за зобов'язаннями та платежами

Резерви за зобов'язаннями та платежами — це резерви на відновлення навколишнього середовища, витрати на реструктуризацію та юридичні позови, які визнаються у випадках, коли у Групі є поточні юридичні або передбачувані зобов'язання в результаті минулих подій, і коли існує вірогідність впливу ресурсів для того, щоб розрахуватися за зобов'язаннями, і їх суму можна розрахувати з достатнім ступенем точності. Коли існують декілька схожих зобов'язань, вірогідність того, що буде потрібний вплив коштів для їх погашення, визначається для всього класу таких зобов'язань. Резерв визнається, навіть коли вірогідність впливу коштів щодо якої-небудь окремої позиції, включеної в один і той самий клас зобов'язань, невелика.

Коли Група чекає, що резерв буде відшкодований, наприклад, відповідно до договору страхування, сума відшкодування визнається як окремий актив, причому тільки у випадках, коли відшкодування у значній мірі гарантоване.

Умовні активи й зобов'язання

Умовний актив не визнається в консолідованій фінансовій звітності. Інформація про нього розкривається, коли вірогідне отримання економічних вигод.

Умовні зобов'язання не визнаються в консолідованій фінансовій звітності за винятком випадків, коли існує вірогідність впливу ресурсів для того, щоб розрахуватися за зобов'язаннями, і їх суму можна розрахувати з достатнім ступенем точності. Інформація про умовні зобов'язання розкривається в консолідованій фінансовій звітності, крім випадків, коли вірогідність впливу ресурсів, які передбачають економічні вигоди, є незначною.

Визнання доходів

Група продає всю електроенергію, вироблену її електростанціями, Державному підприємству «Енергоринок», державному монополістові у сфері розподілу електроенергії, за цінами розрахованими на підставі розрахунково-аналітичного методу прогнозованої оптової ціни, який використовує Національна комісія регулювання електроенергетики України (НКРЕ). Виручка від продажу електроенергії — це вартість обсягу електроенергії, поставленої протягом року, у яку включається розрахунковий обсяг електроенергії, поставленої споживачам протягом періоду від дати останнього зняття показників лічильника до кінця року.

Виручка від продажу товарів визнається в момент передачі ризиків і вигод від володіння товарами. Коли вантаж доставляється до певного місця, виручка визнається у момент передачі вантажу покупцеві в обумовленому місці. Доходи оцінюються за справедливою вартістю отриманих коштів або коштів, які повинні бути отримані, і показані без податку на додану вартість (ПДВ) і знижок.

Група також проводить операції купівлі-продажу для управління своїми грошовими потоками. Оскільки такі операції не пов'язані з отриманням доходу Групою «ДТЕК», вони показуються у чистій сумі у складі інших операційних доходів або витрат. Дебіторська й кредиторська заборгованість у таких операціях представляється розгорнуто.

Визнання витрат

Витрати враховуються за методом нарахування. Собівартість реалізованої продукції складається з ціни покупки, витрат на транспортування, комісії з договору постачання й інших відповідних витрат.

Фінансові доходи й витрати

Фінансові доходи й витрати включають процентні витрати в позикових коштах, збитки від дострокового погашення кредитів, процентний дохід від вкладених коштів,

дохід від виникнення фінансових інструментів, зміни відсотка за зобов'язаннями щодо пенсійного забезпечення, а також прибуток і збитки від курсових різниць.

Усі процентні та інші витрати в позикових коштах відносяться на витрати з використанням ефективної процентної ставки. Процентні доходи визнаються в міру нарахування з урахуванням ефективної прибутковості активу.

Винагороди працівникам План зі встановленими внесками

Група платить передбачені законодавством внески до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Пенсійного фонду і Фонду загальнодержавного соціального страхування України у випадку безробіття на користь своїх співробітників. Внески розраховуються як відсоток від поточної валової суми заробітної плати й відносяться на витрати в міру їх виникнення. У консолідованому звіті про фінансові результати до складу витрат на оплату праці включені пенсії, що виплачуються на розсуд, та інші пенсійні виплати.

Винагороди працівникам План зі встановленими виплатами

Деякі компанії Групи «ДТЕК» беруть участь у державному пенсійному плані зі встановленими виплатами, який передбачає достроковий вихід на пенсію співробітників, що працюють на робочих місцях зі шкідливими й небезпечними для здоров'я умовами. Група також надає на певних умовах одноразові виплати при виході на пенсію. Зобов'язання, визнане в балансі у зв'язку з пенсійним планом зі встановленими виплатами, є дисконтованою вартістю певного зобов'язання на звітну дату мінус коректування на невизнаний актуарний прибуток або збиток і вартість минулих послуг. Зобов'язання у встановлених виплатах розраховується щороку актуаріями з використанням методу прогнозованої умовної одиниці. Поточна сума зобов'язання щодо пенсійного плану з установленими виплатами визначається шляхом дисконтування розрахункового майбутнього впливу коштів із застосуванням процентних ставок за високоліквідними корпоративними облігаціями, деномінованими в тій самій валюті, у якій проводяться виплати, а термін погашення яких приблизно відповідає терміну цього зобов'язання. Актуарні прибуток і збитки, що виникають у результаті минулих коректувань і змін в актуарних припущеннях, відносяться на фінансовий результат протягом очікуваного середнього терміну трудової діяльності працівників, якщо вказані прибуток і збитки перевищують

10% від вартості зобов'язань за планом з установленими виплатами. Вартість минулих послуг працівників негайно показується у звіті про фінансові результати, крім випадків, коли зміни пенсійного плану залежать від продовження трудової діяльності працівників протягом певного періоду часу (період, протягом якого виплати стають гарантованими). У цьому випадку вартість минулих послуг працівників амортизується за методом рівномірного списання протягом періоду, коли виплати стають гарантованими.

Зміни формату представлення інформації

Там, де це необхідно, порівняльні суми були скоректовані відповідно до формату представлення інформації у 2008 році.

Раніше Група представляла надходження коштів від отриманих відсотків у складі грошових потоків від інвестиційної діяльності у звіті про рух коштів. У 2008 році надходження коштів від отриманих відсотків були представлені у складі грошових потоків від операційної діяльності, а порівняльні дані за 2007 фінансовий рік у звіті про рух коштів були рекласифіковані відповідним чином. Раніше Група представляла грошові потоки, пов'язані з банківськими кредитними лініями у формі «овердрафт» і деякими іншими банківськими кредитними лініями, розгорнуто у звіті про рух коштів.

У 2008 році грошові потоки, пов'язані з банківськими кредитними лініями у формі «овердрафт» і деякими іншими банківськими кредитними лініями, були відображені за чистою сумою, а порівняльні дані звіту про рух коштів за 2007 фінансовий рік були представлені відповідним чином.

Раніше Група представляла виручку від реалізації вугілля вугледобувними підприємствами ТОВ «ДТЕК» як міжсегментні доходи. У 2008 році виручка від реалізації вугілля вугледобувними підприємствами ТОВ «ДТЕК» була згорнута всередині вугледобувного сегменту, а порівняльні дані сегментної інформації за 2007 фінансовий рік були рекласифіковані відповідним чином.

Раніше Група представляла передоплату за акції ВАТ «Дніпроенерго» як актив вугледобувного сегменту на підставі фактичного володіння цим активом. У 2008 році передоплата за акції ВАТ «Дніпроенерго» була включена до складу первинної вартості інвестиції в асоційовану компанію і представлена в енергогенеруючому сегменті. Група вирішила рекласифікувати передоплату за акції ВАТ «Дніпроенерго» за станом на 31 грудня 2007 року і включити її до складу нерозподі-

лених активів відповідно до формату представлення інших інвестицій, наявних для продажу.

Раніше Група представляла деякі суми за міжсегментними операціями в одному сегменті. У 2008 році деякі суми за міжсегментними операціями були представлені як міжсегментні вирахування, а порівняльні дані сегментної інформації за 2007 фінансовий рік були рекласифіковані відповідним чином.

Раніше Група представляла деякі доходи й видатки ТОВ «ДТЕК», Корпорації «ДТЕК» і DTEK Holdings Limited у результатах інших сегментів. У 2008 році деякі доходи й видатки ТОВ «ДТЕК», Корпорації «ДТЕК» і DTEK Holdings Limited були представлені як нерозподілені доходи й видатки, а порівняльні дані сегментної інформації за 2007 фінансовий рік були рекласифіковані відповідним чином.

На думку керівництва, ця рекласифікація призвела до доцільнішого представлення консолідованої фінансової звітності.

4. Суттєві бухгалтерські оцінки й судження при застосуванні облікової політики

Група робить оцінки та припущення, які впливають на суми активів і зобов'язань, показаних у звітності, протягом наступного фінансового року. Оцінки й судження постійно аналізуються і ґрунтуються на досвіді керівництва й інших чинниках, включаючи очікування майбутніх подій, яке при існуючих обставинах вважається обґрунтованим. Окрім згаданих оцінок, керівництво також використовує певні судження при застосуванні принципів облікової політики. Судження, які більш за все впливають на суми, визнані в консолідованій фінансовій звітності за МСФЗ, й оцінки, які можуть призвести до значних коректувань балансової вартості активів і зобов'язань протягом наступного фінансового року, включають:

Знецінення інвестицій в інструменти капіталу, наявних для продажу

Група визначає, що інвестиції в інструменти капіталу, наявні для продажу, знецінилися, якщо є значне або тривале зниження їхньої справедливої вартості до рівня, нижчого від первинної вартості. Для визначення

того, що саме є значним або тривалим, потрібні професійні судження. Формуючи такі професійні судження, Група серед інших чинників оцінює коливання ціни акцій. Крім того, свідченням знецінення є зміни технологій або погіршення фінансового стану інвестованої компанії, показників галузі й сектора та зменшення грошових потоків від операційної та фінансової діяльності. Якщо всі випадки зниження справедливої вартості до рівня, нижчого від первинної вартості, були б класифіковані як тривалі або значні, Група понесла б додатковий збиток за 2008 рік у сумі 348 мільйонів гривень (у 2007 році такого збитку не було).

Справедлива вартість інвестицій в інструменти капіталу, наявних для продажу

Справедлива вартість інвестицій в інструменти капіталу, наявних для продажу, щодо яких відсутні котирування на активному ринку, визначається на підставі оцінок справедливої вартості, визначеної незалежними інвестиційними компаніями, з використанням різних методик оцінювання. Керівництво Групи проаналізувало припущення, що перебувають в основі оцінних моделей, які використовували інвестиційні компанії, і підтвердило, що вказані основні припущення щодо темпів зростання, очікуваного прибутку, ставок дисконтування та ін. є обґрунтованими й належним чином ураховують ринкові умови, які існують на звітну дату.

На думку керівництва, зміни в припущеннях, які перебувають в основі оцінних моделей, не підкріплені спостережуваними ринковими даними, на розумно можливі альтернативи не призвели б до істотних змін справедливої вартості.

Знецінення основних засобів і гудвілу

Компанії Групи зобов'язані проводити аналіз знецінення одиниць, що генерують кошти. Одним із вирішальних чинників при визначенні одиниці, що генерує кошти, є можливість оцінювання грошових потоків такої одиниці окремо. Значна частина результатів виробництва багатьох визначуваних одиниць Групи, що генерують кошти, є витратами інших одиниць, що генерують кошти.

Група також перевіряє гудвіл на предмет знецінення не менше одного разу на рік. Для цього розраховується вартість використання одиниць, що генерують кошти, на які віднесений гудвіл. Для розрахунку вартості використання Групі необхідно розрахувати очікувані майбутні грошові потоки від цієї одиниці, що генерує кошти, і вибрати належну ставку дисконтування для розрахунку приведеної вартості цих грошових потоків.

Вартість відшкодування гудвілу й одиниць, що генерують кошти, визначалася на підставі розрахунку вартості використання. Додаткова інформація представлена в Примітках 9 і 10.

Знецінення дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебіторської заборгованості

Керівництво оцінює вірогідність погашення дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебіторської заборгованості на підставі аналізу по окремих клієнтах. При проведенні такого аналізу до уваги беруть такі чинники: аналіз дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебіторської заборгованості за термінами їх зіставлення з термінами кредитування клієнтів, фінансове становище клієнтів і погашення ними заборгованості в минулому. Якби фактично відшкодовані суми були меншими, ніж за оцінками керівництва, Групі довелося б урахувувати додаткові витрати на знецінення.

Пенсійні зобов'язання та інші винагороди працівникам

Керівництво оцінює пенсійні зобов'язання й інші винагороди працівникам з використанням методу прогнозованої умовної одиниці на підставі актуарних припущень, які є всією інформацією, наявною в керівництва, про змінні величини, що визначають остаточну вартість виплати пенсій та інших винагород працівникам. Оскільки пенсійний план входить у компетенцію державних органів, у Групі не завжди є доступ до всієї необхідної інформації. Унаслідок цього на суму зобов'язань щодо пенсійного забезпечення можуть мати значний вплив судження про те, чи вийде співробітник достроково на пенсію і коли це відбудеться, чи буде Група зобов'язана фінансувати пенсії колишніх співробітників залежно від того, чи продовжує колишній співробітник працювати в небезпечних умовах, а також про вірогідність того, що співробітники будуть переведені з пенсійної програми, яка фінансується державою, на пенсійну програму, яка фінансується Групою. Розрахунок поточної вартості пенсійних зобов'язань залежить від ряду чинників, визначуваних на основі актуарних розрахунків з використанням цілого ряду допущень. Основні допущення, використані при визначенні чистих витрат (доходів) за пенсійними зобов'язаннями включають ставку дисконтування. Будь-які зміни в цих допущеннях матимуть вплив на балансову вартість пенсійних зобов'язань. Група визначає відповідну ставку дисконтування в кінці кожного року. Такою ставкою дисконтування є процентна ставка, яка повинна використовуватися для розрахунку поточної вартості оцінного майбутнього відпливу коштів, які, за

очікуваннями, будуть необхідні для погашення пенсійних зобов'язань. При визначенні відповідної ставки дисконтування Група враховує процентні ставки за високоліквідними корпоративними облигаціями, деномінованими в тій самій валюті, у якій проводяться виплати, а термін погашення яких приблизно відповідає терміну відповідного пенсійного зобов'язання. Інші основні припущення, що стосуються пенсійних зобов'язань, частково ґрунтуються на поточних ринкових умовах. Додаткова інформація представлена у Примітці 23.

Визнання відстрочених податкових активів

Чисті відстрочені податкові активи — це податки на прибуток, які будуть відшкодовані через зниження прибутку оподаткування в майбутньому. Вони показані в консолідованому балансі. Відстрочені податкові активи визнаються в тому ступені, у якому ймовірно, що відповідну податкову вигоду вдасться реалізувати. При визначенні майбутніх оподатковуваних доходів і суми податкових вигод, імовірних у майбутньому, керівництво застосовує судження й розрахунки на підставі оподаткованого прибутку за попередні періоди, а також очікуваного майбутнього доходу, як це видається обґрунтованим за існуючих обставин.

Процентні ставки, застосовані щодо довгострокових зобов'язань

За відсутності аналогічних фінансових інструментів розрахунки справедливої вартості довгострокових зобов'язань ґрунтувалися на професійних судженнях (Примітки 19 і 20). Зміна ефективної процентної ставки, використаної при розрахунку справедливої вартості кредитів і позикових засобів може мати значний вплив на консолідовану фінансову звітність.

Податкове законодавство

Податкове, валютне й митне законодавство України продовжує розвиватися. Суперечливі положення трактуються по-різному, і, хоча керівництво вважає, що його тлумачення є доречним й обґрунтованим, ніхто не може гарантувати, що податкові органи його не оскаржать (Примітка 34).

Операції з пов'язаними сторонами

Під час звичайної діяльності Група проводить операції з пов'язаними сторонами. При визначенні того, чи проводилися операції за ринковими або неринковими цінами, використовується професійне судження, якщо для таких операцій немає активного ринку. Фінансові

інструменти при виникненні враховуються за справедливою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки. Облікова політика Групи передбачає показ прибутку та збитків від операцій з пов'язаними сторонами, окрім об'єднання компаній або пайових інвестицій, у звіті про фінансові результати. Основою для суджень є ціни при проведенні подібних операцій між непов'язаними сторонами, а також аналіз ефективної процентної ставки (Примітка 8).

Інвестиція в акції ВАТ «Дніпроенерго»

Як описано в Примітці 11, емісія додаткових 34,24% акцій ВАТ «Дніпроенерго» в жовтні 2007 року була зареєстрована 11 липня 2008 року, у результаті чого частка Компанії в капіталі ВАТ «Дніпроенерго» склала 47,5%. Відповідно, Компанія врахувала свою зареєстровану частку в акціонерному капіталі ВАТ «Дніпроенерго» за пайовим методом. Проте додаткова емісія акцій продовжує залишатися предметом судової суперечки. У разі остаточного негативного рішення суду щодо емісії акцій вірогідність відшкодування відповідних витрат Компанії, загальна сума яких за станом на 31 грудня 2008 року складає 1 451 мільйон гривень, викликає сумніви. Інвестиція в капітал ВАТ «Дніпроенерго» була оцінена на предмет знецінення з використанням оцінної моделі дисконтованих грошових потоків на основі припущень, описаних у Примітці 11. За станом на 31 грудня 2008 року ознак знецінення не виявлено.

5. Ухвалення нових або переглянутих стандартів та інтерпретацій

Деякі нові інтерпретації набрали сили для Групи з 1 січня 2008 року:

КІМФЗ 11 «МСФЗ 2 — Операції з акціями групи й викупленими власними акціями» (застосовується до річних періодів, які починаються 1 березня 2007 року або після цієї дати);

КІМФЗ 12 «Договори про концесію послуг» (застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2008 року або після цієї дати);

КІМФЗ 14 «МСБО 19 — Обмеження в пенсійному активі зі встановленими виплатами, мінімальні вимоги до фінансування і їхня взаємодія» (застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2008 року або після цієї дати).

Ці інтерпретації не мали істотного впливу на консолідовану фінансову звітність Групи.

Рекласифікація фінансових активів — зміни МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання й оцінювання» та МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» й подальші зміни «Рекласифікація фінансових активів: дата набуття чинності й перехідний період». Ці зміни надають підприємствам можливість (а) рекласифікувати фінансовий актив з категорії для торгівлі, якщо, у рідкісних обставинах, актив більше не втримується для продажу або зворотного викупу в найближчому майбутньому; і (б) рекласифікувати актив для подальшого продажу або актив для торгівлі в категорію кредитів і дебіторської заборгованості в тому разі, якщо підприємство має намір і можливість утримувати фінансовий актив протягом певного часу або до терміну погашення (за умови, що актив відповідає визначенню кредитів і дебіторської заборгованості з погляду інших критеріїв). Ці зміни можуть застосовуватися з ретроспективним ефектом із 1 липня 2008 року для рекласифікацій, проведених до 1 листопада 2008 року; до 1 липня 2008 року рекласифікації, дозволені цими змінами, не можуть застосовуватися, і рекласифікації можуть застосовуватися ретроспективно, тільки якщо вони проведені до 1 листопада 2008 року. Рекласифікації фінансових активів, проведені протягом періоду, який починається з 1 листопада 2008 року або після цієї дати, набирають сили тільки з дати проведення рекласифікації. Група ухвалила рішення не проводити необов'язкові рекласифікації в цьому періоді.

6. Нові правила (положення) обліку

Були опубліковані деякі нові стандарти й інтерпретації, що є обов'язковими для Групи в облікових періодах, які починаються з 1 січня 2009 року або після цієї дати і які Група не застосовувала достроково:

МСФЗ 8 «Операційні сегменти» (застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2009 року або після цієї дати). МСФЗ 8 застосовується до акціонерних компаній. МСФЗ 8 вимагає від компаній надавати фінансову й описову інформацію про сегменти, у яких вони здійснюють свою діяльність, і визначає, яким чином компанії повинні представляти таку інформацію. На думку керівництва Групи, цей стандарт не матиме значного впливу на консолідовану фінансову звітність Групи.

МСБО 23 «Витрати в позикових коштах» (змінений у березні 2007 року; застосовується до річних періодів, які починаються з 1 січня 2007 року).

одів, які починаються 1 січня 2009 року або після цієї дати). Основна зміна МСБО 23 — скасування можливості негайно визнавати у складі видатків витрати в позикових коштах, пов'язані з активами, створення яких не завершено. Отже, підприємство повинне капіталізувати такі витрати в позикових коштах у складі вартості активу. Переглянутий МСБО 23 застосовується перспективно до обліку витрат у позикових коштах, що належать до вказаних активів, капіталізація яких починається 1 січня 2009 року або після цієї дати. Наразі Група оцінює вплив цього зміненого стандарту на її консолідовану фінансову звітність.

МСБО 1 «Представлення фінансової звітності» (змінений у вересні 2007 року; застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2009 року або після цієї дати). Основна зміна МСБО 1 — це заміна звіту про фінансові результати звітом про всі види доходів, у якому повинні також показуватися всі зміни не належної акціонерам частки в капіталі підприємства, такі як переоцінка фінансових активів, наявних для продажу. Альтернативно підприємствам дозволяється представляти два звіти: окремих звіт про фінансові результати та звіт про всі види доходів. Змінений МСБО 1 також вводить вимогу до представлення звіту про фінансовий стан (баланс) на початок найбільш раннього порівняльного періоду, коли б підприємство не трансформувало порівняльні показники в результаті рекласифікації, змін в обліковій політиці або виправлення помилок. На думку керівництва Групи, змінений МСБО 1 матиме вплив на представлення її консолідованої фінансової звітності, але не вплине на визнання й оцінку конкретних операцій і залишків за цими операціями.

МСБО 27 «Консолідована й окрема фінансова звітність» (змінений у січні 2008 року; застосовується до річних періодів, які починаються 1 липня 2009 року або після цієї дати). Відповідно до вимог зміненого МСБО 27, загальна сума всіх видів доходів суб'єкта господарської діяльності повинна належати до власників материнської компанії та неконтролюючих учасників (раніше — міноритарні акціонери), навіть якщо в результаті цього в неконтролюючих учасників виникає збиток (чинний стандарт вимагає, щоб збитки, які перевищують частку неконтролюючих учасників у капіталі дочірньої компанії, здебільшого належати до власників материнської компанії). Крім того, у зміненому МСБО 27 указано, що зміни частки власності материнської компанії в дочірній компанії, які не призводять до втрати контролю, слід визнавати як операції з капіталом. Також у стандарті описаний метод оцінювання прибутку або збитку, який виникає в результаті втрати контролю над дочірньою компанією. Будь-яку інвестицію, яка зберігається в колишній дочірній компанії, слід

оцінювати за справедливою вартістю на дату втрати контролю. Наразі керівництво Групи оцінює вплив цієї зміни на її консолідовану фінансову звітність.

МСФЗ 3 «Об'єднання компаній» (змінений у січні 2008 року; застосовується до операцій щодо об'єднання компаній, у яких датою придбання є дата, з якої починається перший період підготування річної фінансової звітності, тобто 1 липня 2009 року або після цієї дати). Змінений МСФЗ 3 надає суб'єктам господарської діяльності право вибору щодо оцінювання часток неконтролюючих учасників — або за методом, описаним в існуючому МСФЗ 3 (пропорційна частка в ідентифіковуваних чистих активах компанії, що перебуває в процесі придбання), або за тим самим методом, який викладений у Загальноприйнятих принципах бухгалтерського обліку США (US GAAP) (за справедливою вартістю). У зміненому МСФЗ 3 детальніше описані принципи обліку операцій щодо об'єднання компаній за методом придбання. Вимога оцінювати за справедливою вартістю кожен актив і кожне зобов'язання на кожному етапі поетапного придбання для визначення частини гудвілу була скасована. Тепер гудвіл оцінюється як різниця на дату придбання між справедливою вартістю інвестиції в компанію, яка існувала до придбання, переданою винагородою і придбаними чистими активами. Витрати, пов'язані з операцією щодо придбання, показуються окремо від витрат, пов'язаних з об'єднанням компаній, отже, визнаються у складі видатків, а не у складі гудвілу. На дату придбання покупець зобов'язаний визнавати зобов'язання, пов'язані із сумою умовної винагороди за компанію, яка перебуває в процесі придбання. Зміни справедливої вартості такого зобов'язання після дати придбання визнаються у відповідних випадках згідно з іншим застосовуваним МСФЗ, а не шляхом коректування гудвілу. Сфера застосування зміненого МСФЗ 3 поширена тепер на об'єднання компаній за участі тільки спільних підприємств і на об'єднання компаній виключно шляхом укладення договору. Наразі керівництво Групи оцінює вплив цієї зміни на її консолідовану фінансову звітність.

КІМФЗ 18 «Передача активів клієнтам» (чинно для річних періодів, які починаються 1 липня 2009 року або після цієї дати). Ця інтерпретація роз'яснює порядок обліку передачі активів клієнтами, а саме ті обставини, у яких вони відповідають визначенню активу; визнання активу й оцінювання його первинної вартості при первинному визнанні; визначення окремо ідентифіковуваних послуг (однієї або декількох послуг, надаваних в обмін на переданий актив); визнання доходу й облік переданих клієнтами коштів. Наразі керівництво Групи оцінює вплив цього зміненого стандарту на її консолідовану фінансову звітність.

Умови надання й анулювання прав на акції — Зміна МСФЗ 2 «Виплати на основі акцій» (випущено в січні 2008 року; застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2008 року або після цієї дати). Ця зміна пояснює, що при наданні прав на акції або опціонів на акції слід урахувувати тільки надання послуг співробітником компанії та результат таких послуг. Інші особливості виплати на основі акцій не є умовами надання вказаних прав. Ця зміна також пояснює, що для всіх випадків анулювання прав, незалежно від того, чи були вони анульовані самою компанією або іншими сторонами, необхідно використовувати єдиний метод обліку. На думку керівництва Групи, цей змінений стандарт не матиме впливу на консолідовану фінансову звітність Групи.

Фінансові інструменти з правом довгострокового погашення й зобов'язання, які виникають при ліквідації — МСБО 32 і зміна МСБО 1 (застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2009 року або після цієї дати). Ця зміна вимагає включати в категорію капіталу деякі фінансові інструменти, які раніше відповідали визначенню фінансового зобов'язання. На думку керівництва Групи, ця зміна не матиме впливу на її консолідовану фінансову звітність.

Удосконалення Міжнародних стандартів фінансової звітності (випущені в травні 2008 року). У 2007 році Комітет з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку ухвалив рішення про реалізацію проекту щодо щорічного удосконалення МСФЗ як методу, який дозволяє вносити необхідні, але не термінові зміни в існуючі Міжнародні стандарти фінансової звітності. Зміни є поєднанням змін по суті роз'яснень і виправлень термінології різних стандартів. Ці зміни стосуються такого: віднесення активів і зобов'язань у категорію втримуваних для продажу, відповідно до МСФЗ 5 у випадку втрати контролю над дочірньою компанією; можливості віднесення втримуваних для торгівлі фінансових інструментів у категорію необоротних відповідно до МСБО 1; обліку продажу активів, які раніше втримувалися для оренди відповідно до МСБО 16 і віднесення відповідних грошових потоків відповідно до МСБО 7 у категорію грошових потоків від операційної діяльності; уточненого визначення скорочення пенсійного плану відповідно до МСБО 19; обліку державних кредитів, отриманих за ставками, нижчими від ринкових, відповідно до МСБО 20; визначення витрат у позикових засобах відповідно до МСБО 23 за методом ефективної процентної ставки; роз'яснення порядку обліку дочірніх компаній, утримуваних для продажу, відповідно до МСБО 27 і МСФЗ 5; меншого обсягу розкриття інформації про асоційовані

компанії і спільні підприємства відповідно до МСБО 28 і МСБО 31; розкриття більшого обсягу інформації відповідно до МСБО 36; роз'яснення порядку обліку витрат на рекламу відповідно до МСБО 38; зміни визначення категорії фінансових інструментів, що враховуються за справедливою вартістю, із віднесенням її змін на фінансовий результат для забезпечення відповідності обліку хеджування відповідно до МСБО 39; введення обліку інвестиційної власності, будівництво якої не завершено, відповідно до МСБО 40; а також зменшення обмежень при визначенні справедливої вартості біологічних активів відповідно до МСБО 41. На думку Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, додаткові зміни, унесені у МСБО 8, 10, 18, 20, 29, 34, 40, 41, а також у МСФЗ 7, які є виключно виправленням термінології або редакторськими правками, не матимуть впливу на ведення бухгалтерського обліку або такий вплив буде мінімальним. На думку керівництва Групи, ці зміни не матимуть впливу на її консолідовану фінансову звітність.

Удосконалення розкриття інформації про фінансові інструменти — Зміна МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» (випущено в березні 2009 року; застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2009 року або після цієї дати). Ця зміна вимагає розкривати більший обсяг інформації про оцінювання справедливої вартості й ризику ліквідності. Суб'єкти господарської діяльності будуть зобов'язані розкривати у фінансовій звітності інформацію про аналіз фінансових інструментів із використанням трирівневої шкали оцінювання справедливої вартості. Зміна МСФЗ 7 (а) роз'яснює, що в аналіз зобов'язань щодо термінів включаються договори про видані фінансові гарантії за максимальною сумою гарантії в найбільш ранньому періоді, у якому можлива вимога оплати за гарантією; (б) вимагає розкривати у звітності термін, що залишився, до погашення похідних фінансових інструментів відповідно до договору, у випадку якщо термін до погашення відповідно до договору має критично важливе значення для розуміння термінів грошових потоків. Крім того, суб'єкт господарської діяльності буде зобов'язаний розкривати інформацію про аналіз за термінами фінансових активів, якими він володіє для управління ризиком ліквідності, у випадку якщо ця інформація дозволяє користувачам фінансової звітності оцінити характер і ступінь ризику ліквідності. Наразі керівництво Групи оцінює вплив цієї зміни на розкриття інформації в її консолідованій фінансовій звітності.

Інші нові стандарти й інтерпретації. Група не використовувала дострокове застосування таких нових стандартів, змін існуючих стандартів та інтерпретацій:

- КІМФЗ 13 «Програми формування лояльності клієнтів» (випущено в червні 2007 року; застосовується до річних періодів, які починаються 1 липня 2008 року або після цієї дати);
- КІМФЗ 15 «Договори про будівництво об'єктів нерухомості» (застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2009 року або після цієї дати);
- КІМФЗ 16 «Інструменти хеджування чистої інвестиції в зарубіжну діяльність» (застосовується до річних періодів, які починаються 1 жовтня 2008 року або після цієї дати);
- КІМФЗ 17 «Розподіл негрошових активів власникам» (застосовується до річних періодів, які починаються 1 липня 2009 року або після цієї дати);
- Зміна МСФЗ 1 і МСБО 27 «Вартість інвестиції в дочірню компанію, спільно контрольоване підприємство або асоційовану компанію» (випущено в травні 2008 року; застосовується до річних періодів, які починаються 1 січня 2009 року або після цієї дати);
- Зміна МСБО 39 «Статті, що відповідають критеріям обліку хеджування» (застосовується ретроспективно до річних періодів, які починаються 1 липня 2009 року або після цієї дати);
- МСФЗ 1 «Первинне застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» (наступна зміна після зміни, прийнятої у грудні 2008 року, застосовується до першої фінансової звітності за МСФЗ за період, який починається 1 липня 2009 року або після цієї дати).

Якщо інше не вказане вище, не очікується істотного впливу на консолідовану фінансову звітність Групи цих нових стандартів та інтерпретацій.

7. Інформація за сегментами

Первинний формат представлення сегментної інформації — бізнес-сегменти.

Група організована у трьох основних бізнес-сегментах:

- Видобуток і збагачення вугілля
- Виробництво електроенергії
- Розподіл електроенергії

Вугледобувні й енергогенеруючі підприємства Групи вертикально інтегровані, і, хоча підприємства, які займаються основною для Групи діяльністю, організовані й управляються окремо (кожен сегмент пропонує

різну продукцію й обслуговує різні ринки), сегменти продовжують залишатися взаємозалежними один від одного. Первинний формат представлення сегментної інформації — бізнес-сегменти — заснований на структурі управлінської та внутрішньої звітності Групи. Ціни в операціях між сегментами не завжди визначаються на комерційній основі. Результати, активи й зобов'язання сегментів включають статті, безпосередньо пов'язані з цими сегментами, а також ті статті, які можуть бути обґрунтовано віднесені до цих сегментів. Нерозподілені статті складаються переважно з активів, що приносять дохід, виручки, процентних кредитів, позикових коштів і витрат, а також загальногрупових активів і витрат. Виручка сегментів включає перерозподіл між сегментами. Такий перерозподіл усувається при консолідації.

У категорію «Інше» включені інші компанії Групи, які надають допоміжні послуги, наприклад, транспортні, охоронні й інші послуги переважно компаніям Групи.

Вторинний формат представлення сегментної інформації — географічні сегменти.

Географічні сегменти з метою показу у звітності доходів від продажу зовнішнім покупцям визначаються на підставі того географічного регіону, де розташований покупець, а з метою відображення у звітності сегментних активів і капітальних витрат — на підставі регіонів, де розташовані активи. Капітальні витрати не включають активи, придбані в результаті операцій з придбання компаній. Виробничі активи Групи розташовані в Україні. Більшість клієнтів Групи знаходиться в Україні.

Інформація за 2008 рік щодо основних бізнес-сегментів Групи представлена нижче:

У мільйонах гривень	Видобуток і збагачення вугілля	Генерація електроенергії	Розподіл електроенергії	Інше	Вирахування	Усього
2008 рік						
Реалізація зовнішнім клієнтам	3 450	5 682	3 736	101	—	12 969
Реалізація іншим сегментам	2 491	2	297	151	(2 941)	—
Усього виручки	5 941	5 684	4 033	252	(2 941)	12 969
Результат сегменту	1 099	1 248	(1)	(26)	(135)	2 185
Нерозподілені витрати						(305)
Нерозподілений прибуток від курсових різниць						112
Прибуток від основної діяльності						1 992
Активи сегменту	7 409	4 743	966	162	(341)	12 939
Інвестиції в асоційовані компанії		2 739	51	21		2 811
Інвестиції, наявні для продажу						1 268
Поточні й відстрочені податкові активи						251
Інші нерозподілені активи						801
Усього активів						18 070
Зобов'язання сегменту	2 525	514	142	63	(341)	2 903
Поточні й відстрочені податкові зобов'язання						950
Інші нерозподілені зобов'язання						4 228
Усього зобов'язань						8 081
Капітальні інвестиції	1 352	419	107	12	—	1 890
Амортизація матеріальних і нематеріальних активів	747	233	91	11		1 082
Пенсійні зобов'язання	449	17	—	—		466
Частка в результаті асоційованих компаній		(26)	(6)			(32)
Знецінення основних засобів	331	(20)	42	1		354
Зміна резерву безнадійної заборгованості	6	(1)	56	52		113
Інші резерви	83	—	—	—	—	83

Реалізація іншим сегментам і шахтам, які не входять до складу Групи, але розташовані в безпосередній близькості від дочірніх компаній Групи, представлена переважно реалізацією допоміжних та інших матеріалів.

Інформація за 2007 рік щодо основних бізнес-сегментів Групи представлена нижче:

У мільйонах гривень	Видобуток і збагачення вугілля	Генерація електроенергії	Розподіл електроенергії	Інше	Вирахування	Усього
2007 рік						
Реалізація зовнішнім клієнтам	1 608	4 505	2 401	455	—	8 969
Реалізація іншим сегментам	1 881	3	151	176	(2 211)	—
Усього виручки	3 489	4 508	2 552	631	(2 211)	8 969
Результат сегменту	431	1 096	147	50	(41)	1 683
Нерозподілені витрати						(50)
Прибуток від основної діяльності						1 633
Активи сегменту	4 398	3 654	540	375	(183)	8 784
Інвестиції в асоційовані компанії	18		55	12		85
Поточні й відстрочені податкові активи						329
Інші нерозподілені активи						4 204
Усього активів						13 402
Зобов'язання сегменту	1 710	450	128	128	(183)	2 233
Поточні й відстрочені податкові зобов'язання						706
Інші нерозподілені зобов'язання						3 394
Усього зобов'язань						6 333
Капітальні інвестиції	804	123	79	37	—	1 043
Амортизація матеріальних і нематеріальних активів	479	225	62	5	—	771
Пенсійні зобов'язання	130	8	—	—	—	138
Частка в результаті асоційованих компаній			(23)			(23)
Зміна резерву безнадійної заборгованості	11	65	3	—	—	79
Інші резерви	72	3	(63)	—	—	12

Інші нерозподілені активи представлені переважно цінними паперами для подальшого продажу.

8. Розрахунки й операції з пов'язаними сторонами

Визначення пов'язаних сторін наведено у МСБО 24 «Розкриття інформації про пов'язані сторони». Сторони вважаються пов'язаними, якщо одна сторона контролює іншу, перебуває під сумісним контролем з нею або може мати значний вплив на іншу сторону при ухваленні фінансових або операційних рішень. При аналізі кожного випадку відносин, які можуть бути відносинами між пов'язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не тільки їхній юридичній

формі. Інформація про безпосередню материнську компанію та фактичні контролюючі сторони Групи представлена в Примітці 1.

Нижче описаний характер відносин між тими пов'язаними сторонами, з якими Група здійснювала значні операції або має значні залишки за станом на 31 грудня 2008 року. На 31 грудня операції Групи з пов'язаними сторонами за рік були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік		2007 рік	
	Компанії, які перебувають під загальним контролем СКМ	Асоційовані компанії	Компанії, які перебувають під загальним контролем СКМ	Асоційовані компанії
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість, валова сума	155	186	181	—
Векселі до отримання	3	3	3	—
Надана фінансова допомога	14	—	2	—
Кредити видані	—	2	—	—
Кошти та їхні еквіваленти – поточні рахунки	175	—	26	—
Інвестиційне зобов'язання щодо ВАТ «Дніпроенерго» — довгострокове	—	222	—	—
Облігації випущені (процентна ставка за договором — 15%)	—	—	(1 406)	—
Інші фінансові зобов'язання (ефективна процентна ставка — 13,28%)	—	—	(12)	—
Інвестиційне зобов'язання щодо ВАТ «Дніпроенерго» — поточне	—	200	—	—
Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість	(79)	—	(234)	(3)
Векселі видані	(5)	—	(42)	—

Статті доходів і видатків за операціями з пов'язаними сторонами за рік були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік		2007 рік	
	Компанії, які перебувають під загальним контролем СКМ	Асоційовані компанії	Компанії, які перебувають під загальним контролем СКМ	Асоційовані компанії
Реалізація електроенергії	1 943	—	1 073	—
Реалізація коксівного вугілля	1 482	—	666	—
Реалізація енергетичного вугілля	5	847	—	—
Реалізація товарно-матеріальних запасів	25	1	14	—
Продаж послуг	15	1	2	3
Закупівлі вугілля	—	(6)	(5)	—
Закупівлі товарів для перепродажу	(186)	—	(310)	—
Закупівлі сировини й обладнання	(133)	—	(86)	—
Закупівлі електроенергії	—	(4)	—	(3)
Придбання послуг	(18)	(11)	(16)	—
Процентний дохід за довгостроковою дебіторською заборгованістю (Примітка 33)	—	—	3	—
Процентні доходи від банківських депозитів	5	—	—	—
Процентні видатки за вексями до сплати (Примітка 33)	(1)	—	(8)	—
Процентні видатки за облігаціями випущеними	(52)	—	(2)	—
Процентні видатки за довгостроковою кредиторською заборгованістю	(3)	—	—	—
Збиток від дострокового погашення облігацій випущених (Примітка 33)	—	—	(68)	—
Збиток від дострокового погашення векселів (Примітка 33)	—	—	(67)	—

Група не надавала й не отримувала гарантії.

Виручка, дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість

За залишком дебіторської заборгованості сторін, які перебувають під загальним контролем із Групою, й асоційованих компаній за станом на 31 грудня 2008 року відсотки не нараховуються. Залишки заборгованості пов'язаних сторін за станом на 31 грудня 2008 року і 31 грудня 2007 року не забезпечені заставою, а розрахунок за ними здійснюється або коштами, або взаємозаліком боргу, або шляхом обміну векселями, випущеними сторонами, які здійснюють такий розрахунок, або третіми особами. Група не створила резерв на знецінення дебіторської заборгованості пов'язаних сторін за станом на 31 грудня 2008 року і 31 грудня 2007 року.

У 2008 році 52% електроенергії, реалізованої кінцевим споживачам, було реалізовано компаніям, які перебувають під загальним контролем (у 2007 році — 45%).

Закупівлі, кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість

Закупівлі й непогашена кредиторська заборгованість

в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість за станом на 31 грудня 2008 року і 31 грудня 2007 року склалися із сум, що підлягають сплаті пов'язаним сторонам за постачання залізних кріплень для шахт, сировини й енергетичного вугілля. Відсотки на кредиторську заборгованість не нараховуються, вона підлягає погашенню під час нормальної діяльності.

Винагородження основних керівників

До складу основних керівників входять вісім членів вищого керівництва (у 2007 році — шість членів вищого керівництва) ТОВ «ДТЕК» і три члени Ради директорів DTEK Holdings Limited. У 2008 році загальна сума винагородження основних керівників була включена в адміністративні витрати і склала 28,0 мільйонів гривень (у 2007 році — 14,9 мільйона гривень). Винагорода основних керівників складається із заробітної плати, премій і вихідної грошової допомоги.

9. Основні засоби

У сумі основних засобів відбулися такі зміни:

У мільйонах гривень	Гірничодобувні активи	Будівлі та споруди	Виробниче обладнання й механізми	Меблі, офісне й інше обладнання	Незавершене будівництво	Усього
На 31 грудня 2006 р.						
Первинна вартість	1 267	2 455	2 465	205	380	6 772
Накопичена зношеність	—	(43)	(508)	(81)	—	(632)
Балансова вартість на 1 січня 2007 р.	1 267	2 412	1 957	124	380	6 140
2006 рік						
Чиста балансова вартість на початок року	1 267	2 412	1 957	124	380	6 140
Придбання дочірніх компаній	—	1	—	—	4	5
Надходження	42	53	204	34	704	1 037
Вибуття	(6)	(4)	(6)	(1)	(1)	(18)
Амортизаційні відрахування	(172)	(177)	(433)	(29)	—	(811)
Переведення з однієї категорії в іншу	256	92	349	14	(711)	—

Продовження таблиці

У мільйонах гривень	Гірничодобувні активи	Будівлі та споруди	Виробниче обладнання й механізми	Меблі, офісне й інше обладнання	Незавершене будівництво	Усього
Балансова вартість на 31 грудня 2007 р.	1 387	2 377	2 071	142	376	6 353
На 31 грудня 2007 р.						
Первинна або переоцінена вартість	1 533	2 580	3 015	248	376	7 752
Накопичена зношеність	(146)	(203)	(944)	(106)	—	(1 399)
Балансова вартість на 31 грудня 2007 р.	1 387	2 377	2 071	142	376	6 353
2007 рік						
Чиста балансова вартість на початок року	1 387	2 377	2 071	142	376	6 353
Придбання дочірніх компаній		24	22	2	2	50
Находження	34	140	614	24	1 025	1 837
Вибуття	(7)	(3)	(24)	(14)	(1)	(49)
Амортизаційні відрахування	(128)	(228)	(697)	(63)		(1 116)
Надлишок переоцінки	683	1 220	1 725	113	121	3 862
Знецінення	(99)	(53)	(194)	(6)	(2)	(354)
Переведення з однієї категорії в іншу	161	44	328	45	(578)	—
Балансова вартість на 31 грудня 2008 р.	2 031	3 521	3 845	243	943	10 583
На 31 грудня 2008 р.						
Первинна або переоцінена вартість	2 088	3 644	4 227	317	943	11 219
Накопичена зношеність	(57)	(123)	(382)	(74)	—	(636)
Балансова вартість на 31 грудня 2008 р.	2 031	3 521	3 845	243	943	10 583
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2007 р., якби не проводилася переоцінка	1 099	632	1 210	95	376	3 412
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2008 р., якби не проводилася переоцінка	1 248	762	1 942	110	647	4 709

У 2008 році Група залучила незалежного оцінювача для оцінювання справедливої вартості основних засобів. Справедлива вартість визначалася на основі амортизованої вартості заміщення або ринкових даних відповідно до Міжнародних стандартів оцінювання. Група провела переоцінку своїх основних засобів за станом на

1 серпня 2008 року.

Велика частина споруд і виробничого обладнання має вузькоспеціалізований характер і рідко продається на відкритому ринку в Україні, крім випадків продажу у складі діючого підприємства. Ринок аналогічних основних засобів в Україні не активний, і на ньому не проводиться достатня кількість операцій купівлі-продажу аналогічних активів для використання ринкового підходу для визначення справедливої вартості. Унаслідок цього справедлива вартість споруд і виробничого обладнання визначалася, перш за все, на підставі амортизованої вартості заміщення.

Цей метод базується на аналізі вартості відтворення або заміни основних засобів, скоректованої на погіршення їхнього фізичного, функціонального або економічного стану й застаріння. Амортизована вартість заміщення розраховувалася на підставі даних із внутрішніх джерел й аналізу українського та міжнародного ринків аналогічних основних засобів. Ринкові дані були отримані з опублікованої інформації, каталогів і подібних джерел, а також надані галузевими експертами й постачальниками основних засобів.

За наслідками переоцінки в консолідованій фінансовій звітності було відображено знецінення окремих статей основних засобів на загальну суму 354 мільйони гривень.

Знецінення основних засобів

Знецінення основних засобів оцінювалося керівництвом на більш низькому рівні, ніж одиниці, що генерують кошти, на рівні сегменту.

При оцінюванні знецінення основних засобів керівництво виходило з припущення, що темпи зростання у 2009 і 2010 роках будуть негативними, і використовувало багатоперіодну ставку дисконтування в діапазоні від 29% для 2009 року до 25% для 2012 року, яка стабілізується на рівні 14% для 2013 року й подальших періодів.

Знецінення основних засобів оцінювалося окремо для кожної значної дочірньої компанії.

Грошові потоки прогнозувалися на основі фактичних результатів діяльності та бізнес-плану на 2009 рік.

Залишкова вартість була розрахована за станом на кінець 10-річного проміжного періоду.

Числові значення основних припущень є оцінкою майбутніх тенденцій бізнесу керівництвом Групи й базуються на інформації, отриманій із зовнішніх і внутрішніх джерел (фінансові дані за минулі періоди).

За станом на 31 грудня 2008 року споруди та виробниче обладнання, ураховані на суму 1 265 мільйонів гривень (на 31 грудня 2007 року — 2 716 мільйонів гривень), були передані в заставу третім сторонам як забезпечення кредитів і позикових засобів (Примітка 19).

У 2008 році витрати на амортизацію на суму 1 060 мільйонів гривень (у 2007 році — 762 мільйони гривень) за вирахуванням державного гранту, кредитованого на консолідований фінансовий результат, були включені в собівартість реалізованої продукції; 17 мільйонів гривень (у 2007 році — 8 мільйонів гривень) — у загальні й адміністративні витрати, 3 мільйони гривень (у 2007 році — 1 мільйон гривень) — у витрати на збут і 0 гривень (у 2007 році — 0 гривень) — в інші операційні витрати.

10. Нематеріальні активи

За станом на 31 грудня нематеріальні активи склалися з таких компонентів:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Гудвіл	633	632
Інші нематеріальні активи	41	10
Усього	674	642

У сумі гудвілу, який виник при придбанні дочірніх компаній, відбулися такі зміни:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
На 1 січня	632	595
Придбання дочірніх компаній — ВАТ «ЦЗФ «Жовтнева»	1	
Придбання дочірніх компаній — ТОВ «Моспінське ВПП»	—	2
Придбання частки меншості в дочірніх компаніях — ВАТ «Павлоградвугілля» (Примітка 37)	—	35
На 31 грудня	633	632

Перевірка гудвілу на знецінення

Гудвіл відноситься на одиниці, що генерують кошти, які є найбільш низьким рівнем, на якому керівництво Групи відстежує гудвіл. Керівництво розподілило гос-

подарську діяльність Групи на дві основні одиниці, що генерують кошти, на які був віднесений гудвіл:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Видобуток вугілля	590	589
Розподіл електроенергії	43	43
Усього	633	632

Відшкодовувана вартість визначалася на основі розрахунку корисної вартості. У цих розрахунках використовувалися прогнози грошових потоків, які ґрунтувалися на затверджених керівництвом фінансових бюджетах на п'ять років, а для визначення прогнозованої реалізації використовувалася інформація про ціни третіх осіб.

Грошові потоки за період, що перевищує п'ять років, екстраполювалися з використанням розрахункових темпів зростання, показаних нижче. Нижче в таблиці представлені основні припущення, на підставі яких керівництво прогнозувало грошові потоки для проведення перевірки гудвілу на предмет знецінення.

	2008 рік	2007 рік
Видобуток вугілля		
Ставка дисконтування до оподаткування	29%-14%	15%
Темп зростання виручки у 2009-2014 роках	(15%)-20%	10-15%
Темп зростання виручки після 2014 року	1-6%	4%
Валовий прибуток	30%	15%

продовження таблиці

	2008 рік	2007 рік
Розподіл електроенергії — ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля»		
Ставка дисконтування до оподаткування	29% — 14%	15%
Темп зростання виручки у 2009-2014 роках	6% — 29%	10-15%
Темп зростання виручки після 2014 року	1 -5%	1-5%
Валовий прибуток	7%	7%

Фінансова криза й загальне вповільнення темпів зростання світової економіки мали значний вплив на фінансові ринки. При оцінюванні знецінення гудвілу керівництво виходило з припущення, що виручка зменшиться у 2009 і 2010 роках, і використовувало багатоперіодну ставку дисконтування в діапазоні від 29% для 2009 року до 25% для 2012 року, яка стабілізується на рівні 14% для 2013 року й подальших періодів. Числові значення основних припущень є оцінкою майбутніх тенденцій бізнесу керівництвом Групи й ґрунтуються на інформації, отриманій із зовнішніх і внутрішніх джерел.

Якби переглянута розрахункова ставка дисконтування, застосована для розрахунку дисконтованих грошових потоків від одиниці, що генерує кошти, ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля», була на 2% вище, ніж

за оцінкою керівництва, Групі довелося б зменшити балансову вартість гудвілу на 11 мільйонів гривень, і не довелося б зменшувати балансову вартість приміщень та обладнання. Якби це знецінення було визнане, Група не змогла б сторнувати збитки, зумовлені знеціненням гудвілу в подальших періодах, навіть у разі поліпшення економічних умов. Відновна вартість енергорозподільної одиниці, що генерує кошти, перевищує її балансову вартість на 42 мільйони гривень. Балансова вартість цієї одиниці, що генерує Кошти, дорівнювала б її вартості використання, якби використана ставка дисконтування за кожен рік була на 1,5% вище, ніж за оцінкою керівництва.

У 2008 і 2007 роках у сумі інших нематеріальних активів, основного програмного забезпечення й пов'язаних із ними прав відбулися такі зміни:

	Первинна вартість	Накопичена амортизація та знецінення	Чиста балансова вартість
На 1 січня 2007 р.	7	(2)	5
Находження / амортизаційні відрахування за рік		(1)	
Вибуття	(1)	—	
На 31 грудня 2007 р.	13	(3)	10
Находження / амортизаційні відрахування за рік		(5)	
Вибуття	(6)	—	
На 31 грудня 2008 р.	49	(8)	41

11. Інвестиції в асоційовані компанії

Зміна балансової вартості інвестицій Групи в асоційовані компанії представлена таким чином:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Балансова вартість на 1 січня	85	—
Придбання асоційованих компаній	1 552	123
Переведення з категорії інвестицій, наявних для продажу, в інвестиції в асоційовані компанії	1 190	—
Переведення з асоційованих компаній у дочірні	(23)	—
Частка в результатах асоційованих компаній після оподаткування	(32)	(23)
Частка в результатах асоційованих компаній, урахованих як інвестиції, наявні для продажу	19	(15)
Частка в резервах переоцінки асоційованих компаній, урахованих як інвестиції, наявні для продажу	36	—
Нереалізований прибуток від операцій з асоційованою компанією	(16)	—
Балансова вартість на 31 грудня	2 811	85

Далі представлена інформація про частку Групи в основних асоційованих компаніях і їхня зведена фінансова інформація за станом на 31 грудня 2008 року, включаючи інформацію про загальну суму активів, зобов'язань, виручку та прибуток або збиток:

У мільйонах гривень	Країна реєстрації	% участі в капіталі	Балансова вартість	Усього активів	Усього зобов'язань	Виручка	Прибуток/ (збиток)
ВАТ «Дніпроенерго»	Україна	47,50%	2 739	2 544	1 354	4 698	(63)
ВАТ «Донецькобленерго»	Україна	30,59%	51	1 150	6 101	3 003	(19)
Інші	Україна	—	21	21	9	—	—
Усього			2 811				

Далі представлена інформація про частку Групи в основних асоційованих компаніях та їхня зведена фінансова інформація за станом на 31 грудня 2007 року, включаючи інформацію про загальну суму активів зобов'язань, виручку та прибуток або збиток:

У мільйонах гривень	Країна реєстрації	% участі в капіталі	Балансова вартість	Усього активів	Усього зобов'язань	Виручка	Прибуток/ (збиток)
ВАТ «Донецькобленерго»	Україна	30 41%	55	966	5 904	2 373	(92)
Інше	Україна	—	30	84	21	62	(6)
Усього			85	1 050	5 925	2 435	(98)

У 2006 році Група придбала частку в капіталі ВАТ «Дніпроенерго» в розмірі 8,3%, яка була врахована за справедливою вартістю в розмірі 201 мільйон гривень за станом на 31 грудня 2006 року. ВАТ «Дніпроенерго», виробник електроенергії виробничою потужністю 8 185 МВт, розташований у Запоріжжі, мажоритарним акціонером якого була держава, перебувало під управлінням зовнішнього розпорядника відповідно до Закону України №Н 2343-ХІІ від 14 травня 1992 року «Про відновлення платоспроможності боржника або про визнання його банкрутом». У 2007 році Група активно допомагала ВАТ «Дніпроенерго» подолати банкрутство й продовжувала купувати додаткові частки в капіталі цього підприємства. У червні 2007 року Арбітражний суд затвердив світову угоду з комітетом кредиторів про реструктуризацію зобов'язань ВАТ «Дніпроенерго» й відновлення його платоспроможності. Відповідно до умов мирової угоди, у жовтні 2007 року дочірні компанії Групи ВАТ «Павлоградвугілля» й ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу» внесли кошти на суму 1 052 мільйони гривень у підприємство спеціального призначення, яке потім злилося з ВАТ «Дніпроенерго». В обмін на цей внесок ВАТ «Павлоградвугілля» й ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу» отримали частку в капіталі ВАТ «Дніпроенерго» в розмірі 17,12% кожне. Основна частина цих коштів була використана для погашення заборгованості перед кредиторами, а решта частини внеску повинна була бути направлена на фінансування оборотного капіталу. Крім того, умовами мирової угоди було передбачено, що ВАТ «Павлоградвугілля» й ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу» візьмуть на себе зобов'язання щодо фінансування протягом періоду з 2008 року по 2012 рік інвестиційного договору ВАТ «Дніпроенерго» на загальну суму 1 010 мільйонів гривень.

Після затвердження вищезгаданої мирової угоди різні сторони оскаржували її юридичну силу, зокрема, посилаючись на те, що додаткова емісія акцій не була визнана реєстратором акцій.

8 квітня 2008 року Верховний суд України визнав недійсними рішення акціонерів про збільшення акціонерного капіталу шляхом додаткової емісії акцій. За станом на 31 грудня 2007 року зареєстрована частка Групи в капіталі ВАТ «Дніпроенерго» в розмірі 18,19% (до розмиття цієї частки) була відображена за справедливою вартістю на суму 2 067 мільйонів гривень. Винагорода на суму 1 052 мільйони гривень, сплачена за придбання додаткової частки в розмірі 34,24%, була відображена за первинною вартістю як передплата за акції (див. Примітка 12). Крім того, інвестиційне зобов'язання на суму 1 010 мільйонів гривень не було відображене у складі зобов'язань, оскільки воно безпосередньо пов'язане з випуском додаткових акцій.

У березні 2008 року для реєстрації акцій ВАТ «Дніпроенерго» був призначений новий реєстратор. У червні 2008 року Вищий господарський суд України виявив процедурні порушення в перебігу слухань Верховного суду від 8 квітня 2008 року і скасував постанову про визнання додаткової емісії акцій недійсним. Новий реєстратор завершив відтворення реєстру акціонерів ВАТ «Дніпроенерго» в липні 2008 року, а 11 липня 2008 року ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу» й ВАТ «Павлоградвугілля» отримали свої сертифікати на акції додаткової емісії в розмірі 34,24%. У результаті реєстрації акцій додаткової емісії в липні 2008 року фактична частка Групи «ДТЕК» в акціонерному капіталі ВАТ «Дніпроенерго» збільшилась до 46,98% (після розмиття існуючої частки), унаслідок чого ця інвестиція стала враховуватися не у складі інвестицій, наяв-

них для продажу, а у складі інвестицій в асоційовані компанії. Крім того, керівництво Групи розрахувало справедливую вартість 52,50% (частки в асоційованій компанії, не належній Групі за станом на 31 грудня 2008 року) свого інвестиційного зобов'язання на суму 399 мільйонів гривень (загальна сума зобов'язання — 1 010 мільйонів гривень за номінальною вартістю), включило цю суму у вартість інвестицій і відобразило відповідне зобов'язання (Примітка 20). Нова емісія акцій і відповідні сертифікати на акції, видані новим реєстратором, оскаржуються в судовому порядку. На думку керівництва, судом буде ухвалене рішення на користь Групи.

Група продовжує купувати додаткові акції ВАТ «Дніпроенерго», і за станом на 31 грудня 2008 року її частка складала 47,50%.

Представники Компанії входять у Наглядову раду й Правління ВАТ «Дніпроенерго», а господарська діяльність ВАТ «Дніпроенерго» інтегрована у вертикально інтегровану діяльність Групи.

Перевірка інвестиції в асоційовану компанію на знецінення — ВАТ «Дніпроенерго»

Як описано в Примітці 2, унаслідок світової фінансової кризи український фондовий ринок став неліквідним, що призвело до волатильності цін на акції. За станом на 31 грудня 2008 року ринкове котирування частки Групи у ВАТ «Дніпроенерго» складала 1 219 мільйонів гривень (на 31 грудня 2007 року — 5 277 мільйонів гривень). Унаслідок цього при оцінюванні знецінення інвестиції Групи у ВАТ «Дніпроенерго» керівництво виходило зі справедливої вартості цієї інвестиції, для розрахунку якої використовувалися методики оцінювання.

Керівництво використовувало багатоперіодну ставку дисконтування в діапазоні від 29% для 2009 року до 25% для 2012 року, яка стабілізується на рівні 14% для 2013 року й подальших періодів.

Нижче в таблиці представлені основні припущення, на підставі яких керівництво прогнозувало грошові потоки для проведення перевірки інвестиції Групи в асоційовану компанію на предмет знецінення.

	2008 рік	2007 рік
Ставка дисконтування після оподаткування	29% — 14%	—
Темп зростання виручки у 2009-2014 роках	9 — 19%	—
Темп зростання виручки після 2014 року	1 — 4%	—
Валовий прибуток	27%	—

Числові значення основних припущень є оцінкою майбутніх тенденцій бізнесу керівництвом Групи й базуються на інформації, отриманій із зовнішніх і внутрішніх джерел.

ВАТ «Донецькобленерго» займається реалізацією електроенергії в Донецькій області України.

12. Фінансові інвестиції

За станом на 31 грудня довгострокові фінансові інвестиції склалися з таких компонентів:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Пайові цінні папери:	1 249	2 866
ВАТ «Дніпроенерго» (Примітка 11)	—	2 067
Інші	1 249	799
Передплата за акції ВАТ «Дніпроенерго» (Примітка 11)	—	1 052
Передплата за інші акції	19	—
Цінні папери, що не мають ринкових котирувань	—	34
Усього	1 268	3 952

Унаслідок волатильності фінансових ринків, як описано в Примітці 2, деякі акції, що котируються на ПФТС (українському позабіржовому фондовому ринку), більше не є предметом регулярних операцій, отже, справедлива вартість акцій таких українських енергрозподільних компаній визначалася на підставі дисконтованих операційних грошових потоків об'єкта інвестування й інших оцінних методик, що ґрунтуються на результатах незалежного зовнішнього оцінювання. За допомогою таких методик

оцінювання була визначена справедлива вартість пайових цінних паперів балансовою вартістю 349 мільйонів гривень за станом на 31 грудня 2008 року. Справедлива вартість решти цінних паперів, наявних для продажу, визначалася на підставі ринкових котирувань.

Далі представлені основні припущення, використані для визначення справедливої вартості за допомогою методик оцінки:

	2008 рік	2007 рік
Ставка дисконтування після оподаткування	28% — 15%	—
Темп зростання виручки у 2009-2011 роках	(41%) — 43%	—
Темп зростання виручки після 2012 року	3%	—
Валовий прибуток у 2009-2011 роках	1% — 4%	—
Валовий прибуток після 2012 року	3% — 5%	—

За станом на 31 грудня поточні фінансові інвестиції

були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Депозити, розміщені терміном більше ніж на три місяці	31	186
Кредити до отримання (за вирахуванням резерву на знецінення на суму 17 мільйонів гривень)	226	5
Усього	257	191

У мільйонах гривень	Термін погашення		Перегляд процентної ставки	
	2008 рік	2007 рік	2008 рік	2007 рік
Депозити та кредити до отримання:				
— до 1 року	257	191	257	191
Усього	257	191	257	191

У мільйонах гривень	2008 рік		2007 рік	
	Інше	Депозити	Інше	Депозити
Кредитний рейтинг за оцінкою рейтингового агентства Moody's Investors Service				
— Рейтинг Ba2	—	—	—	165
— Рейтинг B2	—	—	—	20
— Рейтинг Caa2	—	30	—	—
— Рейтинг B1	—	1	—	—
Без рейтингу	226	—	5	1
Усього	226	31	5	186

У 2008 році Група надала короткострокові безпроцентні кредити на загальну суму 193 мільйони гривень асоційованій компанії СКМ.

У 2008 і 2007 роках Група надавала пов'язаним сторонам короткострокові безпроцентні кредити на суму 14 мільйонів гривень і 2 мільйони гривень відповідно (Примітка 8). За станом на 31 грудня 2008 року депозити на суму 30 мільйонів гривень (на 31 грудня 2007 року — 163 мільйони гривень) були передані в заставу як забезпечення позикових засобів (Примітка 19).

Сума поточних фінансових інвестицій не є простроченою або знеціненою. Балансова вартість депозитів і кредитів приблизно дорівнює їхній справедливій вартості.

13. Товарно-матеріальні запаси

За станом на 31 грудня товарно-матеріальні запаси були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Вугілля	341	240
Сировина	122	112
Запасні частини	109	71
Товари для перепродажу	12	36
Незавершене виробництво	30	12
Усього товарно-матеріальних запасів	614	471

У 2008 році у складі витрат було визнане списання товарно-матеріальних запасів на суму 4 мільйони гривень (у 2007 році — 4 мільйони гривень). На 31 грудня 2008 року й 31 грудня 2007 року не було запасів наданих у заставу як забезпечення позикових засобів.

14. Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість

За станом на 31 грудня поточна дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість була такою:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Дебіторська заборгованість в основній діяльності	1 297	776
Мінус резерв на знецінення	(488)	(401)
Дебіторська заборгованість в основній діяльності — чиста сума	809	375
Інша фінансова дебіторська заборгованість	147	334
Мінус резерв на знецінення	(85)	(77)

продовження таблиці

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Дебіторська заборгованість за продані фінансові інструменти	53	1
Усього фінансових активів	924	633
Передплата постачальникам	70	343
Мінус резерв на знецінення	(10)	(10)
ПДВ до відшкодування	3	15
Інше	13	12
Мінус резерв на знецінення	(5)	(5)
Усього нефінансових активів	71	355
Усього дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебіторської заборгованості	995	988

Уся дебіторська заборгованість в основній діяльності

та й інша дебіторська заборгованість деномінована в гривнях.

У суму передоплати на 31 грудня 2007 року включений аванс на суму 265 мільйонів гривень, виданий постачальникові вугілля Групи, він забезпечує постачання вугілля у 2008 році. Ця сума була врегульована у 2008 році.

За станом на 31 грудня 2008 року не було дебіторської заборгованості в основній діяльності й майбутніх надходжень за договорами, переданих у заставу як забезпечення позикових засобів (на 31 грудня 2007 року — 1 010 мільйонів гривень) (Примітка 19).

У сумі резерву на знецінення дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебіторської заборгованості відбулися такі зміни:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Резерв на знецінення на 1 січня	493	417
(Зменшення)/збільшення резерву на знецінення протягом року	97	79
Суми, списані протягом року як неповоротні	(2)	(3)
Резерв на знецінення на 31 грудня	588	493

Аналіз кредитної якості дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебіторської заборгованості представлений нижче:

У мільйонах гривень	2008 рік			2007 рік		
	Дебіторська заборгованість в основній діяльності	Дебіторська заборгованість за продані фінансові інструменти	Інша фінансова дебіторська заборгованість	Дебіторська заборгованість в основній діяльності	Дебіторська заборгованість за продані фінансові інструменти	Інша фінансова дебіторська заборгованість
Поточна й незнецінена дебіторська заборгованість:						
— ДП «Енергоринок»	271	—	—	165	—	—
— крупних українських компаній	153	—	4	112	—	5
— середніх компаній	86	53	7	19	1	49
Усього поточної й не знеціненої дебіторської заборгованості	510	53	11	296	1	54
Дебіторська заборгованість прострочена, але не знецінена						
— прострочена менше 30 днів	92	—	38	30	—	48
— прострочена 30 — 90 днів	137	—	1	10	—	146
— прострочена 90 — 180 днів	5	—	2	13	—	2
— прострочена 180 — 360 днів	21	—	2	13	—	1
— прострочена більше 360 днів	44	—	8	13	—	6
Усього простроченої, але не знеціненої дебіторської заборгованості	299	—	51	79	—	203
Знецінені окремо статті дебіторської заборгованості (валова сума)						
— прострочені менше 30 днів	—	—	—	—	—	2
— прострочені 30 — 90 днів	—	—	—	—	—	—
— прострочені 180 — 360 днів	—	—	—	—	—	22
— прострочені більше 360 днів	488	—	85	401	—	53
Усього знецінених окремо статей дебіторської заборгованості	488	—	85	401	—	77
Мінус резерв на знецінення	(488)	—	(85)	(401)	—	(77)
Усього	809	53	62	375	1	257

15. Кошти та їхні еквіваленти

За станом на 31 грудня кошти та їхні еквіваленти були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Залишки на банківських рахунках до запитання	373	112
Термінові депозити строком до трьох місяців	222	256
Усього коштів та їхніх еквівалентів	595	368

За станом на 31 грудня 2008 року 309 мільйонів гривень із загальної суми коштів та їхніх еквівалентів деноміновані в доларах США (на 31 грудня 2007 року — 26 мільйонів гривень). За станом на 31 грудня 2008 року ефективна процентна ставка за терміновими депозитами в гривнях складала 13%, а за терміновими депозитами в доларах

США — 0,43% (на 31 грудня 2007 року — 12,8%).

Залишки на банківських рахунках і термінові депозити не прострочені й не знецінені. Аналіз кредитної якості залишків на банківських рахунках і термінових депозитів представлений нижче:

У мільйонах гривень	2008 рік		2007 рік	
	Залишки на банківських рахунках на вимогу	Термінові депозити	Залишки на банківських рахунках на вимогу	Термінові депозити
Рейтинг за оцінкою рейтингового агентства Moody's Investors Service				
— рейтинг А1	10	—	—	—
— рейтинг А3	—	212	24	—
— рейтинг В1	1	10	—	—
— рейтинг Ва1	74	—	—	—
— рейтинг Ва2	—	—	19	229
— рейтинг В2	168	—	34	27
— рейтинг В3	—	—	15	—
— рейтинг Р1	—	—	20	—
— рейтинг Саа2	120	—	—	—
Усього	373	222	112	256

16. Акціонерний капітал

За станом на 31 грудня 2006 року затверджений до випуску акціонерний капітал складав 32 272 прості акції номінальною вартістю 1 долар США за акцію (еквівалент 5,05 гривні); 10 000 акцій були повністю сплаченими, інші 22 272 акції були сплачені у травні 2007 року. У вересні 2007 року дозволений до випуску акціонерний капітал був збільшений до 50 000 простих акцій номінальною вартістю 1 долар США за акцію, 17 728 акцій було випущено за грошову винагороду на суму 200 мільйонів доларів США (еквівалент 1 010 мільйонів гривень). За станом на 31 грудня 2007 року випущені акції на суму 1,5 мільйона доларів США (еквівалент — 7,4 мільйона гривень) залишалися несплаченими. Чистий внесок у капітал на суму 1 003 мільйони гривень був урахований у складі додаткового сплаченого капіталу.

11 грудня 2008 року Компанія оголосила дивіденди на суму 62 мільйони доларів США (466 мільйонів гривень). Акціонери ухвалили рішення реінвестувати ці дивіденди, й 11 грудня 2008 року Компанія випустила для існуючих акціонерів 5 600 акцій по 1 долару США кожна (еквівалент — 7,47 гривні) з премією на суму 11 131,5 долара США (83 200 гривень) на акцію, розрахунок за які був проведений шляхом заліку з дивідендами.

23 грудня 2008 року Компанія випустила для існуючих акціонерів 10 000 акцій по 1 долару США кожна (еквівалент 7,88 гривні) з премією на суму 133 716 гривень на акцію. Компанія викупила в акціонерів свої облігації на загальну суму 1 406 мільйонів гривень (Примітка 20) за номінальною вартістю, після чого 30 грудня 2008 року здійснила залік своєї кредиторської заборгованості за ці облігації перед акціонерами з несплаченим акціонерним капіталом на загальну суму 1 337 мільйонів гривень, а різниця між заборгованістю акціонерів і заборгованістю перед акціонерами на суму 69 мільйонів гривень була відображена як додатковий сплачений капітал.

У результаті додаткових емісій акцій у 2008 році додатковий сплачений капітал Компанії збільшився на 1 872 мільйони гривень. Нерозподілений прибуток Групи є прибутком компаній Групи з дати їхнього заснування або придбання компаніями, що знаходяться під загальним контролем. Дочірні компанії Групи розподіляють отриманий прибуток як дивіденди або переводять його в резерви на підставі фінансової звітності, підготовленої відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України. Згідно з українським законодавством, підставою розподілу є

нерозподілений прибуток. Проте це законодавство, інші українські закони й нормативні акти допускають різні тлумачення. Отже, керівництво вважає, що на цей момент розкривати суму належних до розподілу резервів у поданій консолідованій фінансовій звітності недоцільно.

17. Інші резерви

У 2008 році нереалізований збиток від зміни справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу, на суму 905 мільйонів гривень був урахований безпосередньо у складі інших резервів. Крім того, відбулося припинення визнання прибутку на суму 752 мільйони гривень щодо ВАТ «Дніпроенерго» після переходу на облік цієї інвестиції за методом участі в капіталі.

У 2007 році нереалізований прибуток від зміни справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу, на суму 1 482 мільйони гривень був урахований безпосередньо у складі інших резервів. Крім того, прибуток від зміни справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу, на суму 138 мільйонів гривень (див. Примітка 29) був реалізований і перенесений на консолідований фінансовий результат, а також відбулося припинення визнання прибутку на суму 132 мільйони гривень щодо ВАТ «Донецькобленерго» після переходу на облік цієї інвестиції за методом участі в капіталі.

У мільйонах гривень	Додатковий сплачений капітал	Резерв пере- оцінки	Резерв інвестицій, наявних для продажу	Усього
Залишок на 1 січня 2007 р.	971	2 243	76	3 290
Фінансові інвестиції:				
— Прибуток мінус збитки від зміни справедливої вартості	—	—	1 482	1 482
— Продаж або переведення в асоційовані компанії інвестицій, наявних для продажу	—	—	(270)	(270)
Основні засоби:				
— Реалізований резерв переоцінки	—	(259)	—	(259)
Податок на прибуток, урахований у капіталі	—	65	(36)	29
Емісія акцій (Примітка 16)	1 003	—	—	1 003
Придбання частки меншості у ВАТ «Павлоградвугілля» (Примітка 37)	(500)	—	—	(500)
Залишок на 31 грудня 2007 р.	1 474	2 049	1 252	4 775
Фінансові інвестиції:				
— Прибуток мінус збитки від зміни справедливої вартості	—	—	(905)	(905)
— Продаж або переведення в асоційовані компанії інвестицій, наявних для продажу	—	—	(752)	(752)
Основні засоби:				
— Переоцінка	—	3 811	—	3 811
— Зміна бухгалтерської оцінки щодо резерву на виведення активів з експлуатації, визнана в капіталі	—	(57)	—	(57)
— Реалізований резерв переоцінки	—	(522)	—	(522)
Податок на прибуток, урахований у капіталі	—	(777)	100	(677)
Емісія акцій (Примітка 16)	1 872	—	—	1 872
Залишок на 31 грудня 2008 р.	3 346	4 504	(305)	7 545

18. Зобов'язання перед міноритарними учасниками

Частка меншості в товариствах з обмеженою відповідальністю, зареєстрованих в Україні, класифікується в консолідованій фінансовій звітності Групи як зобов'язання, а дохід, що належить міноритарним учасникам, показаний у консолідованому звіті про фінансові результати у складі фінансових витрат.

У сумі зобов'язання перед міноритарними учасниками відбулися такі зміни:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Залишок на 1 січня	2	5
Частка міноритарних учасників у прибутку, визнана у складі фінансових витрат (Примітка 33)	—	24
Придбання частки меншості материнською компанією (Примітка 37)	—	(27)
Залишок на 31 грудня	2	2

19. Позикові кошти

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Довгострокові позикові кошти		
Банківські позикові кошти	992	353
Поточні позикові кошти		
Банківські позикові кошти	2 726	1 578
Нараховані відсотки	13	16
Усього позикових коштів	3 731	1 947

Позикові кошти Групи деноміновані в таких валютах:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Позикові кошти в:		
— гривнях	337	173
— доларах США	2 387	1 774
— євро	1 007	—
Усього позикових коштів	3 731	1 947

Терміни погашення кредитів і позикових коштів Групи й терміни перегляду процентних ставок показані далі:

У мільйонах гривень	Термін погашення		Перегляд процентної ставки	
	2008 рік	2007 рік	2008 рік	2007 рік
Кредити й позикові кошти з терміном погашення:				
— до 1 року	2 739	1 594	3 655	1 685
— 1-5 років	992	353	76	262
Усього позикових коштів	3 731	1 947	3 731	1 947

Ефективна процентна ставка й валюта, у якій деноміновані кредити й позикові засоби, на звітну дату були такими:

% річних	2008 рік			2007 рік		
	Гривні	Долари США	Євро	Гривні	Долари США	Євро
Банківські позикові кошти	14%-25%	1-місячний LIBOR+4% - 1-місячний LIBOR +12%	1-місячний EURIBOR +4,5%- 18%	9,5%-13,5%	1-місячний LIBOR+4%- 10,3%	—
Усього позикових коштів	337	2 387	1 007	173	1 758	—

За станом на 31 грудня 2008 року позикові кошти на суму 1 023 мільйони гривень (на 31 грудня 2007 року — 1 335 мільйонів гривень) були забезпечені основними

засобами, фінансовими інвестиціями, дебіторською заборгованістю в основній діяльності й іншою дебіторською заборгованістю (Примітки 9, 12 і 14).

20. Інші фінансові зобов'язання

За станом на 31 грудня довгострокові фінансові зобов'язання Групи склалися з таких статей:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Інвестиційне зобов'язання щодо ВАТ «Дніпроенерго»	222	—
Кредиторська заборгованість за акції ВАТ «Павлоградвугілля» (Примітка 37)	—	1 406
Облігації випущені	—	75
Реструктуризована кредиторська заборгованість в основній діяльності	45	52
Усього довгострокових інших фінансових зобов'язань	267	1 533

Як описано в Примітці 11, після визнання додаткової частки Групи в капіталі ВАТ «Дніпроенерго» в розмірі 34,24% Група визнала 52,5% свого зобов'язання щодо фінансування інвестиційної програми ВАТ «Дніпроенерго» на суму 399 мільйонів гривень (1 010 мільйонів гривень за номінальною вартістю). За станом на 31 грудня 2008 року 200 мільйонів гривень ураховані у складі поточних зобов'язань. Витрати, пов'язані з ефектом дисконтування інвестиційного зобов'язання, у загальній сумі 23 мільйони були включені до складу фінансових витрат (Примітка 33).

Як описано в Примітці 37, у 2007 році Група придбала частку в капіталі ВАТ «Павлоградвугілля» в розмірі 92,11% у сторін, що знаходяться під загальним контролем. Це безпроцентне зобов'язання перед пов'язаною стороною в грудні 2007 року було реструктуризоване в облігації з процентною ставкою 15%, які підлягають погашенню протягом періоду з 2015 по 2019 рік. У грудні 2008 року це обов'язково було трансформовано в капітал (Примітка 16).

Найбільша частина реструктуризованої кредиторської заборгованості в основній діяльності представлена кредиторською заборгованістю згідно з угодою, укладеною між ДП «Енергоринок» і ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля», на суму 45 мільйонів гривень. Це зобов'язання підлягає погашенню щомісячними внесками до серпня 2015 року. Номінальні відсотки за реструктуризованою кредиторською заборгованістю в основній діяльності перед ДП «Енергоринок» не нараховуються. Ця

заборгованість була дисконтована до чистої приведеної вартості з використанням ефективної процентної ставки 13%.

21. Заборгованість згідно з мировою угодою

У 2005 році кредитори клопотали про порушення щодо ВАТ «Павлоградвугілля» справи про банкрутство з вимогою погашення ВАТ «Павлоградвугілля» заборгованості. За наслідками судочинства ВАТ «Павлоградвугілля» уклало зі своїми кредиторами мирову угоду, за умовами якої компанія зобов'язана погасити протягом періоду з 2007 по 2019 рік заборгованість на загальну суму 386 мільйонів гривень. Ця домовленість є істотною зміною умов зобов'язання й була показана в обліку як списання первинного зобов'язання з одночасним визнанням нового зобов'язання. За станом на 31 грудня 2005 року Група відобразила нове зобов'язання перед своїми кредиторами за справедливою вартістю з використанням ефективної процентної ставки 16%.

Нижче представлена зведена інформація про реструктуризовані зобов'язання:

У мільйонах гривень	2008 рік		2007 рік	
	Номінальна вартість	Амортизована вартість	Номінальна вартість	Амортизована вартість
Векселі видані	236	116	240	101
Усього заборгованості згідно з мировою угодою		116		101

Протягом 2008 року ефект дисконтування реструктуризованого зобов'язання на суму 16 мільйонів гривень (у 2007 році — 17 мільйонів гривень) був включений до складу фінансових витрат.

22. Державні гранти

У 2004 році ВАТ «Павлоградвугілля» отримало державні гранти на фінансування капітальних інвестицій. Отримані суми були відображені як доходи майбутніх періодів, і їхня амортизована вартість переноситься на доходи протягом терміну експлуатації відповідних

активів. Із 2005 року Група не отримувала інших державних грантів.

У 2008 і 2007 роках у сумі державних грантів відбулися такі зміни:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
На 1 січня	106	142
Понесені витрати	(1)	(1)
Амортизація державних грантів відповідно до амортизації основних засобів	(29)	(35)
На 31 грудня	76	106

23. Зобов'язання щодо пенсійного забезпечення

Виробничі компанії Групи мають юридичне зобов'язання відшкодувати Державному пенсійному фонду України додаткові пенсії, які виплачуються певним категоріям колишніх співробітників Групи. Крім того, Група також надає своїм співробітникам одноразові виплати при виході на пенсію та пільги після виходу на пенсію. У 2008 році у плані зі встановленими виплатами

брали участь 46 717 чоловік, зокрема 6 002 колишніх співробітники (у 2007 році — близько 48 113 чоловік і 4 513 чоловік відповідно).

Жоден з указаних нижче планів виплат співробітникам не є фінансованим.

Зобов'язання за планом зі встановленими виплатами за станом на 31 грудня визначене таким чином:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Поточна вартість зобов'язань за нефінансованим планом зі встановленими виплатами	2 041	1 320
Невизнаний чистий актуарний збиток	(695)	(642)
Невизнана вартість минулих послуг	(295)	—
Зобов'язання в консолідованому балансі	1 051	678

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Пенсійні виплати	1 658	994
Пенсійні виплати вугіллям	310	262
Одноразові виплати	73	64
Усього балансових зобов'язань	2 041	1 320

У консолідованому звіті про фінансові результати визнані такі суми:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Вартість поточних послуг	67	49
Витрати у відсотках	118	72
Визнана вартість минулих послуг	205	—
Визнані актуарні збитки	76	17
Усього	466	138

Зміни в наведеній вартості зобов'язання за встановленими виплатами були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Зобов'язання за планом зі встановленими виплатами на 1 січня	1 320	831
Вартість поточних послуг	67	49
Вартість минулих послуг	500	—
Придбання дочірніх компаній	19	—
Актuarні збитки	129	428
Витрати у відсотках	118	72
Пенсії виплачені	(112)	(60)
Зобов'язання за планом зі встановленими виплатами на 31 грудня	2 041	1 320

Зміни в наведеній вартості зобов'язання, визнаного в консолідованому балансі, були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
На 1 січня	678	600
Придбання дочірніх компаній	19	—
Пенсії виплачені	(112)	(60)
Чиста витрата, визнана у звіті про фінансові результати	466	138
На 31 грудня	1 051	678

Вартість минулих послуг виникла в результаті змін пенсійного законодавства, прийнятих у 2008 році, відповідно до яких збільшилися пенсії до виплати. Вартість минулих послуг, пов'язана з виплатами, які вже були гарантовані безпосередньо після зміни пенсійного плану, була визнана у фінансовій звітності за 2008 рік на суму 205 мільйонів гривень. Решта вар-

тості минулих послуг на суму 295 мільйонів гривень визнаватиметься за методом рівномірного списання протягом середнього періоду, під час якого виплати стають гарантованими.

Основні застосовані актуарні припущення наведені нижче:

	2008 рік	2007 рік
Номинальна ставка дисконту	11%	9%
Номинальне збільшення заробітної плати	9%	9%
Номинальне збільшення пенсій	9%	9%

Вплив на зобов'язання за планом зі встановленими виплатами змін основних припущень показаний далі:

	2008 рік	2007 рік
Збільшення/зменшення номінальної ставки дисконту на 1%	(7,83%) / 9,00%	(8,36%) / 9,65%
Збільшення/зменшення номінальної заробітної плати на 1%	7,17% / (6,37%)	6,90% / (6,15%)
Збільшення/зменшення коефіцієнта плинності персоналу на 1%	(0,06%) / 0,07%	(0,15%) / 0,16%

Коректування зобов'язань за планом за 2008 рік у зв'язку з відмінністю фактичних показників від прогнозних не перевищують 402 мільйони гривень (за 2007 рік — 543 мільйони гривень). Очікувана сума платежів за пенсійними планами за 2009 фінансовий рік складає 163 мільйони гривень (за 2008 рік — 66 мільйонів гривень).

24. Резерви за іншими зобов'язаннями та платежами

У складі резерву за зобов'язаннями та платежами відбулися такі зміни:

У мільйонах гривень	Резерв на виведення активів з експлуатації	Резерв на судові позови	Інші резерви	Усього
На 1 січня 2007 р.	63	66	7	136
Зміна оцінок	58	—	—	58
Зобов'язання, що виникли за рік	11	4	—	15
Ефект дисконтування	1	—	—	1
Сторно резерву	—	(62)	—	(62)
Використані суми	(4)	—	(7)	(11)
На 31 грудня 2007 р.	129	8	—	137
Зміна оцінок	57	—	—	57

продовження таблиці

У мільйонах гривень	Резерв на виведення активів з експлуатації	Резерв на судові позови	Інші резерви	Усього
Зобов'язання, що виникли за рік	12	8	7	27
Ефект дисконтування	5	—	—	5
Використані суми	(3)	(1)	(7)	(11)
На 31 грудня 2008 р.	200	15	—	215

Резерв зобов'язань з виведення активів з експлуатації створюється у зв'язку з діяльністю Групи з видобутку вугілля й виробництва електроенергії, у результаті якої виникає зобов'язання щодо закриття й демонтажу шахт та рекультивациі землі, рівновага якої порушена підземними роботами й відвалом шлаку.

сторнований. ДП «Енергоринок» і далі вимагає сплати пені й відсотків, але, на думку керівництва, ризик яких-небудь додаткових платежів незначний.

Після того, як судом було винесено ухвалу на користь ТОВ «Сервіс-Інвест», у 2007 році ця дочірня компанія Групи сторнувала резерви на загальну суму 20 мільйонів гривень, створені у зв'язку з позовною заявою одного зі своїх клієнтів із приводу постачання електроенергії.

24. Резерви за іншими зобов'язаннями та платежами

Відповідно до Закону України «Гірничий закон України» №1127-XIV від 6 жовтня 1999 року й Законом України «Про захист навколишнього середовища» №1264-XII від 26 червня 1991 року зі змінами й доповненнями ВАТ «Павлоградвугілля» й ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу» зобов'язані закрити й демонтувати шахти та відновити відповідну територію. За розрахунками Групи, поточна вартість зобов'язання з виведення шахт з експлуатації на 31 грудня 2008 року складає 166 мільйонів гривень (на 31 грудня 2007 року — 98 мільйонів гривень). Група планує закриття шахт після закінчення розрахункового терміну їхньої експлуатації.

Збільшення зобов'язання з виведення активів з експлуатації було відображено у складі інших резервів, оскільки Група оцінює свої основні засоби за справедливою вартістю (Примітка 17).

Відновлення землі, рівновага якої порушена підземними роботами й відвалом шлаку, за станом на 31 грудня 2008 року складає 34 мільйони гривень (на 31 грудня 2007 року — 23 мільйони гривень).

У 2007 році ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля» й ДП «Енергоринок» досягли угоди про реструктуризацію зобов'язання ВАТ «ПЕМ — Енерговугілля» (див. Примітку 20). На підставі цього резерв під сплату пені й відсотків на загальну суму 42 мільйони гривень був.

25. Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість

За станом на 31 грудня кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість була такою:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Кредиторська заборгованість в основній діяльності	572	498
Заробітна плата до виплати	136	100
Зобов'язання за придбані цінні папери	102	113
Векселі до оплати	11	12
Зобов'язання за придбані основні засоби	183	18
Нараховані зобов'язання й інші кредитори	21	40
Усього фінансової кредиторської заборгованості	1 025	781
Нарахування за невикористані відпустки співробітників	148	106
Інша кредиторська заборгованість	3	5
Усього нефінансової кредиторської заборгованості	151	111
Усього	1 176	892

2008 рік						
У мільйонах гривень	Кредиторська заборгованість в основній діяльності	Заробітна плата до виплати	Зобов'язання за придбані цінні папери	Векселі до оплати	Зобов'язання за придбані основні засоби	Нараховані зобов'язання й інші кредитори
Аналіз кредиторської заборгованості у валютах:						
у гривнях	570	136	100	11	37	18
у доларах США	2	—	2	—	—	—
у євро	—	—	—	—	146	3
Усього	572	136	102	11	183	21
Аналіз майбутніх недисконтованих грошових потоків:						
до 3 місяців	570	136	76	11	149	17
3-6 місяців	—	—	26	—	34	4
6-12 місяців	2	—	—	—	—	—
Усього	572	136	102	11	183	21

2007 рік

У мільйонах гривень	Кредиторська заборгованість в основній діяльності	Заробітна плата до виплати	Зобов'язання за придбані цінні папери	Векселі до оплати	Зобов'язання за придбані основні засоби	Нараховані зобов'язання й інші кредитори
Аналіз кредиторської заборгованості у валютах:						
у гривнях	491	100	101	12	14	39
у доларах США	7	—	—	—	—	1
у євро	—	—	12	—	4	—
Усього	498	100	113	12	18	40
Аналіз майбутніх недисконтованих грошових потоків:						
до 3 місяців	490	100	38	—	18	40
3-6 місяців	3	—	75	—	—	—
6-12 місяців	5	—	—	12	—	—
Усього	498	100	113	12	18	40

26. Інші податки до сплати

За станом на 31 грудня інші податки до сплати були такими:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Податок на додану вартість	139	85
Податки на заробітну плату	52	42
Інші податки	51	47
Усього інших податків до сплати	242	174

27. Виручка

Далі представлений аналіз виручки за категоріями:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Реалізація електроенергії ДП «Енергоринок»	5 665	4 489
Реалізація електроенергії кінцевим споживачам	3 736	2 400
Реалізація енергетичного й коксівного вугілля	3 407	1 607
Реалізація товарів	89	441
Інша реалізація	72	32
Усього	12 969	8 969

Далі представлений аналіз виручки за регіонами:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Реалізація на внутрішньому ринку	12 883	8 969
Реалізація на експорт	86	—
Усього	12 969	8 969

28. Собівартість реалізованої продукції

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Вартість електроенергії, купленої для перепродажу	3 482	2 211
Витрати на персонал, включаючи податки на заробітну плату	2 675	1 680
Сировина	1 799	1 263
Амортизація основних засобів за вирахуванням амортизації державних грантів	1 060	762
Вартість товарів	83	375
Вартість вугілля, купленого для перепродажу	37	—
Виробничі накладні витрати	178	217

ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛИЦІ

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Податки, окрім податків на прибуток	141	119
Транспортні й комунальні послуги	384	243
Обслуговування й ремонт обладнання	102	79
Зміна в сумі готової продукції та незавершеного виробництва	(35)	(14)
Інші витрати	15	13
Усього	9 921	6 948

29. Інші операційні доходи

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Реалізований прибуток мінус збитки від інвестицій, наявних для продажу	1	138
Сторно резерву під судові позови (Примітка 24)	—	62
Прибуток від реалізації товарно-матеріальних запасів	21	14
Списання іншої кредиторської заборгованості	1	5
Продаж послуг	32	—
Активи, отримані на безоплатній основі	34	1
Дохід від повернення раніше списаної дебіторської заборгованості в основній діяльності	5	2
Інше	22	41
Усього	116	263

30. Витрати на реалізацію

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Транспортні витрати	46	31
Витрати на персонал, включаючи податки на заробітну плату	16	16
Амортизація	3	1
Інші витрати	12	3
Усього	77	51

31. Загальні й адміністративні витрати

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Витрати на персонал, включаючи податки на заробітну плату	324	217
Винагорода за професійні послуги	99	70
Офісні витрати	31	28
Транспортні витрати	14	10
Амортизація	17	8
Податки, окрім податків на прибуток	11	6
Інші витрати	36	29
Усього	532	368

32. Інші операційні витрати

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Зміст соціальної інфраструктури	17	22
Соціальні виплати	80	76
Витрати від знецінення дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебіторської заборгованості та передоплати виданої	114	79

продовження таблиці

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Добродійні пожертвування та спонсорство	10	25
ПДВ, що не підлягає відшкодуванню	12	10
Чистий збиток від вибуття та списання основних засобів	46	5
Збільшення резерву на судові позови	7	4
Інше	35	11
Усього	321	232

33. Фінансові доходи й витрати

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Процентні доходи		
— у банківських депозитах	43	29
— інші (Примітка 8)	7	3
Збиток від дострокового погашення векселів виданих	14	—
Прибуток при первинному визнанні векселів виданих	—	109
Прибуток при первинному визнанні облігацій випущених	—	60
Прибуток від списання фінансових зобов'язань	—	30
Прибуток від дострокового погашення векселів до отримання	—	6
Інші фінансові доходи	—	4
Усього фінансових доходів	64	241
Витрати у відсотках		
— позикові засоби	225	122
— векселі до оплати	18	10
— облігації випущені	65	2
— довгострокова кредиторська заборгованість	11	—
— інвестиційне зобов'язання у ВАТ «Дніпроенерго» (Примітка 11))	23	—

ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛИЦІ

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Збиток від дострокового погашення довгострокових векселів (Примітка 8)	—	126
Ефект дисконтування пенсійних зобов'язань	118	72
Збиток від дострокового погашення облігацій випущених (Примітка 8)	—	68
Частка міноритарних учасників	—	24
Прибуток від дострокового погашення довгострокової кредиторської заборгованості	1	3
Інші фінансові витрати	8	4
Усього фінансових витрат	469	431

34 Податок на прибуток

Витрати у податку на прибуток складаються з таких компонентів:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Поточний податок	577	449
Відстрочений податок	(448)	(236)
Витрати у податку на прибуток	129	213

Відстрочений податок за статтями, віднесеними або кредитованими безпосередньо на капітал:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Переоцінка основних засобів	(921)	—
Нереалізований прибуток від фінансових активів, наявних для продажу	100	36
Податок на прибуток, показаний безпосередньо у складі капіталу	(821)	36

Група оподатковується в декількох податкових юрисдикціях залежно від резидентності її дочірніх компаній (переважно в Україні). У 2008 році український податок на прибуток підприємств стягувався на суму доходу оподаткування за вирахуванням витрат, що зменшують базу оподаткування, за ставкою 25% (у 2007

році — 25%). У 2008 році чинна ставка для підприємств Кіпру складала 10% (у 2007 році — 10%) на дохід, отриманий у всьому світі.

Звірка очікуваних і фактичних податкових витрат представлена нижче.

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Прибуток до оподаткування , у тому числі	248	1 406
Прибуток до оподаткування українських компаній	771	1 307
(Збиток)/прибуток до оподаткування DTEK Holdings Limited (Кіпр)	(523)	99
Податок на прибуток за встановленою законодавством України ставкою 25% (для підприємств, зареєстрованих в Україні)	193	329
Прибуток, оподатковуваний за іншою ставкою (10%) (для підприємств, зареєстрованих на Кіпрі)	—	—
Середньозважена ставка податку 25% (за 2007 рік — 25,13%)	193	329
Коректування поточного податку на прибуток за минулі роки	2	—
Податковий ефект статей, які не вираховуються з метою оподаткування або не включаються в суму оподаткування:		
— витрати, які не включаються у валові витрати	97	52
— неоподатковуваний дохід	(21)	(34)
Відстрочений податок за зобов'язаннями щодо пенсійного забезпечення	—	(140)
Індексація основних засобів із метою оподаткування	(150)	—
Збитки асоційованих компаній	8	6
Витрати у податку на прибуток за ефективною ставкою податку 56,83% (у 2007 році — 15,12%)	129	213

Материнська компанія і її дочірні компанії є окремими платниками податків, тому відстрочені податкові активи й зобов'язання представлені окремо. У консолідованому балансі на 31 грудня відображені такі відстрочені податкові активи та зобов'язання:

У мільйонах гривень	2008 рік	2007 рік
Відстрочене податкове зобов'язання	(917)	(648)
Відстрочений податковий актив	229	328
Чисте відстрочене податкове зобов'язання	(688)	(320)

У попередні роки зобов'язання щодо пенсійного забезпечення вважалися постійними різницями, але у 2007 році податкові органи роз'яснили правила віднесення на валові витрати витрат на виплату пенсій. Унаслідок цього відстрочений податковий актив був визнаний на всю суму зобов'язання щодо пенсійного забезпечення.

У мільйонах гривень	1 січня 2008 р.	Придбання компаній	Кредитовано/ (віднесено) на фінансовий результат	Віднесено на капітал	31 грудня 2008 р.
Податковий ефект тимчасових різниць, що зменшують суму оподаткування					
Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість	31	—	24	—	55
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	59	—	(35)	—	24
Інші резерви за зобов'язаннями та платежами	34	—	15	—	49
Зобов'язання щодо пенсійного забезпечення	148	5	85	—	238
Передплата отримана	15	—	68	—	83
Товарно-матеріальні запаси	11	(1)	17	—	27
Фінансові інвестиції	29	—	(2)	100	127
Усього відстроченого податкового активу	327	4	172	100	603
Податковий ефект тимчасових різниць, що збільшують суму оподаткування					
Основні засоби	(487)	2	387	(921)	(1 019)
Інші фінансові зобов'язання	(136)	—	22	—	(114)
Передплата видана	(24)	(1)	(51)	—	(76)

продовження таблиці

У мільйонах гривень	1 січня 2008 р.	Придбання компаній	Кредитовано/ (віднесено) на фінансовий результат	Віднесено на капітал	31 грудня 2008 р.
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість			(82)		(82)
Усього відстроченого податкового зобов'язання	(647)	1	276	(921)	(1 291)
Визнаний відстрочений податковий актив/ (зобов'язання)	(320)	5	448	(821)	(688)

У мільйонах гривень	1 січня 2007 р.	Придбання компаній	Кредитовано/ (віднесено) на фінансовий результат	Віднесено на капітал	31 грудня 2007 р.
Податковий ефект тимчасових різниць, що зменшують суму оподаткування					
Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість	18	—	13	—	31
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	39	—	20	—	59
Інші резерви за зобов'язаннями та платежами	18	—	16	—	34
Зобов'язання щодо пенсійного забезпечення	12	—	136	—	148
Передоплата отримана	9	—	6	—	15
Товарно-матеріальні запаси	9	—	2	—	11
Фінансові інвестиції	(7)	—	72	(36)	29
Усього відстроченого податкового активу	98	—	265	(36)	327
Податковий ефект тимчасових різниць, що збільшують суму оподаткування					
Основні засоби	(549)	1	61	—	(487)
Заборгованість згідно з мировою угодою	(40)	—	40	—	—
Інші фінансові зобов'язання	(23)	—	(113)	—	(136)
Передоплата видана	(7)	—	(17)	—	(24)
Усього відстроченого податкового зобов'язання	(619)	1	(29)	—	(647)
Визнаний відстрочений податковий актив/ (зобов'язання)	(521)	1	236	(36)	(320)

За станом на 31 грудня 2008 року Компанія не відобразила відстрочене податкове зобов'язання щодо тимчасових різниць оподаткувань на суму 456 мільйонів гривень (на 31 грудня 2007 року — 26 мільйонів гривень), пов'язаних з інвестиціями в дочірні компанії, оскільки Компанія контролює терміни сторнування тимчасових різниць і не планує сторнувати їх у найближчому майбутньому.

В умовах поточної структури Групи взаємозалік податкових збитків і поточних податкових активів різних компаній Групи з поточними податковими зобов'язаннями та прибутком оподаткування інших компаній Групи не у всіх випадках можливий, отже, податки можуть нараховуватися й при консолідованому податковому збитку. Таким чином, відстрочені податкові активи й зобов'язання згортаються тільки за окремими підприємствами-платниками податків.

35. Умовні та інші зобов'язання й операційні ризики

Податкове законодавство

Податкове й митне законодавство в Україні може тлумачитися по-різному й часто змінюватися. Відповідні органи можуть оскаржувати тлумачення цього законодавства керівництвом Групи і його застосування під час діяльності Групи, й існує можливість того, що операції та діяльність, які в минулому не оскаржувалися, будуть оскаржені. У результаті податкові органи можуть нарахувати істотні додаткові суми податків, штрафів та пені. Податкові органи мають право перевіряти податкові періоди протягом трьох календарних років після їхнього завершення. За певних обставин перевірки можуть охоплювати триваліший період.

Судові процедури

Час від часу протягом діяльності Групи їй пред'являються позови. Виходячи з власної оцінки, а також внутрішніх і зовнішніх професійних консультацій, керівництво не припускає, що будуть понесені значні збитки за позовами, які перевищують резерви, створені в цій консолідованій фінансовій звітності.

Зобов'язання за капітальними витратами

За станом на 31 грудня 2008 року договірні зобов'язання Групи за капітальними витратами на основні засоби склали 6 мільйонів гривень (на 31 грудня 2007 року — 2 мільйони гривень). Група вже виділила необхідні ресурси для виконання цих зобов'язань. Керівництво Групи вважає, що майбутні чисті доходи й фінансування будуть достатніми для покриття цих і подібних зобов'язань.

Як описано в Примітці 11, Група взяла на себе на подальші 4 роки зобов'язання з фінансування інвестиційної програми ВАТ «Дніпроенерго» на загальну суму 1 010 мільйонів гривень.

Зобов'язання щодо придбання

За станом на 31 грудня 2008 року в Групи були договірні зобов'язання щодо викупу цінних паперів різних українських енергогенеруючих компаній, які котируються на ринку, на загальну суму 1 мільйон гривень (на 31 грудня 2007 року — 38 мільйонів гривень).

Активи, передані в заставу, й активи, використання яких обмежене

За станом на 31 грудня Група передала в заставу такі активи:

У мільйонах гривень	Прим.	2008 рік		2007 рік	
		Активи, передані в заставу	Відповідне зобов'язання	Активи, передані в заставу	Відповідне зобов'язання
Фінансові інвестиції	12	30	28	163	163
Основні засоби	9	1 265	995	2 716	1 071
Майбутні надходження за договорами реалізації	14	—	—	1 010	101
Усього		1 295	1 023	3 889	1 335

Питання, пов'язані з охороною навколишнього середовища

Система заходів із дотримання природоохоронного законодавства в Україні знаходиться на етапі становлення, і позиція органів влади щодо його виконання постійно переглядається. Група періодично оцінює свої зобов'язання відповідно до природоохоронного законодавства. У міру виникнення зобов'язань вони визнаються у фінансовій звітності в тому періоді, у якому вони виникли. Потенційні зобов'язання, які можуть виникнути внаслідок зміни чинних норм і законодавства, а також судових процесів, не піддаються оцінці, але можуть мати істотний вплив. Керівництво вважає, що істотні зобов'язання внаслідок забруднення навколишнього середовища відсутні.

Дотримання фінансових показників

Група повинна дотримуватися певних фінансових показників, які належать переважно до її позикових засобів. Недотримання цих фінансових показників може призвести до негативних наслідків для Групи, зокрема до збільшення вартості позикових засобів, оголошення дефолту й вимоги негайного повернення позикових засобів. За станом на 31 грудня 2008 року та 31 грудня 2007 року Група дотримується цих фінансових показників.

Страховання

Страхова галузь в Україні наразі розвивається й достатньо багато форм страхового захисту, поширених в інших країнах, поки що недоступні. У Групі немає повного страхового покриття її виробничих активів на випадок тимчасового припинення господарської діяльності, а також щодо майнової відповідальності перед третіми сторонами або у зв'язку із завданням шкоди довкіллю, що виникає в результаті позаштатних ситуацій на об'єктах, які перебувають у власності Групи, або в результаті операцій щодо Групи. Поки Група не отримає належного страхового покриття, існує ризик того, що втрата або знищення певних активів може негативно вплинути на її діяльність.

36. Об'єднання компаній

У 2008 і 2007 роках значних придбань дочірніх компаній не було.

37. Придбання частки меншості

До липня 2007 року 92,11% ВАТ «Павлоградвугілля» юридично знаходилося у власності ВАТ «Авдіївський коксохімічний завод», компанії, що перебуває під загальним контролем СКМ. У 2006 році СКМ передав Групі повноваження щодо управління фінансовою й операційною політикою ВАТ «Павлоградвугілля», але не передав право власності на акції. ВАТ «Павлоградвугілля» — це вугледобувне підприємство, повністю інтегроване в діяльність Групи, так що 90% проведеного ним вугілля використовується Групою для виробництва електроенергії. Група контролює керівний орган ВАТ «Павлоградвугілля», який має право призначати та знімати з посади управлінський персонал, і фактично отримує основну частину економічних вигод від діяльності ВАТ «Павлоградвугілля». Унаслідок цього ВАТ «Павлоградвугілля» було консолідоване в поданій консолідованій фінансовій звітності за методом, аналогічним методу об'єднання інтересів, за балансовою вартістю у фінансовій звітності СКМ за 2006 фінансовий рік із часткою меншості в розмірі 100%, оскільки остаточною часткою в капіталі ВАТ «Павлоградвугілля» не була передана Групі.

У липні 2007 року процес реорганізації Групи був офіційно завершений шляхом придбання 92,11% акцій ВАТ «Павлоградвугілля» у ВАТ «Авдіївський коксохімічний завод» за грошову винагороду на суму 1 420 мільйонів гривень. Ця операція була врахована як придбання частки меншості у сторін, що знаходяться під загальним контролем, отже, перевищення вартості придбання над балансовою вартістю придбаної частки було відображене як дебет в інших резервах у складі капіталу. У грудні 2007 року Група переглянула зобов'язання щодо ВАТ «Павлоградвугілля» й замінила його новим фінансовим інструментом із процентною ставкою 15%, яка підлягає погашенню у 2015-2019 роках.

У лютому 2007 року Група придбала інші 7,81% акцій ВАТ «Павлоградвугілля» у Фонду державного майна України за грошову винагороду в сумі 110 мільйонів гривень. Різниця між вартістю придбання і часток у придбаних чистих активах на суму 35 мільйонів гривень була відображена як додатковий гудвіл.

У результаті придбання частки меншості у ВАТ «Павлоградвугілля» фактична частка власності Групи в Компанії «ДТЕК» і ТОВ «Першотравенський РМЗ» збільшилася до 98,64% і 99,92% відповідно.

Далі показаний вплив вищезгаданої операції на консолідовану фінансову звітність Групи.

У мільйонах гривень	ВАТ «Павлоград-вугілля»	Інші	Усього
Винагорода сплачена або підлягає сплаті:			
— операція між компаніями, що знаходяться під загальним контролем	1 420	—	1 420
— придбання у третьої сторони	110	—	110
Визнаний гудвіл (Примітка 10)	(35)	—	(35)
Частка меншості в придбаному капіталі	(968)	—	(968)
Частка меншості в придбаних зобов'язаннях	—	(27)	(27)
Перевищення частки в чистих активах над вартістю придбання, визнане в капіталі	(527)	27	(500)

38. Управління фінансовими Ризиками

Під час своєї діяльності Група наражається на цілий ряд фінансових ризиків, серед яких ринковий ризик (зокрема ціновий ризик, валютний ризик, ризик справедливої вартості процентної ставки, ризик грошових потоків), кредитний ризик і ризик ліквідності. Загальна програма управління ризиками у Групі спрямована на зведення до мінімуму потенційного негативного впливу на фінансові результати Групи тих ризиків, які піддаються управлінню або не є профільними для діяльності з виробництва електроенергії.

Управління ризиками здійснюється Департаментом казначейських операцій у тісній співпраці з операційними підрозділами відповідно до політики, затвердженої Наглядовою радою. Департамент казначейських операцій Групи виявляє й оцінює фінансові ризики та пропонує методику управління цими ризиками, що дозволяє звести їх до мінімуму.

Кредитний ризик

Група наражається на кредитний ризик, який визначається як ризик того, що одна сторона фінансового інструменту зазнає збитку при невиконанні іншою сто-

роною своїх зобов'язань. Кредитний ризик пов'язаний із реалізацією Групою продукції на кредитних умовах, а також з іншими операціями з контрагентами, які призводять до виникнення фінансових активів.

Управління кредитним ризиком здійснюється на рівні окремих підприємств із загальним наглядом на рівні Групи. Кредитний ризик пов'язаний із коштами та їхніми еквівалентами, фінансовими інструментами й депозитами в банках, а також з операціями з оптовими й роздрібними клієнтами, включаючи непогашену дебіторську заборгованість і зобов'язання щодо операцій. При виборі банків прийнятними вважаються тільки зв'язані банки, що входять до Групи «СКМ» або лідируючі українські банки, які на момент розміщення вважаються найменш ризиковими. Клієнтів Групи можна поділити на такі категорії: ДП «Енергоринок», яке купує 100% виробленої електроенергії, промислові клієнти та інші клієнти. Оскільки розподіл електроенергії в конкретній географічній області здійснюється на монопольній основі, Група не може обирати своїх клієнтів, а зобов'язана постачати електроенергію всім споживачам у межах своєї розподільної мережі. Обсяги реалізації визначаються на підставі показників лічильника. Керівництво регулярно контролює терміни дебіторської заборгованості промислових клієнтів і має право відключати постачання споживачам-неплатникам. При постачанні електроенергії комунальним споживачам і населенню, унаслідок низьких тарифів і політичного характеру відключення

постачань електроенергії, керівництво буде продовжувати постачати електроенергію і використовувати несплату як підставу для значніших підвищень тарифів для промислових споживачів. Вугілля реалізується переважно пов'язаним сторонам і ВАТ «Дніпроенерго» (див. Примітка 8), унаслідок чого рівень кредитного ризику вважається мінімальним. У керівництва немає формальної кредитної політики щодо інших клієнтів, і рівень кредитного ризику затверджується й контролюється в оперативному режимі окремо щодо всіх значних клієнтів. Компанія не вимагає забезпечення дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншій дебіторській заборгованості заставою.

Компанія створює резерв на знецінення в сумі, що є оцінкою керівництвом понесених збитків від дебіторської заборгованості в основній діяльності й іншої дебі-

торської заборгованості й інвестицій. Основними компонентами цього резерву є резерв на покриття збитків від конкретних активів, які є значними окремо, і резерв на покриття понесених, але ще не виявлених збитків від групи аналогічних активів. Резерв на покриття збитків від групи активів розраховується на підставі даних про статистику оплати в минулому за аналогічними фінансовими активами. Група не створює резерв на знецінення дебіторської заборгованості зв'язаних сторін.

Концентрація кредитного ризику

У Групи існує концентрація кредитного ризику.

Нижче в таблиці представлені залишки за операціями з основними контрагентами на звітну дату.

Контрагент	Класифікація в балансі	31 грудня 2008 р.	31 грудня 2007 р.
ЗАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк»*	Фінансова інвестиція	30	184
ЗАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк»*	Кошти та їхні еквіваленти	120	146
ВАТ «Державний ощадний банк України»*	Кошти та їхні еквіваленти	72	102
ЗАТ «ВАБанк»*	Кошти та їхні еквіваленти	—	30
ЗАТ «Донгорбанк»**	Кошти та їхні еквіваленти	162	25
Marfin Popular Bank	Кошти та їхні еквіваленти	212	24
ЗАТ «ОТР Банк»	Кошти та їхні еквіваленти	4	20
ТОВ «Артемцветметекспорт»	Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	34	83
ВАТ «Дніпроенерго» (Примітка 11)	Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	153	58
ДП «Енергоринок»	Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	276	166
ТОВ «Метінвест Холдинг»**	Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість	134	152

Ринковий ризик

* Ці банки входять у список 30 кращих українських банків за величиною активів і капіталу.

** ТОВ «Метінвест Холдинг» і ЗАТ «Донгорбанк» є дочірніми компаніями СКМ.

Група наражається на ринкові ризики. Ринкові ризики виникають у зв'язку з відкритими позиціями за (а) іноземними валютами, (б) процентними активами та зобов'язаннями, (в) пайовими інвестиціями, підданими впливу загальних і специфічних коливань ринку. Керівництво встановлює прийнятний рівень ризику, який відстежується щодня. Проте використання такого підходу не запобігає збиткам понад встановленого рівня в разі значних ринкових змін.

Валютний ризик

Група здійснює діяльність переважно в Україні, отже, рівень валютного ризику, якому вона піддається, обмежений позиковими засобами, велика частина яких деномінована в доларах США. У результаті світової фінансової кризи економіка України відчуває зниження припливу капіталу та скорочення попиту на продукцію українського експорту. Крім того, у жовтні 2008 року

міжнародні рейтингові агентства знизили рейтинги країни. Ці чинники в поєднанні зі зростаючою внутрішньою нестабільністю в країні призвели до волатильності валютного ринку й стали причиною істотного падіння гривні щодо основних іноземних валют. Починаючи із жовтня 2008 року, НБУ вживає заходів, направлених на зміцнення національної валюти. Девальвація встановленого НБУ офіційного обмінного курсу гривні до долара США складає 58,4% — з 4,861 гривні за 1 долар США за станом на 30 вересня 2008 року до 7,70 гривні за 1 долар США за станом на 31 грудня 2008 року. Хоча керівництво контролює ризик зміни обмінного курсу, Група не хеджує свої валютні позиції в доларах США. Нижче в таблиці представлений аналіз чутливості фінансового результату й капіталу до обґрунтовано можливих змін на звітну дату обмінного курсу функціональної валюти відповідних підприємств Групи при незмінності всіх інших змінних:

У мільйонах гривень	На 31 грудня 2008 р.		На 31 грудня 2007 р.	
	Вплив на фінансовий результат	Вплив на капітал	Вплив на фінансовий результат	Вплив на капітал
Зміцнення долара США на 25% (у 2007 році — на 2%)	(678)	(678)	(35)	(51)
Ослаблення долара США на 25% (у 2007 році — на 2%)	678	678	35	51
Зміцнення євро на 25% (у 2007 році — на 2%)	(296)	(296)	—	—
Ослаблення євро на 25% (у 2007 році — на 2%)	296	296	—	—

Схильність до ризику була розрахована тільки для монетарних активів і зобов'язань, деномінованих у валютах, відмінних від функціональної валюти відповідної компанії Групи.

Ризик процентної ставки

Оскільки у Групи немає значних процентних активів, доходи та грошові потоки Групи від основної діяльності в основному не залежать від змін ринкових процентних ставок. Ризик зміни процентної ставки, на який наражається Група, пов'язаний із довгостроковими позиковими засобами. Позикові засоби, видані під змінну процентну ставку, наражають Групу на ризик зміни процентної ставки. Позикові засоби видані під фіксовану процентну ставку, наражають Групу ризику

зміни справедливої вартості процентної ставки.

За станом на 31 грудня 2008 року і 31 грудня 2007 року більшість позикових засобів Групи зі змінною процентною ставкою деноміновані в доларах США та євро. За станом на 31 грудня 2008 року 80% від загальної суми позикових засобів надані Групі з плаваючою процентною ставкою (на 31 грудня 2007 року — 35%).

У керівництва немає формальної політики, що визначала б, яка частина позикових коштів Групи повинна бути залучена за фіксованою процентною ставкою, а яка — за змінною. При цьому, коли Група залучає новий борговий інструмент, керівництво використовує професійні судження для ухвалення рішення про те,

фіксована чи змінна ставка буде вигіднішою для Групи протягом очікуваного терміну до погашення. Ризик збільшення ринкової процентної ставки контролює Департамент корпоративних фінансів Керівної компанії разом із Департаментом казначейських операцій. Департамент корпоративних фінансів відповідає за планування фінансової схеми (співвідношення власних і позикових коштів) і діяльність у сфері залучення позикових коштів. Основною вимогою до фінансової схеми є зниження витрат за позиковими коштами.

При залученні позикових коштів Група виходить із річних бюджетів. Довгострокова інвестиційна діяльність і необхідне для неї фінансування розглядаються в окремому порядку.

Інформація про терміни й ефективну процентну ставку фінансових інструментів представлена у Примітці 19. Процентна ставка за інструментами з фіксованою ставкою переглядається при закінченні терміну їхньої дії. Процентна ставка за інструментами з плаваючою ставкою переглядається безперервно.

За станом на 31 грудня 2008 року, якби процентні ставки за позиковими коштами в доларах США були більші на 400 базисних пунктів при незмінності інших змінних, прибуток Групи за рік після оподаткування була б менша на 21 мільйон гривень (у 2007 році — на 5 мільйонів гривень менше).

Інший ціновий ризик

Рівень ризику зміни цін на товари, якому піддана Група, обмежений, оскільки ціни на продукцію Групи встановлюються Національною комісією регулювання електроенергетики України на підставі розрахунково-аналітичного методу прогнозованої оптової ціни. Група проводить основну частину вугілля, необхідного для роботи своїх генераторів, й управляє виробництвом вугілля так, щоб забезпечити потреби у вугіллі. При цьому Група піддається ризику зміни цін на вугілля, оскільки у Групи часто виникає потреба в імпорті вугілля конкретного сорту. Для управління цим ризиком Група укладає довгострокові договори на постачання вугілля.

Крім того, Група піддається ризику зміни цін на пайові цінні папери у зв'язку з наявністю в неї інвестицій, наявних для продажу. Пайові цінні папери, утримувачем яких є Група, обмежені цінними паперами українських компаній, що займаються виробництвом і розподілом електроенергії, але в межах цього сектора ринку Група повною мірою схильна до ризику зміни цін на пайові цінні папери.

Нижче в таблиці показаний вплив на капітал Групи збільшення котирувань найбільш значних пайових цінних паперів. Такий аналіз ґрунтується на припущенні, що котирування пайових цінних паперів збільшилося на 10% на 31 грудня 2008 і на 31 грудня 2007 року при незмінності інших змінних.

У мільйонах гривень	Вплив на капітал	
	31 грудня 2008 р.	31 грудня 2007 р.
ВАТ «Дніпроенерго»	—	226
Інші	125	60

Ризик ліквідності. Обачність при управлінні ризиком ліквідності передбачає наявність достатньої суми коштів і ліквідних цінних паперів і наявність достатніх фінансових ресурсів для виконання зобов'язань при настанні терміну їхнього погашення. Керівництво відстежує рівень ліквідності щодня. У програмах преміювання керівництва використовуються ключові показники діяльності, такі як EBITDA і коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості, що дозволяє досягти активного моніторингу цільового рівня ліквідності керівництвом. Для управління одночасно ризиком ліквідності й кредитним ризиком широко використовується практика передоплати. У Групи є широка програма капітальних інвестицій, яка може фінансуватися за рахунок наявних грошових потоків від основної діяльності. Водночас у Групи є начні плани щодо інвестування та придбання, які потребуватимуть додаткового боргового фінансування. Група веде переговори з фінансовими установами з приводу довгострокового фінансування.

Нижче в таблиці показані фінансові зобов'язання Групи щодо термінів погашення, виходячи із залишеного на звітну дату періоду до термінів погашення, передбачених договорами. Суми, показані в таблиці, — це недисконтовані грошові потоки. Аналіз фінансових зобов'язань за термінами погашення за станом на 31 грудня 2008 року представлений далі:

У мільйонах гривень	Менше 6 місяців	6-12 місяців	1-2 роки	2-5 років	Понад 5 років	Усього
Зобов'язання						
Позикові засоби (Примітка 19)	2 203	701	776	308	—	3 988
Інші фінансові зобов'язання (Примітка 20)	—	—	11	31	20	62
— перед пов'язаними сторонами	—	—	—	—	3	3
— зовнішні	—	—	11	31	17	59
Заборгованість згідно з мировою угодою (Примітка 21)	—	—	—	236	—	236
Інвестиційне зобов'язання щодо ВАТ «Дніпроенерго» (Примітка 20)	—	212	106	212	—	530
Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість (Примітка 25)	1 023	2	—	—	—	1 025
Усього майбутніх платежів, у тому числі майбутніх виплат основної суми зобов'язань і відсотків за ними	3 226	915	893	787	20	5 841

Після закінчення звітного року банківські кредити в сумі 361 мільйон гривень були погашені, а погашення кредитів на суму 231 мільйон гривень було перенесено на наступний рік. Група також веде переговори з приводу продовження терміну погашення кредитів на суму 584 мільйони гривень. Крім того, Група переглянула в бік зниження свої бюджети капітальних інвестицій

і вважає, що її грошових потоків буде достатньо для виконання зобов'язань, які залишилися, при настанні терміну розрахунку за ними.

Аналіз фінансових зобов'язань щодо термінів погашення за станом на 31 грудня 2007 року представлений далі:

У мільйонах гривень	Менше 6 місяців	6-12 місяців	1-2 роки	2-5 років	Понад 5 років	Усього
Зобов'язання						
Позикові засоби (Примітка 19)	674	1 029	299	156	—	2 158
Інші фінансові зобов'язання (Примітка 20)	105	106	234	848	2 323	3 616
— перед пов'язаними сторонами	105	106	211	632	2 263	3 317
— зовнішні	—	—	23	216	60	299
Заборгованість згідно з мировою угодою (Примітка 21)	—	—	—	—	240	240

продовження таблиці

У мільйонах гривень	Менше 6 місяців	6-12 місяців	1-2 роки	2-5 років	Понад 5 років	Усього
Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість (Примітка 25)	764	17	—	—	—	781
Усього майбутніх платежів, у тому числі майбутніх виплат основної суми зобов'язань і відсотків за ними	1 543	1 152	533	1 004	2 563	6 795

Колись Група значно покладалася на фінансування своєї діяльності материнською компанією. Придбання у 2007 у пов'язаних сторін ВАТ «Павлоградвугілля» за 1 420 мільйонів гривень значно вплинуло на нормативи ліквідності Групи але, як описано у Примітці 16, це зобов'язання було трансформоване в капітал.

39. Управління капіталом

Метою Групи при управлінні капіталом є забезпечення подальшої роботи Групи як безперервно діючого підприємства, щоб приносити прибуток акціонерам і вигоди іншим зацікавленим сторонам, а також підтримувати оптимальну структуру капіталу для зменшення його вартості. Для підтримки або коректування структури капіталу Група може коригувати суму дивідендів, виплачуваних акціонерам, повертати капітал акціонерам, випускати нові акції або продавати активи для зменшення суми боргу.

Як й інші компанії, що працюють у тій самій галузі, Група контролює величину капіталу на підставі співвідношення власних і позикових коштів. Це співвідношення розраховується як чиста сума зобов'язань, розділена

на загальну суму капіталу, управління яким здійснюється. Чиста сума боргу розраховується як загальна сума позикових коштів (включаючи поточні й довгострокові позикові кошти, показані в консолідованому балансі) мінус кошти та їхні еквіваленти. Як описано в Примітці 1, Група була утворена шляхом юридичної реорганізації енергетичного сегменту СКМ, але внесок у Групу акцій ВАТ «Павлоградвугілля» у 2007 році був юридично оформлений як операція купівлі-продажу. За станом на 31 грудня 2007 року Група вважала своє зобов'язання з придбання ВАТ «Павлоградвугілля» у пов'язаних сторін квазікапітальною позикою, отже, загальна сума капіталу, управління яким здійснювалося, дорівнювало сумі власного капіталу, представленого в консолідованому балансі, плюс зобов'язання у зв'язку з придбанням ВАТ «Павлоградвугілля» плюс чиста сума боргу. У грудні 2008 року це обов'язково було трансформовано в капітал.

Із моменту створення Групи у 2006 році вона ще не змогла визначити оптимальне для себе співвідношення власних і позикових коштів. Наразі основна частина боргу підлягає погашенню протягом 1 року, і Група активно знаходить можливість продовження термінів кредитування відповідно до своєї довгострокової інвестиційної стратегії. Група отримала кредитний рейтинг, відповідний суверенному рейтингу України.

	31 грудня 2008 р.	31 грудня 2007 р.
Усього чистого боргу	3,136	1,579
Усього власного капіталу	9,989	8,475
Співвідношення боргу та власних коштів	31,4%	18,6%

40. Справедлива вартість фінансових інструментів

Справедлива вартість — це сума, на яку можна обміняти фінансовий інструмент при здійсненні поточної операції між двома зацікавленими сторонами, за винятком випадків примусового продажу або ліквідації фінансового інструменту. Якнайкращим підтвердженням справедливої вартості є котирування фінансового інструменту на активному ринку.

Група розраховувала оцінку справедливої вартості фінансових інструментів виходячи з наявної ринкової інформації, якщо така існує, з використанням відповідних методик оцінки. Проте для інтерпретації ринкової інформації з метою визначення оцінної справедливої вартості необхідні суб'єктивні судження. В Україні все ще спостерігаються деякі явища, властиві ринку, що розвивається, а економічні умови продовжують обмежувати рівень активності на фінансових ринках. Ринкові котирування можуть бути застарілими або відображати операції продажу за вимушено низькою ціною, не будучи, таким чином, справедливою вартістю фінансових інструментів. При визначенні справедливої вартості фінансових інструментів керівництво використовувало всю наявну ринкову інформацію.

Фінансові інструменти, відображені за справедливою вартістю

Інвестиції, призначені для торгівлі, й інвестиції, наявні для продажу, показані в консолідованому балансі за справедливою вартістю. Кошти та їхні еквіваленти враховуються за амортизованою вартістю, яка приблизно дорівнює їхній поточній справедливій вартості.

Справедлива вартість визначалася на підставі ринкової ціни або результатів оцінювання, виконаного зовнішніми сторонами, із використанням методу дисконтованих грошових потоків, за винятком деяких інвестиційних цінних паперів, наявних для продажу, у яких відсутні незалежні зовнішні ринкові котирування. Справедлива вартість цих цінних паперів оцінювалася Групою на підставі результатів недавніх операцій купівлі-продажу частки в капіталі компаній-емітентів за участю непов'язаних третіх сторін, шляхом обліку іншої відповідної інформації, такої як дисконтовані грошові потоки й фінансові дані інвестованих компаній, а також за наслідками застосування інших методик оцінювання.

Фінансові активи, відображені за амортизованою вартістю

Справедливою вартістю інструментів із плаваючою процентною ставкою, як правило, є їхня балансова вартість. Розрахункова справедлива вартість інструментів із фіксованою процентною ставкою ґрунтується на розрахункових майбутніх грошових потоках, які повинні бути отримані, дисконтованих за поточними процентними ставками за новими інструментами, що характеризуються подібним кредитним ризиком й залишеним строком до погашення. Використані ставки дисконтування залежать від кредитного ризику контрагента.

Зобов'язання, враховані за амортизованою вартістю

Справедлива вартість інших зобов'язань визначалася з використанням методик оцінювання. Розрахункова справедлива вартість інструментів із фіксованою процентною ставкою і встановленим терміном погашення базується на розрахункових грошових потоках, дисконтованих за поточними процентними ставками за новими інструментами, що характеризуються подібним кредитним ризиком і залишеним строком до погашення. Справедлива вартість зобов'язань, погашуваних за вимогою або після закінчення періоду повідомлення, оцінюється як сума кредиторської заборгованості, погашувана на вимогу, дисконтована з дня, коли могла надійти перша вимога виплатити таку суму. Розрахункова справедлива вартість фінансових зобов'язань показана нижче в таблиці. Балансова вартість кредиторської заборгованості в основній діяльності й іншій кредиторській заборгованості приблизно дорівнює її справедливій вартості. Справедлива вартість фінансових інструментів за станом на 31 грудня 2008 року була такою:

У мільйонах гривень	Справедлива вартість за методом оцінки			Балансова вартість
	Котирування на активному ринку	Методики оцінки, які як базові дані використовують дані відкритих ринків	Усього справедливої вартості	
ФІНАНСОВІ АКТИВИ				
Кошти та їхні еквіваленти (Примітка 15)				
— Залишки на банківських рахунках до запитання	—	373	373	373
— Термінові депозити	—	222	222	222
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість (Примітка 14)				
— Дебіторська заборгованість в основній діяльності	—	809	809	809
— Дебіторська заборгованість за продані фінансові інструменти	—	53	53	53
— Інша фінансова дебіторська заборгованість	—	62	62	62
Інші необоротні активи				
— Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість — довгострокова	—	18	18	22
Фінансові інвестиції (Примітка 12)				
— Цінні папери, які торгуються на українському фондовому ринку	900	349	1 249	1 249
— Передоплата за акції	—	19	19	19
— Депозити, розміщені терміном понад три місяці	—	31	31	31
— Фінансова допомога надана	—	226	226	226
УСЬОГО ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ	900	2 162	3 062	3 066
ФІНАНСОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
— Зобов'язання перед міноритарними учасниками	—	2	2	2
— Позикові кошти (Примітка 19)	—	3 266	3 266	3 731
— Інвестиційне зобов'язання щодо ВАТ «Дніпроенерго» — довгострокове	—	193	193	222
— Інші зобов'язання — довгострокові (Примітка 20)	—	40	40	45
— Заборгованість згідно з мировою угодою (Примітка 21)	—	103	103	116
— Інвестиційне зобов'язання щодо ВАТ «Дніпроенерго» — поточне	—	196	196	200
— Кредиторська заборгованість в основній діяльності й інша кредиторська заборгованість (Примітка 25)	—	1 019	1 019	1 019
УСЬОГО ФІНАНСОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	—	4 819	4 819	5 335

Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань за станом на 31 грудня 2007 року приблизно дорівнює їхній балансовій вартості.

41. Звірка категорій фінансових інструментів з категоріями оцінювання

Нижче в таблиці представлена звірка категорій фінансових активів із категоріями оцінювання за станом на 31 грудня 2008 року:

У мільйонах гривень	Кредити й дебіторська заборгованість	Активи для подальшого продажу	Активи, утримувані до погашення	Усього
АКТИВИ				
Кошти та їхні еквіваленти (Примітка 15)				
— Залишки на банківських рахунках до запитання	373	—	—	373
— Термінові депозити	222	—	—	222
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість (Примітка 14)				
— Дебіторська заборгованість в основній діяльності	809	—	—	809
— Дебіторська заборгованість за продані фінансові інструменти	53	—	—	53
— Інша фінансова дебіторська заборгованість	59	—	3	62
Інші необоротні активи				
— Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість — довгострокова	22	—	—	22
Фінансові інвестиції (Примітка 12)				
— Цінні папери, які торгуються на українському фондовому ринку	—	1 249	—	1 249
— Передоплата за акції	19	—	—	19
— Депозити, розміщені терміном понад три місяці	31	—	—	31
— Фінансова допомога надана	226	—	—	226
УСЬОГО ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ	1 814	1 249	3	3 066
НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ	—	—	—	15 004
УСЬОГО АКТИВІВ	—	—	—	18 070

Усі фінансові зобов'язання Групи враховуються за амортизованою вартістю.

Нижче в таблиці представлена звірка категорій фінансових активів із категоріями оцінювання за станом на 31 грудня 2007 року:

У мільйонах гривень	Кредити й дебіторська заборгованість	Активи для подальшого продажу	Активи, утримувані до погашення	Усього
АКТИВИ				
Кошти та їхні еквіваленти (Примітка 15)				
— Залишки на банківських рахунках до запитання	112	—	—	112
— Термінові депозити	256	—	—	256
Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість (Примітка 14)				
— Дебіторська заборгованість в основній діяльності	375	—	—	375
— Дебіторська заборгованість за продані фінансові інструменти	1	—	—	1
— Інша фінансова дебіторська заборгованість	252	—	5	257
Інші необоротні активи				
— Дебіторська заборгованість в основній діяльності й інша дебіторська заборгованість — довгострокова	23	—	—	23
Фінансові інвестиції (Примітка 12)				
— Цінні папери, які торгуються на українському фондовому ринку	—	2 866	—	2 866
— Цінні папери, що не мають ринкових котирувань	—	34	—	34
— Передоплата за акції ВАТ «Дніпроенерго»	1 052	—	—	1 052
— Депозити, розміщені терміном понад три місяці	186	—	—	186
— Фінансова допомога надана	5	—	—	5
УСЬОГО ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ	2 262	2 900	5	5 167
НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ	—	—	—	8 235
Усього активів	—	—	—	13 402

42. Значні операції у негрошовій формі

Як описано в Примітці 16, Компанія оголосила дивіденди на суму 466 мільйонів гривень і водночас внесла ці дивіденди до обміну на додаткові акції Компанії.

Як описано в Примітці 20, Група фактично трансформувала в капітал своє зобов'язання, пов'язане з придбанням ВАТ «Павлоградвугілля», на загальну суму 1 406 мільйонів гривень.

43. Події після звітної дати

ВАТ «Дніпроенерго». 24 березня 2009 року ВАТ «Дніпроенерго» провело річні збори акціонерів. Голосування акціонерів здійснювалося відповідно до зареєстрованої кількості акцій, включаючи акції емісії, оскаржуваної в судовому порядку, як детально описано в Примітці 11. Зборами акціонерів був затверджений новий реєстратор і склад керівних органів ВАТ «Дніпроенерго». Акціонери також затвердили дивіденди на суму 61 мільйон гривень (10 гривень на просту акцію).

CONTACTS

ДТЕК

Україна, 01601,
м. Київ, вул. Мечникова 2 А
Бізнес Центр «Парус», 23-й
поверх
Тел.: +38 044 581 45 39
Факс: +38 044 581 45 52
E-mail: info@dtek.com

Україна, 83001,
м. Донецьк, бул. Шевченка 11
Тел.: +38 062 389 44 01
Факс: +38 062 389 44 11
E-mail: info@dtek.com

Контакти для ЗМІ

Тел.: +38 044 581 45 23
Факс: +38 044 581 45 70
E-mail: pr@dtek.com

Контакти для інвесторів

м. Київ
Тел.: +38 044 581 45 22
Факс: +38 044 581 45 70
E-mail: ir@dtek.com

м. Донецьк
Тел.: +38 062 389 48 43
Факс: +38 062 389 48 79
E-mail: ir@dtek.com

Аудитор
ТОВ Аудиторська фірма «ПрайсвотерхаусКуперс (Аудит)»
вул. Жилианська 75, Київ, 01032, Україна
Телефон: +380 44 490 6777, Факс: +380 44 490 6738

Цей річний звіт містить інформацію, що стосується діяльності ДТЕК у майбутньому і ґрунтується на прогнозах менеджменту Компанії виходячи з теперішньої ситуації. У результаті впливу різноманітних об'єктивних чинників фактично результат діяльності ДТЕК може відрізнятися від згаданих у Річному звіті прогнозів і припущень.